

JURCON PROJEKT d.o.o.

consultants & engineers

HR-10000 ZAGREB, Gotalovečka 4A

tel: +385 1 3012204, 3012206

+385 1 3014557, 3014548

fax: +305 1 3097940

e-mail: jurconprojekr@jurconprojekt.hr

MB: 1508997

OPĆINA SALI

IZMJENE I DOPUNE PROSTORNOG PLANA UREĐENJA OPĆINE SALI

SADRŽAJ:

I. OBRAZLOŽENJE.....	8
0.1. ZAKONSKE PRETPOSTAVKE	8
0.2. OBUHVAT PROSTORNOG PLANA	8
0.3. PODJELA PROSTORA.....	8
0.4. KARAKTER PLANA	8
0.5. METODOLOŠKI OKVIR IZRADE PLANA	8
1. POLAZIŠTA.....	9
1.1. POLOŽAJ, ZNAČAJ I POSEBNOSTI PODRUČJA OPĆINE U ODNOSU NA PROSTOR I SUSTAVE ŽUPANIJE I DRŽAVE	9
1.1.1. OSNOVNI PODACI O STANJU U PROSTORU	10
1.1.1.1. <i>Smještaj i veličina</i>	10
1.1.1.2. <i>Geološko - petrografske i seizmotektonske osobine</i>	11
1.1.1.2.1. <i>Reljef</i>	11
1.1.1.2.2. <i>Mineralne sirovine</i>	11
1.1.1.2.3. <i>Geologija i pedologija</i>	11
1.1.1.2.4. <i>Seizmotektonske osobine</i>	11
1.1.1.3. <i>Klima</i>	12
1.1.1.4. <i>Hidrologija</i>	12
1.1.1.4.1. <i>Hidrografske karakteristike mora</i>	12
1.1.1.4.2. <i>Obala i plaže</i>	12
1.1.1.4.3. <i>Kriteriji kategorizacije plaža</i>	13
1.1.1.4.4. <i>Analiza plaža</i>	13
1.1.1.4.5. <i>Kapacitet plaža</i>	13
1.1.1.5. <i>Biljni pokrov</i>	13
1.1.1.5.1. <i>Šume</i>	13
1.1.1.5.2. <i>Krajobrazna i vegetacijska osnova</i>	14
1.1.2. <i>Prostorno razvojne i resursne značajke</i>	14
1.1.2.1. <i>Demografija</i>	14
1.1.2.2. <i>Gospodarstvo</i>	20
1.1.2.2.1. <i>Gospodarske zone</i>	20
1.1.2.2.2. <i>Prostorno-razvojne i resursne značajke gospodarske djelatnosti</i>	21
1.1.2.2.3. <i>Stanje u gospodarstvu Općine Sali</i>	22
1.1.2.2.4. <i>Poljoprivreda</i>	22
1.1.2.2.5. <i>Šumarstvo i šumsko zemljište</i>	25
1.1.2.2.6. <i>Ribarstvo</i>	26
1.1.2.2.7. <i>Turizam</i>	26
1.1.2.2.8. <i>Prerađivačka industrija</i>	28
1.1.2.2.9. <i>Trgovina i uslužne djelatnosti</i>	28
1.1.2.3. <i>Društveni i javni objekti i sadržaji</i>	29
1.1.2.3.1. <i>Crkva</i>	29
1.1.2.3.2. <i>Dječji vrtići</i>	29
1.1.2.3.3. <i>Osnovna škola</i>	29
1.1.2.3.4. <i>Srednja škola</i>	29
1.1.2.3.5. <i>Udruge u kulturi</i>	29
1.1.2.3.6. <i>Zdravstvena zaštita</i>	29
1.1.2.3.7. <i>Socijalna skrb</i>	29
1.1.3. PLANSKI POKAZATELJI I OBVEZE IZ DOKUMENATA PROSTORNOG UREĐENJA ŠIREG PODRUČJA I OCJENA POSTOJEĆIH PROSTORNIH PLANOVA	30
1.1.3.1. <i>Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske</i>	30
1.1.3.2. <i>Program prostornog uređenja Republike Hrvatske</i>	31
1.1.3.3. <i>Prostorni plan Zadarske županije</i>	32
1.1.3.4. <i>Prostorni plan uređenja Općine Sali (2002)</i>	32
1.1.3.4.1. <i>Urbanistički planovi uređenja</i>	34
1.1.4. <i>Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja u odnosu na demografske i gospodarske podatke, te prostorne pokazatelje</i>	34
1.1.4.1. <i>Demografski podaci</i>	34
1.1.4.2. <i>Gospodarski i prostorni podaci</i>	35

1.1.4.2.1. Poljoprivreda	35
1.1.4.2.2. Turizam	37
1.1.4.2.3. Šumarstvo	38
2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA	39
2.1. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA ŽUPANIJSKOG ZNAČAJA	39
2.1.1. Razvoj naselja i infrastrukturnih sustava.....	39
2.1.2. Racionalno korištenje prirodnih izvora	40
2.1.3. Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša	40
2.2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA OPĆINSKOG ZNAČAJA.....	40
2.2.1. Demografski razvoj	40
2.2.2. Odabir prostorno razvojne strukture	41
2.2.3. Razvoj naselja, društvene, prometne i komunalne infrastrukture	41
2.2.4. Ocjena stanja prirodnih i krajobraznih vrijednosti	41
2.2.4.1. Ocjena stanja kulturno-povijesnog nasljeđa	42
2.2.4.1.1. Božava	42
2.2.4.1.2. Brbinj	42
2.2.4.1.3. Dragove	42
2.2.4.1.4. Luka.....	42
2.2.4.1.5. Savar	42
2.2.4.1.6. Sali	43
2.2.4.1.7. Soline	43
2.2.4.1.8. Veli rat	43
2.2.4.1.9. Zaglav.....	43
2.2.4.1.10. Zverinac.....	43
2.2.4.1.11. Žman	43
2.2.4.2. Postojeće stanje i osnovni uzroci degradacijskog procesa.....	43
2.2.4.2.1. Degradacijski procesi uzrokovani urbanizacijom tijekom 19. i 20. stoljeća	43
2.2.4.2.2. Degradacijski procesi uzrokovani deagrarizacijom u drugoj polovici 20. stoljeća	44
2.2.4.2.3. Degradacijski procesi uzrokovani bespravnom izgradnjom s kraja 20. stoljeća	44
2.3. CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA NASELJA NA PODRUČJU OPĆINE.....	44
2.3.1. Racionalno korištenje i zaštita prostora	44
2.3.2. Utvrđivanje građevinskih područja naselja u odnosu na postojeći i planirani broj stanovnika, gustoću stanovanja, izgrađenost, iskorištenost i gustoću izgrađenosti, obilježja naselja, vrijednosti i posebnosti krajobraza, prirodnih i kulturno-povijesnih cjelina	45
2.3.3. Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture	45
3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA	46
3.1. PRIKAZ PROSTORNOG RAZVOJA NA PODRUČJU OPĆINE ILI GRADA U ODNOSU NA PROSTORNU I GOSPODARSKU STRUKTURU ŽUPANIJE	46
3.2. ORGANIZACIJA PROSTORA I OSNOVNA NAMJENA I KORIŠTENJE PROSTORA	46
3.2.1. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina (naselja i izgrađene strukture van naselja; poljoprivredne, šumske, vodne te površine posebne namjene i ostale površine)	49
3.3. PRIKAZ GOSPODARSKIH I DRUŠTVENIH DJELATNOSTI.....	49
3.3.1. Ugostiteljsko turističke djelatnosti	49
3.3.2. Gospodarske djelatnosti (poslovne).....	49
3.3.3. Društvene djelatnosti.....	50
3.4. UVJETI KORIŠTENJA UREĐENJA I ZAŠTITE PROSTORA.....	50
3.4.1. Evidentirana kulturna dobra	50
3.5. RAZVOJ INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA	53
3.5.1. Prometni sustavi.....	53
3.5.1.1. Cestovni promet	53
3.5.1.2. Pomorski promet	54
3.5.1.3. Zračni promet	55
3.5.2. Pošta	55
3.5.3. Telekomunikacije	55
3.5.4. Elektroprijenos i elektroopskrba.....	56
3.5.5. Vodoopskrba Općine Sali.....	57
3.5.6. Zaštita od voda.....	58
3.5.7. Stanje okoliša.....	58
3.5.8. Gospodarenje otpadom.....	58

3.5.9. Sprječavanje nepovoljnog utjecaja na okoliš	58
II. ODREDBE ZA PROVOĐENJE	60
OPĆE ODREDBE	61
1. UVJETI ZA ODREĐIVANJE NAMJENE POVRŠINA NA PODRUČJU OPĆINE SALI.....	62
2. UVJETI ZA UREĐENJE PROSTORA	63
2.1. Građevine od važnosti za državu i županiju	63
2.1.1. Opći uvjeti planiranja i građenja	64
2.2. Građevinska područja naselja.....	65
2.2.0. Opći uvjeti	65
2.2.1. Uvjeti za izgradnju u građevinskim područjima za koja se donosi Urbanistički plan uređenja.....	Error! Bookmark not defined.
2.2.1.1. Uvjeti za izgradnju u neizgrađenim dijelovima građevinskih područja naselja	67
2.2.1.2. Uvjeti za izgradnju u izgrađenim dijelovima građevinskih područja naselja	68
2.2.2. Posebni uvjeti za interpolacije i rekonstrukcije unutar granica etnološkog područja naselja Veli rat za koje se donosi plan užeg područja (UPU)	Error! Bookmark not defined.
2.2.3. Posebni uvjeti za izgrađene dijelove građevinskog područja naselja Sali - Lavdara za koje se ne donosi plan užeg područja (UPU).....	72
2.2.4. Uvjeti za oblikovanje građevina i građevnih parcela.....	73
2.2.5. Uvjeti za izgradnju ograda i pomoćnih građevina	74
2.3. Izgrađene strukture van građevinskog područja naselja	74
2.3.1. Uvjeti za izradu detaljnije planske dokumentacije zona gospodarske namjene izvan GP naselja	75
2.3.2. Uvjeti za izradu detaljnije planske dokumentacije zona ugostiteljsko-turističke namjene	75
2.3.3. Uvjeti za izradu detaljnije planske dokumentacije zona sportsko-rekreacijske namjene izvan GP naselja	77
2.3.4. Uvjeti za izgradnju i uređenje zone posebne namjene izvan GP naselja	78
2.3.5. Uvjeti za izgradnju i uređenje groblja izvan GP naselja	78
2.3.6. Uvjeti za izgradnju i uređenje površina infrastrukturnih sustava.....	79
2.3.7. Uvjeti za obnovu i uređenje pojedinačnih objekata izvan GP naselja	79
2.3.7.1. Uvjeti za izgradnju pojedinačnih objekata u funkciji poljoprivredne proizvodnje	79
2.3.7.2. Uvjeti za izgradnju pojedinačnih objekata unutar šumskih površina	81
2.4. Uvjeti za izgradnju unutar područja morskih luka, uređenje morskih plaža /kupališta te obalnog pojasa unutar građevinskih područja.....	82
3. UVJETI SMJEŠTAJA GOSPODARSKIH DJELATNOSTI	84
3.1. Uvjeti smještaja ugostiteljsko-turističke djelatnosti	85
3.2. Uvjeti za smještaj sportsko-rekreacijske djelatnosti.....	85
3.3. Uvjeti za smještaj komunalno-servisne-skladišne-obrtničke-trgovačke i slične gospodarske namjene.....	86
4. UVJETI SMJEŠTAJA JAVNIH I DRUŠTVENIH DJELATNOSTI.....	87
5. UVJETI UTVRĐIVANJA KORIDORA ILI TRASA I POVRŠINA PROMETNIH I DRUGIH INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA.....	88
5.1. Cestovni promet	88
5.2. Pomorski promet	91
5.3. Zračni promet	92
5.4. Elektroopskrba	92
5.5. Telekomunikacijski promet i sustav veza.....	92
5.6. Vodovod i kanalizacija.....	93
6. MJERE ZAŠTITE KRAJOBRAZNIH I PRIRODNIH VRIJEDNOSTI I KULTURNO – POVIJESNIH CJELINA	97
6.1. Mjere zaštite krajobraznih vrijednosti.....	97
6.2. Mjere zaštite prirodnih vrijednosti	97
6.3. Mjere zaštite poljoprivrednog zemljišta	100
6.4. Mjere zaštite šumskog zemljišta	100
6.5. Mjere zaštite mora i drugih voda.....	100
6.6. Mjere zaštite kulturno-povijesnih cjelina i građevina.....	101
6.7. Mjere zaštite kulturno-povijesnih i krajobraznih vrijednosti.....	104
6.8. Uvjeti i mjere zaštite povijesnih naselja i dijelova naselja	104
6.9. Mjere za prostorno uređenje pojedinačnih sakralnih i civilnih povijesnih građevina.....	105
6.10. Mjere zaštite povijesno memorijalnih područja i obilježja	105

6.11. Mjere zaštite kultiviranog krajolika	105
7. POSTUPANJE S OTPADOM.....	106
8. MJERE SPRIJEČAVANJA NEPOVOLJNIH UTJECAJA NA OKOLIŠ	106
8.1. Mjere za poboljšanje okoliša.....	106
8.2. Mjere za očuvanje okoliša.....	107
8.3. Mjere za unapređenje okoliša	107
8.4. Obalno područje.....	107
9. MJERE PROVEDBE PLANA	108
9.1. Obveza izrade prostornih planova	108
9.2. Primjena posebnih razvojnih i drugih mjera	111
PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE	111

AKTI OPĆINE SALI

Na temelju čl.26 Zakona o prostornom uređenju i gradnji (NN 76/07), Programa mjera za unapređenje stanja u prostoru Općine Sali (Službeni glasnik Općine Sali br. _____) i članaka _____ Statuta Općine Sali (Službeni glasnik Općine Sali br. _____), suglasnosti Ureda državne uprave u Zadarskoj županiji, Služba za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko-pravne poslove Klasa: _____ Urbroj: _____, Ministarstva kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Zadru Klasa: _____ Urbroj: _____, mišljenja Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva Klasa: _____ Urbroj: _____, posebnih uvjeta Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu prirode, Klasa: _____ Urbroj: _____, Općinsko vijeće Sali na svojoj sjednici održanoj dana _____ 2007. godine, donosi

ODLUKU

O donošenju Izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Općine Sali

Članak 1.

Ovom se Odlukom donose Izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Općine Sali, u daljnjem tekstu Prostorni plan Općine Sali za razdoblje do 2015. godine.

Članak 2.

Plan iz čl.1. ove Odluke sastoji se od tekstualnog dijela i kartografskih prikaza u mjerilu 1:25000 i 1:5000.

Članak 3.

Planom iz čl.1. ove Odluke utvrđuju se uvjeti za uređenje područja Općine Sali, te se određuje svrhovito korištenje, namjena, oblikovanje, obnova i sanacija građevinskog i drugog zemljišta, zaštita okoliša i spomenika kulture i osobito vrijednih dijelova prirode u Općini, te izgradnja objekata na područjima za koja još nisu izrađeni urbanistički planovi uređenja.

S ovim Planom moraju biti usklađeni svi urbanistički planovi uređenja i dokumenti prostornog uređenja te lokacijske dozvole za područja za koja nije obvezatna izrada urbanistički planovi uređenja.

Odredbe za provođenje Izmjena i dopuna Plana sastavni su dio ove odluke i objavit će se u „Službenom glasniku Općine Sali“.

Članak 4.

Izmjene i dopune Prostornog plana Općine Sali stupaju na snagu osam dana nakon objave Odluke sa ovim provedbenim odredbama u Službenom glasniku Općine Sali.

OPĆINSKO VIJEĆE OPĆINE SALI

Predsjednik Općinskog vijeća

Marijan Crvarić dipl.iur.

ZADARSKA ŽUPANIJA OPĆINA SALI	
Naziv prostornog plana: Izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Općine Sali	
Naziv priloga: Knjiga 1. Obrazloženje	
Program mjera za unapređenje stanja u prostoru: Službeni glasnik Zadarske županije	Odluka Općinskog poglavarstva o pristupanju izradi Plana: 17.12.2004.
1. Javna rasprava (datum objave): 13.04.2007. održana: 05.05.2007.	Javni uvid održan u: Općini Sali 23.04.2007 – 07.05.2007.
1. Javna rasprava (datum objave): 11.06.2007. održana: 28.06.2007.	Javni uvid održan u: Općini Sali 18.06.2007 – 02.07.2007.
Pečat tijela odgovornog za provođenje javne rasprave:	Odgovorna osoba za provođenje javne rasprave: IVO BASIOLI dr.med. _____ (ime, prezime i potpis)
Suglasnost na Plan prema članku 24. Zakona o prostornom uređenju ("Narodne novine" broj 30/94, 68/98, 61/00, 32/02 i 100/04)	
Pravno tijelo koje je izradilo Plan: JURCON PROJEKT d.o.o., GOTALOVEČKA 4a, ZAGREB	
Pečat pravne osobe/tijela koje je izradilo plan:	Odgovorna osoba: ZDRAVKO JURČEC dipl.ing.građ. _____ (ime, prezime i potpis)
Koordinator izrade plana: SUNČICA SAKOMAN, dipl.ing.arh.	
Stručni tim u izradi Plana: Paulo Valčić, dipl.ing.arh. Kristina Vujica, dipl.ing.arh. Srđan Šuperak, dipl.oec. Ivana Jurčec, dipl.iur. Filip Maren, dipl.ing.građ. Darko Mijatović, dipl.ing.građ.	Kristina Crneković, ing.građ. Tomislav Lovrečki, ing.prom. Miroslav Vuković, stroj.teh. Marin Kokić, građ.teh. Jelica Trgovčević, građ.teh.
Pečat predstavničkog tijela:	Pečat predstavničkog tijela:
Istovjetnost ovog prostornog plana sa izvornikom: _____ (ime, prezime i potpis)	Predsjednik općinskog vijeća: MARIJAN CRVARIĆ dipl.iur. _____ (ime, prezime i potpis)

I. OBRAZLOŽENJE

0.1. Zakonske pretpostavke

Zakonom o područjima županija, gradova i Općina u Republici Hrvatskoj (NN 90/92, 29/94 i 10/97), kojim je regulirano pitanje administrativne podjele hrvatskog teritorija, na području Općine Sali koja je obuhvaća Dugi otok i Zverinac, Odlukama tog zakona i proglašavanjem Općine Sali s općinskim sjedištem u istoimenom naselju, proizlaze sve obveze Općine o administrativnom ustroju, pa i obveza planerskog uređenja teritorija Općine u njenim administrativnim granicama.

Područje Općine Sali uređeno je u formalno-pravnom smislu Prostornim planom Općine Sali, usvojenim Odlukom Općinskog vijeća Općine Sali. Općina Sali je po sastavu ostala ista, pa je i koncept i nivo planerske obrade sukladan ulozi tog naselja u prostornoj organizaciji Općine. Prostornim planom su utvrđena građevna područja za razvoj i širenje naselja, režimi uređivanja i zaštite prostora, zaštite prirodnih i kulturno povijesnih obilježja. Navedeni prostorni plan obuhvaćao je područja sadašnje općine Sali, pa je potrebno donošenje novog Prostornog plana uređenja za administrativni obuhvat Općine Sali koja obuhvaća Dugi otok sa otokom Zverincem površine od 127.46 km².

Potreba izrade Prostornog plana uređenja Općine Sali, kao novog dokumenta prostornog uređenja, propisana je i Prostornim planom uređenja Zadarske županije, kao i Programom mjera za unapređenje stanja u prostoru Općine Sali. Zakonom o prostornom uređenju i gradnji (NN 76/07) određeno je da prostorni plan užeg područja treba biti usklađen s prostornim planom šireg područja, u ovom slučaju s Prostornim planom Zadarske županije. Zakonom je određeno da se u postupku donošenja Prostornog plana općine pribavljaju suglasnosti i mišljenja: Ureda državne uprave za prostorno uređenje /s mišljenjem Zavoda za prostorno uređenje Zadarske županije/; Ministarstva kulture, Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Identificiranje problema, definiranje načina rješavanja problema, definiranje ciljeva razvoja i uređenja prostora Općine, uvažavanja interesa svih sudionika, a sve u cilju usklađivanja sa gore spomenutim zakonskim tekstovima, rezultiralo je potrebom unošenja većih i opsežnijih izmjena i dopuna provedbenih odredaba Prostornog plana Općine Sali iz 2002. godine.

0.2. Obuhvat Prostornog plana

Granica obuhvata Prostornog plana obuhvaća prostor administrativnog područja Općine Sali (Dugi otok, otok Zverinac, otok Lavdara, te 25 manjih i malih nenaseljenih otočića i nekoliko hridi). Površina obuhvata Prostornog plana iznosi 127.46 km².

0.3. Podjela prostora

Dugi otok je po svojim geografskim i geomorfološkim karakteristikama specifična struktura. Dug je 43 km. Općinsko središte je Sali. Općina Sali po ustroju i podjeli prostorno administrativnih jedinica Zadarske županije spada u pučinsku skupinu otoka Županije, sastoji se od dva naseljena otoka: Dugi otok i Zverinac, otoka Lavdare te 25 manjih nenaseljenih otočića, hridi i grebena. Dugi otok je površinom najveći otok pučinske skupine otoka u Županiji, čini zajedno sa otokom Zverincem 12 katastarskih općina. Na jugoistoku Dugog otoka je Park prirode Telašćica površine 70.50 km², od toga kopnena površina iznosi 25.95 km², a morska 44.55 km². Zbog različitih prirodnih, prostornih i socio-ekonomskih karakteristika diferencirani su uvjeti za smještaj primarnih djelatnosti u prostoru, tj. kriteriji za utvrđivanje namjene, uređenja i korištenja prostora.

0.4. Karakter plana

Prostorni plan predstavlja temeljni prostorno-planski dokument za uređenje područja u administrativnom obuhvatu Općine u odnosu na:

- zaštitu prirodnih vrijednosti i kulturne baštine;
- smjernice za izradu dokumenata prostornog uređenja nižeg stupnja razrade;
- razgraničenje gradivih i negradivih prostora;
- utvrđivanje uvjeta gradnje u građevnom području;
- osiguranje površina, koridora i trasa za krupnu infrastrukturu;
- utvrđivanje uvjeta gradnje na izvangrađevinskom području.

Fiksne elemente Prostornog plana, koji ne mogu biti dovedeni u pitanje izradom planova nižeg stupnja razrade, čine infrastrukturni koridori i zaštita vrijednih prirodnih predjela i kulturno-povijesnog nasljeđa.

0.5. Metodološki okvir izrade plana

Planski proces izrade Prostornog plana čine dvije faze. Prva faza je analitički dio u kome se identificiraju problemi i teme koje plan treba obraditi kao i interesne skupine zainteresirane za njihovo rješavanje (teritorijalne i interesne ili strukovne organizacije građana, javni sektor, privatni sektor, itd.). Drugi korak čini integralno sagledavanje općinskog okruženja, utvrđivanje općih i posebnih ciljeva i strateških

opredjeljenja razvoja te njihova detaljna planska razrada.

U identifikaciji problema, te u definiranju ciljeva razvoja i načina rješavanja problema participiraju predstavnici izabrani od strane Općine (Povjerenstvo za praćenje izrade plana) koji artikuliraju interese svih zainteresiranih u procesu izrade plana. Takav pristup slijedi i iz deklariranog principa javnosti i dogovaranja, odnosno ukupnog problema održivog razvoja i poboljšanja kvalitete života, koji su u središtu problema planiranja s jedne i ukupne modernizacije društva s druge strane.

Izrada Prostornog plana odvija se u sljedećim fazama:

- I. Prethodni radovi;
- II. Programsko analitički dio;
- III. Nacrt prijedloga Prostornog plana (prethodne rasprave);
- IV. Prijedlog Prostornog plana (javna rasprava);
- V. Izvješće o javnoj raspravi
- VI. Završna obrada Prostornog plana.

Prethodni radovi odnose se na zajednički rad općinskih upravnih tijela i Izrađivača na prikupljanju postojeće dokumentacije i osiguranja ažurnih kartografskih podloga za izradu Prostornog plana.

Programsko analitički dio odnosi se na analize i ocjenu postojećeg stanja, ograničenja i konflikata u korištenju prostora. U cilju kvalitetnije obrade pojedinih segmenata i provjere postojećeg stanja izrađene su posebne stručne ekspertize (separati):

- demografska studija;
- studija gospodarstva;
- studija poljoprivrede;
- studija turizma;
- studija obale i plaža;
- konzervatorska osnova;
- prometna studija.

Nacrt prijedloga prostornog plana razrađuje se za odabranu varijantu razvitka i uređenje prostora Općine, na temelju odabranih i verificiranih ciljeva prostornog uređenja. U tom smislu izvršene su brojne konzultacije na kojima su sudjelovali predstavnici različitih institucija (HPT-a, HEP-a, HV, Vodovoda i sl.). U cilju utvrđivanja što kvalitetnijeg Prijedloga prostornog plana organiziraju se prethodne rasprave po pojedinim problemskim cjelinama.

Konačni prijedlog Prostornog plana utvrdilo je Vijeće Općine Sali i uputilo u proceduru ishođenja suglasnosti i usvaja.

1. POLAZIŠTA

1.1. POLOŽAJ, ZNAČAJ I POSEBNOSTI PODRUČJA OPĆINE U ODNOSU NA PROSTOR I SUSTAVE ŽUPANIJE I DRŽAVE

Država

Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske /3.2/ dijeli hrvatski, državni prostor prema fizionamijskim razlikama na tri prostorno-funkcionalne cjeline u koje se grupiraju županije:

- Središnje Hrvatske
- Jadranske Hrvatske
- Istočne Hrvatske.

Županija

Zadarska županija koja se ubraja u Jadranske županije, obuhvaća površinu od 3 643.33 km². Po svom zemljopisnom položaju zauzima značajno mjesto u državi jer povezuje teritorij sjeverne i južne Hrvatske cestovno i u željezničkom prometu. Graniči sa Ličko-senjskom i Šibensko-kninskom županijom, te Bosansko-hercegovačkom federacijom u dužini od 24 km, a međunarodna granica na moru iznosi 83.43 km. Kroz ovu županiju prolazi trasa Jadranske autoceste, autoceste Split–Zagreb, kao i svi željeznički pravci. Vezano uz pomorske pravce treba istaknutu dužjadranski obalni pravac, te posebno, međunarodni trajektni pravac Zadar–Ancona, kao jedan od važnih smjerova i najkraće veze srednje Evrope preko Zagreba i Zadra prema Italiji. Ovu vezu posebno afirmira jak prometni pravac Zadar–Maslenički most–tunel Sv.Rok–Zagreb. U Prostornom planu Županije posebna pažnja se usmjerava na povezivanje otoka s kopnom, te otoka međusobno, jer se jedino tako može ostvariti potpuni prostorni integritet cijele Županije, te ukupnog gospodarskog oporavka i uspjeha.

Prostorno razvojne cjeline Zadarske županije dijele se na: Zadarsku urbanu regiju; Zadarsko-biogradske otoke; Otok Pag (dio koji pripada Županiji); Ravnokotarski zaobalni prostor; Prostor Podvelebitskog

kanala; Bukovicu i Ličko-pounski prostor. Cjelina Zadarsko-biogradski otoci po prostorno razvojnom i demografskom kriteriju se diferenciraju. Otoci Ugljan i Pašman razvijaju se kao prigradske zone obalnih gradova Zadra i Biograda na moru. Svi ostali otoci, mogu se svrstati u kategoriju manjih i pučinskih otoka. Tu se svojom veličinom ističe Dugi otok.

Općina Sali

Općina Sali, položajno i funkcijski pripada pučinskoj skupini otoka Zadarske županije i unutar nje prostornoj cjelini Dugog otoka i Zverinca s 12 naseljenih mjesta. Općinsko središte je naselje Sali. Naselja kao lokalna središta Općine su Božava, Brbinj i Zaglav. Naselja kao manja lokalna središta su Žman, Luka, Savar, Dragove, Soline, Veli Rat sa zaseokom Polje, naselje Verunić na Dugom otoku, te jedno naselje Zverinac na otoku Zverincu. Općinu Sali karakterizira nepovoljna demografska slika što se očituje u stalnom procesu odseljavanja fertilnoga stanovništva, te strukturom stanovnika starije dobne skupine.

Kratki pregled povijesti Dugog otoka

Dugi otok se po mišljenjima povjesničara i lingvista spominje već u 10. stoljeću pod imenom Pyzuch koje opisuje Porfirogenet u svom djelu. Trag tog imena danas je očuvan u toponimima Čuh polje i Čušćica (uvala). Upitna je točnost ovog podatka jer se otok nikad nije nazivao tim imenom. Takav slučaj se primjećuje kod svih jadranskih otoka osim npr. Mljeta, Brača, Šolte i dr. Pretpostaviti je da se na Dugom otoku nikad nije uspjelo oformiti naselje koje bi svojom veličinom i utjecajem odredilo ime otoku, jedini razlog je veliki uticaj i važnost Zadra kao centra na kopnu koji je dominirao cijelim arhipelagom. Važno je zaključiti da je Dugi otok jedini veliki naseljeni otok na Jadranu zadržao hrvatsko ime i u tom imenu imenicu otok, dok svi ostali nose grčka i romanska imena i inačice. Sadašnja naselja na Dugom otoku su naseljavana od antike do danas. Toponimi Gračišće i sličnih oblika odnose se na vrhove iznad naselja na kojima su se nalazila liburnska kulturna mjesta i u neposrednoj blizini njih tumulusi i grobni humci. Rimljani na tim mjestima dovode svoje islužene i zaslužne vojnike te im daju djelove otoka ili cijele otoke kao predije. Na takvim mjestima oko villa rustica oformit će se kasnije srednjovjekovna naselja koja su očuvana do danas. Rane naseobine na Dugom otoku nastale su podalje od obale uz obradiva polja i na podnožjima brda zbog stalnih opasnosti (otimačine, gusarenja, odvođenja u roblje na galije, itd.) koje su prijetile sa mora. U 19. stoljeću kad su opasnosti smanjene i nestale počelo je naseljavanje na obalu.

1.1.1. Osnovni podaci o stanju u prostoru

1.1.1.1. Smještaj i veličina

Općina Sali, koja zauzima cca 122.78 km² i naseljava po podacima popisa 2001.god 1763 stanovnika, ima prosječnu gustoću naseljenosti od 14 stanovnika/km².

Statistička naselja u obuhvatu Prostornog plana Općine Sali prema popisu stanovništva, domaćinstva i stanova – DSZ iz 2001. godine su: Božava, Brbinj, Dragove, Luka, Sali, Savar, Soline, Veli Rat, Zaglav, Žman te Zverinac.

Odlukom Općinskog vijeća Općine Sali pokrenut je pravni postupak te je naselje Verunić izdvojeno iz Velog Rata kao samostalno što je utvrđeno i u Zakonu o područjima županija, gradova i Općina u Republici Hrvatskoj (NN 86/06).

Tablica 1. Popis stanovništva, domaćinstva i stanova

	Naselje	Površina km ²	Površina %	Popis 1991.	Popis 2001.	Popis 2001. %	Gustoća 2001.
1	Božava	3,23	3,00	116	127	7,00	40
2	Brbinj	11,02	9,00	168	85	5,00	7
3	Dragove	11,56	9,00	139	42	2,00	3
4	Luka	17,56	14,00	164	99	6,00	5
5	Sali	32,99	27,00	1190	769	44,00	23
6	Savar	13,39	11,00	85	57	3,00	4
7	Soline	7,87	6,00	124	66	4,00	8
8	Veli Rat i Verunić	5,51	4,00	140	83	5,00	15
9	Zaglav	4,42	4,00	369	184	10,00	41
10	Žman	11,09	10,00	328	203	11,00	18
	Ukupno	118,64	97,00	2873	1715	97,00	14
11	Zverinac	4,14	3,00	59	48	3,00	1
	Općina Sali	122,78	100,00	2932	1763	100,00	14

Izvor: Popis stanovništva, domaćinstva i stanova – DZS, Zagreb, 2001.

Dugi otok spada u pučinsku skupinu otoka Zadarske županije, najveći je i najduži otok zadarskog

arhipelaga. Dug je 43 kilometra. Otok Zverinac je okružen Dugim otokom na JZ, Molatom na SI, Tunom Velim i Sestrunjom na SI, te Ižom na JI, te ne spada u pučinski otok. Između otoka su morski prolazi i kanali: Zverinački, Tunski, Srednji, Iški, Sedmovrača i Maknare. Kopnena površina Dugog otoka sa Zverincem je 122.78 km², sastoji se od 11 katastarskih općina. Na krajnjem JI Dugog otoka je Park prirode Telašćica koja zauzima kopnenu površinu 25.95 km², te morsku 44.55 km².

Dugi otok se pruža u pravcu SZ–JI, te je po položaju vanjski otok, sa cijelom JZ obalom otvoren je prema pučini. Dalje u nizu JI nastavljaju se Kornati, a SZ otok Premuda. Dugi otok se nalazi u koordinati 44° 12' i 43° 57' N te 14° 58' i 15° 15' E. Najbliži otoci na SI strani su Zverinac, Rava i Lavdara. Zverinac se nalazi u koordinatama na 44° 09' N i 14° 50' E. Dugi otok spada u red najrazvedenijih otoka na Jadranu sa koeficijentom razvedenosti 4.5. Izduženošću Dugi otok pruža prirodnu zaštitu sjevernodalmatinskog arhipelaga i kopna. Na SZ međunarodni pomorski prolaz Maknare ga dijeli od molatske skupine otoka, a na JI ga dijeli prolaz Vela Proversa od skupine Kornatskih otoka.

1.1.1.2. Geološko - petrografske i seizmotektonske osobine

1.1.1.2.1. Reljef

U građi Dugog otoka dominiraju vapnenci i dolomiti mezozoitske starosti, krška obilježja otoka uvjetovana su vapnenačko–dolomitnom građom, a izraženi su svi oblici reljefa u kršu kao što su vapnenačka bola, škrapari, kamrnjare, ponikve, ponori, jame, polja u kršu, suhodoline i sl. Dugi otok je geomorfološki jedan od najistaknutijih cjelina istočne obale Jadrana. Hipsografski je s obzirom na veliku izduženost i relativnu uskost, vrlo istaknuta struktura. Najviši vrh na karbonatnom bilu otoka je Vela straža-337 m, a ističu se još Veli vrh–328 m i Crljina straž–303 m. Polja u kršu su najistaknutija pejzažna geomorfološka pojava i ujedno osnova vjekovnog opstanka otočkog stanovništva, posebno su istaknuta na južnom dijelu Dugog otoka. Ističu se Dugo polje, Stivanje polje, Arnjevo polje, Gmajno polje, Veliko jezero, Malo jezero, Čuh polje, Slotino polje, Glavočevo polje, Sridnje polje, Krajno polje, Luško polje, a ima ih i na sjevernom dijelu otoka kao što su Božavsko polje, Veloratsko polje, Solinsko polje, Dragovsko polje, Dumbovačko polje, Brbinsko polje i Zeriško polje. Speleološki objekti prilično su brojni a najznačajniji su Stršna peć, Kozja peć i Veli badanj SZ od Luke, dok su drugi po današnjem poznavanju manje važni Vrh Zlata, Mali badanj, Markova kuća, Pocje, Pećina kod Luke, Vlakno kod Savra, Petnjica kod Brbinja, Romotina i Golubinka kod Sali i dr.

Obalu obilježava niz zanimljivih prirodnih oblika kao što su zaljevi i uvale Telašćica, Solišćica, Luka, Pantera, Brbinjske luke Jaz i Lučina Pantera, Saharun i niz manjih lučica i draga, rtova, potkapina, klifova i žala.

1.1.1.2.2. Mineralne sirovine

Na otoku ima veoma malo mineralnih sirovina. U nešto manjim količinama postoji građevinski i ukrasni kamen. Eksploatacija kamena na otoku ima stoljetnu tradiciju. Poznati lokalitet eksploatacije prvenstveno arhitektonsko-građevinskog kamena nalazi se na lokalitetu Borišina i Šipnatica 2. Za iskorištavanje tehničko-građevinskog kamena postoje još tri istražna prostora i to: Ovča, Ovča–Savar, Šipnatica TGK. Za eksploataciju kamena na planiranim prostorima treba bezuvjetno voditi računa o položaju eksploatacijskog polja u odnosu na vizure s mora i otočke ceste uz obvezno poštivanje Zakona tj. izrade Studija o utjecaju na okoliš.

1.1.1.2.3. Geologija i pedologija

U sastavu i građi reljefa prevladavaju vapnenci od kojih je izgrađen otočni planinski masivi. Prostor pripada kraškom području kojeg karakterizira slikovit krajobraz. Zelenim površinama dominiraju degradirane šume hrasta sa svim prijelaznim oblicima, od viših oblika šume, preko niskih i visokih makija, do garinga i izdvojenih skupina drveća i grmova. Maslinici i skromni zapušteni vinogradi i modro more, te blaga mediteranska klima čine osnovna obilježja ovog prostora. Pedološka svojstva pokazuju na vrlo malo vrijednog zemljišta za poljoprivrednu proizvodnju. Velika koncentracija poljoprivrednih površina je na južnom dijelu Dugog otoka.

1.1.1.2.4. Seizmotektonske osobine

Dugi otok je u zoni pojačane seizmičke aktivnosti, koja se proteže duž čitavog priobalnog dijela Jadrana. U tom dijelu Jadrana ona je najjača u području Biokova, Sinjskog i Imotskog polja. To je razlog da u tom dijelu podmorja najjači potresi imaju magnitudu manju od 6.0 RC a intenzitet u epicentru oko 8 stupnjeva MCS. Skupina otoka na ovom potezu spada u zonu od 6 stupnjeva MCS ljestvice s vjerojatnošću pojave 63% za povratni period od 100 godina (prikazan na Privremenoj seizmološkoj karti). Mikroispitivanja na ovim područjima nisu vršena, jer navedeni podaci i odsustvo većih potresa ukazuju da ovo područje nije bilo ugroženo od snažnijih potresa.

S obzirom na veće potrebe planiranja i izgradnju objekta za potrebe turističke privrede trebalo bi izraditi

karte seizmičke mikrorejonzacije većih mjesta i prostora namijenjenih takovoj izgradnji.

1.1.1.3. Klima

Otok se odlikuje blagom mediteranskom klimom. Najtopliji mjesec je kolovoz s prosječnom temperaturom 24 °C, a najhladniji siječanj s prosječnom temperaturom 6.4 °C. Dugotrajne kiše, snijeg i temperatura ispod 0 °C su izuzetno rijetke. Prosječna količina padalina kreće se između 800 i 900 mm godišnje s time da se smanjuje od SZ prema JI. Broj sunčanih sati godišnje kreće se između 2550 i 2650, a prosječan broj kišnih dana u godini iznosi 85 na južnom dijelu otoka do 95 na sjevernom dijelu. Za akvatorij Dugog otoka može se reći da prevladava jadranski tip mediteranske klime sa suhim i vrućim ljetima, vlažnim i blagim zimama, sa maksimalnim padalinama u kasnu jesen (XI i XII) a minimalnim u toku ljeta (VII i VIII). Izloženost vjetrovima je dosta izražena, ali vjetrovi najčešće nisu izrazito jaki. Po praćenjima svega 3 dana godišnje u prosjeku pušu vjetrovi jačine 6 i više bouforta (bofora), a samo jedan dan jačine iznad 8 bouforta. Najistaknutiji vjetrovi su po učestalosti bura, jugo i ljeti maestral. Levant, tramuntana, lebić učestalije pušu zimi.

1.1.1.4. Hidrologija

Po hidrološko-hidrografskim osobinama područje spada u vapnenački krški prostor. Na tom prostoru nema većih nadzemnih tokova i jačih izvora, jer atmosferska voda ponire u dubinske slojeve, na kontaktu fliša i vapnenca, te drugih manje propusnih stijena. Današnji hidrološki i hidrogeološki odnosi dijelom su posljedica i paleogenskih odnosa na području današnjeg otoka. Krška morfologija obilježena spletom pukotina, škrapa, vrtača i uvala još od laramijske orogeneze omogućavala je hidrološku komunikaciju, posebno u krilima antiklinala, dok su dolomiti u jezgri antiklinala predstavljali nepropusne barijere. Neotektonskim pokretima stvoreni su uvjeti za pojačanu cirkulaciju podzemnih voda a s tim u vezi i pojačani erozivni rad vode.

Periodični buičnjaci, vododerine, slabi uglavnom povremeni izvori, lokve, bunari i ponori se javljaju vezano uz veće količine padalina i dolomitnu podlogu. Dugi otok obilježava siromaštvo nadzemnih tokova. Većina izvora vezana je za nakupljanje neznatnih količina podzemne vode, koji se aktiviraju tek u hidrološki povoljnim situacijama. Dio otoka ima neefikasan sustav korištenja vode iz Žmanskih jezera (Velo i Malo), resursi su ograničeni na 3 l/sec te ne mogu pokriti potrebe mjesta Sali, Zaglav i Žman. Opskrbljenost vodom ostalih mjesta svodi se na tradicionalni oblik individualnih i seoskih cisterni. Poseban hidromorfološki fenomen je slano jezero Mir u Parku prirode Telaščica. Ova, morskom vodom ispunjena depresija, odvojena je od mora uskom prevlakom Prisika, a cirkulacija vode obavlja se podzemnim kanalima.

1.1.1.4.1. Hidrografske karakteristike mora

More akvatorija Dugog otoka ima ista ili slična fizičkokemijska svojstva kao i srednjojadranski dijelovi mora. Prosječna temperatura kreće se zimi od 12°C zimi do 24°C ljeti. Salinitet je 38.2‰, a gustoća 29.09, termoklima je na dubini od 14 do 30 metara. Površinske struje ljeti su slabije, prosječno 7.0 m/sec, a zimi jače, prosječno 12.0 m/sec. Dominirajući smjer morskih struja je iz pravca SE. Morske struje, uz vjetar i valove imaju veliki utjecaj na distribuciju antropogenog zagađenja mora. U pravilu, obalno more, kao i ostali dio središnjeg Jadrana, spada u oligotrofne vode s niskim sadržajem nutrijenta, što rezultira niskom organskom produkcijom primarnih producenata-fitoplanktona. Položenošću u pravcu E-W, Dugi otok se nalazi unutar izobate od 100.0 m, te po vrstama bentonskih biocenoza spada u biocenoze obalnih terigenih muljeva. Krajnjim zapadnim dijelom s otocima ulazi u biocenoze detričnih dna otvorenog mora. Obzirom na oligotrofne vode, more ovog prostora predstavlja veoma povoljnu ekološku nišu za razvoj brojnih biljnih i životinjskih vrsta, čija su obitavališta najbogatija na hridinastim dnima. Antropogeni utjecaji na obalno more i podmorje otoka, bez obzira na veliku asimilacijsku moć tog prirodnog medija, izaziva nepovoljne posljedice, pa tako fitobentos i neke zoocenoze doživljavaju devastaciju, pada broj i vrsta te se smanjuje biomasa mora. Migratorni organizmi bježe, što izaziva siromašenje akvatorija.

1.1.1.4.2. Obala i plaže

Obala i more predstavljaju najvažniji prirodni potencijal područja i to kao osnova za razvoj turizma i rekreacije, te izvor hrane. Sjedinjenost različitih, elemenata i oblika pruža izuzetnu prirodnu osnovu za razvoj turizma, specifične poljoprivredne proizvodnje vezane uz vinogradarstvo, zdravu hranu, maslinarstvo i obiteljska gospodarstva te ribarstva.

Kakvoća obalnog mora i plaža prati se Programom stalnog praćenja sanitarne kakvoće mora na plažama, koja se provode od 1.svibnja do kraja rujna. Uzorci mora se uzimaju svakih 15 dana i to na plažama: uvale Božavica u Božavi, uvali Bok u naselju Luka, te hotelskom kupalištu Sašćica u Salima. Dosadašnji rezultati nalaza pokazuju da je na ove tri plaže more druge kategorije tj. pogodno za kupanje.

Na otoku Zverincu uzorci se uzimaju u Uvali Zverinac, rezultati pokazuju I kategoriju kakvoće mora. U naselju Božava u uvali Božavčica gdje se nalazi luka i privezište za brodice lokalnog stanovništva prijeti opasnost zagađivanja. Ista situacija je u uvali Lučina gdje je trajektna luka, sidrište i privezište, uvali Jaz gdje je privezište, uvali Bok gdje je sidrište i privezište, uvali Dumboka u Dragovima gdje je smješteno sidrište i privezište, uvalama Paprenica i Bukašin gdje se nalazi privezište za lokalno stanovništvo. U naselju Luka uvalu Sv. Nikola, gdje je smještena sportska luka i privezište, luku i uvalu Sali, uvalu Solišćica u Solinama, uvalu Kanalić u Velom Ratu, uvalu Čuna u kojoj je smještena luka Verunić, uvalu Triluke u Zaglavu, uvalu Žmanščica u Žmanu, uvalu Taleščica i uvalu Žverinac na Zverincu, potrebno je kontinuirano pratiti i kontrolirati od potencijalnog zagađenja.

1.1.1.4.3. Kriteriji kategorizacije plaža

Turistička ponuda Općine Sali bazirana je na ljetnom turizmu čija je glavna ponuda vezana uz rekreaciju na moru. Istražene su fizičke osobine obale koja je kategorizirana prema kriterijima pogodnosti za kupanje u dvije kategorije:

1. Kategorija uređena plaža: umjetno oblikovana obala /beton, mulovi/
2. Kategorija prirodna plaža: kamene atraktivne, ravne, sike, s lakim pristupom moru, kamene, manje atraktivne sike s težim pristupom moru, kamene sike neravne s teškim pristupom moru

Kriteriji koji su korišteni prilikom kategorizacije su:

- kut nagiba /pogodnost za sunčanje/;
- tekstura /glatkost/ površine;
- lakoća pristupa moru;

Prilikom vrednovanja nisu ocjenjivani elementi poput kolnog pristupa, ili blizina infrastrukturnih priključaka /voda, struja, otpadne vode/, niti klimatski kriteriji poput izloženosti vjetru i suncu.

Prema svom obliku obala uređena i prirodna plaža može se uvrstiti u kategoriju potencijalnih plaža, dok na prrodnim plažama (kamene, manje atraktivne sike s težim pristupom moru, kamene sike neravne s teškim pristupom moru) potrebne su veće intervencije za povećanja broja potencijalnih kupaca.

1.1.1.4.4. Analiza plaža

Duž čitave obale Dugog otoka nalazi se mali broj artificialnih površina uz more namijenjenih kupanju.

Prevladavaju prirodne plaže.

Relativno mali broj plaža izgledom i kvalitetom aluvijalnog nanosa te njegovom širinom udovoljava kriterijima za stabilniju komercijalizaciju i korištenje kao javne plaže. Upravo zbog malog broja žala njihovu važnost treba istaknuti, te ih štiti od uzurpacija.

Sike treće kategorije koje imaju relativno mali kut nagiba i glatke površine posebna su vrijednost koja u turističkoj ponudi Dugog otoka i Zverinca ima iznimno važnu ulogu.

1.1.1.4.5. Kapacitet plaža

Prema provedenoj analizi dobivene su procjene broja kupaca na obali Općine Sali.

Kapacitet plaža 1 i 2 kategorije (uređena plaža: umjetno oblikovana obala /beton, mulovi/ i prirodna plaža:) je prema navedenim kriterijima cca 10000–5000 kupaca.

Kapacitet prirodne plaže (kamene atraktivne, ravne, sike, s lakim pristupom moru) je cca 10000–5000 kupaca.

Kapacitet plaža (obale koje ne zahtijevaju veće intervencije i svojim izgledom zadržavaju u potpunosti prirodni ambijent) je cca 20000–10000 kupaca.

Prirodna plaža (kamene, manje atraktivne sike s težim pristupom moru, kamene sike neravne s teškim pristupom moru) zapravo i nije pogodna za kupanje osim u nekim manjim segmentima, te je brojka potencijalnih kupaca od cca. 20000–10000 zapravo nerealna. Zbog neatraktivnosti obale naročito one 5 kategorije na njoj se mogu predvidjeti intervencije vezane uz kupanje i sportove na vodi.

1.1.1.5. Biljni pokrov

1.1.1.5.1. Šume

Šume Dugog otoka imaju isključivo ekološku, estetsku i turističko rekreacijsku vrijednost. Vrlo specifična struktura reljefa kao i sastava tla razdijelila je ukupni prostor na područja obuhvaćena različitim vrstama šumske vegetacije. Tako je na priobalnom pojasu naročito u nizinskom dijelu prisutan kultivirani krajolik na kojem su prirodne biljne zajednice mahom nestale. Zbog čestih požara koji obično u razdobljima od desetak godina, haraju otokom, napuštena su teže pristupačna poljoprivredna područja na kojima se razvijaju šume alepskog bora i prevladavajuće degradirane šume hrasta crnike. Alepski bor je nakon požara potisnuo i visinske šume crnog bora. Glavni fitološki obrisi su sačuvani, ali je fizionomska komponenta bila izložena dugotrajnom utjecaju čovjeka, posebno intenzivnom stočarenju i drvarenju. Veliki dio otoka prekrivaju goleti, pašnjaci i kamenjari. Važno je napomenuti da značajan biljni pokrov otoka čine maslinici koji su uglavnom zapušteni.

1.1.1.5.2. Krajobrazna i vegetacijska osnova

Dugi otok je pretežno vapnenačko kraški prostor sa svim elementima kraškog reljefa. Reljefni oblici imaju karakteristike pretežno brdskog reljefa. Izuzetak čine polja u njegovom južnom i sjevernom dijelu. Najviši vrh na karbonatnom bilu otoka je Vela straža–337 m, Veli vrh–328 m i Crljina straža–303 m. Pejzažno najistaknutija pojava su kraška polja istaknuta na južnom dijelu otoka i to: Dugo polje, Krševanje polje, Stivanje polje, Arnjevo polje, Gmajno polje, Veliko jezero, Malo jezero, Čuh polje, Slotino polje, Glavočevo polje, Sridnje polje, Krajno polje, Luško polje, te na sjevernom dijelu otoka: Božavsko polje, Veloratsko polje, Solinsko polje, Dragovsko polje, Dumbovačko polje, Brbinjsko polje i Zverinško polje. Speleološki objekti otoka su brojni, a najznačajniji su Strašna peć, Kozja peć i Veli badanj sjeverozapadno od Luke.

Park prirode Telaščica obuhvaća krajnji jugoistočni dio otoka, katastarski je podijeljen između dvije katastarske općine Sali i Žman. Park obuhvaća površinu od 70.50 km². Značajna obilježja Telaščice su slano jezero Mir i najveći jadranski klifovi s južne strane Parka koji sežu do 150.0 m visine u dužini od 7.0 km. Visinskom raščlanjenošću klifovi ističu atrakciju vertikalne razvedenosti. Uvala Telaščica predstavlja prirodnu i sigurnu luku s veoma razvedenom obalom (indeks razvedenosti 8,38).

Sjeverozapadni dio Dugog otoka (zatvara ga istočna crta Solina–Pećina sa plažom Saharun), te predstavlja značajno vrijedan krajobraz. Na krajnjem sjeverozapadu otoka (Punti Bjanki) nalazi se svjetionik i borova šuma. S vanjske strane prema pučini na zapadnom dijelu otoka nalazi se pješčana uvala obrasla borovom šumom te privlačnom plažom, uvala Saharun.

Specifičan tip reljefa predstavljaju obale, pretežno oblikovane abrazijskim procesima. Sljedeća kvaliteta ove zone je vegetacijska slika koju karakteriziraju mediteranske zajednice garinga, makije i borovih šuma sastavljenih od alepskog i crnog bora. Ova razvedenost obale nastavlja se i pod morem pa brojni plićaci, grebeni i podmorske špilje predstavljaju oazu za ihtiofaunu, školjke i riblji fond.

Obalu Dugog otoka obilježavaju zaljevi i uvale prirodnih oblika kao: Telaščica, Solišćica, Luka, Pantera, Brbinjske luke Jaz i Lučina Pantera, Saharun te niz manjih lučica i draga.

Posebnu vrijednost vegetacije otoka predstavljaju maslinici (po procijeni 120 000 stabala), a nezaobilazno je spomenuti stari maslinik smješten uz sami rub Parka prirode Telaščica - maslinik Saljskog polja, površine 240 ha. Ovaj maslinik je veoma vrijedan zbog starosti i veličini stabala, te predstavlja značajan hortikulturni kompleks na našoj obali.

1.1.2. Prostorno razvojne i resursne značajke**1.1.2.1. Demografija**

Stanovništvo je temeljni čimbenik društvenog, gospodarskog i kulturnog života i razvitka svakog društva. Ono je osnovna proizvodna snaga, nezamjenjiv element gospodarskih procesa, jer njegova brojnost, znanje i naponi uvjetuju strukturu, organizaciju i ukupnu efikasnost tih procesa. S druge strane, stanovništvo daje krajnji smisao gospodarskim procesima koji određuju njegovu materijalnu osnovu opstanka i razvitka, jer proizvedena dobra služe zadovoljavanju raznovrsnih potreba stanovništva, a potrošnja je krajnji smisao proizvodnje. Zato se razmatranja o gospodarstvenom razvitku ne mogu odvojiti od stanovništva kao njihova bitnog okvira. Formiranje i korištenje radnih resursa društva jedan je od osnovnih problema društvene reprodukcije i razvitka, te planiranje društvenog i gospodarskog razvitka mora kao svoj bitni element uključiti i analizu raspoloživih radnih resursa i način njihove uporabe.

Prema podacima popisa stanovništva 2001. u Općini Sali, koja se prostire na površini 127.47 km² i zauzima 3.4 % površine Zadarske županije, živjelo je ukupno 1763 stanovnika, odnosno 1.10 % stanovništva Zadarske županije.

Tablica 2. Stanovništvo Općine Sali u okviru Zadarske županije

Područje	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.
Općina Sali i Zverinac	4740	4246	4065	2346	2932	1763
Zadarska županija				197.152	214.614	162.045
Udio općine u %				1,20	1.40	1,10

Izvor: Popis stanovništva DZS 1991., 2001.

Tablica pokazuje u vremenskom nizu od 1953-2001. godine konstantno apsolutno smanjenje broja stanovnika općine Sali (sa izuzetkom rasta stanovnika 1991.god. u odnosu na 1981.god.), ali i relativno smanjenje udjela stanovnika Općine u odnosu na broj stanovnika Zadarske županije. Ukupno stanje i kretanje stanovništva na jednom području rezultanta je razine i tendencije razvoja komponenti prirodnog i mehaničkog kretanja stanovništva (nataliteta, mortaliteta, imigracije, emigracije). Ono je, dakle, agregatni izraz zajedničkog kretanja ovih veličina u prošlosti i sadašnjosti. To iziskuje složeni pristup praćenju i proučavanju demografskog procesa, jer demografski razvoj ne ovisi samo o procesima na njenom području, već i o funkcijama i demografskim kretanjima širih prostora. Izvori priraštaja stanovništva su u

prirodnom i mehaničkom kretanju.

Kretanje stanovništva

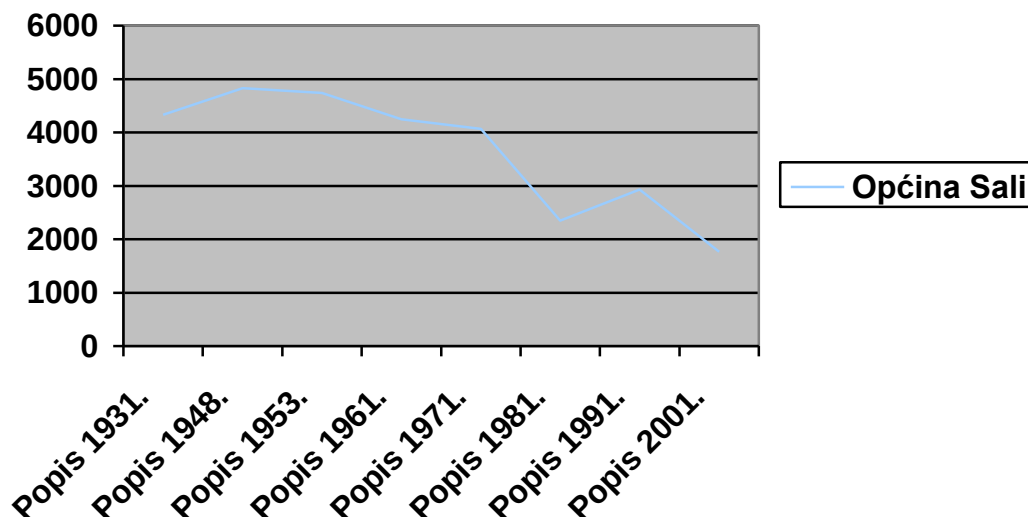
Praćenje i izučavanje demografskih procesa je složeno jer demografska kretanja ne ovise samo o funkcijama koje se obavljaju na području današnje Općine, već i o funkcijama i kretanjima širih prostora tj. Dugog otoka i Zverinca, te šire regije (Zadarske županije). Stanovništvo općine Sali različito se kretalo u pojedinim međupopisnim razdobljima (1857-2001), do 1921. godine raste, da bi u svim kasnijim popisnim godinama imalo trend opadanja broja stanovnika. U nastavku dajemo brojčani prikaz broja stanovnika svih naselja u sastavu općine Sali.

Tablica 3. Kretanje broja stanovnika Općine Sali

Naselje	Popis 1931.	Popis 1948.	Popis 1953.	Popis 1961.	Popis 1971.	Popis 1981.	Popis 1991.	Popis 2001.
Božava	248	260	269	262	248	139	166	127
Brbinj	327	328	336	296	272	104	168	85
Dragove	333	381	370	332	311	78	139	42
Luka	350	375	364	298	333	135	164	99
Sali	1097	1230	1227	1178	1106	877	1190	769
Savar	298	286	282	197	188	93	85	57
Soline	329	384	376	347	356	145	124	66
Veli Rat i Verunić	403	385	387	342	319	167	140	83
Zaglav	254	408	398	355	366	237	369	184
Žman	572	633	570	486	420	275	328	203
Zverinac	118	158	161	153	146	96	59	48
Općina Sali	4329	4828	4740	4246	4065	2346	2932	1763

Izvor: Stanovništvo općine Sali po popisnim razdobljima (1931.-2001.), Popisi stanovništva DZS

Grafikon1. Kretanje stanovništva

Dobna i spolna struktura stanovništva

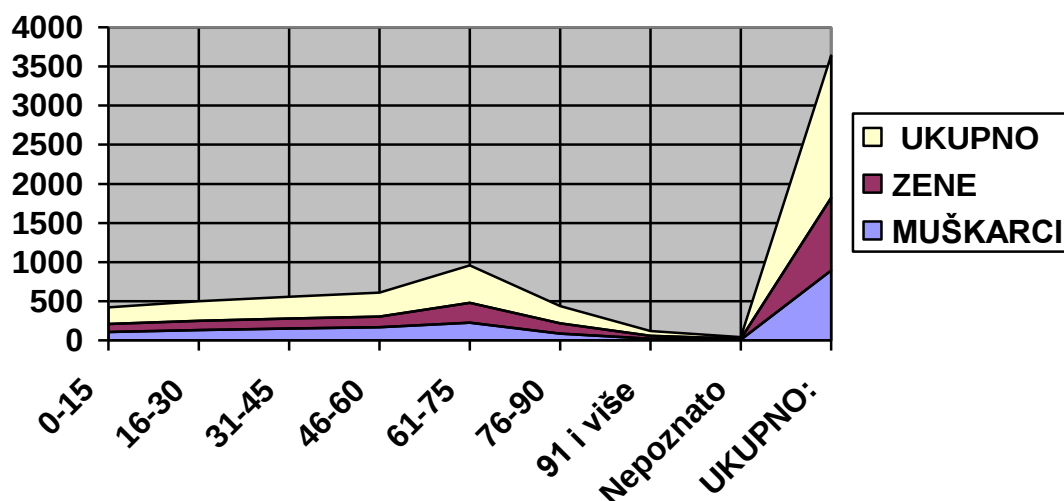
Prirodni priraštaj Općine Sali daje u cijelosti sliku nepovoljnog demografskog stanja. Kratkoročna i direktna posljedica je odlazak primarno mlađih dobnih kohorti, što se naknadno odražava kroz smanjenje broja stanovništva prouzročen smanjenjem nataliteta. Slika prikazuje dobnu i spolnu strukturu stanovništva Općine Sali.

Tablica 4. Dobno-spolna struktura stanovništva Općine Sali

Dobne skupine	Muškarci	Zene	Ukupno
0-15	107	103	210
16-30	129	121	250
31-45	151	127	278
46-60	167	137	304
61-75	226	254	480
76-90	85	134	219
91 i više	21	38	59
Nepoznato	8	12	20
UKUPNO:	894	926	1.820

Grafikon 2. Dobna i spolna struktura stanovništva općine Sali

IZVOR: DZS Popis stanovništva 2001

Tablica 4. jasno ukazuje i na karakteristike emigracijskog razvoja Općine Sali zbog relativno nesrazmjerno manjih mlađih skupina u odnosu na brojnije starije skupine. Dobno-spolna tablica poremećena je na štetu mladih dobni skupina. Opća slika dobne skupine otoka je zabrinjavajuća. Uzroci i posljedice su poznati, a iz odnosa skupine mladog stanovništva proističu i radni i vitalni kontingent. U ovoj situaciji je odgovarajuće pomlađivanje prijeko potrebno, ali i vrlo teško. Da bi došlo do šire baze i normalnije strukture, potrebni su zahvati širokih razmjera od čisto gospodarskih, vezanih za mogućnost zapošljavanja i materijalne sigurnosti do zdravstvenih, obrazovnih, kulturnih i dr.

Tablica 5. Velike dobne skupine 2001.

Općina Sali	0-19		20-59		>60	
	2001.		2001.		2001.	
	305	17%	737	40%	778	43%

Izvor: Popis stanovništva DZS 2001.

Dobna struktura stanovništva općine Sali je vrlo nepovoljna. Utjecaj dobne strukture stanovništva na budući demografski razvitak proizlazi iz njene uzročno-posljedične veze s komponentama prirodnog kretanja stanovništva, kao i iz povezanosti s migracijskim kretanjima, te ostalim strukturama stanovništva. Obzirom da je na području općine Sali **koeficijent starosti** veoma nepovoljan 42.1 u 2001. godini, (a u Županiji je 21.6), čime je pređena granična vrijednost od 12, a **indeks starosti** 248.5 čime je pređena granična vrijednost od 40, riječ je o izrazito starom stanovništvu na području Općine, što implicira negativnu tendenciju demografskog razvoja.

Koeficijent starosti pokazuje udio osoba starih 60 i više godina u ukupnom stanovništvu. Indeks starosti ili indeks starenja je odnos između broja starih 60 i više godina prema broju stanovnika starih 0-20 godina.

Njegova kritična vrijednost iznosi 40% ili 0.40. Smatra se kada indeks starenja prijeđe tu vrijednost, da je dotično stanovništvo već zašlo u proces starenja.

Struktura stanovništva Općine Sali po velikim dobnim skupinama prema popisu stanovništva 2001. godine (tablica dole) pokazuje da je gotovo 40.50% populacije općine u srednjoj dobnj skupini od 20-59 godina, da je dobnja skupina od 0-19 godina zastupljenošću nepovoljno mala, iznosi 16.8%, a da je zastupljenost u skupini u kojoj je stanovništvo starije od 60 godina dosta veliko 41.6%. Stoga je i koeficijent starosti stanovništva Općine izrazito nepovoljan i iznosi 42.1.

Ova njegova vrijednost ukazuje **na razmjerno vrlo staro stanovništvo Općine**. Poradi podjednagog ukupnog broja muškaraca i žena, a manjeg broja muškaraca u starijem dobnom razredu to je i koeficijent starosti muškog dijela stanovništva povoljniji (37.5) od koeficijenta starosti ženskog dijela stanovništva(46.6). Oba koeficijenta izrazito pokazuju nepovoljno lošu situaciju stanovništva općine Sali.

Tablica 6. Dobna struktura stanovništva općine sali po velikim dobnim skupinama 2001. godine indeks starosti

Dobne skupine	Muško stanovništvo		Žensko stanovništvo		Ukupno stanovništvo	
		%		%		%
0-19	158	11,5	147	12,4	305	16,8
20-59	396	4,6	341	9,1	737	40,5
60+	332	5,5	426	4,3	758	41,6
Ostalo	-	-	-	-	20	1,1
Ukupno	886	21,6	914	25,8	1820	100,0
Prosječna starost	47,3		51,0		49,2	
Indeks starosti	210,1		289,8		248,5	
Koeficijent starosti	37,5		46,6		42,1	

Izvor: DZS 2003. god.

Migracije

Migracija ili mehaničko kretanje stanovnika u mirnodopskim je prilikama racionalan odgovor na područne razlike u razini privrednog razvoja koje znači i razlike u mogućnosti zaposlenja, stjecanja većih zarada, boljih uvjeta života i rada. Migracije imaju značajan utjecaj na promjene u dobnj i spolnoj strukturi stanovništva, na promjene u ekonomskoj strukturi stanovništva i društveno-gospodarski razvoj. Prema podacima popisa 2001. u Općini Sali od ukupnog broja stanovnika njih 1227 ili 67% je živilo od rođenja u istom naselju, što pokazuje jaku migracionu komponentu. Naselja Sali, Žman i Zaglav ima gotovo identičan postotak udjela autohtonog stanovništva, a ostala manja naselja u pravilu sudjeluju sa većim postotkom. Po pretežnosti naseljavanja većina je doselila iz drugih naselja općine, te naselja unutar Zadarske županije 66.94%, postotak doseljenih iz drugih županija iznosi 18.3 %. Imigranati iz inozemstva iznose 13.2%, a najzastupljeniji su iz Republike Slovenije i susjedne Republike Bosne i Hercegovine. S obzirom na ljudski potencijal Općine Sali dalje se evidentira intenzivna migracija ka središnjem naselju Općine.

Tablica 7. Migracije 2001.

Tablica 11. Migracije stanovništva u 2001.													
Općina Sali	Spol	Ukupan broj stanovnika ¹⁾	Od rođenja u istom naselju	Doseljeno u naselje stanovanja									
				svega	iz drugog naselja istog grada/općine ²⁾	iz drugog grada/općine iste županije	iz druge županije	iz inozemstva					nepoznato
								svega	od toga				
									Bosne i Hercegovine	Makedonije	Slovenije	SRJ	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Ukupno	sv.	1820	1227	590	82	313	108	78	6	9	5	66	19
	m	894	645	248	13	142	46	43	1	7	2	44	54
	ž	926	582	342	69	171	62	35	5	2	3	2	55

Izvor: Popis stanovništva 2001

Obrazovna struktura

Ekonomske implikacije procesa demografskog starenja dolaze prvenstveno do izražaja preko njegova djelovanja na priliv mladih naraštaja, radnu dob i na stupanj aktivnosti stanovništva. Gospodarski i socijalni čimbenici koji djeluju na veličinu aktivnog stanovništva su brojni i podložni čestim promjenama, a promjene u ekonomskoj strukturi predstavljaju dugoročan proces koji je u čvrstoj vezi s razinom i dinamikom gospodarskog razvitka.

Diversifikacija društvene podjele rada, čija je vanjska manifestacija specijalizacija zanimanja, temelji se na promjeni strukture radne snage prema obrazovanju. Suvremeni proces rada stalno zahtijeva višu razinu obrazovanja zaposlenika tj. višu školsku spremu. Budući da je obrazovanje bitan način specijalizacije za obavljanje kompliciranog rada, ono je ujedno i pretpostavka i posljedica promjena u strukturi stanovništva prema aktivnosti, djelatnosti i zanimanju koje nastaju usporedno sa gospodarskim razvojem, odnosno kvaliteta ljudskih resursa koja se odražava kroz obrazovnu strukturu stanovništva i njezino kretanje, osigurava značajne razvojne potencijale, no sve brži tehnički progres zahtijeva sve kvalitetnije formalno obrazovanje i organizaciju i poticanje kontinuiranog obrazovanja uz rad. Stanovništvo Općine Sali uglavnom je završilo osnovnu školu i srednju školu, uz mali udio onih koji su bez škole. Strukturu stanovništva prema školskoj spremi u popisu 2001. godine pokazuje tablica 8.

Tablica 8. Udio stanovništva po školskoj spremi u 2001. godini

Općina	Naselja	Bez škole 2001	Osnovna škola 2001.	Srednja škola 2001.	VŠS 2001 viša.	VSS 2001 Vis.mag.d.
Sali	12	33	882	580	47	53

Izvor: DZS, Zagreb 2003.

Aktivnost i radni kontingent

Radni kontingent je prema popisu iz 2001. godine iznosio ukupno 901 osoba, odnosno čini 49.50% ukupnog stanovništva, na razini Zadarske županije je 62.48%. Iznos stope aktivnosti u 2001. godini od radnog kontingenta, koji se s obzirom na stalni pad gospodarskih aktivnosti i zaposlenosti stalno smanjivao, ukazuje da postoje značajne rezerve za povećanje uključenosti radne snage na tržište rada. Naime, u izrazito povoljnim uvjetima stopa aktivnosti doseže vrijednost do 80%. Stanje stanovništva kao gospodarskog resursa, potencijala dato je prema naseljima tablica 9.

Tablica 9. Struktura stanovništva prema aktivnosti Općine Sali

Naselje	Ukupno	Predaktivno	Radnoaktivno.	Postaktivno	Nepoznato
Božava	127	17	61	49	0
Brbinj	85	9	26	50	0
Dragove	42	0	9	33	0
Luka	99	10	42	45	2
Sali	769	111	443	206	9
Savar	57	0	21	36	0
Soline	66	2	17	47	0
Veli Rat i Verunić	83	4	34	44	1
Zaglav	184	23	103	56	2
Žman	203	28	102	67	6
Verunić	57	6	25	26	0
Zverinac	48	0	18	30	0
Općina Sali	1820	210	901	681	20

Izvor: DZS, Zagreb 2003.

Iz analize aktivnosti stanovništva vidljivo je da udio aktivnog stanovništva u ukupnom stanovništvu u 2001. godini iznosi 30.66 %. Od 558 aktivnih stanovnika njih 447 ili (80%) obavlja zanimanje.

Tablica 10. Stanovništvo prema aktivnosti

Godina	Pokazatelj	Ukupno	Aktivno		Osobe s osobnim prihodom	Uzdržavano	Udio aktivnog u ukupnom stanovništvu
			Svega	Obav. zanimanje			
2001.	Broj	1820	558	447	732	530	30,66
	Udio		30,66	24,56	40,22	29,12	

Izvor: Popis stanovništva 2001.

Popisom stanovništva iz 2001. zaposleno prema pretežitoj aktivnosti je bila 447 osoba.

Od toga u djelatnosti poljoprivrede, lova i šumarstva 7, ribarstva 26, prerađivačke industrije 139, rudarstvo i vađenje 2, opskrbe električnom energijom, vodom i plinom 5, građevinarstva 7, trgovine na veliko i malo-popravlak motornih vozila i motocikla-predmeti za osobnu upotrebu i kućanstvo 32, hotela i restorana 52, prijevoza-skladištenja-veza 37, financijskog posredovanja 1, poslovanja nekretninama-iznajmljivanjem-poslovnim uslugama 8, javne uprave i obrane-obveznog socijalnog osiguranja 15, obrazovanja 13, zdravstvenoj zaštiti i socijalnoj skrbi 12, ostalim društvenim, socijalnim i osobnim uslužnim djelatnostima 19, na radu u inozemstvu 44, i nepoznatom djelatnošću 28.

Domaćinstva

Kretanje domaćinstava po naseljima u 2001. g. prikazano je u tablici 11.

Kretanje broja domaćinstava u popisu 2001. prati trend kretanja broja stanovništva sa padom, dok se prosječne veličine domaćinstva nisu bitno mijenjale. Najviše ih je evidentirano u naselju Sali 253, zatim Žmanu 76 i i Zaglavu 56 što je 56 % cijelog otoka. To je i razumljivo jer je tu najviše koncentriranog i naseljenog stanovništva. U naseljima gdje su više zastupljena staračka domaćinstva, obitelji su manje i manje je mlađih osoba. Trend razvoja društva i rast standarda napravio je osamostaljivanje obitelji, velika zajednička domaćinstva transformirala su se u samostalne obiteljske pojedinačne jedinice kućanstva sa manjim brojem članova. Iz prikaza je vidljivo da prevladavaju domaćinstva sa jednim i dva člana.

Tablica 11. Broj članova domaćinstva

NASELJE	Ukupno	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 i više
Božava	49	14	18	7	2	3	3	1	1	0	0
Brbinj	40	13	17	7	1	1	0	0	1	0	0
Dragove	24	10	12	0	2	0	0	0	0	0	0
Luka	43	16	13	5	4	4	1	0	0	0	0
Sali	253	57	50	49	47	32	9	5	1	2	0
Savar	33	15	13	4	1	0	0	0	0	0	0
Soline	32	11	12	7	1	0	1	0	0	0	0
Veli Rat i Verunić	36	12	11	7	4	1	0	1	0	0	0
Zaglav	56	10	14	7	7	10	4	3	0	0	0
Žman	76	21	21	15	8	6	3	1	1	0	0
Verunić	23	6	9	3	2	2	1	0	0	0	0
Zverinac	22	5	9	7	1	0	0	0	0	0	0
Ukupno	687	190	199	118	80	59	22	11	4	2	0

Izvor: DZS Popis kućanstava 2001.

Stanovanje

Stanovanje (stalno i povremeno) je osnovna funkcija naselja i u pravilu je to funkcija koja zauzima najveći udio površine. Na području općine stambena funkcija je posebno naglašena, obzirom na atraktivnost područja ali i za ulaganje u nekretnine. Prema popisu 2001. godine na teritoriju općine bilo je 684 stanova za stalno stanovanje, istodobno je popisano 687 kućanstava. Usporedbom broja stanova i broja kućanstava proizlazi da ima 3 stana viška u odnosu na broj domaćinstava, a nastanjenost je 0.99 kućanstva po stanu. Međutim, kada se promatra broj nastanjenih stanova, kojih je 684, tada je u odnosu na broj kućanstava evidentno da nedostaje 3 stana odnosno da je u nastanjenim stanovima 1.00 domaćinstva po stanu. Ukupna površina nastanjenih stanova je 11732 m², iz čega slijedi da je površina prosječnog stana 78.0 m².

Tablica 12. Stanovi prema korištenju i površini

Izvor: Popis stanovništva 2001.

Sali		Ukupno	Stanovi za stalno stanovanje				Stanovi koji se koriste povremeno	
			Ukupno	Nastanjeni	Privremeno nastanjeni	Napušteni	Za odmor	Sezonski radovi
		Broj	684	298	52	379	10	82
	m ²	117032	58259	24204	3017	26492	301	4759

Ukupnom broju dodano je i 92 stana sa 5060 m² u kojima se obavlja djelatnost.

Tablica 13. Nastanjeni stanovi prema broju soba i površini

Sali		Ukupno	1-sobni	2-sobni	3-sobni	4-sobni	5-sobni	6- i veći
	Broj	684	36	161	191	226	54	16
	m ²	58259	1268	8795	14161	23495	7710	2830

Izvor: Popis stanovništva 2001.

Prosječna veličina kućanstava je 2.67 člana. U odnosu na prošle popise prosječna veličina kućanstava se neznatno smanjuje sa 3.74 u 1991. na 2.67 u 2001. godini. Struktura prema broju članova pokazuje da je najveći udio kućanstava sa 2 člana, odnosno 28.96% sa 3 člana 17.17%, 4 člana 11.64%, a jednočlanih 27.65%. Sa standardom od 1 sobe po članu kućanstva, takvoj bi strukturi trebala korespondirati struktura stanova prema broju soba. Najveći je udio četvorosobnih stanova–33%, zatim trosobnih–28%, dvosobnih–23.5%, te naposljetku peterosobnih–8% i jednosobnih–5,26%. Dio stanova se ne koristi za stanovanje, već u druge svrhe, kao poslovni prostor i sl., prema popisu 2001. bilo je registrirano ukupno svega 22 stana u kojima se obavlja djelatnost, procjenjuje se međutim da je taj broj znatno veći. Prema popisu 2001. bilo je 684 stana za stalno stanovanje, prosječne površine 85 m², sa 2,7 stanovnika po stanu i 32 m² po stanovniku. Popis 2001. pokazuje da praktički nije bilo stanova bez instalacija.

Tablica 14. Stanovi prema opremljenosti

Sali		Ukupni broj nastanjenih stanova i broj osoba	Stanovi koji imaju			Stanovi s instalacijama		
			zahod	kupaonicu	kuhinju	struje	vodovoda	kanalizacije
	Stanovi	684	637	580	684	683	628	659
	Osobe	1829	1746	1619	1829	1928	1733	1786

Izvor: Popis stanovništva 2001.

Potrebe za stanovima definirane su:

- brojem postojećih domaćinstava bez stana;
- prognoziranim brojem novih domaćinstava;
- mogućim brojem imigranata;
- novom kvalitetom potražnje (samci, stariji, povremeno stanovanje itd).

1.1.2.2. Gospodarstvo

Udio Općine Sali u ukupnim gospodarskim kretanjima Županije nije velik, ali svojim potencijalima u turizmu, ribarskoj industriji može u budućnosti više značiti. Posebno važan element podizanja gospodarskog potencijala Dugog otoka biti će interaktivno podizanje svih oblika komunikacije sa Zadrom, ali i otoka međusobno.

1.1.2.2.1. Gospodarske zone

Prostorni plan Zadarske županije predvidio je gradnju više gospodarskih zona i propisao kriterije koje ove zone moraju ispunjavati, posebice s aspekta zaštite okoliša. Razvoj gospodarstva, osobito u poduzetničkim zonama, ima veliku važnost za domicilno gospodarstvo. Primjerice, izgradnja zona doprinosi: diversifikaciji gospodarstva i prevladavanju naslijeđenih (propalih) gospodarskih struktura; omogućava specijalizaciju i vertikalnu podjelu rada; usvajanje novih tehnologija; razvoj malog i srednjeg poduzetništva, kao najvitalnijeg dijela gospodarstva, te smanjivanju nezaposlenosti, osobito među lokalnim stanovništvom.

Sve planirane zone nije moguće graditi od jednom, niti je moguće odmah pronaći ulagače. Zato je osobito važno u prostornim planovima općina i gradova predvidjeti, odnosno rezervirati prostor za proizvodno-skladišne i servisne zone. Važno je naglasiti da je u sklopu pojedinih zona moguće dio prostora, koji je infrastrukturno opremljen i ograđen, izdvojiti kao dio slobodne zone. U pripremljenoj fazi izgradnje zona nezamjenjiva je uloga nositelja izgradnje zone, u najvećem broju slučajeva, općina i gradova. Tek kada se izrade geodetske snimke terena, usvoji plan užeg područja zone, izrade infrastrukturni priključci za zonu te izradi infrastrukturni rasplet unutar zone, moguće je vršiti parcelaciju zone te definirati krajnje korisnike.

Važno je istaći da su pojedini gradovi i općine, kao nositelji izgradnje zona, na svojim predstavničkim tijelima usvojili olakšice i različite pogodnosti namijenjene potencijalnim investitorima. U većini slučajeva cijena zemljišta niža je od tržišne cijene zemljišta (tamo gdje je općina ili grad vlasnik zemljišta), a predviđene su olakšice u vidu obročnog plaćanja naknade za zemljište. Nadalje, predviđena su oslobađanja dijela komunalne naknade kroz razdoblje od jedne do tri godine te plaćanje komunalnoga doprinosa (za infrastrukturne priključke) na razini stvarnih troškova kroz obročno plaćanje. Na području Općine Sali predviđeno je nekoliko gospodarskih zona koje imaju odluku o osnivanju predstavničkog

tijela nositelja izgradnje—Općine Sali.

Imaju riješene priključke na struju i telefon.

Zona respektira indikatore gospodarskog razvitka, odnosno pokazatelje postojećeg stanja važnih gospodarskih čimbenika, prostornih, demografskih, financijskih, socijalnih pokazatelja od važnosti za dimenzioniranje gospodarske zone i predviđanje učinaka djelovanja takvog oblika prostorne i gospodarske organizacije.

Prema statusu u državnoj regulativi Općina Sali spada u otočku jedinicu lokalne samouprave te samim tim ima sva prava koja mu po zakonu o otocima pripadaju. Međutim, držimo da su odredbe Zakona suviše deklarativne što se reflektira na veoma skromne učinke primjene Zakona. Međutim, unatoč sporosti u provedbi Zakona smatramo da je prerano donositi sudove o njegovoj djelotvornosti. Nositelji gospodarskoga razvitka su hotelijerstvo, ugostiteljstvo, poljoprivreda i uslužne djelatnosti. Izgradnjom planiranih gospodarskih zona u Općini Sali otvaraju se perspektive za otvaranje nekoliko manjih pogona te otvaranje novih radnih mjesta. Veće investicije su u uskoj svezi sa ulaganjem u kapitalne infrastrukturne projekte. Postoje najave o većim ulaganjima u izgradnju novih turističkih kapaciteta na području Općine, međutim za sada nema konkretnih programa.

1.1.2.2.2. Prostorno-razvojne i resursne značajke gospodarske djelatnosti

Kroz povijest temeljne gospodarske djelatnosti Općine Sali su bile poljodjelstvo i ribarstvo, ali isto tako pomorstvo, trgovina i druge djelatnosti. Iznimnu važnost u novom dobu ima djelatnost turizma i ugostiteljstva, korištenje suvremenih informatičkih tehnologija, mogućnost bavljenja marikulturom, sve u skladu sa osnovnim postulatima održivog razvitka. Razdoblje od posljednjih desetak godina, gospodarskom smislu je doba pretvorbe i privatizacije, prelaska iz sustava «samoupravne socijalističke privrede» na sustav tržišnog način gospodarenja, reorganizacija poreznog sustava i sustava carine. Prema popisu stanovništva iz 2001. godine u općini Sali je bilo 1820 stanovnika (1991.god.-2932), što predstavlja 1.10% stanovništva Zadarske županije, sa gustoćom naseljenosti 14 stanovnika/km². Prosječna starost stanovništva općine Sali je 49.2 godina, dok je za Županiju 38.1 godina (koeficijent starosti Županije 21.6). Smisao analize po dobi i spolu za svrhu promišljanja razvojnih mogućnosti neke prostorne cjeline prvenstveno je određivanje kontingenta radno sposobnog stanovništva u trenutku popisa i u budućnosti (stanje i kretanje). Obujam stanovništva koje čini radni kontingent, dobro je znati kako bi se ocijenilo radni kapacitet Općine i Županije.

Tablica 15. Dobno-spolna struktura Općine Sali

Dob	Žene	Muškarci	Sveukupno
0-15	103	107	210
15-30	121	129	250
30-45	127	151	278
45-60	137	167	304
60-75	254	226	480
75-90	134	85	219
90 i više	38	21	59
Nepoznato	12	8	20
Sveukupno	926	894	1820

Izvor: DZS, Zagreb 2003.

U prikazu dobno-spolne strukture stanovništva uočava se vrlo neravnomjeran broj stanovnika određenih dobnih skupina. Mali je udio dobnih skupina 0-15, imamo relativno visok broj stanovnika Općine dobne skupine 15-30 godina, višu zastupljenost stanovnika 45-60 godina, veoma visok broj stanovnika dobnih skupina 60-75. Sve to ukazuje na procese daljnjeg smanjenja stanovnika općine, smanjenja broja najmlađeg stanovništva što implicira buduću smanjenu reproduktivnu sposobnost pučanstva, proces emigracije vitalnog dijela stanovništva i senilizacije stanovništva.

Broj poljoprivrednog stanovništva po popisu 2001 ukupno iznosi u Općini 50 od toga na muško otpada 33, a žensko 17, što iznosi 2.7% u ukupnoj strukturi stanovništva otoka.

Uočava se relativno velik pad broja stanovnika pojedinih naselja (Sali, Žman, Zaglav). Prema popisu stanovništva iz 2001. godine radni kontingent iznosio je ukupno 901 osoba (516 muškarci, 385 žene), što čini 49.50% ukupnog stanovništva, i ispod je prosjeka Hrvatske (63.74%). Relativni udio aktivnog stanovništva u odnosu na raspoloživi radni kontingent iznosi 558 osoba ili 30.66%. U skladu sa općim zbivanjima u gospodarstvu prisutan je stalni pad gospodarskih aktivnosti, smanjenje broja zaposlenih u odnosu na 1991. god. Od ukupno 447 zaposlene osobe, najviše je zaposleno u prerađivačkoj industriji 139, djelatnosti hotela i restorana 52, zatim poljoprivredi, lov i šumarstvu 57, trgovini na veliko i malo 32, prijevozu i skladištenju 37, na radu u inozemstvu 44.

1.1.2.2.3. Stanje u gospodarstvu Općine Sali

Tablica 16. Gospodarstvo Općine Sali prema strukturi djelatnosti po naseljima

Naselje	Ukupno	Primarne djelatnosti	Sekundarne djelatnosti	Tercijarne djelatnosti	Nepoznato
Božava	36	2	3	30	0
Brbinj	12	1	3	5	2
Dragove	3	0	0	2	1
Luka	25	1	8	12	2
Sali	246	11	120	90	6
Savar	6	0	0	1	0
Soline	3	0	0	2	0
Veli Rat i Verunić	15	2	0	7	0
Žman	50	13	12	12	8
Verunić	9	0	0	5	0
Zaglav	37	3	7	19	8
Zverinac	5	0	0	4	0
UKUPNO	447	33	153	189	27

Izvor: DZS 2001.

Udio Općine Sali u ukupnim gospodarskim kretanjima Županije nije velik, ali svojim potencijalima u turizmu, ribarskoj industriji, poljoprivredi (maslinarstvu), proizvodnji ukrasnog kamena može u budućnosti više značiti. Veoma važan element budućeg podizanja gospodarstvenog potencijala otoka će biti interaktivno podizanje svih oblika komunikacije sa županijskim centrom Zadrom, ali i međusobne povezanosti otoka. U strukturi po sektorima djelatnosti u Općini najveći dio otpada na tercijarne djelatnosti to 47%, dok su na drugom mjestu sekundarne djelatnosti sa 38%, na posljednjem mjestu su primarne djelatnosti zastupljene sa 8%. Po sektorima djelatnosti naselje Sali je najzastupljenije po zaposlenosti, ukupno zaposlenih 246 osoba (ukupno otok 447) i to u sekundarnom sektoru djelatnosti sa čak 120 zaposlenika.

Na području Općine Sali registrirane su u Gospodarskoj komori i Obrtničkoj komori Zadarske županije 18 firmi i 90 obrta, koje udovoljavaju mjerilima malih i srednjih poduzetnika i obrtnika. Od postojećih turističkih kapaciteta značajni su u Božavi kapaciteta 515 kreveta, Salima kapacitet 141 krevet i Luci sa kapacitetom 126 kreveta, te dosta brojni smještajni kapaciteti u kućnoj radinosti. Veoma dobra posjećenost u nautičkom turizmu posljednjih godina bilježi ekspanziju, zato treba posebnu pažnju posvetiti za brži i kvalitetniji prihvata plovni jedinica i nautičara. Davanjem koncesija za uređenje sportskih luka i lučica podiže se veći nivo te provodi bolja kontrola za prijeteca zagađenja tj onečišćenja. Dodijeljenih koncesija na području Dugog otoka ima već registrirano preko desetak.

Na području otoka, Studijom korištenja mora i podmorja Zadarske županije, definirane su zone-lokacije za bavljenje marikulturnom djelatnošću, što će poticanjem bavljenja ovom djelatnošću bitno poboljšati gospodarstvo otoka. Za sada su koncesije izdate na području Dugog otoka i Zverinca. Tvornica za preradu ribe «Mardešić» u Salima predstavlja gospodarsku osnovu za umjereni razvitak otoka, za potrebe tvornice dodijeljena je koncesija za pomorsko dobro.

1.1.2.2.4. Poljoprivreda

Način korištenja tla uvijek je u vezi sa stanjem i promjenama u ljudskom društvu. No, dok je ranije do promjena upotrebe tla dolazilo postupnim razvojnim putem, najčešće kao posljedica mnogih odvojenih promišljenih odluka pojedinaca, u današnjem kompleksnom svijetu podrazumijeva se da do promjena dolazi sustavnim planiranjem. Potreba za planiranjem je svakako i posljedica međusobnih natjecanja i posezanja različitih potencijalnih korisnika za istim zemljištem. Saznanja o postojećem korištenju poljoprivrednih površina i njihovom bonitetnom stanju trebala bi pomoći kod planiranja i donošenja odluka o budućem korištenju zemljišta, i to na takav način da se zemljište kao važni prirodni resurs upotrijebi na najkorisniji način za čovjeka, a da se istovremeno sačuva kao resurs za budućnost. Brojni su primjeri na našem području šteta načinjenih na prirodnim resursima, i zemljištu osobito, kroz njegovu neprikladnu upotrebu, najčešće uzrokovanu činjenicom što nije usklađena nova funkcija dana određenom zemljištu s njegovom stvarnom kvalitetom. Stoga je i svrha ovog bonitiranja tla na području Općine Sali u pravilu ukazivanje planerima na, u poljoprivrednom smislu, vrijedne klase tla i njihovu zastupljenost na terenu, kako bi moglo biti optimalno iskorišteno. Posebno je potrebno zaštititi najbolje površine za poljoprivrednu proizvodnju.

Brži i svestraniji razvitak poljodjelstva ovoga kraja ima važno mjesto i u turističkoj ponudi, posebice u ponudi svježih proizvoda te domaćih, lokalnih specijaliteta na obližnjim turističkim tržištima kao što su ponuda vina i maslinova ulja. Treba nam visoko vrijedan autohtoni proizvod koji će postati simbol područja iz kojeg dolazi i zbog kojeg će gost ponovno doći, a i kojeg će pijući u svoje sjećanje dovesti

ponovno u ovo područje. Ako ne sačuvamo posebno vrijedne poljoprivredne položaje Općine Sali izgubit ćemo u nepovrat upravo ovu mogućnost stvaranja visokovrijednog autohtonog proizvoda. Ukoliko današnje generacije i ne prepoznaju tu posebnu vrijednost poljoprivrednih položaja nemamo pravo tu mogućnost uskratiti novim generacijama.

Poljodjelstvo je od pamtivijeka temeljna gospodarska djelatnost. Prema podacima o korištenju poljoprivrednog zemljišta, 2001 god. stanje je slijedeće za Općinu Sali u ha: poljoprivredne površine zauzimaju 12 292 ha, od toga obradivo 2 753 ha, šumske površine 65 km², ostale površine kamenjar, litice i obalni pojas 50.28 km². Naglašen je pad površina pod maslinama i vinogradima u korist neobrađenog i zapuštenog zemljišta, te porast šumskih površina i makije. Strukturu obradivih površina najvećim dijelom su diktirali vinogradi, koji su, unatoč ekonomskim i prirodnim udarcima ostali značajnijom granom poljodjelstva. Brdovitost otoka više je pogodovala uzgoju vinove loze i voćaka negoli ratarskih kultura. Najznačajnija i najviše rasprostranjena kultura je maslina. Dugi otok i Zverinac po procjeni ima do 120 000 stabala maslina.

Bonitiranje tla

Kako je osnovna pretpostavka razvitak temeljen na prostoru kao najvrijednijem prirodnom resursu, na čijoj pravilnoj valorizaciji i organizaciji treba temeljiti svekoliki razvitak općine. S takvom namjerom, a radi upoznavanja i inventarizacije poljoprivrednih površina, kao jednog od najvažnijih prirodnih resursa, pristupilo se izradi bonitiranja poljoprivrednih površina. Takvo bonitiranje treba biti podloga za definiranje poljoprivredne problematike u Prostornom planu Općine Sali.

Bonitiranje odnosno klasificiranje tla po produktivnoj sposobnosti, ispostavilo se metodološki zahtjevno. Za kriterij bonitiranja u pravilu se uzimaju one osobine tla koje imaju trajni karakter. Međutim nije neobično da se u razmatranje uzmu i drugi faktori koji utječu na vrijednost nekog tla (dostupnost pojedinih parcela odnosno njihova udaljenost od gospodarstva, udaljenost od tržišta, opće ekonomske prilike). Teoretski, za bonitiranje tala treba uzeti ustanovljavanje osnovnih i najnižih sistematskih jedinica tala, te njihove kako fizikalne tako i kemijske osobine. Paralelno s tim treba raspolagati podacima o klimi, te imati egzaktnu informaciju o prirodi svake od zastupljenih kultura. U takvim uvjetima svaka bi bonitetna sistematska jedinica vjerojatno odgovarala određenoj prirodnoj sistematskoj jedinici tla. Tako bi za idealno bonitiranje tla neophodno bilo obaviti detaljna pedološka istraživanja, te raspolagati rezultatima nepreglednog niza poljskih pokusa. No, kod nas je stanje takvo da se raspolaže tek s vrlo općenitim informacijama i vizualizacijom na terenu. Budući da ne raspolažemo naprijed navedenim rezultatima, razumljivo je da nema ni izrađene opće prihvaćene metodike bonitiranja naših tala. U tom smislu ovdje se bonitiranje, odnosno klasifikacija proizvodno-upotrebne vrijednosti zemljišta promatra na način da se za svaku klasu iznesu stanovišta ograničenja za obradu i za uspjeh poljoprivrednih kultura. Najviše je onih tala s umjerenim, većim ili velikim ograničenjima. Ta ograničenja su u pravilu plitkoća, kamenitost, podložnost eroziji.

Poznavajući nekoliko metoda bonitiranja tala, a imajući u vidu prirodne prilike područja, kao i potrebu da rezultati budu podloga za definiranje poljoprivredne problematike u Prostornom planu, primijenjena je bonitetna klasifikacija najbliža onoj američke pedološke škole.

Bonitetne klase poljoprivrednog zemljišta

Klasa 1.

Prvu bonitetnu klasu predstavljaju vrlo dobra tla koja se lako i sigurno obrađuju uobičajenim metodama gospodarstva. Tla su duboka i produktivna. Reljef je ravan i tu ima vrlo malo ili ništa erozije tla. Latituda upotrebe ove klase u biljnoj proizvodnji je široka. Kod kultivacije ovih tala nema nikakvih posebnih problema u smislu vlažnosti, alkaliteta, zaslanjenosti, klime, nagiba, erozije ili plavljenja. Kao ni u smislu vodopropusnosti, kapaciteta za vodu, dubine ukorjenjivanja, stanja hranjiva u tlu ili teksture.

Klasa 2.

U drugu bonitetnu klasu uvrštena su dobra tla koja se sigurno mogu kultivirati s lako primjenjivim načinima. Tla su srednje duboka, produktivna, većinom su to tla tek blagih padina, podvrgnuta samo umjerenom eroziji, a neka su neznatno vlažna ili npr. zahtijevaju intenzivniju gnojdbu, lakšu drenažu ili su alkalna. U svakom slučaju, ova tla, za razliku od tala prve klase koja nemaju nikakvih ograničenja, zahtijevaju jedan stupanj zaštite. U našim uvjetima zbog različitih pedogenetskih čimbenika ova tla su po svojim kemijskim i fizikalnim svojstvima vrlo varijabilna, no zbog ujednačene proizvodno-upotrebne vrijednosti čine istu bonitetnu klasu.

Klasa 3.

U treću bonitetnu klasu uvrštena su osrednje dobra tla za kultivaciju, ponajviše tla umjerenih padina. Ova tla su u pravilu plića i manje produktivna od tala druge klase. Većinom su ova tla prekomjerno suha. Ovim tlima se može gospodariti sigurno uz mjere konzervacije tla, u prvom redu jake zaštite tla od erozije

(terasiranje). Ako je riječ o ograničenju uslijed prekomjerne vlažnosti onda je potrebna temeljitija hidromelioracija.

Klasa 4.

U četvrtu bonitetnu klasu svrstana su poljoprivredna tla prikladna za vrlo ograničenu kultivaciju, a koja su jako podložna eroziji. U našoj Županiji ovo su u pravilu visoko tersirana zemljišta jakih padina, često plitka, kamenita, stjenovita i skeltna. Zbog ovako velikih ograničenja potrebno je pažljivo gospodarenje ovakvim tlima s ekstenzivnim karakterom proizvodnje. Tla četvrte kategorije se najčešće koriste za maslinarsku, vinogradarsku ili voćarsku proizvodnju. Na području Saljskog polja često zbog svog položaja predstavljaju posebno vrijedne površine u maslinarstvu. Stoga će ovdje ta područja biti posebno valorizirana.

Klasa 5.

Petu bonitetnu klasu čine tla iznimno jakih padina, plitkog pedološkog profila, kamenita tla, te tla izrazito podložna suši. Uslijed erozije u prvom redu vodom, došlo je do degradacije i devastacije ovog zemljišta koje je sada s djelomično ili potpuno erodiranom plodnicom. Zbog plitkoće profila i stjenovitosti ovih površina, uglavnom nije moguća upotreba čak ni malih poljoprivrednih strojeva. Njihova kultivacija zahtjeva primjenu niza radikalnih mjera, pa su takva tla u našoj Županiji u dobroj mjeri napuštena od poljoprivrede. Često su to pašnjački tereni ili poljoprivredne površine s mnogo ograničenja, terasirane i još s tragovima poljoprivrednih kultura, u dobroj mjeri ponovo zaposjednute od šumskih vrsta.

Na području općine Sali vlada izrazita sredozemna klima, koja na tom području omogućuje uzgoj mediteranskih kultura i organizaciju poljoprivredne proizvodnje s dužom i povoljnijom vegetacijskom sezonom. Tako blaga mediteranska klima daje posebnu važnost tlima na otocima, čak i onda kad u čisto pedološkom smislu to i nisu najplodnija tla.

Lako obradivih površina na području općine Sali je malo, a nalaze se pretežno u uvalama i poljima, u kojima je tlo ili crvenica ili smeđe tlo na vapnencu. Razumljivo je da stoga prevladavaju (zbog vrlo ograničenih lako obradivih površina) terasirane i nagnute, mnoge manje povoljne površine, pretežno za podizanje vinograda ili maslinika. Kako je klima mediteranska (sa srednjom godišnjom temperaturom 16°C i sa oko 700-900 mm oborina) suša je redovita pojava zbog čega je također struktura poljoprivrede pretežno vinogradarsko-maslinarska. Stupanj zapuštenosti tih terena dobar je pokazatelj njihove bonitetne vrijednosti. Najnepovoljniji i najnepristupačniji tereni su zapušteni već toliko vremena da ih je teško razlikovati od terena pod prirodnom vegetacijom. Povoljniji, manje nagnuti, pristupačniji i manje kameniti tereni se uglavnom još uvijek obrađuju. Zbog osobite kvalitete proizvoda takvi tereni su osobito cijenjeni kao izuzetni vinogradarski položaji što im daje posebnu vrijednost. Uz ove manje povoljne površine sa stanovišta moguće obrade, na području općine Sali nalazi se dio kvalitetnijih većih zaravnjenih površina. Na ovim površinama tradicionalno prevladavaju vinogradi, a na području koja se pružaju prema brdu postupno dominira maslina.

Klasa 1. i Klasa 2. prikazane su kao osobito vrijedno obradivo tlo i vrijedno obradivo tlo u grafičkom prikazu 1. Korištenje i namjena površina.

Klasa 3., Klasa 4. i Klasa 5 prikazana su kao ostala obradiva tla u grafičkom prikazu 1. Korištenje i namjena površina.

Struktura i sadašnje stanje poljoprivrednih površina

Vinogradarstvo je tradicionalno, jedna od značajnijih poljoprivrednih djelatnosti na prostorima Dugog otoka. Vinogradi su različite dobi i tehnološkog intenziteta. Prosječni prinosi grožđa iznose nerijetko oko 1 kg po trsu. Ako nije riječ o proizvodnji vezanoj uz vinarije, grožđe se prerađuje tradicionalno i služi uglavnom za vlastite potrebe. Upravo proizvodnja grožđa i njegova prerada u vino predstavlja najznačajniji potencijal u smislu stvaranja autohtonog specifičnog proizvoda koji može postati suvenir ovog područja. Poseban naglasak kod kartiranja područja posvećen je posebnoj zaštiti upravo najpogodnijih položaja za vinogradarstvo koji omogućuju proizvodnju vrhunskog proizvoda. Naime procjena je stručnjaka da su ukupni resursi za ovakvu proizvodnju vrlo ograničeni te je u tom kontekstu potrebno zaštititi svaku pojedinu i najmanju parcelu. Po procjeni na otoku postoji 220 000 trsova loze. U ovom pogledu od prostornog plana se očekuje posebna zaštita poljoprivrednih površina koje su u svojoj ukupnosti danas ograničene. Takve položaje kojih nažalost nemamo dovoljno moramo posebno štititi. Ovdje ne mislimo samo na zaštitu od nasrtaja gradnje nego i na elemente zaštite od same poljoprivrede, odnosno sadnje vrsta koje na tim položajima nisu u mogućnosti dati onaj maksimum koji može proizvesti vinograd odnosno vino kao finalni i tržišno interesantan proizvod. Stoga je potrebno planom propisati bar za neke specifične položaje što se tu smije saditi kako u pitanju vrste isto i u pitanju sortimenta, pokušavajući što više zadržati autohtonost. Kada bude moguće cijelo područje općine Sali potrebno je sa poljoprivrednog gledišta valorizirati i izraditi rajonizaciju poljoprivrednih površina u smislu namjene što

potom treba postati sastavni dio svih prostornih planova.

Maslinarstvo je uz lozu također veliki gospodarski potencijal i predstavlja vrlo značajnu poljoprivrednu djelatnost na području Općine. Posljednjih dvadesetak godina interes za obnovom postojećih i sadnjom novih maslinika sve je više izražen. Prostornim planom treba posebno štiti površine i za ovu proizvodnju. Poštujući interes koji danas postoji za podizanjem novih nasada masline potrebno se posebno odrediti da se maslina zadrži u svom optimalnom prostoru. Posebno je potrebno potaknuti obnovu postojećih maslinika, te sadnju masline na trenutno zapuštenim poljoprivrednim površinama, te onima koje su posljednjih godina bile opožarene. Ostale poljoprivredne kulture nažalost nemaju poseban gospodarski značaj već se uglavnom pojavljuju kao proizvodnja za vlastite potrebe.

1.1.2.2.5. Šumarstvo i šumsko zemljište

Šume su jedno od najvrijednijih privrednih resursa Zadarske županije. One su specifično prirodno bogatstvo od interesa za Republiku i kao takvo uživaju njezinu osobitu zaštitu. Radi toga je potrebno u skladu sa Strategijom odnosno Programom prostornog uređenja države, racionalno i pažljivo gospodariti ovim prirodnim dobrom, kako bi ga zaštitili i sačuvali za buduće generacije, te proširili njihov areal podizanjem novih šuma.

Dugi otok protežući se svojom dužinom od 43 km sa pripadajućim otocima posjeduje površine pod šumama i šumskim zemljištima kojima gospodare «Hrvatske šume» d.o.o. Zagreb, Uprava šuma podružnica Zadar. Šume u državnom vlasništvu na Dugom otoku u općini Sali spadaju u gospodarsku jedinicu Zadarski otoci.

Šume i šumska zemljišta gospodarske jedinice Zadarski otoci svrstane su u skladu sa Zakonom o šumama u gospodarske i u šume s posebnom namjenom (Park prirode Telašćica).

Po podacima «Hrvatskih šuma» šumske površine po posjedništvu i vlasništvu razvrstane po administrativnim općinama za gospodarsku jedinicu Zadarski otoci, a u koju spada općina Sali pripadaju K.O. koje zauzimaju površinu šuma i to:

KO Božava:	površina	78.96 ha, drvena zaliha 1295 m ³ ;
KO Brbinj:	površina	231.43 ha
KO Dragove:	površina	519.12 ha
KO Luka:	površina	1043.04 ha
KO Sali:	površina	754.47 ha, drvena zaliha 9770 m ³ ;
KO Savar:	površina	18.71 ha
KO Soline:	površina	30.54 ha
KO Veli Rat:	površina	86.17 ha, drvena zaliha 495 m ³
KO Žman:	površina	351.78 ha

Ukupno Općina Sali zauzima 3 114.22 ha površina šuma i šumskih zemljišta, te drvnih zaliha 11560 m³. Sveukupno površina šuma i šumskih zemljišta gospodarske jedinice Zadarski otoci zauzima 5 913.96 ha, te drvnih zaliha 16 026 m³.

Sadašnje stanje šumskog fonda je slijedeće: dominiraju degradirane šume hrasta crnike sa svim prijelaznim oblicima, od viših oblika šume, preko visokih i niskih makija, do garinga i izdvojenih skupina drveća i grmova. Obuhvaćaju 1/3 površine otoka.

U gospodarenju šumama treba primijeniti koncepciju korištenja šuma i šumskog zemljišta. Po toj koncepciji jedna šuma može imati glavni cilj proizvodnju drva, ali istovremeno može služiti za rekreaciju ili zaštitu vodotoka, prometnica, naselja za pašu stoke ili divljači. Druga šuma može više služiti za rekreaciju ili zaštitu vodotoka, prometnica, naselja i sl., a manje za proizvodnju drveta. Treba težiti da se postigne optimalna kombinacija korištenja svih dobrobiti koje nam šuma može dati na određenom području. Uvažavajući koncepciju suvremenog šumarstva uređivanjem šuma i programima gospodarenja gospodarskim jedinicama treba odrediti ciljeve i propisati smjernice i način gospodarenja. Uređivanje šuma predstavlja plansko organiziranje šumarskog gospodarenja što znači urediti šumu u prostoru i vremenu, kako bi se postigli postavljeni ciljevi. Ti ciljevi moraju biti u skladu s potrebama društva. U otočnom pojasu šume mogu odigrati ključnu ulogu u razvoju turizma. Estetske i rekreativne vrijednosti šuma u mediteranskom i submediteranskom pojasu su od posebne važnosti. Borove šume s podstojnom makijom i crnikom uz morsku obalu s kraškim litoralom kao specifikumom naše obale, predstavljaju u svijetu najviši domet estetskog oblikovanja šuma. One su značajan činitelj u turističkoj ponudi na inozemnom tržištu. U ovim šumama treba isključiti izgradnju radi zaštite i očuvanja pejzažnih vrijednosti u njihovom izvornom obliku. U gospodarenju šumama potrebno je dati prednost zaštiti tla, sanaciji i smirivanju bujica, te razvoju stočarstva. Šume daju hranu za stoku i pružaju prebivalište za divljač. Radi smirivanja bujičnih tokova, i takva područja treba pošumiti odgovarajućim vrstama drveća i grmlja i redovito ih održavati, tamo gdje to do sada nije učinjeno. Posebnu pozornost treba posvetiti urbanom šumarstvu koje gospodari šumom unutar prostora urbane populacije sa ciljem poboljšanja životnog

prostora (klima, zrak, buka, estetske vrijednosti i dr.).

Radi zaštite šuma od požara koji pričinjavaju najveće štete šumskim ekosustavima primorskog krša, osnovne mjere su njega, čišćenje i prorjeđivanje šuma uz ostale preventivne mjere, kao i izgradnja protupožarnih prosjeka s elementima cesta kako bi se efikasnije mogle provoditi i represivne mjere. Provođenjem ovakvih mjera postići će se potrajnost gospodarenja šumama, održavanje produktivnosti i svih gospodarskih, ekoloških i socijalnih funkcija šuma.

Posebnu ljepotu i ugođaj području daju šumske površine, bez kojih bi to područje izgubilo skladnost života koju šuma dopunjuje u prostoru. Namjena i korištenje prostora mora biti u funkciji opstanka biocenoze kao pretpostavka za normalan život čovjeka. Za svaki zahvat u prostoru moraju se znati dugoročne koristi i posljedice. Treba isključiti kratkovidnost i sebičnost, jer to vodi do devastacije prostora i ograničava mogućnost trajnog života u području zahvata.

Šumske površine obuhvaćaju ukupno 65.00 km². U strukturi šuma prevladava makija, zatim garig, alepski bor, crni bor.

1.1.2.2.6. Ribarstvo

Na području Općine postoji organizirana marikulturna proizvodnja ribe i to u Salima i Zverincu, te tvornica za preradu ribe « Mardešić » u Salima. Morski akvatorij otoka predstavlja ovu djelatnost posebno značajnom za gospodarski razvoj. U zadnje vrijeme postoji zainteresiranost za intenzivni kavezni uzgoj bijele ribe. U Općini Sali prema popisu 2001. evidentirano je 26 zaposlenih ribara, i iako je danas ribarstvo postalo značajnija djelatnost privatnih ribara u odnosu na stanje prije desetak godina kada su dominirala društvena poduzeća, brana većem razvoju kao i kod uzgoja su nedostatna kreditna sredstva, nedovoljan broj kadrova, te posebno neorganizirano tržište. Poseban problem u razvoju ribarstva predstavljaju tvornice za preradu ribe, koje treba značajno modernizirati kako tehnološki isto i u pogledu popravljivanja strukture prerade. Asortiman prerade treba dopuniti novim proizvodima na bazi dimljene, marinirane i sušene ribe, kao i izradama gotovih i polugotovih jela na bazi ribe, te konfekcioniranja ribe i filetiranja.

1.1.2.2.7. Turizam

Jedna od vodećih gospodarskih grana na otoku je turizam. Na području Općine Sali postoje tri lokacije izgrađenih turističkih objekata i to: u naselju Božava, hotel kapaciteta 515 kreveta, u Salima hotel kapaciteta 141 krevet te u Luci hotel sa 126 kreveta. Pored navedenih kapaciteta značajno mjesto u ponudi zauzima i kućna radinost.

Turizam danas predstavlja bitan segment u gospodarstvu Općine Sali. U djelatnosti hoteli i restorani zaposleno je 52 djelatnika, što je 12% svih zaposlenih u Općini Sali.

Turističko-ugostiteljska djelatnost trebala bi ubuduće postati jedan od vodećih nosilaca razvoja Općine Sali. Sadašnji smještajni kapaciteti su koncentrirani u tri naselja i to:

- Sali, u uvali Sašćica nedaleko od samog centra, hotelsko naselje «Sali» (kategorija tri zvjezdice), koje u svoja četiri paviljona «Alga», «Koralj», «Perla» i «Sirena» može smjestiti 148 gostiju. Sam hotelski kapacitet je 52 sobe, od toga 48 dvokrevetnih i 4 jednokrevetne sobe.
- Božava, sa tri hotela. Hotel «Lavanda» (kategorije tri zvjezdice), kapaciteta 80 dvokrevetnih soba; hotel «Agava» (tri zvjezdice) kapaciteta 18 apartmana (1/3 ležaja); hotel «Klaudija» (tri zvjezdice) kapaciteta 21 soba. Ukupan kapacitet triju hotela je 230 do 260 kreveta.
- Hotel u Božavi krajem devedesetih godina imao je u pet paviljona oko 600 kreveta kapaciteta, tijekom Domovinskog rata u istom su boravile izbjeglice. Kako je kasnije hotel privatiziran, obavljena je djelomična rekonstrukcija objekata čime je znatno poboljšana kvaliteta usluge i smještaja. Trenutno se koristi 260 kreveta, a drugi dio objekata čeka rekonstrukciju i obnovu. Ovo smanjenje kapaciteta izazvalo je i pad broja noćenja u Božavi tijekom 2005 i 2006. godine.
- Luka; sa hotelom «Luka» kapaciteta 180 kreveta.

Turistička sezona traje kratko, iako osigurava relativno visoku stopu zaposlenosti lokalnog stanovništva, a dijelom osigurava i uvjete za razvoj određenih djelatnosti, infrastrukturnih i komunalnih sadržaja.

Osjetni rast popunjenosti kapaciteta hotelskog smještaja, kućne radinosti i ostalih zabilježava se od 2000 godine. Nagli porast nautičkog turizma pokazuje trend rasta što sigurno utječe na produljenje turističke sezone.

Veliki udio u ponudi turizma Dugog otoka nezaobilazno pruža kućna radinost sa privatnim restoranima i konobama te čitavim spektrom pružanja različitih usluga. U ponudu treba uključiti i djelatnost sportskih luka i usluga u nautičkom turizmu koji se sastoje od organiziranih privezišta i sidrišta u lukama i lučicama.

Broj privezišta i sidrišta u općini Sali po naseljima:

- Sali – privezište sa 75 vezova
- Zaglav – privezište sa 10 vezova
- Žman – privezište sa 20 vezova
- Luka – privezište sa 10 vezova
- Brbinj – privezište sa 20 vezova i sidrište sa 80 vezova
- Božava – privezište sa 55 vezova
- Veli rat (Čuna i Pantera) sidrišta sa 90 vezova. Od 2006. god postoji privatno privezište «Nautika» Veli Rat koja posjeduje 105 vezova, te je ostvareno 2.117 dolazaka /noćenja.

Značajnu ulogu u razvoju nautičkog turizma Dugog otoka i djelatnosti pružanja usluga u nautičkom turizmu zauzima tvrtka «Mulić» d.o.o. koji je po podacima za 2005. godinu ostvario posjetu od 14 000 plovniha jedinica, te 28 000 dolazaka/noćenja. U 2006. godini zabilježava se daljnji rast, te je ostvareno 14 500 posjeta plovniha jedinica, i 29 000 dolazaka/noćenja. (Izvor : podaci TZO Sali; «Mulić» d.o.o.).

Tablica 17. Broj posjetitelja i nautičara u granicama PP Telaščica

Godina	Individualni posjetitelji	Organizirani posjetitelji
2005.	24673	71268
2006.	24732	65221

Izvor: Turistička zajednica Dugi otok 2007.

U granicama Parka prirode Telaščica ne postoji registrirano sidrište i privezište tako da se posjetitelji registriraju kao posjetitelji parka, dakle nisu navedeni u evidencijama TZ kao evidencija o broju dolazaka i noćenja gostiju.

Na području Dugog otoka djeluje Turistička zajednica Dugi otok sa sjedištem u naselju Sali, zatim Turističko društvo Božava u Božavi; Turističko društvo Brbinj; Turističko društvo Luka; Turistički ured Sali; Turističko društvo Savar; Turističko društvo Veli Rat; Turističko društvo Zaglav; i Turističko društvo Žman.

Tablica 18. Prikaz broja turista i noćenja u Općini Sali 2001 – 2006 god.

Godine	Broj turista	Broj noćenja
2001.	11.800	95.484
2002.	12.711	99.525
2003.	12.913	99.809
2004.	12.649	96.609
2005.	31.476	151.164
2006.	52.678	178.599

Izvor: Turistička zajednica općine Sali 2007.

Predložena statistika kretanja broja gostiju i broja noćenja prikazuje stalni trend rasta, što će u buduću iziskivati daljnja ulaganja u smještajne kapacitete i usluge, te infrastrukturu za prihvata nautičara. Zabilježeni pad broja turista i broja noćenja u 2004. godini je posljedica smanjenja broja kapaciteta ležaja u turističkom kompleksu Božava zbog rekonstrukcije objekata, zatim nisu obuhvaćeni podaci u mjestima Dragove, Soline i Zverincu za koje nema podataka o broju turista i broja noćenja.

Turizam i ugostiteljstvo, kao važna i jedna od osnovnih djelatnosti u sadašnjem i budućem razvoju, mora biti nositelj razvoja, a sve ostale djelatnosti njoj komplementarne moraju se dopunjavati. U turizmu moraju biti postavljeni osnovni ciljevi usmjereni na visoke standarde pruženih usluga. Sukladno navedenom, turizam kao osnovni pokretač razvoja trebao bi doprinijeti povećanju standarda življenja i demografskoj revitalizaciji u odnosu na trenutnu stagnaciju.

Tablica 19. Smještajni kapaciteti i noćenja u općini sali u 2006 godini po naseljima

Naselje	Kreveti kućna radinost	Kreveti hotel. smještaj	Ukupno kapacit. kreveta	Noćenja kućna radinost	Noćenja hoteli	Ukupno noćenja	Noćenja po krev. kuć.rad.	Noćenja po krev. hoteli
SALI	626	148	774	35.570	6.617	42187	57	45
ZAGLAV	120	-	120	5425	-	5425	45	-
ŽMAN	113	-	113	3320	-	3320	29	-
LUKA	66	180	246	2542	13357	15899	39	58
SAVAR	42	-	42	671	-	671	16	-
BRBINJ	55	-	55	1995	-	1995	36	-
DRAGOVE	6	-	6	-	-	-	-	-
BOŽAVA	136	230	366	10822	22024	32846	80	96
SOLINE	26	-	26	-	-	-	-	-
VELI RAT	95	-	95	2403	-	2403	23	-
VERUNIĆ	25	-	25	4459	-	4459	-	-
ZVERINAC	24	-	24	-	-	-	-	-
OPĆINA SALI	1334	558	1892	67167	41998	109165	51	75

IZVOR: Turistička zajednica Općine Sali 2006.

Napomena: prikazani podaci ne daju pravo stanje u broju kreveta i noćenja u kućnoj radinosti. U tri naselja u Općini (Dragove, Soline i Zverinac) nepostoje organizirani turistički uredi-društva pa nije moguće ni evidentirati pokazatelje. U svim naseljima Općine postoji određeni broj domaćinstava koji rade bez propisane dozvole za iznajmljivanje, tako da nisu obuhvaćeni evidencijom (ukupno registrirani broj iznajmljivača u kućnoj radinosti u 2006. godini je 233). Pretpostavlja se da privatnih iznajmljivača «na crno» ima do 15% više, što predstavlja ukupno 1500 kreveta u kućnoj radinosti, te cca 70 000 noćenja više što ukupno predstavlja ostvarenih 178.599 noćenja u 2006.

Na temelju prikazanih podataka iz gore navedene tabele, turistička sezona prosječno traje u kućnoj radinosti 51 dan, a u hotelskom smještaju 75 dana. Naselje Božava ima najbolji rezultat u kućnoj radinosti, trajanje sezone je 80 dana, a u hotelu 96 dana.

Kako bi se unaprijedio turizam Dugog otoka potrebno je stalno pratiti svjetske trendove turističke potražnje i stvarati prilagodljivi marketinški model na usmjeravanju turističkih potrošača. U tom smislu koncept razvoja trebao bi se temeljiti na rekonstrukciji, modernizaciji i valorizaciji postojeće ponude, izgradnji dijelom novih kapaciteta temeljenih na zahtjevima turističkih potrošača uz isticanje ekoloških i kulturnih vrijednosti, te uklapanju postojećih i izgradnji novih sadržaja prvenstveno zabavnog i sportskog karaktera usmjerenog ka nautičkom turizmu. Realizacija navedenog koncepta može se temeljiti isključivo na dobro očuvanom prirodnom prostoru i raspoloživim kadrovskim potencijalima i mogućnosti za školovanje novih potrebnih stručnih kadrova.

1.1.2.2.8. Prerađivačka industrija

Prerađivačka industrija otoka zapošljava značajan broj otočana 139 zaposlenika ili 31% od ukupno zaposlenih, uglavnom se radi o zaposlenima u djelatnosti prerade ribe i preradi ulja.

1.1.2.2.9. Trgovina i uslužne djelatnosti

Djelatnost trgovine u proteklom razdoblju karakterizira restrukturiranje velikih sistema i njihovo prilagođavanje novim tržišnim uvjetima, te značajan porast udjela privatnog sektora. Prema popisu 2001. godine evidentirana su 32 zaposlenika u trgovini na veliko i malo. Prisutan je problem nedovoljnog broja trgovina, nedovoljnog asortimana ponuđene robe, uz izrazito visoke cijene, znatno više od onih na kopnu. Promet, odnosno prijevoznika djelatnost na području otoka odvija se u dosta složenim uvjetima i okruženju. S obzirom na njegovu iznimnu važnost u ostvarenju svekolikog gospodarskog prosperiteta Županije nužno mu je posvetiti posebnu pozornost. S obzirom na odrednice Nacionalnog programa razvitka otoka, temeljno opredjeljenje Županije na uspostavi održivog razvitka na otocima i značaj brzog povezivanja otoka s kopnom i međusobno potrebno je istaknuti vidan pomak u konceptu povezivanja otoka u 1997. i 1998. godini. No, spomenuta poboljšanja ne smiju se prihvatiti kao gotova rješenja već, naprotiv temeljem stečenih iskustava i prethodnih studijskih istraživanja kao i sposobnosti domaće brodogradnje u realizaciji programa povezivanja otoka potrebno je na vrijeme predložiti sveobuhvatan koncept poželjnoga povezivanja otoka. U djelatnosti prijevoza, skladištenja i veza u općini Sali zaposleno je 37 djelatnika, u djelatnosti financijskog posredovanja zaposlen je 1 djelatnik, te u djelatnosti posredovanja nekretninama zaposleno je 8 djelatnika.

1.1.2.3. Društveni i javni objekti i sadržaji**1.1.2.3.1. Crkva**

Na Dugom otoku ima obilje sakralnih građevina, iste se nalaze.

- Naselje Božava: župna crkva Sv. Nikole, crkva Sv. Nediljice (ranije Sv. Trojstvo ili Sv. Križ), crkva Rođenja BDM
- Naselje Brbinj: crkva Sv. Kuzme i Damjana, kapela sv. Blaža u sastavu ljetnikovca obitelji Soppe.
- Naselje Dragove: župna crkva Sv. Leonarda, kapela Gospe od Ružarija.
- Naselje Luka: župna crkva Sv. Stjepana, crkva Sv. Nikole.
- Naselje Savar: župna crkva Gospe od Karmela, crkva Sv. Pelegrina.
- Naselje Sali: župna crkva Uznesenja BDM, kapela S. Nikole, crkva Sv. Roka, crkva Sv. Antuna.
- Naselje Soline: crkva sv. Jakova.
- Naselje Veli Rat: crkva Sv. Ante Padovanskog,
- Naselje Verunić: Župna crkva Gospe Karmelske
- Naselje Zaglav: Franjevački samostan Sv. Mihovila Arhanđela.
- Naselje Žman: župna crkva Sv. Ivana Glavosjeka.
- Naselje Zverinac: crkva Sv. Ignacija.

1.1.2.3.2. Dječji vrtići

Predškolski odgoj je organiziran u naseljima Sali i Žman. Vrtić u Salima 2003/04. god. pohađa 24 djece, u Žmanu sedmero djece.

1.1.2.3.3. Osnovna škola

Osnovnoškolsko obrazovanje provodi se u naseljima Sali i Božava. U matičnoj školi u Salima nastavu pohađa ukupno 84 (osamdesetčetiri) učenika od prvog do osmog razreda, a u Božavi 4 (četiri). U nižim razredima predaje po jedan nastavnik, a u višim ukupno deset nastavnika. Za odvoz i dovoz učenika u školu koristi se školski autobus. Udaljenost djece putnika od škole do kuće je od 3 do 5 kilometara u jednom pravcu. Škola u Salima je rekonstruirana 2006. i u odličnom je stanju, a za izvanškolske aktivnosti u tijeku je izrada projektne dokumentacije za sportsku dvoranu i otvoreno igralište u sastavu škole, te je izgradnja planirana u 2009. i 2010. godini.

Područnu školu u Božavi pohađa 4 (četiri) učenika kojima predaju tri nastavnika. Nastava se odvija u dva odjeljenja te objekt i oprema ne zadovoljava standarde obrazovanja. Na otoku Zverincu se nastava ne održava. Na Dugom otoku je ranije bilo organizirano školstvo u više naselja, zbog naglog opadanja broja stanovništva i smanjenja djece došlo je do zatvaranja škola. U Dragovima škola je postojala od 1912. danas je zatvorena, u Luci škola je osnovana 1896. danas nema učenika, u Solinama je isti slučaj, Veli Rat škola osnovana 1895. nema učenika, otok Zverinac je također imao školu koja danas nije aktivna.

1.1.2.3.4. Srednja škola

Učenici srednjih škola putuju u Zadar svakodnevno ili žive u Zadru.

1.1.2.3.5. Udruge u kulturi

Udruge iz oblasti kulture su: u Salima amatersko kulturno umjetničko društvo «Sloga» u sklopu istog društva djeluje i ansambl «Telaščica»; udruga «Tovareća Mužika» predstavlja neobičnu atrakciju otoka kao kulturni i turistički proizvod; «Saljske užance» predstavljaju se kao kulturna događanja svake godine prije Vele Gospe te predstavljaju zanimljiva događanja, posebna atrakcija je održavanje « trke tovarov» u ljetnim mjesecima kao sportsko natjecanje.

1.1.2.3.6. Zdravstvena zaštita

Dom Zdravlja Zadarske županije ima organiziranu zdravstvenu zaštitu na Dugom otoku i Zverincu. Primarna zdravstvena zaštita obavlja se u tri matične ordinacije opće medicine i to Božava, Sali i Žman te devet područnih ambulanti. Stomatološka ambulanta organizirana je u naselju Sali. Po evidenciji na otoku na jednog liječnika pripada 569 osiguranika zdravstva. Devet područnih ambulanta posjećuje jednom tjedno po rasporedu liječnik iz triju matičnih ordinacija.

Područne ambulante se nalaze u naseljima: Brbinju, Dragovima, Luci, Savar, Soline, Veli rat, Veruniću, Zaglavu i Zverincu. Iste ne zadovoljavaju standardima.

1.1.2.3.7. Socijalna skrb

Djelatnost socijalne skrbi za čije obavljanje sredstva osigurava Republika Hrvatska obavljaju Centri za socijalnu skrb i druge ustanove koje osniva Republika Hrvatska, a može je pod Zakonom određenim uvjetima obavljati općina i grad. Centar za socijalnu skrb je javna ustanova koju osniva Republika Hrvatska za područje jedne ili više općina ili gradova na području iste županije. Iz djelatnosti Centra kao

značajnije izdvojili bi rješavanje u prvom stupnju o pravima iz socijalne skrbi (pomoć za uzdržavanje, jednokratna novčana pomoć, doplatak za pomoć i njegu, osobna invalidnina, stalni smještaj, smještaj u udomiteljsku obitelj), obiteljsko pravne i kaznenopravne zaštite. Istakli bi poslove zbrinjavanja djece odbjegli iz obitelji ili ustanove, provodi odgojne mjere nad djecom s poremećajem u razvoju izvan vlastite obitelji ili s boravkom u obitelji, kao i organiziranje i provođenje aktivnosti sa svrhom sprječavanja i suzbijanja socijalnih, obiteljskih i osobnih problema.

Dom socijalne skrbi je javna ustanova, a osniva se za obavljanje skrbi izvan vlastite obitelji i to kao dom za djecu i dom za odrasle osobe. Dom socijalne skrbi može osnovati Republika Hrvatska, Općina, grad, vjerska zajednica, trgovačko društvo, udruga i druga domaća i strana pravna i fizička osoba. Dom za djecu osniva se za djecu bez roditelja ili koju roditelji zanemaruju ili zlorabe svoje roditeljske dužnosti, ili je to iz drugih razloga u interesu djeteta, za djecu s poremećajem u ponašanju, tjelesno, mentalno ili višestruko oštećenu ili psihički bolesnu djecu, te djecu ovisnika o drogama ili drugim opojnim sredstvima. Na području Zadarske županije djeluju domovi za djecu čiji je osnivač Republika Hrvatska. Dom za odrasle osobe je javna ustanova, osnivač kojeg može biti Republika Hrvatska, općina, grad, vjerska zajednica, trgovačko društvo, udruga i druge domaće i strane pravne i fizičke osobe. Osniva se za obavljanje skrbi izvan vlastite obitelji za tjelesno, mentalno ili višestruko oštećene ili psihički bolesne odrasle osobe, ovisnika o alkoholu, drogama ili drugim opojnim sredstvima. Dom za starije i nemoćne osobe, kojeg je osnivač Zadarska županija, osniva se za obavljanje skrbi izvan vlastite obitelji. Smješten je u Salima, izgradnja je započela 2007. te je planirani rok završetka u 2008. godini, kapaciteta 20 kreveta u dvokrevetnim sobama i mogućnošću 100 korisnika patronažnom uslugom izvan Doma.

1.1.3. Planski pokazatelji i obveze iz dokumenata prostornog uređenja šireg područja i ocjena postojećih prostornih planova

1.1.3.1. Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske

Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske (Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja, Zavod za prostorno planiranje, Zagreb 1997. godine, u daljnjem tekstu: Strategija), polazeći od principa održivog razvitka postavlja koncepciju razvitka Hrvatske, u kojoj uz naglašavanje ekološke osjetljivosti prema okolišu i očuvanju njegovih vrijednosti, u sklopu provedbe konkretnih programa razvoja, naglasak razvoja stavlja na jačanju urbane mreže, stvarne brojčane i funkcijske snage gradova i naselja gradskog karaktera.

Preporuke Strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske su:

- Prilagođavanje *gospodarstva (posebno turizma)* uvjetima i osobitostima prostora, a naročito s gledišta nosivog kapaciteta prostora, fleksibilnosti, integriranosti u strukture naselja i krajobraza, energetskih ograničenja, zaštite prostora i stvaranja prihoda iz domicilnih resursa.
- Strateški je interes da se *površine za razvoj i ostvarenje novih programa* traže prvenstveno unutar formiranog i komunalno opremljenog prostora naselja. Ključni čimbenik zauzimanja prostora je opremanje komunalnom infrastrukturom. Stoga je potrebno odrediti granične kapacitete prostornih struktura i sustava preko kojih razvoj zahtijeva velike sustavne promjene, novi prostor i velika ulaganja.
- *Nove nautičke centre* treba prije svega smještati i graditi unutar gradskog područja ili područja važnijih naselja s već izgrađenom lukom. Kod izgradnje nautičkih centara ne dozvoljavaju se veće promjene obalne linije (nasipavanjem ili otkopavanjem obale).
- *Turističke i gospodarske (industrijske) zone* utvrđene u važećim prostornim planovima, u kojima su već djelomično ili u cjelini izgrađeni planirani smještajni i drugi kapaciteti, treba prioritetno kvalitativno prestrukturirati ili dograđivati. Zone utvrđene u tim planovima, ali danas bez izgrađenih objekata, ne izgrađivati do izrade prostornih planova koji će biti usklađeni s odrednicama Strategije.
- *Područje naselja*; pažnju je potrebno posvetiti funkcionalnim i oblikovnim komponentama uređenja naselja i okoliša, cjelovito planiranje prometnog i drugih infrastrukturnih sustava koji nadilaze lokalnu razinu i koji izazivaju konflikte u prostoru (infrastruktura državnog i županijskog značenja, zaštita vodocrpilišta, vodnih, šumskih i poljodjelskih resursa, odlagališta otpada i sl.), ispitati iskoristivost postojećih i opravdanost izgradnje novih radnih i drugih zona te ukupnu gospodarsku fizionomiju naselja s ciljem povećanja kvalitete života i racionalizacije korištenja prostora, oblikovna komponenta zastupljena u povijesnoj, graditeljskoj, prirodnoj i ukupnoj kulturnoj baštini grada i okolice.
- U oblasti *zaštite voda i mora*; poboljšati kvalitetu obalnog mora izgradnjom potrebnih uređaja za prethodno pročišćavanje naseljskih otpadnih voda, izgradnjom barem mehaničkog dijela centralnih uređaja, kod nove investicijske izgradnje provoditi potrebne mjere zaštite, definirati

propisane zone sanitarne zaštite u izvorišnim područjima i uspostaviti utvrđene mjere zaštite na osnovu neophodnih hidrogeoloških i drugih istraživanja.

- *Krajoлик*; prirodne krajoлике treba sačuvati, osigurati prirodnu raznolikost i biotički potencijal, posebno onaj koji predstavlja osobenost područja, a na područjima na kojima je krajoлик oštećen treba provesti sanacijske mjere.
- *Zaštita graditeljske baštine*; primjena načela integralne aktivne zaštite radi izbjegavanja ili pomirivanja mogućih sukoba interesa u procesima zaštite graditeljske baštine u zaštićenim područjima ili zonama, prostorno planska zaštita graditeljske baštine podrazumijeva sustavno uključivanje baštine u sve relevantne prostorne i urbanističke planove, izradu posebnih integralnih planova za zaštićena područja i dosljednu provedbu donesenih planskih dokumenata.

Kontekst strategijskog sagledavanja prostora kao vrijednosti:

- Prostor je konačan (fizički determiniran);
- Prostor je neobnovljiv (ograničenost proizlazi iz odnosa razvitka i prostora);
- Prostor je djeljiv između većeg broja korisnika (predodređen za određene aktivnosti ili indiferentan).

1.1.3.2. Program prostornog uređenja Republike Hrvatske

Program ukazuje da jedan od temeljnih elemenata organizacije prostora predstavlja planiranje sustava-mreža naselja. U tom smislu Program se zalaže za redistribuciju funkcija unutar mreže gradova i naselja gradskog karaktera, razvoj gradova srednje veličine, ali i za davanje posebne pažnje planiranju metropolskih područja kroz kontroliran i usmjeravan razvitak, kroz primjerenu gospodarsku razvojnu politiku i politiku uređenja prostora. U planiranju uređenja područja naselja potrebno je provoditi konsolidaciju prostora naselja u cilju boljeg gospodarenja zemljištem, jačanja funkcija, obnove povijesnih središta i zaustaviti širenja građevnih područja.

U kontekstu održivog razvitka posebna pažnja usmjerena je na zaštitu okoliša, ambijentalnih vrijednosti, prostornog identiteta gradova, kao i područja velikih koncentracija stanovništva. Između ostalih mjera i prioriteta za ostvarivanje ciljeva prostornog uređenja, daje se i načelo integralnog pristupa u planiranju prostora kojemu je cilj kompleksno vrednovanje prostora i usklađivanje ciljeva razvitka i izgradnje s ciljevima zaštite prostora i okoliša.

Prioritetne intervencije u prostoru su, prema Programu:

- tehnološka i organizacijska poboljšanja (gospodarstvo, infrastruktura);
- korištenje rezervi postojećih struktura za djelatnosti i stanovanje;
- prilagođavanje uslužnih i društvenih djelatnosti prostornim ograničenjima;
- sanacija područja i mjesta ugroženog okoliša;
- usmjeravanje izgradnje u zone s dovoljnim kapacitetima postojeće infrastrukture;
- izvedba sustava i dionica koje imaju višestruke razvojne učinke;
- rezervacija i ograničeno korištenje prostora potencijalnog razvoja (turizam, infrastruktura) za koje ne postoji dovoljan stupanj istraženosti.

Opći okviri i usmjerenja gospodarskih sustava u prostoru su:

- Industrija: transformacija velikih industrijskih kompleksa, razvoj visokih tehnologija koje omogućavaju veću dinamiku i fleksibilniju prostornu distribuciju djelatnosti u prostoru;
- Pomorsko gospodarstvo: razvoj pomorske orijentacije; lučkog gospodarstva, brodarstva, pomorskog prometa, brodogradnje, osnivanje slobodnih zona, ribarstva, školjkarstva i marikulture;
- Šumarstvo: očuvanje šuma u reprezentativnim ekološkim sustavima i krajolicima, osiguravati "tampon i prijelazne zone", obnavljati vegetaciju u obalnim područjima radi suzbijanja erozije i drugih zaštitnih funkcija (regeneracija šumskih područja), razvoj "urbanog šumarstva", ozelenjavanja gradskih i rubnih gradskih naselja u svrhu unapređenja krajobraza;
- Poljodjelstvo: "održivo" upravljanje tlom, ograničenje korištenja proizvodnih obradivih površina u nepoljoprivredne svrhe;
- Turizam: urbani turizam; novo vrednovanje, značajniji kvalitativni u odnosu na kvantitativni pomak, integracija turističke i kulturne politike u sferi revitalizacije kulturnog identiteta, valorizacija s pozicija rekreacijskog turizma, koncesije izdavati samo za danas postojeće lokalitete, ili u iznimnim slučajevima za strateške projekte.

1.1.3.3. Prostorni plan Zadarske županije

Temeljni prostorni plan Zadarske županije je iz 2001.godine (sl. glasnik Zadarske županije br. 2/01) sa svim donešenim izmjenama i dopunama (Sl. glasnik Zadarske županije br 6/04) donesene na temelju Zakona o prostornom uređenju (NN 30/94, 68/98, 35/99, 61/00 i 32/02), te Suglasnosti Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva a u skladu sa Programom mjera za unapređene stanja u prostoru Zadarske županije.

Prostorni plan Zadarske županije svrstava Dugi otok u otoke II Skupine: Iž, Dugi otok i Molat. Otoci ove skupine su udaljeniji od kopna, a na njima se nalazi više naselja povezanih dužotočkom cestom. Po Prostornom planu Zadarske županije prostor otoka pripada području Zadarsko-biogradskih otoka koja je prepoznata kao posebno vrijedna prostorna cjelina, ali i najosjetljiviji i najugroženiji dio županije.

Prema Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske prioritetne smjernice razvoja na nivou Države, a koje se odnose na prostor Zadarske županije su:

- svim instrumentima politike uređenja prostora spriječiti daljnje neopravdano širenje građevinskih područja i stimulirati optimalno korištenje postojećih građevinskih područja;
- obnova i razvoj ruralnog prostora i sela;
- policentrični razvitak tj. razvitak središnjih naselja poticati politikom i decentralizacijom gospodarskih struktura, a temeljiti ga, pored prethodno osiguranih prostornih preduvjeta, na izgradnju kvalitetnog prometnog, vodoopskrbnog i energetskog sustava;
- kada je nužno proširiti građevinska područja gradova i naselja smještenih uz morsku obalu ili obalu osobito vrijednih voda, to treba činiti u pravilu na prostorima udaljenijim od obala, a samo u opravdanim slučajevima i uz obalu;
- osigurati prostorne uvjete za ravnomjerniji i usklađeniji razvitak i razmještaj stanovništva radi ostvarivanja policentričnog sustava naselja i disperzije stambenih, radnih, uslužnih i rekreacijskih funkcija u srednja i manja gradska središta;
- utvrđivati realne troškove uređivanja građevinskog zemljišta;
- usmjeravati novu stambenu i drugu izgradnju u prostorne cjeline gradova i naselja koja su već opremljena infrastrukturom;
- novu stambenu izgradnju usmjeravati i interpolacijama, prije svega u nedovoljno ili neracionalno izgrađene dijelove gradova i naselja kao i dogradnjama ili nadogradnjama postojećih objekata;
- izgradnju izvan utvrđenih građevinskih područja, na poljodjelskom zemljištu najboljih bonitetnih klasa samo u slučajevima reorganizacije i racionalizacije poljodjelske proizvodnje;
- turističke zone, utvrđene u važećim prostornim planovima, u kojima su već djelomično ili u cjelini izgrađeni planirani smještajni i drugi kapaciteti treba kvalitativno prestrukturirati i dograđivati. Turističke zone bez izgrađenih objekata, gdje god je to moguće ne izgrađivati do vremena izrade nove generacije prostornih planova;
- obnovi ratom oštećenih povijesnih urbanih cjelina pristupiti revizijom postojećih konzervatorskih studija za razvojne i provedbene planove područja i cjelina.

Polazišta za demografsku prognozu prema županijskom planu:

- iscrpljenost demografskih rezervi emigracijskih područja (otoka);
- otežani uvjeti zapošljavanja i teškoće privredne i neprivredne infrastrukture;
- usporavanje rasta stanovništva i postupno starenje.

1.1.3.4. Prostorni plan uređenja Općine Sali (2002)

Za područje Općine Sali primjenjivao se *Prostorni plan uređenja Općine Sali iz 2002 godine*. Navedeni Prostorni plan Općine Sali usvojen je Odlukom Općinskog vijeća Općine Sali ("Službeni glasnik Zadarske županije br.11/02"); Prostorni plan područja Parka prirode Telašćica, osnove plana, Zadar 1992. (Sl.vijesnik 11/92) kojim je reguliran način korištenja i gospodarenja prostorom. Prostornim planom su utvrđena građevna područja za razvoj i širenje naselja, režimi uređivanja i zaštite prostora, zaštite prirodnih i kulturno povijesnih obilježja. Također je utvrđena obveza usklađivanja i/ili izrade dokumenata prostornog uređenja užih područja.

Raniji prostorni plan Općine bez obzira na vrijeme svog nastanka predstavlja podlogu za usmjeravanje budućeg prostornog razvitka Dugog otoka i Zverinca. Plan se temelji na analizama povijesnog razvoja u prostoru, analize i ocjene postojećeg stanja, niza svih relevantnih studija i planova za šire i uže prostore, promatranja na terenu, anketiranja i fotoanaliza. Postupak izrade i donošenja proveden je u skladu s odredbama Zakona o prostornom planiranju i uređenju prostora iz 1980.godine.

Planski horizont je 2015.godina. Prostorni plan uređenja Općine Sali je dugoročni i koordinirajući planski dokument koji, u skladu s ciljevima i zadacima utvrđenim u Prostornom planu Republike Hrvatske, a na temelju prirodne i stvorene osnove, određuje smjernice za uređenje, korištenje i zaštitu prostora Općine Sali. Tim planom i njegovim odredbama utvrđuje se organizacija i namjena prostora na području Općine Sali, smjernice i mjere za provođenje plana te temelj za izradu drugih planova koji proizlaze iz ovog

plana. Obuhvaćeno je područje Dugog otoka i otoka Zverinca sa pripadajućim akvatorijem. Prostor se dijeli na:

- građevinska područja gradova i drugih naselja i
- ostala područja.

Projekcija stanovništva do 2015. godine temelji se na analizama dosadašnjih demografskih kretanja, sagledivih mogućnosti društveno- ekonomskog razvoja i mogućnosti prostornog uređenja vodeći računa o korištenju komparativnih prednosti otoka, gdje će turizam i poljodjelstvo biti osnova budućeg razvoja i novog zaposlenja. Do 2015. godine predviđa se da će općina Sali brojiti 1820 stanovnika (procijenjeno povećanje od 5%).

Sustav središnjih naselja i organizacija prostora prikazani su na grafičkom dijelu plana u M 1:25 000. Korištenje i namjena površina data je u grafičkom dijelu u M 1:25 000.

Planom utvrđena namjena, građevinska područja djeli na:

- područja mješovite, pretežito stambene izgradnje;
- područja privrednih aktivnosti (industrija, servisi, skladišta, velike zanatske proizvodnje i sl.);
- područja turističko-ugostiteljske izgradnje;
- zabavna, športsko-rekreativna područja.

Granice građevinskih područja date su na katastarskom planu u M 1:5 000 kao posebni elaborat. Planom je omogućena izgradnja izvan građevinskih područja za prometno-infrastrukturno-komunalne sustave, objekte od interesa za obranu, objekte za preradu mineralnih sirovina, manje gospodarske objekte, objekte marikulture i objekte posebne namjene. Prometni sustav sastoji se od kopnenog, pomorskog i zračnog prometa. Infrastrukturni sustav čine vodoprivredni (vodoopskrba i odvodnja), energetski (elektroopskrba i energetika i sl.) te PTT (veze i sustavi) objekti i trase i to kako u građevinskom tako i u izvangrađevinskom području.

Infrastrukturni sustavi i mreže prikazane su na grafičkom dijelu 2. Infrastrukturni sustavi i mreže M 1:25 000.

Planom su diferencirane dvije osnovne kategorije zaštite i sanacije osobito vrijednih i ugroženih djelova čovjekove okoline, i to: zaštita utvrđena na osnovu Zakona o zaštiti prirode i zaštita osnovana na ciljevima i zadacima ovog Plana. Spomenici kulturne i graditeljske baštine zaštićeni su kao pojedinačni objekti i kao područja i to na osnovu Zakona o zaštiti spomenika kulture i na osnovu ciljeva i zadataka ovog Plana. Ovim Planom utvrđen posebni zaštitni pojas uz obalu koji seže u dubini kopna do 15 m n.m.v., ali ne dalje od 150 m. Za korištenje mora i podmorja na udaljenosti 400 m od obale propisana su ograničenja. Osobito vrijedna područja i režimi zaštite dati su u grafičkom dijelu 3.1. Uvjeti korištenja i zaštite površina M 1:25 000.

Planom su utvrđene smjernice za izradu uvjeta uređenja prostora za gradnju u svim građevinskim područjima, za gradnju prometnih, infrastrukturnih i komunalnih objekata te za gradnju ostalih objekata u izvangrađevinskim područjima. Ovim Planom osiguravaju se uvjeti za uređivanje i provođenje zemljišne politike shodno zakonskoj regulativi. Kao preduvjet za svrhovito gospodarenje prostorom Općine, a posebno zemljištem u društvenom vlasništvu, utvrđeno je:

- ažuriranje i sređivanje svih evidencija o zemljištu i vlasništvu nad zemljom;
- evidentiranje načina korištenja šumskog i poljoprivrednog zemljišta, javnog i pomorskog dobra;
- sređivanje katastra, zemljišnih knjiga i imovinsko pravne službe.

Mjerama za provođenje Plana utvrđeni su prioriteti ostvarivanja plana i obvezatna izrada drugih dokumenata uređenja prostora.

Izrada regulacijskih osnova u svrhu reguliranja imovinsko pravnih odnosa i komunalno prometnog sustava za područja intenzivnog gospodarskog razvoja (turizam).

Odredbama za provođenje plana konkretiziraju se planske postavke u svezi organizacije i namjene prostora, mjera zaštite i sanacije osobito vrijednih i ugroženih djelova čovjekove okoline, režima uređivanja prostora, mjera zemljišne politike i mjera za provođenje plana.

Također se daju smjernice za izradu lokacijskih dozvola za izgradnju objekata u građevinskim područjima po svim namjenama te, za objekte koji se mogu graditi izvan građevinskih područja. U provedbenim odredbama su dati tabelarni prikazi:

- iskaz građevinskih područja;
- planirani broj stanovnika i turista (turističkih kreveta);
- posebni urbanistički standardi i normativi.

Osnovna namjena određuje površine za: stanovanje, turizam, društvene djelatnosti i poslovni prostor, športsko rekreacijske i parkovne površine. U Planu je dat tabelarni "Iskaz kvantificiranih pokazatelja za namjenu površina i izgradnju" po funkcionalnim cjelinama.

Osnovna i detaljna namjena površina i organizacija prostora prikazana je u grafičkom prilogu 4.

Građevinska područja naselja u M 1:5 000.

U projekciji prometa data je planirana cestovna mreža, projekcija prometa, te planirani promet u mirovanju kojim je istaknuta potreba za parkirališnim garažnim prostorom do 2015.godine. Pored cestovnog obrađen je pomorski i pješački promet.

U grafičkom dijelu, na podlozi u M 1:5000, data je trasa regionalne ceste, čvorišta priključka primarne gradske mreže na regionalnu cestu, pravci primarnog i sekundarnog gradskog prometa, lokacije centralnih parkirališta, te ostali prometni objekti. Također su dati i karakteristični poprečni profili regionalne ceste, lokalnih cesta, sabirnica i pristupnih cesta.

U grafičkom dijelu prikazani su i objekti pomorskog prometa; komunalne infarstrukture, u prvom redu vodoopskrbe gdje je izvršena analiza potreba za vodom temeljem planskih pretpostavki korištenja prostora, u grafičkom prilogu dat je dio trase magistralnog vodovoda i osnovni pravci mjesnih mreža sa vodoopskrbnim objektima. Odvodnje, predlaže se rješenje odvodnje i dispozicije otpadnih voda za sve funkcionalne zone i to putem razdjela kanalizacije (otpadne i oborinske), a sobzirom na lokaciju uređaja za pročišćavanje predlažu se dva rješenja. Elektroopskrbe, gdje je u okviru izrade ovog plana izrađeno ldejno rješenje elektroenergetike u kojem je dat prikaz postojećeg stanja, analiza tog stanja i smjernice daljnjeg razvoja. Rješenjem je obuhvaćena elektro energetska mreža 110 kV, 35 kV i 10 kV do nivoa TS 10/0,4 kV. PTT veza pri čemu je dato postojeće i planirano stanje s grafičkim prikazom lokacije ATC, trase kabelske kanalizacija i lokacije kabelskih izvoda.

Režimima uređivanja prostora osigurava se zaštita osobito vrijednih područja i to naročito: spomenika kulture, za čije potrebe je izvršena inventarizacija i valorizacija graditeljskog nasljeđa, te propisani uvjeti i program zaštite graditeljskog nasljeđa; spomenika prirode, gdje su utvrđene smjernice i preporuke za zaštitu i korištenje prostora sa stanovišta zaštite prirode. Planom su definirani prioriteti ostvarivanja plana:

- infrastruktura sa naglaskom odvodnje;
- centar-revitalizacija gradske jezgre;
- razvoj luke i
- godanje-izgradnja radne zone.

Odredbama za provođenje Plana konkretiziraju se planske postavke u svezi organizacije prostora i namjene površina. Odredbama se posebno utvrđuju mjere zaštite i sanacije ugroženih dijelova čovjekove okoline, a koje se naročito odnose na zaštitu spomenika kulture i ostalog graditeljskog nasljeđa te zaštitu prirode s naglaskom na zaštitni obalni pojas. Odredbama se utvrđuju režimi i smjernice za izradu uvjeta uređenja prostora za izgradnju i rekonstrukciju objekata i uređaja koji se mogu graditi odnosno rekonstruirati bez provedbenih planova. Utvrđuju se mjere za provođenje plana s naznačenim prioritetima ostvarivanja plana, te obveznom izradom provedbenih i drugih planova, kao i način praćenja i nadzora nad provođenjem plana.

1.1.3.4.1. Urbanistički planovi uređenja

Potrebno je donijeti urbanističke planove uređenja za sve dijelove neizgrađenog građevinskog područja naselja i za sva nova izdvojena građevinska područja – turističke zone, gospodarske zone i sportsko rekreacijske zone, a koje su detaljnije nabrojene u Odredbama za provođenje.

1.1.4. Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja u odnosu na demografske i gospodarske podatke, te prostorne pokazatelje

Općina Sali u sustavu podjele prostorno-administrativnih jedinica Županije, je površinom najveći otok (Dugi otok) pućinske skupine otoka ima :dva naseljena otoka – Dugi otok i otok Zverinac, otok Lavdara 2.4 km² te 25 manjih i malih nenaseljenih otoka/otočića i hridi. Dugi otok sa Zverincem ima 12 katastarskih općina sa ukupnom površinom 125.5 km². Izuzimajući Park prirode Telašćica površine 26.2 km, koji je prostor definiran kroz posebne dokumente i prostorni plan, ostaje cca 100.0 km² prostora kojim se bavi ovaj Plan.

1.1.4.1. Demografski podaci

Gledanje na budući razvitak stanovništva Općine Sali treba temeljiti na međuodnosu društveno-ekonomskih i demografskih činitelja razvitka i njihovoj različitoj snazi utjecaja u različitim vremenima. Posebno je važno uočavati uzroke dosadašnjeg razvitka i procesno stanje demografske strukture, jer će upravo strukturna stanja bitno utjecati na kvalitetu i dinamiku promjena u budućem razvoju. Istražene demografske prilike i procjena uvjeta u kojima će se u buduće stanovništvo razvijati, pokazuju da je realno očekivati daljnji pad stope nataliteta. Doduše popis stanovništva iz 1991. ne pokazuje tu tendenciju, ali to se može pripisati drugim čimbenicima, kao što je izmjena karakteristika gospodarskog razvoja, odnosno aktiviranje promicane hrvatske pronatalne politike.

Utjecaji migracijske komponente koji su, dakle, odredili dosadašnji demografski razvoj ovisiti će u prvom

redu o ekonomskim čimbenicima razvoja gravitirajućih područja, kao što su pravci i struktura investiranja, lociranje novih proizvodnih kapaciteta, stopa rasta gospodarstva u cjelini, te principijelnosti i ustrajnosti u provođenju demografske politike. Neki od elemenata smanjenja imigracione privlačnosti Zadra i većih centara kao osnovnog gravitacijskog središta područja cijele Županije su:

- iscrpljenost demografskih rezervi emigracijskih područja
- promjena u strategiji privrednog razvoja
- otežani uvjeti zapošljavanja i teškoće privredne i neprivredne infrastrukture.
- razvoj turizma u manjim mjestima obalnog područja
- Demografski su procesi dugotrajni te se pri procjeni za buduće razdoblje mogu uzeti u obzir slijedeći uvjeti:
 - da fertilitet ostaje na vrlo niskoj razini,
 - da mortalitet ostaje na istoj razini i polako se povećava,
 - da imigracijski procesi stagniraju i smanjuju se,
 - da specifične potrebe za radnom snagom održavaju kontinuitet sezonskih migracija s vrlo malom vjerojatnosti njihova pretvaranja u trajnu imigraciju,
 - da je nerealno promatrati emigranata kao značajnu rezervu i oslanjati se na potencijalni pozitivan učinak povratka.

Takvi uvjeti rezultiraju da je osnovna demografska značajka Općine Sali, Županije i Republike Hrvatske usporavanje rasta stanovništva i postupno starenje, odnosno smanjenje udjela mladih, a povećanje udjela starijih osoba. Ova projekcija ukazuje na prirodnu-biološku osnovicu budućeg razvoja stanovništva i na moguće prilike u regiji. Izrazito teška situacija je na otocima gdje je iznimno niski natalitet povezan s dugotrajnom tradicijom emigracije. Nedostatak u realnijoj procjeni budućeg razvitka stanovništva je u činjenici da se projekcija vrši za razdoblje do 2015. godine što u odnosu na stanje iz popisne 2001. godine predstavlja razmjerno veliki vremenski period, a projekcije dugoročnog demografskog razvitka predstavljaju okvir za sveukupni prostorni razvitak i bitno utječu na dimenzioniranje svih sastavnica planiranja na regionalnoj i lokalnoj razini. Izmjene u demografskim tijekovima, osobito dosadašnjih neusklađenosti, moguće su jedino na dugoročnoj osnovi.

U današnjim, suvremenim uvjetima, područja nije moguće naseljavati samo administrativnim mjerama, već je potrebno stvarati uvjete rješavanja egzistencijalnih problema rada i stanovanja, školovanja i zdravstvene zaštite, a to je nemoguće bez velikih ulaganja. U demografskim projekcijama razvoja uvažili smo svu efikasnost razvojnih, gospodarskih, prostorno-planskih, kreditnih i fiskalnih mjera. Navedene mjere bi trebale rezultirati višim standardom življenja na otoku, što bi i usljed mnogih otočkih prirodnih, stvorenih i stečenih vrijednosti aktiviralo procese ostanka i opstanka otoka.

1.1.4.2. Gospodarski i prostorni podaci

1.1.4.2.1. Poljoprivreda

Kako su poljoprivreda i turizam dvije značajne gospodarske grane na kojima bi se trebao temeljiti gospodarski razvitak Općine Sali, razumljivo je da je unutar takvog razvojnog opredjeljenja potrebno zadržati zdrav i nenarušen okoliš, kao osnovu visokog turizma i bogatu, količinama i raznovrsnošću proizvoda, poljoprivrednu proizvodnju koja će u najvećoj mjeri pokriti potrebe stanovništava i potrebe turističke potrošnje. Planiranje razvoja poljoprivrede u Općini Sali poseban je problem i u dobroj mjeri nadilazi kako s agrotehničkog tako i s ekonomskog gledišta potrebe ovog rada. Pogotovo u onom dijelu u kojem lokalna i šira društvena zajednica moraju odgovarajućim poticajnim mjerama utjecati na usmjeravanje razvoja poljoprivrede, koja tek tada može iskazati sve svoje potencijalne mogućnosti. Ovdje je koncepcija razvoja poljoprivrede iznesena više u svijetlu upravljanja zemljištem i gospodarenja tlom, ukazujući na probleme i putove njihova rješavanja. Ukazivanjem na perspektive vodećih poljoprivrednih grana htjelo se planerima prostornog uređenja skrenuti pažnju na iznimnu vrijednost nekih poljoprivrednih površina koje je potrebno posebno štititi. Sve s namjerom da se zaustavi trend nekontroliranog i neracionalnog pretvaranja najboljih poljoprivrednih površina u prostor zauvijek izgubljen za poljoprivredu.

Unatoč relativno skromnim proizvodnim resursima poljoprivreda je ipak važna djelatnost žitelja ovog područja, često kao dopunska obiteljska djelatnost. Poljoprivreda osigurava dio prehrane stanovništva i određeni novčani prihod. Opće je mišljenje da značajan dio rješenje problema u poljoprivredi leži u izgradnji poljskih putova. Usitnjenost parcela je također opći problem pa je okrupnjavanje rješenje koje se također nameće kao nužnost u skorije vrijeme. Okrupnjavanjem zemljišnog posjeda na sve moguće načine, uključivši komasacije, stvaraju se potrebni preduvjeti pretvaranju usitnjenog obiteljskog gospodarstva u moderno tržišno orijentirano gospodarstvo.

U određivanju karte namjene poljoprivrednih površina rukovali smo se kulturama kojima se najbolje može iskoristiti postojeći potencijal, a ne trenutnim stanjem tih površina u smislu postojanja nasada. To znači da su ovdje kao poljoprivredne površine na primjer kao vinogradarske, označene i one koje su

nekada bile pod vinovom lozom i koje još uvijek imaju veliki potencijal kao površine za sadnju vinograda, iako su trenutno obrasle makijom. Ovim planom te površine želimo sačuvati za poljoprivrednu proizvodnju, jer jednom kad se prenamjene u neku drugu namjenu trajno su izgubljene u poljoprivrednom smislu.

U vinogradarstvu bi trebala prevladavati proizvodnja zaštićenih vina koja na najbolji način iskorištavaju prirodne osobine ovog područja. Vино bi se moralo pripremati u suvremenijim preradbenim kapacitetima. Razvoj vinogradarstva i vinarstva mora doživjeti radikalne promjene u pristupu ovoj proizvodnji, u pravcu formiranja obiteljskih gospodarstava sa zaokruženom proizvodnjom od uzgoja, preko proizvodnje vina do njegovog stavljanja u bocu. U stvaranju povoljnih uvjeta za razvitak ove djelatnosti prostornim planom potrebno je navedene površine posebno zaštititi, na način da ih se označi kao posebno vrijedne površine. Održavanje ovih naizgled nepovoljnih površina ima poseban značaj u očuvanju mediteranskog pejzaža. Ne samo što sa ovih površina možemo proizvesti visokovrijedan proizvod nego one stvaraju poseban ugođaj mediteranskog izgleda bez kojeg nema ni visokog turizma kojem težimo.

U razvoju maslinarstva potrebno je posebno poticati marketinšku prezentaciju maslinova ulja kao visokovrijedno proizvoda, te postignutu poziciju Dugog otoka potpuno tržišno valorizirati. Naime maslinari otoka posljednjih nekoliko godina dobitnici su priznanja za kvalitetu maslinova ulja. Također je potrebno nastaviti pružanjem potpore obnovi postojećih maslinika, ali treba poticati i novu sadnju na prikladnim tlima u cilju ovladavanja novim tehnologijama. Obnova postojećih napuštenih maslinika i općenito sadnja masline na zapuštenim poljoprivrednim površinama vrlo siguran je način sprečavanja požara, koji često haraju ovim područjem. Stvaranje «brenda» maslinovog ulja otoka svakako je jedan od predstojećih zadataka, koji može dati dodatni poticaj daljnjoj sadnji i obnovi maslina. Ovo neće biti moguće ako ne sačuvamo poljoprivredne površine. Maslinarstvo treba podržavati na postojećim područjima uzgoja masline što znači na rubnim dijelovima polja, te posebno na istočnom dijelu općine, kao i što smo već naznačili na zapuštenim poljoprivrednim površinama i posebno na opožarenim površinama. Maslinarstvo ima danas na području općine Sali posebno značenje, upravo zbog svoje ekspanzije koju je ostvarilo u posljednjih dvadesetak godina.

Smjernice za korištenje i zaštitu poljoprivrednog zemljišta

Zahvaljujući blagoj mediteranskoj klimi koja vlada na ovom području, i koja omogućuje vrlo akumulativnu proizvodnju i uzgoj mediteranskih kultura, unatoč relativno maloj proizvodnji i velikoj usitnjenosti posjeda postiže se potrebna ekonomičnost ove proizvodnje. Razumljivo je da iz ovog razloga, jednako kao iz pejzažnih, rekreativnih i ekoloških razloga, treba punu pažnju posvetiti zaštiti postojećih zemljišnih resursa na tom prostoru, premda ona nisu u pravilu ni prve, pa ni druge klase. U novijem razdoblju poljoprivredno i obradivo zemljište sve više gubi na svome značenju i olako se pretvara u građevinsko zemljište. Lako su uočljivi brojni novi objekti uz ceste koji su nastali posljednjih desetljeća na nekadašnjim poljoprivrednim površinama.

Za uspješnu poljoprivrednu proizvodnju i uzgoj bilja uopće, važno je da se za pojedine kulture obavi pravilan izbor tla, odnosno da se na pojedinim tlima uzgajaju takve kulture (ili sorte) koje će biti adaptirane lokalnim ekološkim prilikama. Napredak tehnike danas omogućuje kvalitetnu obradu i na naizgled neobradivim kraškim površinama o čemu i u ovom prostornom planu treba posebno voditi računa. Nažalost dokazano je da najveći dio požara koji gotovo svake godine izbijaju na našim otocima i priobalju, nastaje upravo na zapuštenim poljoprivrednim površinama. Privođenje poljoprivrednoj proizvodnji ovih površina najbolji je način borbe protiv požara. Sadašnje stanje poljoprivrede tijesno je vezano uz stanje obiteljskih gospodarstava, koja su korisnici gotovo cjelokupnog obradivog zemljišta. Obiteljska gospodarstva su ne specijaliziranih djelatnosti sa usitnjenim posjedima na mnogo često udaljenih lokacija. Starosna struktura gospodarstva je jako nepovoljna, infrastruktura je loše razvijena, posebno mogućnost pristupa posjedima, zadružne organizacije gotovo pa i ne postoje, kao ni udruge proizvođača kroz koje bi ovi mogli iskazati svoje potrebe. Poseban problem u poljoprivredi je ne postojanje organiziranog otkupa i plasmana poljoprivrednih proizvoda. Karakteristika današnje vinogradarske proizvodnje je uglavnom označena gotovo isključivo kao proizvodnja grožđa koja je vezana uz veće vinarije, grožđe se prerađuje tradicionalno i služi uglavnom za vlastite potrebe. U novije vrijeme, poglavito u razdoblju zapuštanja ratarske proizvodnje u zagori vinogradi se sve više sade na nekad tipičnim ratarskim površinama. Maslinarstvo predstavlja vrlo značajnu poljoprivrednu djelatnost i veliki gospodarski potencijal. Posljednjih dvadesetak godina interes za obnovom postojećih i sadnjom novih maslinika sve je više izražen. Lako obradivih površina je malo, a nalaze se pretežno u uvalama i poljima, u kojima je tlo ili crvenica ili smeđe tlo na vapnencu. Razumljivo je da su stoga (zbog vrlo ograničenih lako obradivih površina) terasirane mnoge manje povoljne površine, pretežno za podizanje vinograda ili maslinika. Kako je klima mediteranska, suša je redovita pojava zbog čega je također struktura poljoprivrede pretežno vinogradarsko-maslinarska. Mjestimično je zastupljena značajnija proizvodnja drugih mediteranskih kultura ili sezonskog povrća (ružmarin, rogač, salata i sl.). Prisutni su brojni terasirani tereni, stupanj zapuštenosti tih terena dobar je pokazatelj njihove bonitetne vrijednosti.

Najnepovoljniji i najnepristupačniji tereni su zapušteni već toliko vremena da ih je teško razlikovati od terena pod prirodnom vegetacijom. Povoljniji, manje nagnuti, pristupačniji i manje kameniti tereni se uglavnom još uvijek obrađuju. Zbog osobite kvalitete proizvoda takvi tereni su kadikad osobito cijenjeni kao vinogradarski položaji što im daje posebnu vrijednost. Razvitak nužno treba oslikavati prostorna obilježja otoka, i uvažavati kompatibilnost ove djelatnosti s turističkom djelatnošću. Njen razvitak treba sagledavati etapno, korak po korak: zadržati postojeće stanje, stvoriti preduvjete razvoja: poljoprivredni putovi, sustav navodnjavanja/melioracije, organizacija okrupnjavanja posjeda i stvaranje tzv. "tehnoloških cjelina", rajonizacija proizvodnje, izraditi odgovarajuće projekte: obnova i razvoj maslinarstva, podizanje plantažnih vinograda, kapaciteti za marikulturu, projekti mini stočnih farmi (sanacija pašnjaka) i pogoni za preradu, stručno i financijski pomoći mladim obiteljima koje bi poljoprivredu izabrale za glavno ili pretežito zanimanje, usmjeravati proizvodnju za poznatog kupca (u sezoni hoteli, van sezone spec.poduzeća), stvoriti "marke" za glavne proizvode.

1.1.4.2.2. Turizam

Turizam neprijeporno predstavlja jednu od glavnih gospodarskih okosnica razvitka općine Sali, pa je njegov ukupni razvitak, uključujući i prostorni, potrebno pratiti i ocjenjivati kroz sve njegove neposredne i posredne učinke na pojedine djelatnosti i gospodarstvo u cjelini. Ukupne turističke potencijale općine treba revalorizirati i usmjeriti njihovo korištenje prema kvaliteti i pravilnom korištenju atraktivnosti prostora, osobito prirodne i kulturne baštine. U skladu sa Strategijom i Programom prostornog uređenja Hrvatske u skladu sa Županijskim prostornim planom, turistički ugled i razvoj treba usmjeravati i oblikovati na području Jadrana kao najsnažnijem turističkom područje sa specifičnostima obalnog pojasa, otoka, akvatorija u cjelini oslonjen na ukupnu kvalitetu okoliša (osobito čisto more). Kao prioritetni ciljevi razvitka turizma ističu se:

- obnova, potpunija valorizacija i zaštita turističkih potencijala, i
- izgradnja novog identiteta i tržnog repozicioniranja među vodeće turističke destinacije Europe i Mediterana.
- Ostvarivanje navedenih strateških ciljeva turističkog razvoja pretpostavlja izbor prioritetnih aktivnosti. U funkciji realizacije prvog cilja izdvojene su slijedeće najvažnije aktivnosti i pretpostavke:
 - restrukturiranje i modernizacija turističke ponude
 - osmišljavanje i normativno uvođenje koncepta turističke destinacije
 - podizanje razine specijaliziranih znanja (posebno upravljačkih)
 - poticanje poduzetništva (posebno u sferi gospodarstva malih razmjera)
 - selektivnost u poticanju razvoja prema kriterijima raspoloživosti i kvalitete turističkog prostora, geoprometnog položaja, te strateških interesa
 - normativno reguliranje turističkog sustava (uvođenjem europskih standarda kvalitete ponude i zaštite potrošača) i, konačno,
 - uvođenje ekoloških standarda.

U ostvarivanju drugog cilja najvažnijim se smatra normalizacija turističkog prometa, uglavnom na postojećoj turističkoj ponudi te aktivnosti povećanja prosječne turističke potrošnje. Navedene aktivnosti i pretpostavke razvoja turizma u Županiji čine se relevantnim za koncipiranje razvoja prostornih cjelina, posebno u dijelu isticanja važnosti definiranja aktivnosti na razini pojedinih turističkih destinacija te izradi strateškog marketing plana, koji bi trebao dati odgovor na pitanje kako oblikovati specifičan turistički proizvod i kako ga plasirati.

Izvedeno iz ovakvog pristupa razvoju turističke djelatnosti ističe se kako prevladavajuća, ako ne i isključiva gospodarska osnova treba biti temeljena na ekonomiji malih razmjera. Sadržajno to znači afirmaciju poduzetništva aktiviranjem obiteljskih posjeda, malih pogona, farmi, pojedinačne inicijative i sl. U uvjetima razvoja županijskoga gospodarstva, ekonomija malih razmjera može se javljati u raznim varijacijama obuhvaćajući različite sektore:

- poljoprivredu, u pravilu, u svim njenim granama, naročito tradicionalnim;
- turizam u svim vrstama za koje ima raspoložive uvjete (klasični boravišni, nautički, zdravstveni, izletnički, seoski, tranzitni, sportski);
- trgovinu, maloprodaju i veleprodaju u svim varijantama;
- obrtništvo (uslužno i proizvodno) uz naglasak na obnovi starih obrta;
- male industrijske pogone (koji ne zagađuju okolinu i nemaju velikih zahtjeva u odnosu na prostor, broj zaposlenih i utroške energije);
- promet: cestovni, zračni i pomorski;
- različite intelektualne usluge (projektantske, konzalting, informatičke, marketing, posebno u turizmu, i sl.);
- razne slobodne profesije;

- različite financijske usluge (banke, mjenjačnice, financijski inženjering);
- komunalne djelatnosti.

Paralelno s uspostavom osnovne turističke ponude treba razvijati ponudu specifičnih sadržaja, karakterističnih programa i odgovarajućih boravaka turista za pojedine dijelove godine. Ovo omogućava uspostavu raznovrsnije turističke ponude kao što je:

- zdravstveno-rekreacijski turizam;
- rehabilitacijski (klimatski) turizam;
- eko-turizam;
- seoski turizam;
- lovni turizam;
- izletnički turizam;
- turizam prirodnih atrakcija;
- nautički turizam.

Predloženi model razvoja turizma stavlja sve resurse u funkciju uz istovremeno naglašenu ekološku prihvatljivost te kao takav u potpunosti u sebe inkorporira odrednice održivog razvitka. Prioriteti razvoja sa gledišta uređenja prostora su:

- dati prednost sanaciji, rekonstrukciji i adaptaciji turističkih objekata i to na razini europskih, odnosno novih hrvatskih standarda klasifikacije i kategorizacije ugostiteljskih objekata, u svim tržišnim i turistički poželjnim oblicima opreme;
- dati prednost poboljšanju unutarnje i vanjske infrastrukture i zaštiti okoliša;
- dati prednost revitalizaciji zapuštenih objekata i čitavih naselja, stavljajući ih u turističku funkciju posebice ponude kvalitetne izvansezonske potrošnje;
- ukoliko se grade novi objekti, dati prednost gradnji na područjima gdje je potrebna sanacija terena svake vrste, a ne na atraktivnim lokacijama. Objekte treba oblikovati u skladu sa lokalnim ambijentom.

Zadarska županija provodi niz programa za unaprijeđenjem stanja u turizmu. Posebno ističemo program poticanja obnove raseljenih i zapuštenih sela. Ovim Programom predviđeno je poticanje obnove raseljenih i zapuštenih sela u Zadarskoj županiji.

Produženje trajanja sezone i povećanje iskoristivosti kapaciteta uz podizanje razine kvalitete usluga treba predstavljati temeljne odrednice u svekolikom razvitku turizma čime bi se u mnogome doprinijelo povećanju njegove konkurentnosti u odnosu na druga turistička tržišta.

Očuvanje prirodnih resursa Jadranski turizam izravno se oslanja na prirodne resurs Jadrana, pa je njihovo očuvanje pretpostavka ne samo razvoja već i opstanka turizma na ovim prostorima. To konkretno znači da je potrebno prije svake razvojne intervencije na područje turizma utvrditi granice turističkog opterećenja pojedinih lokaliteta i općina. Granice opterećenja valja prije svega odrediti za područje plaža jer će upravo to postati važan faktor u procjeni kvalitete neke destinacije. Pri tome treba koristiti visoke standarde koji su definirani za uporabu površina za pojedine turističke sadržaje. Očuvanje prirodnih resursa u uskoj je vezi s poboljšanjem i izgradnjom infrastrukture. Zaštita prirodnih resursa ne pretpostavlja samo investicije. Važno je da se inicira i promjena ponašanja kako gostiju tako i domaćeg stanovništva. Tu osim zakonskih rješenja važnu ulogu ima i školovanje osoblja i menadžera.

Uvažavanje socijalno-ekonomskih posljedica

Socio-ekonomske posljedice turizma su vrlo različite i uvijek nastaju iz odnosa lokalnog stanovništva prema gostu ili privređivanju u turizmu. Pri tome je bitno uvažavanje potreba lokalnog stanovništva i usklađivanje lokalne kulture s turističkim aktivnostima.

Strateški marketing

Nepostojanje strateškog marketing plana na razini Županije i lokalnim razinama, te instrumenata za usmjeravanje i kontrolu marketinških akcija, ograničava dostizanje moguće razine učinaka od turizma već i na postojećem konceptu razvoja.

1.1.4.2.3. Šumarstvo

Površine u vlasništvu države Republike Hrvatske, (sa kojim gospodare Hrvatske šume), ne svrstavati u građevinska zemljišta, sve šume trebaju tretman dobrog gospodarenja po Zakonu o šumama, zaštite od devastacije, neplanske izgradnje i zagađenja. Opasnost prijeti od utjecaja čovjeka, svake godine šumovitost otoka se smanjuje, poglavito uzrokovano požarima. Za uspješno spriječavanje opasnosti od požara potrebno je planirati izgradnju promatračnica, spremišta za vodu, spremišta za opremu gašenja požara, protupožarnih prometnica sa elementima šumskih puteva, repetitora (antena) za sistem dojave. Osnovati vatrogasnu zajednicu (sredina otoka), sa dislociranim vatrogasnim postajama u svakom većem mjestu. Zajedničko uključivanje svih učesnika u prostoru (lokalna samouprava-privatne i općinske

površine, Hrvatske šume, Elektrodalmacija, hoteli i dr. turistički objekti, telekomunikacije i dr., dojave, ophodnje i motrenja) sa vatrogasnom zajednicom (gašenje) rad na istom sustavu veze-komunikacije.

Turizam je glavna grana gospodarstva na otoku, tako da bi se investicije za zaštitu otoka trebale sufinancirati od prihoda turizma, vodoprivredne naknade, telekomunikacija, elektroprivrede i dr. Šumarstvo (Hrvatske šume) povećava prihod turizmu proizvodeći «sirovinu» turizmu (uređenjem krajolika, čišćenjem šuma, pošumljavanjem ogoljelih površina, sanacijom opožarenih površina, izgradnjom i održavanjem protupožarnih puteva i dr.). Državne površine su locirane destinacijama i neposrednim blizinama, sa neprocjenjivim opće korisnim funkcijama koje koriste turisti.

Prostori za potrebe obrane na Dugom otoku, a prema Zakonu o obrani (NN 33/02 i 58/02), Pravilniku o zaštitnim i sigurnosnim zonama vojnih objekata (NN 175/03) i popisu Ministarstva obrane su:

ZONE TRAJNO PERSPEKTIVNE:

- Božava – objekt uređenja prostora
- Dragove – objekt uređenja prostora
- Paprenica - objekt uređenja prostora
- Čuška duboka – maskirni vez
- Mir – maskirni vez
- Vela straža – radar HRM
- Zagračina – potkop
- Paprenica – potkop
- Bukašin – potkop
- Zrakoplovna vježbališta Dugi otok – LD-20 i LD-22

Za zone trajno perspektivne potrebno je sukladno zakonskim odredbama definirati zaštitno i sigurnosno područje prema Pravilniku o zaštitnim i sigurnosnim zonama vojnih objekata (NN 175/03). Za zone privremeno perspektivne moguće je odrediti drugu namjenu.

Groblja

U zonama postojećih naselja locirana su mjesna groblja za koja se generalno može ustanoviti da svojom površinom odgovaraju potrebama tih naselja. Kako ne postoji točna evidencija tih groblja u pogledu njihove površine i ostalih elemenata, Planom se određuje zaštitni pojas uz groblje koji će biti najmanje iste veličine kao i samo groblje, a može poslužiti i za moguće proširenje.

2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA

2.1. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA ŽUPANIJSKOG ZNAČAJA

Globalni ciljevi prostornog razvoja županijskog značaja su:

- unapređenje kvalitete života
- očuvanje prirodne, spomeničke i druge baštine
- ostvarenje skladnog demografskog razvoja
- maksimalno korištenje prednosti geoprometnog položaja
- razvoj tehničke i komunalne infrastrukture
- razvoj društvene infrastrukture i servisno-uslužnih djelatnosti
- podizanje standarda javnih usluga
- razvoj agrara, poljoprivrednih resursa i djelatnosti
- razvoj marikulture
- poboljšanje režima zaštite okoliša.

2.1.1. Razvoj naselja i infrastrukturnih sustava

Dugi otok je po svojim geomorfološkim i geografskim karakteristikama specifična struktura. Općinsko središte je vrlo udaljeno od ostalih naselja što čini velike poteškoće u komuniciranju.

Naprijed utvrđeni cilj moguće je ostvariti:

- zaustavljanjem negativnog trenda demografskog pada kroz niz poticajnih mjera
- stimuliranjem kvalitetne prometne povezanosti naselja međusobno i naselja sa županijskim centrom brzim putničkim prometima koji će omogućiti stalnu nastanjenost na otoku
- ravnomjernim razvijanjem svih naselja decentralizacijom nekih funkcija. Posebno podupirati razvoj dvaju lokalnih središta (Brbinj i Božava)
- osiguranjem kvalitetne opskrbljenosti naselja vodom izgradnjom vodovodnog sustava s kopna
- sustavnim rješavanjem otpadnih voda izgradnjom lokalnih uređaja za kondicioniranje svih otpadnih voda

• sustavim rješavanjem odvoza svih vrsta komunalnog otpada na centralnu deponiju Županije
To su preduvjeti razvoja, u kojem se putem otvaranja novih radnih mjesta zadržava domicilno stanovništvo što u konačnici znači i demografsku obnovu prostora.

Razvoj infrastrukturnih sustava, a prema postavkama i ciljevima PPŽ-a vezan je na:

- razvoj i transformacija luka za kvalitetniji prihvat plovila na kopnu i na otocima
- planiranje mreže heliodroma
- osiguranje i zaštita dovoljne količine kvalitetne pitke vode,
- korištenje podzemnih izvorišta otoka koji bi se mogli eksploatirati,
- planiranje kvalitetnih sustava odvodnje otpadnih voda, zasebno za svako naselje,
- razvoj telekomunikacijskog sustava, koji u većini slučajeva zadovoljava potrebe,
- razvoj elektroenergetskog sustava
- zbrinjavanjem posebnog i opasnog otpada s otoka.

Na području općine od objekata značajnih za elektroenergetski sustav Županije nalazi se DV 35 kV Kožno–Ugljan–Iž–Rava–Dugi otok.

Područjem općine Sali prolaze slijedeći cestovni pravci koji su prema kategorizaciji svrstani u ceste državnog i županijskog značaja.

Ceste državnog značaja:

D109 Veli Rat – Soline –Telašćica

D125 Trajektna luka Zaglav- D109

Ceste županijskog značaja:

ŽC6059 Luka – D 109

ŽC6060 Žman – D109

ŽC6061 D109 – Sali.

Na području općine Sali, nalaze se luke županijskog značaja:

- Brbinj i Zaglav
- Marina Triluke.

2.1.2. Racionalno korištenje prirodnih izvora

Ciljevi zaštite i racionalnog korištenja osobito vrijednih resursa podrazumijeva ograničavanje svih oblika neumjerenog korištenja na načina da se:

- Ograničava pretjerana izgrađenost
- Ostavljaju veliki slobodni prostori u njihovom prirodnom obliku
- Primjenjuju najbolja tehnička i oblikovna rješenja u izgradnji infrastrukturnih objekata.
- Pod prirodnim izvorima podrazumijeva se:
- Kao turistički resursi: nenarušen prirodni okoliš I očuvan akvatorij
- Kao mineralna sirovina: kvalitetne reserve ukrasnog kamena čija će se eksploatacija nastaviti na postojećem lokalitetu u umjerenim granicama – centralni dio otoka između uvala Ovča I Paladinica
- Kao poljoprivredne djelatnosti: maslinarstvo i neke kulture voćarske proizvodnje

2.1.3. Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša

Ciljevi očuvanja ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša podrazumijeva zaštitu

- postojećih raznolikosti i složenosti mikrostrukutura prirodnih i antropogenih sastavnica krajobraza (suhozidi, borove šume, karakteristini krški oblici, sustav poljskih puteva)
- lokaliteta koji imaju status značajnog krajobraza, poput Parka prirode Telašćica, SZ dio otoka uključujući i pjeskovitu plažu Saharun, maslinik u Saljskom polju te klif Dugootočki Strmac i špilju Strašna peć
- šuma i šumskog zemljišta te njihovu racionalnu upotrebu u proizvodnji drveta, odnosno kada se istima gospodari unutar prostora urbane populacije s ciljem poboljšanja životnog prostora

Ekološka stabilnost podrazumijeva sposobnost okoliša da prihvati promjene prouzročene vanjskim utjecajem i da pritom zadrži svoja prirodna svojstva. Zahtijeva se održivo korištenje prostora s time da se istovremeno zadovolje potrebe sadašnjih generacija i ne uskrate razvojne mogućnosti budućih.

2.2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA OPĆINSKOG ZNAČAJA

2.2.1. Demografski razvoj

Ciljevi demografskog razvoja su:

1. srednje umjereni rast stanovništva na način da se:

- izgrađuje komunalna, socijalna i prometna infrastruktura

- osiguraju prostorni preduvjeti za otvaranje novih radnih mjesta, posebice na području turizma kao najvažnije gospodarske grane
- osigurati podizanje ukupne kvalitete stanovanja i življenja u naselju za sve starosne i društvene grupe (osiguranjem prostora za javne funkcije, smanjenjem deficita javnih sadržaja i sl.)
- poduzmu zahvati širih razmjera kako gospodarskih, preko onih vezanih za mogućnost zapošljavanja i materijalne sigurnosti do zdravstvenih, obrazovnih, kulturnih i dr.

2. raspored stanovništva u prostoru sukladno prirodnim i proizvodnim resursima.

Kao dugoročan cilj - ostvarenje mogućnosti za stalnu nastanjenost na Dugom otoku i Zverincu do 5000 stanovnika.

2.2.2. Odabir prostorno razvojne strukture

Ciljevi prostornog razvoja na otočnom prostoru su:

- poticanje razvoja i obnove poljodjelstva – poljoprivredne površine nisu velike stoga ih je potrebno zadržati s tendencijom intenzivnije proizvodnje za potrebe lokalnog stanovništva, poglavito maslinarstva i vinogradarstva,
- šumske površine održavati i dalje pošumljavati
- poticanje razvoja ribarstva i marikulture organiziranjem tržišta, modernizacijom prerade riba i osiguranjem dovoljnog broja kadrova,
- repozicioniranje turizma i ulaganje u nov oblik turističke ponude prvenstveno zabavnog i sportskog karaktera usmjerenog ka nautičkom turizmu, srednje i više kategorije,
- razvoj proizvodnih djelatnosti sukladno prirodnim potencijalima i lokalnoj tradiciji (locirati grupirano na najmanje atraktivnim mjestima) – posebno podupirati programe koji se oslanjaju na ulov, uzgoj i preradu ribe, i eksploataciju ukrasnog/arhitektonskog kamena
- ulaganja u izgradnju temeljnih infrastrukturnih sustava
- razvoj prometa kao temeljnog uvjeta opstanka života
- razvoj uslužnih djelatnosti.

2.2.3. Razvoj naselja, društvene, prometne i komunalne infrastrukture

Dugi otok i Zverinac su integrirane prostorne cjeline koje imaju naslijeđene načine korištenja prostora koji je bio krajnje racionalan (naselja uz zaštićene uvale i na rubu kraškog polja) i osiguravao proces održivosti egzistencije stanovništva.

Ciljevi razvoja naselja su:

1. Revitalizacija svakog pojedinog naselja s ciljem ravnomjernog rasta svakog pojedinog naselja i to poboljšanjem uvjeta života stanovništva izgradnjom objekata društvenog standarda kroz razvoj adekvatne mreže objekata osnovnog obrazovanja, predškolskih ustanova, sporta i rekreacije, zdravstva i socijalne skrbi, te uprave i administracije;
2. Ciljevi i projekcije razvitka infrastrukture su:
 - poboljšanje postojeće i izgradnja nove cestovne mreže u smislu prometnog povezivanja pojedinih naselja te istu uskladiti s potrebama pomorskog prometa na način da brodsko-trajektni promet čini jedan sustav – dobre brodske veze sa Zadrom
 - izgradnja nove kvalitetne cestovne mreže unutar planiranih stambenih, turističkih, proizvodnih i drugih zona kao osnovni preduvjet kvalitetnom uređenju prostora prilikom čega je potrebno pridati pozornost odnosu ceste prema krajoliku
 - osiguranje prostornih pretpostavki za promet u mirovanju
 - osiguranje prostornih i ostalih planerskih preduvjeta za izgradnju i uređenje luka u pomorskom prometu
3. Razvijanje ostalih infrastrukturnih mreža:
 - vodoopskrbne mreže – provođenjem hidrogeoloških istražnih radova kojima je utvrđeno postojanje određene količine slatke i bočate vode kao budućih dodatnih izvora,
 - sustava odvodnje otpadnih voda – zasebno za svako naselje budući da zbog udaljenosti naselja nije moguće planirati jedinstveni sustav odvodnje otpadnih voda,
 - TT mreže – planira se poboljšanje pokrivanja, povećanje kapaciteta mreža i uvođenje novih usluga i tehnologija,
 - elektroenergetske mreže – rekonstrukcija sustava nadogradnjom i povećanjem kapaciteta,
 - a koje trebaju pratiti potrebe gospodarstva i stanovnika.

2.2.4. Ocjena stanja prirodnih i krajobraznih vrijednosti

Dugi otok i Zverinac u cjelini sa pripadajućim otočkim arhipelagom, svojim prirodnim i krajobraznim vrijednostima, predstavlja posebnu prirodnu atrakciju. Priroda kao bitna komponenta prirodne osnove i

značajni dio okoliša nalazi se pod osobitom zaštitom Republike Hrvatske kao cjelina, u skladu s međunarodnim kriterijima zaštite prirode. U smislu Zakona o zaštiti prirode (Zakon o zaštiti prirode NN br.70/05) od strane Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu prirode u registar posebno zaštićenih objekata prirode upisani su lokaliteti koji imaju status **značajnog krajobraz**:

- Kompleks uvale **Telaščica**- Park prirode obuhvaća krajnji jugoistočni dio Dugog otoka, pripadajuće otočiće i hridi. Park obuhvaća površinu od 70.5 km², od koje 25.95 km² pripada kopnu Dugog otoka i pripadajućih otočića te 44.55 km² mora. Najveći udio otoka odnosi se na Dugi otok 93%, ostalo su pripadajući otoci, otočići i hridi 6.6%. Značajna obilježja Telaščice su slano jezero Mir površine 0.2 km i najveći jadranski klifovi s južne strane Parka koji sežu do 150 m visine u dužini od 7 km. Visinskom raščlanjenošću klifovi ističu još jednu atrakciju, a to je vertikalna razvedenost.
- Sjeverozapadni dio otoka je značajan krajobraz, zatvara ga istočna linija Soline–Pećina uključujući i pjeskovitu plažu **Saharun**. Na krajnjem sjeverozapadnom dijelu Puntića nalazi se svjetionik i borova šuma. Podmorje ovog rta obiluje po ribljim staništima. Ovaj dio otoka predstavlja najljepši dio arhipelaga po razvedenosti obale, po uvalama i plažama, te vegetacijskoj raznolikosti.
- Uz samu granicu PP Telaščicu smješten je **maslinik u Saljskom polju**. Površina mu je 240 ha a predstavlja značajan hortikulturalni kompleks sa starim maslinama, također u kategoriji značajni krajobraz.
- U prirodnu cjelinu spada i **Dugootočki Strmac – klif** kojeg treba uvrstiti u zaštićeni krajolik; zatim špilju **Strašna peć** kao vrijedan geomorfološki lokalitet koja je već predložena za proglašenje zaštićenom (prema Zakonu o zaštiti prirode i samim tim što je špilja, na nju se odnose odredbe tog zakona); zapadni dio otoka od uvale Saharun do otoka Golac, te sve sjeverne uvale do uvale Zagračina; sve uvale od uvale Opatičina do uvale Dumboka; prostor uvale Jaz kod Brbinja; Žmanska jezera; uvala Verunić kao mrijestilište ribe.

2.2.4.1. Ocjena stanja kulturno-povijesnog naslijeđa

U smislu valorizacije kulturno-povijesnog značaja posebno treba istaknuti ruralno – urbane cjeline naselja i dijelove naselja kao povijesnu jezgru Porat, Južno selo i Zmorašnje selo–Sali, zatim ruralne cjeline kao etno baštinu dvor Šešelja, Špralja, Čuka, Ramov u Zaglavu, zatim dvor Didović, Gladić, Morović, Kišeta, Vidulić, kuća Šegota i Antonina u naselju Žman. Sve povijesne građevine i sklopove, arheološke lokalitete te područja i mjesta vezana uz osobe i povijesne događaje biti će dalje tabelarno nabrojani.

2.2.4.1.1. Božava

Naselje je u prošlosti bilo smješteno nešto dalje od mora. Po arheološkim ostacima stanovnici su se bavili aktivno ribarstvom i poljoprivredom koja je bila veoma razvijena, tragovi su nađeni u Božavskom polju iz antičkog doba. Arheološki ostaci naselja nalaze se na lokalitetima Kruna i Božavski vrh u Grusima i Polju (rimski sarkofag).

2.2.4.1.2. Brbinj

Naselje je postojalo još u antici. Stanovnici su se u prošlosti bavili proizvodnjom soli. Ostatke skladišta soli pronađeni su na lokalitetu Utra. Ime naselja potvrđeno je u buli pape Celestina III. 1195. na mjestu gdje se govori o posjedima samostana Svetog Krševana u Zadra u kasnijim dokumentima spominje se u oblicima Berbinia, Berbinium, Brbigno. U sadašnjem naselju je smješteno trajektno pristanište.

2.2.4.1.3. Dragove

Naselje je smješteno dalje od obale, na samom vrhu brijega, a jugozapadne strane naselja nalazi se plodno polje. Na sjeveroistočnoj strani naselja su uvale Dumboka i Bukašin. U blizini naselja postoji lokalitet Podanci iz rimskog razdoblja.

2.2.4.1.4. Luka

Naselje se prvi put spominje 1344. a u hrvatskom obliku 1460. Luka je bila značajno središte glagoljaša jer je u prošlosti imala 74 popa glagoljaša.

2.2.4.1.5. Savar

Naselje se prvi put spominje 1279. godine. Stanovnici su se bavili poljoprivredom i ribarstvom. Mjesto je poznato po crkvi Sv. Pelegrina koja je smještena na nekadašnjem otočiću, sad je poluotok. Sama crkva smatra se najstarijom na otoku, datira između 7 i 9 stoljeća. Savar je poznat i po lokalitetu Volujak u polju na tom mjestu po dokumentima se spominje samostan Sv. Antuna Opata.

2.2.4.1.6. Sali

Nalazi se na južnom dijelu Dugog otoka uz Park prirode Talešćicu i Nacionalni park Kornati. Naselje je ranije nastalo dalje od obale blizu Čuh polja, kasnije se razvija i proširuje bliže moru pa je podjeljeno u dva djela starijeg Sela i mlađeg Porta. Sali bilježi od ranije veću koncentraciju stanovnika od ostalih naselja na otoku te predstavlja općinsko sjedište. Stanovnici se tradicionalno bave ribarstvom i preradom ribe. U Salima je 1905 izgrađena tvornica za preradu ribe. Sali su poznati i po svećenicima glagoljašima kojih je bilo 149, zatim po arhivu crkve Uznesenja Marijina koji služi za proučavanje povijesti ribarstva.

2.2.4.1.7. Soline

Naselje je dobilo ime po proizvodnji soli, po dokumentima iz 1114. spominje se solana.

2.2.4.1.8. Veli rat

Naselje je smješteno s unutarnje strane poluotoka koji zatvara Velarsku valu–(Pantera nosi naziv u geografskim kartama). Po ostacima na kopnu naselje je bilo naseljeno prije dolaska Hrvata. Na rtu postoji svjetionik iz 1845. godine, a služi za dužobalnu plovidbu. Naselje je poznato po lokalitetu Mirice gdje postoje ostaci ladanjske vile.

2.2.4.1.9. Zaglav

Naselje se prvi put spominje 1429.godine. Stariji dio naselja, smješten je dalje od obale uz rub Zaglavskog polja. U Zaglavu se nalazi samostan Sv. Mihovila (Mostir).

2.2.4.1.10. Zverinac

Zverinac je otok kojeg karakterizira makija i zelenilo. Na otoku je jedno naselje. Prvi su ga naseljavali Rimljani i naseljavali sadašnji lokalitet Ripišće u uvali Kapić gdje su pronađeni ostaci zidova u moru. Otok je bio ranije u vlasništvu obitelji Fanfonja. Zverinac ima plodno polje s lokvom u sredini. Mali broj vrijednih žitelja danas se bave poljoprivredom-maslinarstvom, ribarstvom i turizmom.

2.2.4.1.11. Žman

Po nalazima naselje je bilo nastanjeno u prapovijesti. Kod Velog jezera nađena je kремена sjekira. U zaleđu naselja je najplodnije polje na otoku Žmansko polje. Tu je osnovana i jedna od prvih uljarskih zadruga u Dalmaciji 1905. U Žmanu su djelovali i svećenici glagoljaši.

2.2.4.2. Postojeće stanje i osnovni uzroci degradacijskog procesa

Pojedinačno gledajući može se utvrditi ugroženost ukupnog fonda kulturno povijesnog naslijeđa. Dok su povijesne urbane cjeline kako-tako zaštićene, ako izuzmemo degradaciju njihove slike u okolnom prostoru, ruralne povijesne cjeline zbog nepostojanja učinkovitih zaštitnih mehanizama, intenzivno gube svoja povijesna obilježja. U izuzetno teškom stanju su brojne povijesne građevine, ruševine svih grupa i vrsta te arheološki lokaliteti pojedinačno i u kompleksima, bez obzira na njihov značaj i smještaj. U najtežem je, pak, stanju kultivirani agrarni krajolik koji je praktično nezaštićen i vrlo osjetljiv već i na promjene agrotehničkih mjera.

Sva razdoblja ljudske povijesti, od prapovijesti do danas, ostavila su materijalne tragove u prostoru predmetnog područja. Povijesni razvoj kroz stoljeća donosio je različite oblike intervencija u prostoru, ali je za navedeni prostor karakteristično da svaka nova epoha nije u potpunosti negirala ostvarenje i tragove prethodnih razdoblja. Kroz stoljeća se više čuvalo, popravljalo, adaptiralo i nadograđivalo, nego što se rušilo i iznova gradilo. Nadalje, ostvarenja svake nove epohe nisu veličinom i tehnikom izvedbe u kontrastu s naslijeđenim. To se prvenstveno odnosi na urbanističko naslijeđe i organizaciju agrarnog područja, gdje mjestimično uočavamo tisućljetni kontinuitet izgradnje i transformacije prostora, ali uvijek na temeljima i u okvirima koji su povijesno zadani. Najveći dio prostora predmetnog prostora dočekao je dvadeseto stoljeće u antropogenim oblicima koji su se posljednji put širili u 17. stoljeću, iznimno krajem 19. stoljeća, no procesi i događaji posljednjih 150 godina promijenili su njegov kulturni lik više no prethodnih 3000 godina i nagovijestili ekspanziju u kojoj nema previše mjesta za kvalitetnu redefiniciju odnosa prema baštini. Analizom promjena prostornog stanja i odnosa u posljednjih stoljeća i pol mogle su ustanoviti slijedeći uzroci degradacija.

2.2.4.2.1. Degradacijski procesi uzrokovani urbanizacijom tijekom 19. i 20. stoljeća

Kao posljedica znatnog povećanja broja stanovnika, poboljšanih sanitarnih i radnih uvjeta te produljenja prosječne dužine života stanovništva, urbanizacija poglavito litoralnog područja tijekom druge polovice 19. i 20. stoljeća bitno je izmijenila i način života i rada u povijesnim urbanim i ruralnim cjelinama; zbog brze izmjene industrijskih tehnologija tijekom cca 100 godina, uvođenja potpuno novih sustava komunikacija, povećane sposobnosti potrošnje stanovništva te znatnog porasta broja društvenih institucija dolazi do znatnih promjena u izgradnji objekata koji rastu volumenom i visinom, mijenja se

tehnologija građenja (poglavito od početka 20. stoljeća) a planiranje korištenja prostora postaje složenije nego ikada dotad. Tijekom 19. stoljeća događaju se manje promjene u litoralnim naseljima, no u 20 stoljeću, poglavito tijekom šezdesetih i sedamdesetih godina dolazi do ekspanzije izgradnje van povijesnih cjelina, pri čemu se generiraju potpuno nova urbana naselja, dok proces funkcionalne degradacije povijesnih jezgri napreduje.

2.2.4.2.2. Degradacijski procesi uzrokovani deagrarizacijom u drugoj polovici 20. stoljeća

Procesi deagrarizacije, povezani s političkim i ekonomskim migracijama u razdoblju 1945 – 1972, uzrokovali su fizičko napuštanje velikog broja ruralnih cjelina i migraciju u urbane cjeline ili van regije; tradicionalno poljodjelstvo, ekonomski gotovo uništeno za sloma vinogradarstva oko 1900 godine, potpuno se mijenja reformama u razdoblju 1945–1954 godine, a krah zadrugarstva i stvaranje kolektivnih oblika gospodarenja agrarnim resursima dovode do viškova radne snage na selu i daljnje depopulacije, koja nije zaustavljena do današnjih dana, iako je proces deagrarizacije praktično dovršen. Neposredni je rezultat gore navedenih procesa jest da je većina naselja u stanju napuštenosti i visokoj fazi destrukcije, cca 30% agrarnog resursa bez redovite obrade, zapuštanje osnovnih elemenata mreže društvene infrastrukture u poluurbanim i ruralnim cjelinama (zdravstvo, školstvo, predškolski odgoj) te zapuštanje tradicionalnih kulturnih i obrednih svečanosti, što dovodi do zapuštanja i znatnog dijela sakralnih objekata van naselja, te velikog dijela utilitarnih objekata koji su se koristili u vrijeme poljskih radova ili ispaše. Naposljetku, potrebno je naglasiti da je cjelokupna suburbana zona naselja Sali zahvaćena procesom primarne ili sekundarne urbanizacije s temeljitom izmjenom gospodarenja agrarnim resursom te vrlo znatnim izmjenama u morfologiji naselja i tipologiji objekata, i to u smjeru rasipanja forme ruralnog naselja te introdukcije čisto urbanih formi i suvremenih materijala u arhitektonskom izričaju-

2.2.4.2.3. Degradacijski procesi uzrokovani bespravnom izgradnjom s kraja 20. stoljeća

Bespravna izgradnja je pojava koja se počela znatno očitovati već od šezdesetih godina 20. stoljeća, kada je kupovna moć stanovništva i potreba za povremenim rekreativnim boravkom na moru dovedena u disproporciju u odnosu na potražnju turističkih sadržaja s glavnih emitivnih tržišta. U tom razdoblju, a posebno u područjima vrlo osjetljivih ambijentalnih vrijednosti, posebno obalne crte, nastaje veći broj objekata bespravne izgradnje trajnog ili sezonskog karaktera, vrlo često i na arheološkim lokalitetima. Posebno je važno naglasiti da bespravna izgradnja, budući nekontrolirana u smislu utjecaja na prividno "nevidljive" vrijednosti prostora, najčešće uništava arheološki fundus. Naposljetku, takva "tepih" izgradnja malih i građevinski bezvrijednih objekata u potpunosti mijenja karakter kultiviranog agrarnog krajolika, uništavajući još vidljivu tradicionalnu podjelu zemljišta sa suhozidima.

2.3. CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA NASELJA NA PODRUČJU OPĆINE

2.3.1. Racionalno korištenje i zaštita prostora

Razvoj prostorno razvojnih cjelina/građevinskih područja ovisi prije svega o prirodnim i drugim mogućnostima svake od njih, pri čemu je potrebno naglasiti da se nijedna cjelina ne smije razvijati na štetu druge. Načelo razvoja je ravnomjernost.

U cilju racionalnog korištenja i zaštite prostora potrebno je:

- veće turističke zahvate usmjeriti na planirani prostor za izgradnju objekata i sadržaja isključivo turističke namjene; ostalu turističku izgradnju razvijati u postojećim građevinskim područjima uz racionalno postupanje s prostorom
- ujednačiti prostorno-plansku dokumentaciju;
- zaštititi okoliš, prirodnu i kulturnu baštinu te utvrditi zaštitni režim – stare jezgre korigirati na način funkcionalnijeg opremanja prostora u prometnom i infrastrukturnom smislu;
- prilikom definiranja granica GP-a težiti što skladnijem povezivanju izgrađenih i narušenih dijelova naselja u funkcionalno i vizualno suvisle cjeline
- zaštititi obalni pojas;
- uskladiti demografski i gospodarski razvoj Općine Sali prema rezultatima prethodnih istraživanja i sukladno utvrđenim projekcijama i okvirima razvoja;
- osigurati dovoljno elastične regulative za očekivani i neočekivani razvoj svih aktivnosti;
- osigurati preduvjete za uravnoteženiji razvitak istočnog i zapadnog dijela otoka;
- osigurati uvjete za polifunkcionalni gospodarski razvitak;
- osigurati uvjete demografskog oporavka u prometu i vezama, infrastrukturnoj opremljenosti i društvenim djelatnostima;
- definirati režime zaštite prostora – postupanje s otpadom vodeći se ciljevima:
 1. izbjegavanja i smanjivanja nastajanja otpada i smanjivanja opasnih svojstava otpada čiji se

nastanak ne može spriječiti

2. spriječavanja nenadziranog postupanja s otpadom

3. iskorištavanje vrijednih svojstava otpada i njegova obrada prije odlaganja

4. odlaganje otpada na odlagališta

5. saniranje otpadom onečišćenih površina

6. postupanje s otpadom na način da se izbjegne opasnost za ljudsko zdravlje, opasnost za biljni i životinjski svijet, stvaranje buke i neugodnih mirisa, pojavljivanje i razmnožavanje štetnih životinjskih i biljnih vrsta, razvoj patogenih mikroorganizama, onečišćenje voda, mora, zraka i tla iznad prihvatljivih graničnih vrijednosti, narušavanje javnog reda i mira.

2.3.2. Utvrđivanje građevinskih područja naselja u odnosu na postojeći i planirani broj stanovnika, gustoću stanovanja, izgrađenost, iskorištenost i gustoću izgrađenosti, obilježja naselja, vrijednosti i posebnosti krajobraza, prirodnih i kulturno-povijesnih cjelina

Na prostoru cijele Općine trendovi izgradnje naselja u novije vrijeme bili su neorganizirani i bez oslonca na tradicionalne vrijednosti urbaniteta, što je rezultiralo stvaranjem relativno velikih građevinskih područja s pretežno kućama za alternativno stanovanje i odmor.

Planom se utvrđuju kriteriji za novu izgradnju u zonama proširenja građevinskih područja, pa tako u sklopu građevinskih područja s pretežno stambenom izgradnjom potrebno je smanjivati koeficijent izgrađenosti u korist većih slobodnih javnih površina.

Ciljevi utvrđivanja građevinskih područja su:

- preispitivanje važećih građevinskih područja u odnosu na izgrađenost u prostoru
- utvrđivanje građevinskih područja temeljem procjene potreba za novom izgradnjom prema očekivanom demografskom rastu naselja
- redefiniranje granica pojedinih naselja sukladno s novonastaloj situaciji i potrebama, kao i promjenama nastalim u pogledu planiranja prostora i zaštite okoliša.
- osnovni kriteriji za određivanje novih granica građevinskih područja su
- racionalno i svrhovito korištenje prostora,
- stvaranje homogenih urbanih struktura naselja
- procjena realnih potreba korisnika prostora
- očuvanje i unapređenje postojećih vrijednosti okoline.

Širenje građevinskih područja, kada je to iznimno potrebno i opravdano, treba usmjeravati u dubinu prostora obale i otoka štiteći osjetljiv obalni pojas i pripadajući akvatorij, poštivati utvrđeni zaštitni obalni pojas, distancirati od prometnih koridora magistralnih i regionalnih prometnica, istovremeno težeći zaokruživanju postojećih grupacija i koncentracija, te ukoliko je moguće njihovom povezivanju i spajanju.

Faktori koji utječu na proširenje građevinskih područja naselja su:

- pozitivni trendovi demografskih kretanja naselja (stvarni ili očekivani)
- postojeći i planirani sustav centralnih naselja.

Faktori ograničenja širenja građevinskih područja su zatečeni resursi područja, poput:

- poljoprivrednog zemljišta
- infrastrukturnih i rezervnih koridora
- šumskog zemljišta
- spomenika kulture i graditeljske baštine zaštićenih kao pojedinačni objekti i kao područja.

Za planirane zone turističke izgradnje postavljaju se kriteriji organizacije prostora koji omogućava prilagodbu građevinskih struktura postojećim krajobraznim vrijednostima, te osigurava dovoljno slobodnog prostora i zelenih površina kao javnog prostora.

2.3.3. Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture

Uređenje naselja u direktnoj je vezi sa podizanjem kvalitete urbanog življenja. Pri urbanom oblikovanju naseljenog prostora potrebno je klasificirati, urediti i sadržajno osmisлити javne prostore:

- pješačke ulice i trgove
- šetnice i okupljališta
- cjelokupan obalni pojas sa plažama i mjesnim lukama,
- parkove i javno zelenilo
- dječja igrališta
- sportske terene i biciklističke staze

Razvoj naselja i urbano preoblikovanje treba pratiti i adekvatna infrastrukturna opremljenost, pri čemu se ističu slijedeći parametri:

- uređenje infrastrukturnih sustava koji trebaju učinkovito pratiti ukupni gospodarski rast na lokalnoj razini;

- uređenje morskih luka i lučica s komunalnim i nautičkim vezom
- rekonstrukcija prometnice dužinom cijelog otoka u svim elementima kako bi zadovoljila potrebe prometnog povezivanja otoka s kopnom, osiguranje dostatnog parkirališnog prostora sukladno potrebama i namjeni susjednih mikrolokacija;
- poboljšanje TT veza, povećanje kapaciteta mreža i uvođenje novih usluga i tehnologija te oprema istih područja koja ne raspolažu telefonijom;
- osnivanje transfer postaja za otpad na otoku i njegov odvoz na kopno u centralni Županijski deponij, te naposljetku sanacija postojećih odlagališta na otoku
- gradnja gospodarskih zona
- izrada provedbenih planova za područja predviđena po Zakonu;
- održavanje javnih površina
- distribucija elektroenergetskog sustava na racionalan način tako da u najmanjoj mogućoj mjeri utječe na stanje okoliša
- održavanje čistoće
- odlaganje komunalnog otpada
- osiguranje trajnog i kvalitetnog obavljanja komunalnih djelatnosti
- osiguranje održavanja komunalnih objekata i uređaja u stanju funkcionalne sposobnosti
- poduzimanje mjera za očuvanje i zaštitu okoliša
- opremanje naselja objektima društvenog standarda
- uređenje športsko-rekreacijskih površina

3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA

3.1. PRIKAZ PROSTORNOG RAZVOJA NA PODRUČJU OPĆINE ILI GRADA U ODNOSU NA PROSTORNU I GOSPODARSKU STRUKTURU ŽUPANIJE

Generalni cilj za sve prostorne cjeline u okviru Županije porast je dohotka po stanovniku uz očuvanje barem postojeće razine kvalitete prirodnih eko-sustava, spomeničke i druge baštine i kvalitete života. Takav cilj predviđa efikasno korištenje prirodnih i proizvedenih resursa raspoloživih za razvoj.

Odabir gospodarske i prostorne strukture Općine Sali u planskom razdoblju zasniva se na mjestu i ulozi Općine u prostornoj i gospodarskoj strukturi Županije, zatečenom stanju i naslijeđenoj organizaciji prostora te vrijednostima resursa Općine. Prirodni resursi i kvalitete Općine u suprotnosti su sa trenutačnim stanjem gospodarskog razvoja.

Općina prati razvojne odrednice Županije temeljene na obzirnom turističkom razvoju, poljoprivredi i ribarstvu te pratećim uslužnim djelatnostima.

Bitne karakteristike, odnosno najvažnije kvalitete na promatranom prostoru prvenstveno su:

- More i morske obale zajedno s potencijalima u turizmu, ribarskoj industriji, poljoprivredi (maslinarstvu), proizvodnji ukrasnog kamena i pomorstvo
- Relativno pogodan prometno geografski položaj u pomorskom povezivanju sa županijskim centrom Zadrom, ali i međusobne povezanosti otoka putem dužobalnih i prekojadranskih trajektnih koridorima
- Strateški pravac razvoja kako cijele zadarske otočke skupine tako i Dugog otoka u smislu poboljšanja ukupnih uvjeta života postojećeg stanovništva s tendencijom njegova zadržavanja na sadašnjem broju posredno pokretanje procesa povratka i demografske revitalizacije cjelokupne Općine.

U skladu s tim u strukturi po sektorima djelatnosti u Općini najveći dio otpada na turizam i tercijarne djelatnosti to 47% ,dok su na drugom mjestu sekundarne djelatnosti sa 38%, na posljednjem mjestu su primarne djelatnosti zastupljene sa 8%. Razvoj proizvodnih djelatnosti prilično je zanemaren u odnosu na spomenute djelatnosti. Međutim i ovoj grani privređivanja potrebno je pružiti mogućnost za razvoj uz poštivanje ekoloških kriterija. Konkretno dopustiti razvoj ribarstva i prerade ribe sa prihvatljivim sustavom uzgoja ribe.

Okosnicu prometnog cestovnog sustava i dalje čini postojeća državna cesta D109 a na koju treba povezati mrežu postojećih lokalnih cesta te stvoriti mogućnost povezivanja budućih cesta koje još uvijek ne postoje, ali se kao rezultat razvoja Općine može pokazati potreba za njima, sve u svrhu prometnog povezivanja pojedinih naselja.

3.2.ORGANIZACIJA PROSTORA I OSNOVNA NAMJENA I KORIŠTENJE PROSTORA

Obuhvaćeno je područje Dugog otoka i otoka Zverinca sa pripadajućim akvatorijem. Prostor u granicama ovog Plana dijeli se, prema namjeni na:

- a)površine za razvoj i uređenje (izgrađeni dio/neizgrađeni dio),
- b)površine izvan naselja za izdvojene namjene,
 - gospodarska namjena,

- površine uzgajališta,
- ugostiteljsko turistička namjena,
- športsko rekreacijska namjena

c) poljoprivredno tlo

d) promet

- cestovni promet,
- zračni promet,
- pomorski promet

U granicama Općine Sali prostor se koristi za slijedeće osnovne namjene:

- kao građevinsko područje naselja gdje je glavna namjena stanovanje sa pratećim funkcijama za potrebe stanovanja. Građevinsko područje naselja se sastoji od izgrađenoga dijela i neizgrađenog dijela (u daljnjem tekstu GP)
- građevinska područja turističko-ugostiteljske namjene gdje je boravak turista i smještaj posebnih sadržaja turističke aktivnosti osnovna djelatnost (T)
- građevinska područja za gospodarske, proizvodne djelatnosti (gosp. namjena I).
- dio otočnog prostora na kojemu se vrše eventualna istraživanja i eksploatacija kamena (mineralne sirovine E)-za koje se ne formira građevinsko područje.
- površine poljoprivredne namjene, pretežno postojeća polja uz naselja i maslinici, koje će ostati u sklopu prostornog plana sa istom namjenom.
- šumske površine -zaštitne i posebne namjene, postojeće, ali i nove koje u sklopu prostornog plana imaju važnu fizičku vrijednost oplemenjivanja okoliša.
- površine priobalnoga pojasa mora kao javni prostor koji uključuje i površinu pripadajućeg akvatorija, a biti će u funkciji uređenja morskih luka javnoga značaja, luka i lučica razne namjene (L), kupališno-rekreacijskih sadržaja (R) i lokaliteta za uzgoj ribe (ribogojilišta -H).
- površine autohtonoga pejzaža kao trajno neizgrađivi prostori koji se sastoji od kopnenoga dijela i priobalja sa dijelom akvatorija. Ovaj prostor čini najveći dio općinskog teritorija.

Uvjetuje se potreba da se u cilju zaštite vrijednosti okoliša (more i obalni pojas, poljoprivredne površine i pejzažne karakteristike prostora), građevinske aktivnosti pretežno ograniče na već korištene prostore.

Korištenje novih neiskorištanih prostora za neki vid izgradnje mora biti argumentirano izrazitom gospodarskom koristi za lokalnu zajednicu.

U definiranju uvjeta za formiranje granica GP-a naselja primjenjuje se pravilo korištenja već izgrađenih, postojećih struktura i njihovo logično povezivanje u urbane cjeline. Pri tome se razlikuju zone postojeće/stare jezgre naselja, zone naselja koje su rijetko izgrađene i moguća je njihova dogradnja, te zone nove izgradnje u proširenim dijelovima GP-a.

Tablica 20. Građevinska područja naselja i izdvojenih dijelova naselja

GP naselja i izdvojenih dijelova naselja							
		Prostorni plan Općine Sali 2002. godina (grafika)			Izmjene i dopuna Prostornog plana Općine Sali		
R.b.	Naselje (lokalitet)	Ukupno GP ha	Izgrađeno GP ha	Izgrađenost %	Ukupno GP ha	Izgrađeno GP ha	Izgrađenost %
1.	BOŽAVA	15,67	12,8	81,68%	18,80	10,97	58,34%
2.	BRBINJ	37,74	30,86	81,77%	45,29	10,97	24,22%
3.	DRAGOVE uvala Dragove	8,85	7,41	83,73%	10,62	7,41	69,77%
	DRAGOVE uvala Dumboka	6,64	4,21	63,40%	6,64	4,21	63,40%
	DRAGOVE uvala Bukašin	1,66	1,45	87,35%	1,99	1,45	72,79%
4.	LUKA	33,07	26,89	81,31%	39,68	26,89	67,76%
5.	SALI	53,59	43,15	80,52%	64,31	43,15	67,10%
5a.	LAVDARA (sjever)	3,07	2,5	81,43%	3,68	2,5	67,86%
	LAVDARA (jug)	1,38	0,97	70,29%	1,38	0,97	70,29%
6.	SAVAR	15,33	12,39	80,82%	18,40	12,39	67,35%
	SAVAR uvala Ilo	2,34	1,19	50,85%	2,34	1,19	50,85%
7.	SOLINE	17,72	14,552	82,12%	21,26	14,552	68,43%
8.	VELI RAT	14,21	11,39	80,15%	17,05	11,39	66,80%
9.	VERUNIĆ	15,41	12,8	83,06%	18,49	12,8	69,22%
10.	ZAGLAV	29,95	24,99	83,44%	35,94	24,99	69,53%
11.	ZVERINAC	10,33	8,6	83,25%	12,40	8,6	69,38%
12.	ŽMAN	27,11	22,87	84,36%	32,53	22,87	70,30%

Širenje GP-a naselja usmjerava se u dubinu prostora vodeći računa o potrebi zaokruživanja urbane strukture u prostorno-funkcionalnu cjelinu. U tom smislu valorizirani su svi relevantni elementi koji su važni u utvrđivanju potreba kao što su stalni i povremeni stanovnici, osiguranje prostora za javne potrebe i postojeća infrastruktura odnosno mogućnosti njene racionalne iskoristivosti.

Osnivanje GP-a turističko-ugostiteljske aktivnosti zasnovano je na postojećem stanju, postojećoj planerskoj dokumentaciji, kriterijima propisanim kroz projekciju potencijalnih kapaciteta i odredbama za provođenje Prostornog plana županije, te ocjeni mogućih lokacija za ovaj vid korištenja.

Tablica 21. Izdvojena GP ugostiteljsko turistička namjena

Izdvojena GP ugostiteljsko turistička namjena					
R.b.	Naselje	Lokalitet	Površina GP (ha)	Vrsta	Kapacitet
1.	BOŽAVA (XIII)	Zagračina	4,00	T2	200
2.	BOŽAVA (XIV)	Božavčica	5,00	T2	600
3.	BRBINJ (XVIII)	Rt Vrnjaška	2,00	T2	100
4.	BRBINJ (XIX)	Brbišćica	5,00	T2	300
5.	DRAGOVE (XV)	Paprenica	5,00	T2	200
6.	SALI (I)	Sašćica	4,00	T2	200
7.	SALI (II)	Rasohača	2,00	T2	100
8.	SALI (III)	Griže	4,00	T2	200
9.	SALI (IV)	Dumboka	2,00	T2	200
10.	SAVAR (XVI)	uvala Ilo	2,00	T2	100
11.	SAVAR (XVII)	Ovča	2,00	T2	100
12.	SOLINE (XII)	Saharun	8,00	T2	400
13.	VELI RAT (VII)	Svjetionik	2,00	T3	100
14.	VELI RAT (VIII)	Kanalić	2,00	T2	100
15.	VELI RAT (IX)	Polje	4,00	T2	200
16.	VERUNIĆ (X)	Sjeverozapad	3,00	T2	300
17.	VERUNIĆ (XI)	Lučica	2,00	T3	100
18.	ZAGLAV (V)	Trstenica	3,00	T3	200
19.	ZAGLAV (VI)	Triluke	5,00	T2	300

Osnivanje građevinskih područja za gospodarske aktivnosti temelji se na postojećem stanju (prerada ribe u Salima) i ocjeni mogućega proširenja ove djelatnosti, kao jedinoga održivog proizvodnog sadržaja na Dugom otoku.

Tablica 22. Izdvojena GP gospodarske namjene

Izdvojena GP gospodarske namjene				
R.b.	Naselje	Lokalitet	Površina GP (ha)	Vrsta
1.	SALI (H)		7,48	I3
2.	SALI (J)	Dumboka	0,76	H
3.	ZAGLAV (I)		1,59	I3

Osnovni kriteriji za korištenje prostora u sportsko-rekreacijske/kupališne potrebe, za potrebe lociranja sadržaja na vidikovcima, uz prirodne fenomene (špilje, gradine i sl.) su potreba svestrane valorizacije tih cjelina, prezentiranja i stavljanja u registar turističke ponude Općine. U sklopu prezentacije prirodnih i povjesnih vrijednosti treba osigurati odgovarajuće pješačke staze.

Tablica 23. Izdvojena GP sportsko rekreacijskenamjene uključivo i golf

Izdvojena GP sportsko rekreacijske namjene				
R.b.	Naselje	Lokalitet	Površina GP (ha)	Vrsta
1.	BOŽAVA (A)		0,36	R2
2.	LUKA (B)		0,65	R2
3.	SALI (C)		0,72	R2
4.	SAVAR (D)	uvala Ilo	0,38	R2
5.	VELI RAT (E)		0,84	R2
6.	VERUNIĆ (F)		1,89	R2
7.	ZVERINAC (G)		0,26	R2
8.	SOLINE (K)	Saharun	2,85	R3

Sve luke na teritoriju Općine Sali, postojeće i planirane, ovim su Planom definirane kao mjesta osiguranja:

- pristaništa za prihvat plovila javnog pomorskog prometa,
- uređenja i posebne namjene pretežno nautičkog karaktera,
- dovoljnoga broja vezova za prihvat plovila lokalnog stanovništva.

Očuvanje čitavog pripadajućeg morskog prostora Općine u smislu ograničenja njegova zagađivanja, kroz sustav redovitog monitoringa.

Očuvanje krških polja nastalih uz naselja moguće je provesti kroz stvaranje uvjeta njihove trajne obrade, omogućavanje navodnjavanja kroz održavanje lokava i drugih rezervi vode, te kroz izbjegavanje korištenja tih površina kao građevinskog zemljišta. U sustavu karakterističnih površina su maslinici čije održanje i unapređivanje je od posebnog značenja za Općinu.

Osnivanje turističkih eko-centara u obliku manjih smještajno-proizvodnih sadržaja uz maslinike ili seoska polja, kao posebnog oblika seoskog turizma.

Očuvanje zaštitnih šuma koje se sastoje od prirodne makije i kompleksa samonikle šume, a najveći su dio površine općinskog prostora, treba provoditi sustavno naročito u pogledu zaštite od požara.

3.2.1. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina (naselja i izgrađene strukture van naselja; poljoprivredne, šumske, vodne te površine posebne namjene i ostale površine)

Mogućim korisnicima prostora za svako pojedino naselje utvrđuju se stalni stanovnici, povremeni stanovnici čije je domaćinstvo aktivno te turisti koji borave u kućnoj radinosti.

3.3. PRIKAZ GOSPODARSKIH I DRUŠTVENIH DJELATNOSTI

Temeljna karakteristika održivog razvoja sadržana je u politici demografskog i gospodarskog razvoja koji treba omogućiti zadržavanje postignutih vrijednosti s tendencijom umjerenog rasta. Stoga će se morati poduzeti koraci u cilju podizanja kvalitete turističke ponude i svih pratećih funkcija.

3.3.1. Ugostiteljsko turističke djelatnosti

Jedna od vodećih gospodarskih grana na otoku je turizam. Na području Općine Sali postoje tri lokacije izgrađenih turističkih objekata i to: u naselju Božava, hotel kapaciteta 515 kreveta, u Salima hotel kapaciteta 141 krevet te u Luci hotel sa 126 kreveta. Pored navedenih kapaciteta značajno mjesto u ponudi zauzima i kućna radinost.

Turizam danas predstavlja bitan segment u gospodarstvu Općine Sali. U djelatnosti hoteli i restorani zaposleno je 52 djelatnika, što je 12% svih zaposlenih u Općini Sali.

Kako bi se unaprijedio turizam, potrebno je stalno pratiti svjetske trendove turističke potražnje i stvarati prilagodljivi marketinški model na usmjeravanju turističkih potrošača. U tom smislu koncept razvoja trebao bi se temeljiti na rekonstrukciji, modernizaciji i valorizaciji postojeće ponude, izgradnji dijelom novih kvalitetnijih kapaciteta, posebno hotela, s odgovarajućim pratećim sadržajima, temeljenih na zahtjevima turističkih potrošača uz isticanje ekoloških i kulturnih vrijednosti, te uklapanju postojećih i izgradnji novih sadržaja prvenstveno zabavnog i sportskog karaktera usmjerenog ka nautičkom turizmu.

U ponudu je potrebno uključiti i djelatnost sportskih luka i usluga u nautičkom turizmu a koji se sastoji od organiziranih privezišta i sidrišta u lukama i lučicama.

3.3.2. Gospodarske djelatnosti (poslovne)

Na području Općine Sali predviđeno je nekoliko gospodarskih zona koje imaju odluku o osnivanju predstavničkog tijela nositelja izgradnje – Općine Sali. U ovim zonama smještaju se gospodarske djelatnosti koje se zbog utjecaja na okoliš i prostornih potreba (potrebna veličina građevne čestice) ne

moгу smještati u građevinska područja naselja. Djelatnosti koje se mogu smjestiti unutar navedenih zona ne smiju ugrožavati okoliš iznad propisima utvrđenih vrijednosti, stoga je potrebno osigurati propisane mjere zaštite okoliša (zaštita od buke, neugodnog mirisa, onečišćenja zraka, zagađivanje tla, podzemnih i površinskih voda, itd)

Gospodarske zone imaju riješene priključke na struju i telefon.

U sustav gospodarskih djelatnosti, uz tvornicu „Mardešić“, treba uvrstiti proizvodnju ukrasnog kamena kao djelatnosti od duge tradicije koja nikada nije bila prevelika ali je bila intezivna i predstavljala je određeni gospodarski značaj za otok. U svakom slučaju, eksploatacija kamena na otoku mora se provoditi suvremenim tehnologijama da se što manje narušava prirodni okoliš, te podređeno strogim kriterijima propisanih zakonom a koji se odnose na zaštitu okoliša.

Izgradnjom planiranih gospodarskih zona u Općini Sali otvaraju se perspektive za otvaranje nekoliko manjih pogona te otvaranje novih radnih mjesta. Veće investicije su u uskoj svezi sa ulaganjem u kapitalne infrastrukturne projekte.

Odredbama za provođenje utvrđuju se detaljni uvjeti uređenja za ovu zonu i to minimalna veličina građevinske čestice, maksimalna izgrađenost iste, maksimalna katnost nadzemne etaže građevine i maksimalnu visinu građevine od najniže kote konačno zaravnjenog terena uz građevinu do vijenca.

3.3.3. Društvene djelatnosti

Društvene djelatnosti obuhvaćaju slijedeće javne funkcije: upravu (mjesni odbori, organi općine), školstvo i predškolske ustanove, zdravstvo, socijalnu zaštitu, kulturu, poštu i telekomunikacije, brigu o djeci, šport i rekreaciju, crkvu sa župnim uredom/vjerski centar, trgovačko-uslužni sadržaji sa specijaliziranim prodavaonicama i samoposluživanjem, obrtničke radnje različitih potreba i ostale djelatnosti.

Ovim planom se društvene djelatnosti smještaju načelno unutar građevinskih područja naselja i to u području općinskog središta sa utjecajnim prostorom. Za lokalna središta na otoku, sukladno postavljenom cilju ravnomjernog razvoja svih naselja, dio javnih-društvenih funkcija potrebno je dislocirati prema stvarnim potrebama.

3.4. UVJETI KORIŠTENJA UREĐENJA I ZAŠTITE PROSTORA

Planom su utvrđene mjere zaštite

- krajobraznih vrijednosti,
- prirodnih vrijednosti,
- kulturnih vrijednosti i
- drugih vrijednosti prostora u obuhvatu plana.

Kao osobito vrijedna područja krajobraznih obilježja utvrđeno je: more sa podmorjem, obalni pojas, reljef kopna sa svim važnim morfološkim obilježjima, karakteristične šumske zajednice te polja sa svim strukturalnim karakteristikama poljodjelstva.

Za svaku novu gradnju, ili rekonstrukciju, te zamjenu postojeće građevine u okviru:

- građevnog područja naselja uključenog u kulturni krajolik,
- građevnog područja zaštićenog naselja ili dijela naselja kao kulturnog nasljeđa,

posebne uvjete građenja u postupku lokacijske dozvole, odnosno na projekt za izdavanje građevne dozvole svoju suglasnost mora obvezno dati nadležna konzervatorska služba.

Krajobrazne vrijednosti prirodnih i kultiviranih prostora moraju biti na stručno prihvatljiv i vrstan način uključene u budući razvitak prostora Općine.

Zaštita prirodnih vrijednosti podrazumijeva ponajprije sljedeće:

- očuvanje i zaštitu prirodnoga i kultiviranoga krajolika,
- zabranu bilo kakvih radova i gradnji u prostoru zaštićenog prirodnog krajobraza, osim unutar građevinskog područja
- zadržavanje fizičke i prirodne strukture kultiviranog prostora stvorenog tradicijskom poljodjelskom djelatnošću;
- očuvanje i njegovanje izvornih i tradicijskih sadržaja, poljodjelskih kultura i tradicijskoga načina obrade zemlje (staze, terase, suhozidovi, loza, tradicijske gospodarske, svjetovne ili sakralne građevine i sl.) i zabrana bilo kakve nove izgradnje;
- očuvanje povijesne slike i obrisu naselja (naslijeđenih vrijednosti slikovitih pogleda-vizura).

3.4.1. Evidentirana kulturna dobra

Zaštićene cjeline

Popis kulturnih dobara sa stupnjem zaštite

R-registrirano dobro upisano u Registar nepokretnih kulturnih dobara

PZ-preventivna zaštite

E-evidentirani spomenici graditeljstva i arheološka nalazišta koja treba istražiti

Tablica 24. Zaštićene cjeline

Povijesna naselja i dijelovi naselja	
Ruralno-urbane cjeline	Stupanj zaštite
Povijesna jezgra-Porat, Južno selo i Zmorašnje selo-Sali	E
Ruralne cjeline-etnobaština	Stupanj zaštite
Dvor Šešelja, Zaglav	E
Dvor Špralja, Zaglav	E
Dvor Čuka, Zaglav	E
Dvor Didović, Gladić, Žman	E
Dvor Morović, Žman	E
Dvor Kišeta, Žman	E
Dvor Vidulić, Žman	E
Kuća Šegota, Žman	E
Kuća Antonina, Žman	E
Povijesne građevine i sklopovi	
Sakralne građevine-crkve, kapele, samostani	Stupanj zaštite
Župna crkva Sv.Nikole biskupa (sagrađena 1883.g., obnovljena 1938.g.), Božava	E
Crkva Sv.Nediljice (17.st.), Božava	E
Crkva Sv. Križa na groblju (9 st.), Božava	E
Župna crkva Sv.Kuzme i Damjana (17.st.), Brbinj	E
Kapela Sv.Blaža u sustavu ljetnikovca obitelji Soppe, Brbinj	E
Župna crkva Sv.Leonarda (obnovljena 1939.g), Dragove	E
Crkva Male Gospe na Dubovici (15.st.), Dragove	E
Župna crkva Sv.Stjepana (srednjevj., pregrađena 1882.), Luka	E
Crkva Sv.Nikole biskupa na obali, Luka	E
Župna crkva Gospe Karmelske (sag.1679.g; obn.1900.), Savar	E
Crkva Sv.Pelegrina (9.-11.st., dogradnja 18.st.) na otočiću i mjesno groblje, Savar	R
Župna crkva Uznesenja BDM (1465., dograđ. 1670.), Sali	E
Kapela Sv.Nikole (1583.) u sastavu kaštela Guerini, Sali	R
Crkva Sv.Roka, 17/19.st., Sali	E
Crkva Sv.Antuna, Sali	E
Crkva Sv.Jakova, ap. (1547.)-zadužbina obitelji Fanfogna, (obnovljena 1930.g.) Soline	E
Župna crkva Sv.Antuna Padovanskog (19.st.), Veli Rat	E
Crkva Gospe Karmelske (1778.g.) Verunić	E
Franjevački samostan Sv.Mihovila Arhanđela (1458.), Zaglav	E
Župna crkva Sv.Ivana Glavosjeka (1674.), Žman	E
Župna crkva Sv.Ignacija, isp. (sagrađena 1690.g, obn.1925.g.), Zverinac	E
Stambene građevine	Stupanj zaštite
Ljetnikovac obitelji Soppe (17.st.) s gospodarskim zgradama, parkom i kapelom Sv.Blaža, Brbinj	E
Kaštel Guerini (17.st.) s kapelom Sv.Nikole (Sv. Mikule) (sagrađena 1583.god.), Sali	R
Kuća Peticioli (17.st.), Sali	R
Kuća Rančić – Zmorašnje selo (16.st.), Sali	E
Ljetnikovac Fanfogna (16.st.), Zverinac	E
Ljetnikovac Fonfogna (16.st.), Zverinac	E
Elementi povijesne opreme prostora, tehničke građevine, niskogradnje s uređajima	Stupanj zaštite
Svjetonik Vela sestrice (1876.), Sali	E
Svjetonik Veli Rat (1849.), Veli Rat	E

Arheološki lokaliteti

Podmorski arheološki lokaliteti	Stupanj zaštite
Ribnjak u sklopu antičke vile u M.Proversi, Sali	E
Garmenjak, između Dugog otoka i Kornata, Sali	E
Ostaci antičkog kamenoloma s pristaništem na avdari, Sali	E

Kopneni arheološki lokaliteti	Stupanj zaštite
Gradina Kruna (66 m), Božava	E
Gradina Gračina s bizantskom utvrdom (5/6.st.), Božava	E
Nediljno s grobnim humkom, Božava	E
Nediljno s grobnim humkom, Božava	E
Kosa Vrh s ostacima grobova, Božava	E
Ostaci ranokršćanske crkve na otočiću Utran, Brbinj	E
Gradina (220 m), Brbinj	E
Grobni humci uokolo naselja, Brbinj	E
Crkvena s mogućim ostacima crkve Sv.Stjepana, Luka	E
Grobna gomila Vela straža na visini od 338 m (promjera 20 i vis.3m), Luka	E
Gradina Omiš, Sali	E
Dugo polje-ravna liburnska nekropola (prahist.), sali	E
Gradina Čuh, Sali	E
Veliki Brčastac, Sali	E
Ranjovica, Sali	E
Gradina Koženjak, Sali	E
Ostaci ranosrednjovjekovnog naselja i crkve Sv.Luke, Sali	E
Krševanje polje, Sali	E
Stivanje polje s antičkim ostacima i Crkvicom Sv.Ivana iz 11.st., Sali	E
Citorij s ostacima crkve Sv.Viktora, Sali	E
Mala Proversa s antičkim ostacima villae rustice, Sali	E
Grobni humak na otoku Lavdari, Sali	E
Gradina (208 m), Savar	E
Ostaci eremitskog samostana Sv.Pavla, Savar	E
Gradina, Soline	E
Panjorovica kod svjetionika s ostacima iz peoleolitika, Veli Rat	E
Sv.Jelena-ostaci crkve i gospodarskog imanja, Veli Rat	E
Ripišće s ostacima crkve i starog naselja, zverinac	E
Gradina Gračina, Žman	E
Ostaci antičke arhitekture u polju uz crkvu Sv.Ivana Žman	E
Pećina Vlakno s ostacima iz mlađeg paleolitika	E

Područje, mjesto, spomenik ili obilježje vezano uz povijesne događaje i osobe

Spomenik vezan uz povijesne događaje	Stupanj zaštite
Spomenik palim borcima, Sali	R
Spomenik potopljenim partizanima na Bludu, Sali	R
Spomenik NOR-a u Polju, Sali	R

Područje vezano uz povijesne događaje-spomen park	Stupanj zaštite
Stari škver (Partizansko brodogradilište) u Sašćici, Sali	E

Uz registrirane spomenike potrebno je istražiti čitav niz drugih graditeljskih cjelina koje bi trebalo adekvatno obilježiti i sačuvati kao svjedočenje graditeljskog umijeća na području Općine Sali. Također, potrebno je provesti detaljna istraživanja podmorja gdje se očekuju nalazi potonuća brodova iz prošlih vremena.

Osnovno načelo obnove i zaštite svih cjelina i pojedinačnih objekata graditeljske kulturno-povijesne baštine temelji se na uređenju i revitalizaciji najmanje do stanja prije oštećenja ili rušenja, u pravilu na mjestu prijestojećeg objekta.

Zaštita prirodne baštine

S obzirom da prostor Općine Sali ima izrazitih prirodnih vrijednosti koje bi trebalo štititi (međuostalim i obalne zone koje je, kako bi se sačuvale od bilo kakve devastacije, potrebno podvrgnuti posebnoj skrbi), naglašena je potreba planskog pristupa i provođenja opsežnih radnji u cilju izrade odgovarajuće dokumentacije koja mora jamčiti proces dosljednog i sustavnog ostvarenja zaštite prostora kao temeljne

vrijednosti i očuvanja prirodnih datosti. To se prvenstveno odnosi na:

- Špilja Strašna peć–spomenik prirode (geomorfološki)-nije još zaštićena u toj kategoriji, već je u prijedlogu za zaštitu,
- Dugotočki Strmac,
- Rt Kameničica, zapadno od Brbišćice – podmorska špilja,
- Zapadni dio Dugog otoka od otočića Mežanj do otočića Golac, na zapadnoj strani uključujući uvale Saharun i Pantera, te sve sjeverne uvale do Uvale Zagračina i otočić Brščak. Dio ovog prostora je značajni krajobraz (sjeverozapadni dio Dugog otoka;),
- Sjeverne uvale između Božave i Dragove (Opatočina, Gruševica i obalni potez do Uvale Dumboka),
- Akvatorij i otočići V. i M. Planatak i Tatišnjak,
- Akvatorij Uvalu Jaz–Brbinj sa Rtom Koromašnjak,
- Otočić Utra,
- Južni dio otoka Zverinca sa otočićima Šilo i Sparošnjak,
- Dio Ravskog Kanala sa uvalom Luškom i otočićem Luškim,
- Južni dio Dugog otoka od Uvale Grebena do granice Park prirode Telašćica sa Velikim i Malim jezerima,
- Južni dio otoka Lavdara uključivši i Malu Lavdaru,
- Maslinik Sali kao značajni krajobraz,
- Žmanska jezera.

Navedene površine potrebno je zaštititi od bilo koje neplanirane intervencije.

U kontekstu zaštite okoliša potrebno je obratiti pozornost na sustav odvodnje otpadnih voda gdje bi se uz uporabu suvremenih tehničkih dostignuća ostvarila totalna zaštita mora od svih vrsta onečišćenja.

U kompleksu korištenja, uređenja i zaštite prostora posebno se upozorava na sve učestalije nestajanje ruralnih graditeljskih pa i čitavih urbanih cjelina, kao posljedica neodgovarajuće primjene suvremene tehnologije. Slijedom navedenog daju se smjernice za uređivanje ove problematike:

- Preurediti zakonsku regulativu na način da se izdvoje posebni slučajevi kao što su povijesne jezgre naselja, dijelovi koji su nastali kao urbane ili ruralne cjeline uz samu morsku površinu
- odrediti granice povijesnih jezgri naselja uz obale mora i voda, diferencirajući ih u odnosu na zaštićene i one koje ne moraju biti pod zaštitom, odnosno potrebno je pribaviti mišljenje ustanove nadležne za zaštitu kulturno-povijesne baštine.

Zaštita poljoprivrednog zemljišta

U načelu njegovu prenamjenu u druge oblike korištenja treba izbjegavati. Izrazita karakteristika poljoprivrednog zemljišta su relativno male površine kraških polja uz naselja, koja se i danas djelomično koriste. Ipak prisutna je tendencija smanjenja obrađivanih površina u tim poljima. Stoga se nameće potreba njihove racionalne upotrebe u smislu izmjene strukture njihovog korištenja u korist produktivnijih poljoprivrednih kultura, smanjenja neobrađenih površina i njihovo dovođenje u stanje za racionalnu upotrebu. Jedna od mogućih mjera je i provedba poljoprivredne komasacije.

U cilju optimiziranja upotrebe poljoprivrednih površina upućuje se na:

- Inteziviranje primjene odgovarajućih agromelioracionih mjera (odvodnja i navodnjavanje), korištenje zemljišta u skladu s odgovarajućim bonitetom zemljišta
- Ograničavanje i kontroliranje prekomjerne upotrebe zaštitnih kemijskih sredstava
- Poduzimanje daljnjih istraživanja u svrhu ispitivanja kvalitete tla, njegove upotrebe i zaštite u cjelini.

Zaštita šuma i šumskog zemljišta

U nekoliko posljednjih desetljeća događa se proces širenja borovine na područja pod makijom i maslinicima. Ipak potrebno je dopustiti revitalizaciju maslinika tamo gdje su bili degradirani neodržavanjem.

3.5.RAZVOJ INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA

3.5.1.Prometni sustavi

3.5.1.1.Cestovni promet

Cestovnu mrežu čine razvrstane i nerazvrstane ceste, pri čemu u funkcionalnoj shemi razvrstane ceste čine i glavne gradske ulice. Prostor otoka povezan je longitudinalnom državnom cestom D109 od Velog Rata-Solina do Telašćice. Osim ove ceste postoje transvezalne ceste koje se vežu na državnu cestu i povezuju djelove obale ili unutrašnjosti sa glavnom cestom.

Tablica 25. Postojeće ceste na Dugom otoku

Broj ceste	Opis ceste	Duljina (km)
DRŽAVNE CESTE		
D 109	Veli Rat-Soline-Telašćica	45,40
D 124	Tr.luka-Brbinj-Brbinj-D 109	1,90
D 125	Trajektna luka Zaglav-D 109	0,80
ŽUPANIJSKE CESTE		
Ž 605	Luka -D 109	1,00
Ž 6060	Žman-D 109	1,20
Ž 6061	D 109-Sali	2,60
LOKALNE CESTE		
L63041	Verunić-D 109	1,20
L63043	63041-Soline	0,70
L63044	Božava-D 109	3,90
L63092	N.Luka-Dragove-D 109	1,90
L63095	Savar (D109)-Sv.Pelegrin	0,90
L63135	Zaglav-D 109	0,60
Sveukupno		62,2

Ostale ceste i ulice na području općine su nerazvrstane ceste i o njima skrbi Općina.

Državna cesta D109 je osnova cestovnog prometnog sustava otoka, na koju treba povezati mrežu lokalnih cesta tamo gdje one još uvijek ne postoje a pokaže se potreba za njima u smislu prometnog povezivanja pojedinih naselja. Planiranu cestovnu mrežu potrebno je uskladiti s potrebama otoka u odnosu na projekciju prometnih tokova, te potrebama pomorskog prometa na način da cestovni i brodsko-trajektni promet čini jedan sustav. Prilikom budućih novogradnji potrebno je obratiti pozornost odnosa ceste prema krajoliku.

Porast životnog standarda rezultira povećanom mobilnošću, rastom broja motornih vozila i trenda korištenja za zadovoljavanje svakodnevnih prijevoznih potreba. Obalni prostor Općine, posebno u ljetnim mjesecima kad se broj stanovnika višestruko povećava, izložen je neprekidnoj degradaciji uslijed brzog razvitka automobilskeg prometa. Vrijednost obalnog prostora u velikoj mjeri povezana je s načinom rješavanja prometa u mirovanju.

3.5.1.2. Pomorski promet

Pomorski promet a time i današnja povezanost Dugog otoka s kopnom, čine tri elementa:

- otočka cestovna mreža koja spaja otočke gradove i naselja s trajektnim lukama;
- trajektna luka s potrebnom lučkom infrastrukturom, ostale luke sa većim i manjim pristanima;
- javni obalni linijski pomorski promet sa flotom trajekata i određenim plovidbenim redovima.

Otočka cestovna mreža, kao integralni dio pomorsko-cestovnog povezivanja, ne može zadovoljiti potrebe prometnog povezivanja otoka s kopnom.

Današnji pomorski promet odvija se preko trajektnih luka Brbinj sa Zadrom svakodnevno; brzobrodskom linijom Ist-Molat-Zverinac–Zadar; brzobrodskom linijom Sali-Zadar te brodskom linijom Zaglav-Sali-Zadar. Postojeći sustav trajektnih i brodskih linija Jadrolinije (dugogodišnji nositelj javnog obalnog linijskog pomorskog prometa) ne zadovoljava kako u pogledu udobnosti i dužine trajanja putovanja, tako i po intezitetu i pogodnosti vremena polaska odnosno dolaska pojedinih linija. U prilaženju problemu prometne povezanosti otok-kopno u buduće nužna je komplementarnost cestovnog i pomorskog prometa i integralnost u pristupu rješenja ukupne prometne infrastrukture obzirom da se radi o cjelovitom cestovno pomorsko prometnom sustavu.

Postojeće luke na području općine Sali:

1. Luke otvorene za javni promet:

- uvala Triluke, naselje Zaglav (postojeća)
- luka Brbinj, naselje Brbinj - novo rekonstruirano trajektno pristanište

2. Luke lokalnog značenja su:

- uvala Božavčica, naselje Božava
- uvala Zverinac, naselje Zverinac
- luka Dragove, naselje Dragove
- uvala Luka, naselje Luka
- uvala Žmanšćica, naselje Žman
- uvala Dražica, naselje Savar
- uvala Solišćica, naselje Soline
- luka Veli Rat, naselje Veli Rat

- luka Sali, naselje Sali
- luka Verunić, naselje Verunić
- uvala Jaz, naselje Brbinj
- uvala Mir, PP Telaščica
- uvala Čušćica, PP Telaščica

3. Luke posebne namjene za djelatnosti:

- Nautički turizam: Zaglav Triluke 400 vezova (planirana)

Za izgradnju navedene luke potrebna je izrada Urbanističkog plana uređenja, na osnovu kojeg bi Općina Sali dala izraditi stručnu podlogu potrebnu za izdavanje lokacijske dozvole. Navedena stručna podloga poslužila bi i kao osnova izrade Studije utjecaja na okoliš, nakon čega bi se pristupilo izradi Glavnog i Izvedbenog projekta.

- Luka za potrebe ribarstva: luka Sali, naselje Sali, za tvornicu «Mardešić»
- Sportske luke:
 - luka Sali, naselje Sali, kapacitet:<200 vezova (postojeća)
 - uvala Luka, naselje Luka, kapacitet:<200 vezova (postojeća)
 - uvala Žmanščica, naselje Žman, kapacitet:<200 vezova (postojeća)
 - uvala Tri luke, naselje Zaglav, kapacitet:<200 vezova (postojeća)
 - uvala Božavčica, naselje Božava, kapacitet:<200 vezova (postojeća)
- Privezišta: Sali, Veli Rat i Brbinj
- Sidrišta:
 - uvala Pantera, naselje Veli Rat, kapacitet:<100 vezova
 - uvala Čuna, naselje Veli Rat, kapacitet:<100 vezova
 - sidrište Bok, naselje Brbinj, kapacitet:<100 vezova
 - sidrište Lučina, naselje Brbinj, kapacitet:<100 vezova
- Za potrebe unutarnjih poslova:
- Zagračina, naselje Božava, podzemna luka
- Paprenica, naselje Dragove, podzemna luka
- Bukašin, naselje Dragove, podzemna luka
- uvala Mir, naselje Sali, maskirni pristan
- uvala Čuška duboka, naselje Sali, maskirni pristan

Neka naselja na moru su formirala više malih pristaništa za brodice prvenstveno iz egzistencijanih potreba. Također u procesu ekspanzije izgradnje kuća za odmor, gotovo na čitavom prostoru otoka gdje su takvi objekti izgrađeni, počela je neorganizirana i bespravna upotreba prostora za stvaranje privezišta plovila. Kako postoji tendencija povećanja navedenog procesa, uputno je pristupiti detaljnoj analizi potreba i mogućnosti uređenja dijelova obalnog prostora za navedenu namjenu.

Predviđa se dogradnja postojeće operativne obale na SI strani luke Sali sa izgradnjom zaštitnog lukobrana.

3.5.1.3. Zračni promet

Za hitne i interventne potrebe stanovnika Općine Sali koristi se postojeći helidrom na JI strani otoka.

Ovim planom predviđena je izgradnja zračnog pristaništa na prostoru Dugog otoka u zoni područja dočić, čija će osnovna namjena biti prihvat i oprema zrakoplova.

3.5.2. Pošta

Današnju poštansku mrežu čine poštanski uredi u naseljima Sali, Žman, Brbinj, Dragove, Božava i Veli Rat što zadovoljava potrebe žitelja.

3.5.3. Telekomunikacije

Telekomunikacijski sustav čine telekomunikacijske mreže HT-a za pružanje telekomunikacijskih usluga, te organizacijski dijelovi i sredstva za eksploataciju i održavanje tk mreže. Telekomunikacijska mreža se sastoji od čvorova komutacije prijenosnih medija i uređaja te terminala u fizičkom smislu, kao i software za upravljanje i nadzor tih dijelova telekomunikacijske mreže.

Na području Dugog otoka izgrađene su komutacije RSS/RSM u Salima, Žmanu, Brbinju, Dragovima, Božavi i Velom Ratu. Sve komutacije su RSS/RSM, digitalnog tipa, jer su stupnjevi nadređene AXE Zadar. Komutacije su transmisijski povezane RR vezom preko Sv. Mihovila vezane na glavni komutacijski centar u Zadru.

Svaka komutacija ima svoju mrežu kojom pokriva i okolna naselja pa Sali, podzemnim kabelom veže Zaglav, Žman veže podzemnim kabelom Luku, Brbinj veže podzemnim kabelom Savar, Božava veže podzemnim kabelom Zverinac, a Veli Rat naselja Soline i Verunić.

Sve navedene komutacije imaju pripadajuće TK mreže, koje u većini slučajeva zadovoljavaju potrebe, ima i inih koje treba proširivati.

Od razdoblja usvajanja postojećih prostorno planskih dokumenata razvoj telekomunikacija odvijao se znatno brže od planskih pretpostavki. Pored toga, gradnja telekomunikacija izvršena je na novoj tehnološkoj osnovi koja je bitno različita od planirane.

Ranije planske postavke nisu primjenjive za planiranje razvoja telekomunikacija za daljnje razdoblje.

Nepokretna telefonska mreža je okosnica svih tk mreža, najrasprostranjeniji je dio javne telekomunikacijske mreže i najbolji predstavnik napretka i dostignutog stupnja razvoja svekolikog sustava.

Usluga prijenosa govora je najzastupljenija telekomunikacijska usluga koja i nadalje zadržava zadovoljavajući trend rasta, međutim prijenos podataka je već pretekao govorne usluge po ostvarenom prometu. Usluga prijenosa govora se pretežno ostvaruje putem nepokretne telefonske mreže, premda je zadnjih godina mobilna telefonija u izuzetnom porastu.

Područje Općine Sali pokriveno je s više pokretnih komunikacija:

- analognom NMT mrežom, komercijalnog naziva Mobitel
- digitalnom GSM mrežom, komercijalnog naziva T-Mobile d.o.o.
- digitalnom GSM mrežom, komercijalnog naziva VIP-net
- digitalnom mrežom GSM/DCS-1800;UMTS, komercijalnog naziva Tele 2

Na području ovoga prostornog plana trenutačno su instalirane bazne postaje GSM T-Mobile, te GSM VIPnet.

Tele2 koncesionar planira na području otoka izgraditi 9 stupova baznih stanica.

T-Mobile Hrvatska d.o.o. ima četiri izgrađene, te četiri planirane osnovne postaje. T-Mobile izgrađuje i upravlja telekomunikacijskim mrežama više sustava pokretnih komunikacija. U razvoju postojećih javnih sustava pokretnih komunikacija planira se daljnje poboljšanje pokrivanja, povećanje kapaciteta mreža i uvođenje novih usluga i tehnologija (UMTS i sustavi sljedećih generacija).

Osnovna telekomunikacijska usluga koja po značaju višestruko nadilazi sve ostale usluge, svakako je prijenos govornih informacija kroz nepokretnu i pokretnu telefonsku mrežu. Obzirom na izgrađenost telefonske mreže, kako nepokretne tako i pokretne, ova je usluga dostupna cjelokupnom pučanstvu općine Sali. U osnovne tk usluge spadaju i usluge ostalih mreža: Mreže za prijenos podataka iznajmljenim vodovima, Croapak, Crolina, Internet i ATM. Obim ovih usluga je u skladu sa potrebama korisnika, a korištenje je moguće na cijelom području općine Sali. Javna tk mreža je infrastruktura za pružanje, pored osnovnih i ostalih tk usluga. Na području općine Sali omogućeno je korištenje svih tk usluga koje su tehnološki razvijene i ekonomski opravdane.

Bazne GSM postoje izgrađene su u Salima, Grpašćaku, Dragovama i Velom Ratu – Soline.

3.5.4. Elektroprijenos i elektroopskrba

Postojeći sustav elektroopskrbe Općine Sali je u sklopu jedinstvenog elektroenergetskog sustava Zadarske županije. Otok se opskrbljuje iz rasklopnog sustava na kopnu preko 35 kV podmorskog kabela Kožino-Ugljan-Iž-Rava- Dugi otok, te 35 kV kabela Kukljica-Sali. Također, u blizini trajektnog pristaništa Brbinj izgrađena je TS.

Kako razvoj otoka bude zahtijevao, morat će se vršiti rekonstrukcija sustava nadogradnjom i povećanjem kapaciteta, izgradnjom 35 kV voda po Dugom otoku.

Stanje 35 kV naponske mreže je po procjeni loše, razlog tomu je dotrajalost i nužna rekonstrukcija podmorskog voda, te nepostojanje 35 kV veze između TS «Kukljica» i TS «Dugi otok». Stanje 10 kV naponske mreže je loše zbog preopterećenosti pogotovo u ljetnim mjesecima.

U naseljima Sali, Brbinj, Luka, Zaglav, Savar i Soline postoji 30% dotrajale i stare niskonaponske mreže koja zahtjeva buduću rekonstrukciju. Na otoku Zverincu stanje elektroopskrbe je zadovoljavajuće.

Dugoročno strateško opredjeljenje mora biti korištenje alternativnih izvora energije kao što su sunce i vjetar, za koje na ovim prostorima ima dobrih uvjeta.

Osnovna značajka područja Općine Sali ogleda se u prostornoj raspodjeli gdje se gotovo cijeli konzum smjestio na priobalnom dijelu uz tri veća naselja (Sali, Žman i Zaglav), koja osim triju većih hotela u Božavi, Saliju i Luci nemaju značajnijih potrošača električne energije. Problemi s gledišta elektroenergetskog sustava napajanja općine Sali se javljaju što pripada tzv. priobalnom turističkom konzumu pa se u turističkoj sezoni multiplicira maksimalno opterećenje, odnosno potrošnja električne energije, u odnosu na preostali dio godine. Elektroenergetski sustav je iz navedenog razloga potrebno dimenzionirati za konzum koji egzistira 2-3 mjeseca godišnje, pri čemu je potrebno osigurati maksimalnu sigurnost i kvalitetu isporučene električne energije. Također zbog velikih dužina vodova javljaju se problemi u opskrbi električne energije udaljenih naselja na otoku. Značajnu uštedu u potrošnji energije može postići racionalizacija potrošnje i primjena suvremenih tehnologija u svim segmentima života.

3.5.5. Vodoopskrba Općine Sali

Vodoopskrba Dugog otoka zasnovana je na dva izvora opskrbljivanja vodom:

- vlastiti izvori – nastali iskorištavanjem prirodnih resursa, odnosno skupljanjem kišnice u cisterne. Kao primjer navedenog navode se seoski bunari u naseljima Veli Rat, Polje, Veruniću, Solinama, Božavi, Dragovima, Brbinju i Savar, koji pripadaju sjeverozapadnom dijelu otoka.
- javnom vodoopskrbom iz vodozahvata Žmanskog jezera (Malog i Velog jezera) čime je riješeno pitanje vodoopskrbe na području naselja Sali, Zaglav, Žman i Luka, odnosno JI dio Dugog otoka. Ova naselja povezana su cjevovodom dužine 7.1 km, trasa cjevovoda je položena uz prometnicu Sali-Luka.

U mjestu Sali izgrađene su tri cisterne («Draga» kapaciteta 300m³; «Strmac» kapaciteta 500 m³; «Mardešić» kapaciteta 300 m³); u Zaglavu dvije cisterne («Zaglav» kapaciteta 160 m³ i 80 m³); u naselju Žman cisterna kapaciteta do 200 m³; te u naselju Luci cisterna kapaciteta 380 m³.

Cisterna «Zaglav» puni se iz bunara Velog i Malog jezera, sve ostale cisterne po otoku pune se kišnicom i iz brodova vodonosaca. Sjeverozapadni dio otoka koristi se izrađenim seoskim cisternama i to naselja: Veli Rat, Verunić, Soline, Polje, Božava, Dragove, Brbinji Savar.

U ljetnoj sezoni, kada se potrošnja umnogostruči nedostatak se nadoknađuje brodovima vodonoscima. Trajno rješenje problema vodoopskrbe bi bilo povezivanje na sustav regionalnog vodovoda sa kopna, a do tada treba izgrađivati lokalne mreže. Također predviđa se izrada idejnog rješenja za vodovod i odvodnju naselja Žman, Luku i Brbinj. Usporedo, potrebno je i dalje vršiti istražne radove i hidrogeološka ispitivanja vode, jer dosad utvrđene količine slatke i bočate vode mogu biti dodatni izvor za zadovoljavanje rastućih potreba.

Ispitivanja su na nekim bušotinama pokazala dobre rezultate.

Odvodnja

Na području Općine Sali, odvodnju otpadnih voda ima riješenu samo naselje Sali i hotelsko naselje u Božavi. Otpadne vode u naselju Sali riješena su postavljanjem obalnog kolektora i precrpnih stanica, kojima se sakupljene otpadne vode podmorskim ispustom ispuštaju u more. Hotelsko naselje «Božava» u Božavi ima odvodnju riješenu sa biološkim uređajem za pročišćavanje otpadnih voda, a pročišćena voda koristi se za poljevanje okoliša.

Otpadne vode iz domaćinstava, koje se najčešće prikupljaju u septičkim jamama, ispuštaju se u podzemlje ili u more, ovisno o blizini obale. Na Dugom otoku nije moguće planirati jedinstveni sustav odvodnje otpadnih voda zbog udaljenosti naselja, te se odvodnja treba rješavati zasebno za svako naselje.

Ako se nastavi sa sadašnjim načinom upravljanja otpadnim vodama području Općine prijete nepoželjne promjene u okolišu kao što je pogoršanje kvalitete površinskih voda, posebice mora, povećanje opasnosti za ljudsko zdravlje, smanjenje vrijednosti građevnog zemljišta, gubitak prihoda od turizma uslijed manjeg broja turista zbog smanjene kvalitete vode i kupališnih prostora te smanjenje prihoda od ribarstva.

U svrhu nalaženja rješenja za navedenu problematiku, odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda izrađena je Studija zaštite voda na području Zadarske županije od strane Hidroprojekt-ing d.o.o. iz Zagreba i Hidroing d.o.o. iz Osijeka 2005. godine.

U nastavku izrade detaljnije projektne dokumentacije (glavni i izvedbeni projekti) moraju se prethodno izvršiti daljnji istražni radovi pripadajućeg akvatorija, geodetski radovi i geomehanički istražni radovi kako bi se utvrdile konačne trase podmorskih ispusta i gravitacijske kanalizacijske mreže, kao i definitivne lokacije uređaja za pročišćavanje i crpnih postaja.

Do izgradnje javnih sustava odvodnje na području Općine sve nove građevine u izgrađenom dijelu GP-a kao i postojeće građevine (do 10ES) trebaju rješavati odvodnju svojih otpadnih voda sakupljanjem u kvalitetno izgrađenim tipskim kućnim uređajima za pročišćavanje i to uglavnom za svaku građevinu pojedinačno, a koje moraju biti izgrađene kao potpuno vodonepropusne građevine, bez ispusta i preljeva. Nad njihovom izgradnjom i održavanjem mora se vršiti stroga kontrola a prazniti se moraju autocisternama isključivo na deponiju određenu od strane nadležnih sanitarnih službi. Veće građevine u izgrađenim dijelovima GP-a (preko 10 ES) trebaju rješavati odvodnju otpadnih voda obradom u gotovim manjim tipskim uređajima za biološko pročišćavanje koji moraju biti što jednostavniji za održavanje i izvedbu, a s povoljnim tehničkim, ekološkim i ekonomskim pokazateljima.

Zahtijeva se da svaki specifični zagađivač otpadnih voda ima svoj vlastiti sustav za pročišćavanja, ovisno o karakteru tehnološkog procesa, što se ponajviše odnosi na otpadne tehnološke vode iz raznih proizvodnih i industrijskih pogona koje mogu biti onečišćene uljima i kemikalijama.

Odvodnja oborinskih otpadnih voda mora se rješavati na način da se sakupljaju uglavnom površinski, odnosno otvorenim ili zatvorenim kanalima i odvođe najkraćim putem u obalno more, najbliži vodotok ili okolni teren. Na površinama većih parkirališta, garaža, servisa, benzinskih postaja i sl., gdje je veća

opasnost od izlivanja ulja i nafte, moraju se obvezatno ugraditi separatori za sakupljanje ulja i masnoća iz oborinskih voda.

Zaštita voda na prostoru Općine Sali mora se provoditi prema odrednicama iz Državnog plana za zaštitu voda (NN 8/99).

Vlastiti izvori vode

Vlastiti izvori vode na Dugom otoku su iz Malog i Velikog jezera iz kojeg se snabdjevaju naselja Sali, Zaglav, Žman i Luka, ostali se snabdjevaju iz javnih i vlastitih gusterna punjenjem oborinskim vodama tj kišnicom ili punjenjem brodovima vodonoscima. Slijedom navedenog, u odnosu na Žmanska jezera (Velo i Malo jezero), potrebno je utvrditi područje sanitarne zaštite istih budući da se koriste za vodoopskrbu kao i mjere zaštite pri korištenju navedenog područja, te se od strane Vodoopskrbe Zadar i Općine Sali, koje gospodare izvorima, očekuje donošenje Elaborata Zaštitnih zona izvorišta Žmanskih jezera (Velo i Malo jezero) te mjere zaštite pri korištenju ovog prostora. Navedenim Elaboratom, sukladno Pravilniku o utvrđivanju zona sanitarne zaštite (NN 55/02), definirati će se zone sanitarne zaštite izvorišta Žmanskih jezera: zona strogog režima zaštite – I zona; zona strogog ograničenja – II zona; zona ograničenja i kontrole – III zona, te mjere pasivne i aktivne zaštite izvorišta. Do izrade navedenog Elaborata područje Žmanskih jezera mora biti zaštićeno od onečišćenja i namjernog ili slučajnog zagađenja te od drugih utjecaja koji mogu nepovoljno djelovati na zdravstvenu ispravnost voda ili njezinu izdašnost.

Za očekivati je da će daljnja istraživanja pokazati povoljne rezultate u novim podzemnim izvorima otoka koji bi se mogli eksploatirati.

3.5.6. Zaštita od voda

Za provođenje mjera zaštite od poplava izrađen je Plan obrane od poplava za slivno područje „Zrmanja-zadarsko primorje“ na prostoru Zadarske županije s operativnim planom. Koncept zaštite od poplava plodnih riječnih dolina i kraških polja temelji se na izvođenju zaštitnih nasipa uz glavne vodotoke, kao i na uređenju njihovih korita s ciljem da se tim zahvatima poveća protočni kapacitet vodotoka. Nadalje taj koncept obuhvaća uređenje ponora, izvedbu prokopa i odvodnih tunela zatvorenih krških polja kao i objekata za redukciju protoka poplavnog vala.

Osnovna karakteristika ovih bujičnih područja je postojanje jednog značajnog bujičnog vodotoka sa čitavim nizom pritoka koji završavaju unutar kraškog polja ili melioracijskog područja.

Bujice na Dugom otoku i Zverincu ne stvaraju veće probleme u smislu erozije tla, osim na manjim površinama gdje ne postoje suhozidi. Za vrijeme jakih kiša–proloma oblaka, koji se javljaju svaki pet do deset godina, nadolazeća voda potkopava obale u najnižem dijelu korita i zatrpava korito muljem. Na taj način prijeti opasnost da se rušenjem obale upropaste veće površine vinograda kao i prometnica, pa je potrebno završiti radove na konsolidaciji bujice, kao i nadzor nad njom.

3.5.7. Stanje okoliša

Najugroženiji prirodni medij na području općine Sali je more, kao temeljni recipijent otpadnih i oborinskih voda. Intenzivnu stambenu i hotelsku izgradnju nije razmjerno pratila i izgradnja kanalizacijske infrastrukture tako da na najvećem dijelu ovog prostora ne postoji kanalizacijski sustav, kao niti uređaji (mehanički i biološki) za pročišćavanje otpadnih voda. Stanje izgrađenosti, koncentracije prometa i turističkih smještajnih kapaciteta samo po sebi pridonosi znatnom zagađenju mora. Nepostojanje potrebne infrastrukture pojačava štetno djelovanje na okoliš. Jedan od osnovnih preduvjeta za rješavanje nastalog problema je izgradnja kanalizacijske mreže naselja, uređaja za pročišćavanje i uređaja za dispoziciju pročišćenih voda.

3.5.8. Gospodarenje otpadom

Komunalni otpad sa područja Općine Sali sakuplja se organizirano na području naselja Sali, Zaglav, Žman, Luka, Savar, Brbinj, Dragove, Božava, Veli Rat, Verunić, Soline i Zverinac.

Nakon što je Općina Sali sanirala odlagališta otpada na Zverincu, Zagračini kod Božave i Dočiću kod Sali odvozom otpada na propisanu lokaciju na centralni županijski deponij kod Zadra, pristupilo se uređenju pretovarnih stanica na Zverincu, Zagračini kod Božave i Dočiću kod Sali. Sa pretovarnih stanica otpad se organizirano odvozi u press-kontejnerima i kontejnerima za krupni otpad u Zadar.

Problem deponiranja građevinskog otpada Općina Sali će riješiti uređenjem lokacije kod Brbinja, za koju namjenu je osigurala vlastito zemljište.

3.5.9. Sprječavanje nepovoljnog utjecaja na okoliš

U politici očuvanja prirodnih vrijednosti kao osnovnog razvojnog resursa Općine, potrebno je pristupiti vrednovanju zatečenih vrijednosti i zaustavljanju onih radnji koje bi mogle imati nepovoljan utjecaj na okoliš. Ukoliko se ne pristupi provođenju navedenih radnji može doći do pogoršanja stanja što može

imati dugoročno nesagledive i nepopravljive posljedice za prostor. U tom smisli potrebno je provedbenim mjerama odrediti donji prag dopuštenih intervencija u prostoru te način korištenja prostora.

Sadržaji koji mogu doprinijeti neravnoteži u okolišu su:

- Prekomjerna i nekontrolirana stambena i svaka druga izgradnja
- Lociranje industrijskih postrojenja koja su zagađivači tla, voda i zraka
- Prekomjerno korištenje morske obale i kopnenog pojasa uz more za neprimjerene sadržaje (velike marine, brodogradilišta, luke za istovar rasutih tereta i dr.)
- Neprimjerenih sustava pročišćavanja i ispuštanja otpadnih voda u more
- Neregulirana odvodnja površinskih voda
- Prevelika upotreba pesticida i nepotrebna sječa šume
- Zahvati u pejzažu poput loše položene trase prometnica itd.

II. ODREDBE ZA PROVOĐENJE

(pročišćeni tekst)

OPĆE ODREDBE**Članak 1.**

Donose se Izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Općine Sali (Službeni glasnik Zadarske županije br.11/02, u daljem tekstu Plan).

Članak 2.

Općina Sali, prema prostornoj organizaciji Zadarske županije, pripada području Pučinskih otoka kao dijelu šire fizionomske cjeline.

Planom se uvjetuje primjena svih bitnih razvojnih i prostornih kriterija koji proizlaze iz Prostornog plana Zadarske županije, a odnose se na područje Pučinskih otoka.

Članak 3.

Izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Općine Sali (u daljem tekstu Plan), obuhvaća područje Općine Sali kao administrativno – teritorijalne jedinice lokalne uprave i samouprave u površini od 127.47 km² kopnenog dijela. Ovim Planom obuhvaćen je prostor Općine, bez prostora Parka prirode Telašćica, unutar zakonom utvrđenih granica (grafički prilog br.1), a koji se sastoji od naseljenih otoka–Dugog otoka. Zverinca i Lavdare sa naseljima: Sali s Lavdarom–općinsko središte, Zaglav, Žman, Luka, Savar, Brbinj, Dragove, Božava, Soline, Veli Rat s Poljem, Verunić i Zverinac, te nenaseljenih otočića i hridi s pripadajućim akvatorijem.

Članak 4.

Prostorni plan je sastavni dio ove Odluke i sadržan je u elaboratu „Izmjene i dopune prostornog plana uređenja općine Sali“ izrađenom od strane tvrtke URBOS doo Split, elaborata 542/10, a sastoji se od slijedećeg:

A. TEKSTUALNI DIO**Odredbe za provođenje****B GRAFIČKI DIO**

1. Korištenje i namjena površina	M 1:25000
2. Infrastrukturni sustavi i mreže	M 1:25000
3. Uvjeti korištenja i zaštite površina	M 1:25000
3.1. Uvjeti korištenja i zaštite površina – uređenje i zaštita površina	
3.1.a. Uvjeti korištenja i zaštite površina – karta ekološke mreže	
3.2. Uvjeti korištenja i zaštite površina – planske mjere zaštite	
4. Građevinska područja	M 1:5000

C OBVEZNI PRILOZI

1. Obrazloženje prostornog plana
2. Izvod iz dokumenata proprostornog uređenja šireg područja, koji se odnosi na područje obuhvata prostornog plana;
3. Stručne podloge na kojima se temelje prostorno planska rješenja;
4. Strateška studija utjecaja na okoliš, kada je to propisano posebnim propisima;
5. Popis sektorskih dokumenata i propisa koje je bilo potrebno poštivati u njegovoj izradi te sažetak dijelova tih dokumenata, koji se odnose na sadržaj prostornog plana;
6. Zahtjevi i mišljenja iz članka 79. i članka 94. ovog Zakona;
7. Izvješća o prethodnoj i javnoj raspravi;
8. Evidencija postupka izrade i donošenja prostornog plana.

Članak 5.

Načela na kojima se temelji Prostorni plan uređenja Općine Sali, određujući temeljno urbanističko, graditeljsko, prostorno i pejzažno uređenje i zaštitu prostora u njegovu obuhvatu su:

- načelo prostorne održivosti razvitka
- načelo zaštite kulturnog i prirodnog naslijeđa,
- načelo racionalnog planiranja i gospodarenja prostorom,
- načelo usklađenja interesa korisnika prostora i
- načelo poštivanja zakonskih i podzakonskih propisa, te pravila urbanističke struke (legaliteta).

Članak 6.

Plan je zakonom utvrđena osnova za izradu i donošenje svih razvojnih programa, urbanističkih planova

uređenja prostora na području Općine Sali osim područja Parka prirode Telašćica.

Plan sadrži i razrađuje koncepciju uređenja prostora i Odredbe za provođenje Prostornog plana Zadarske županije, razgraničenje prostora prema namjeni i drugim obilježjima te pobližim određenjem drugih elemenata određenim tim planom.

Članak 7.

Ovim planom određeni su ciljevi prostornog razvoja lokalnog značaja kroz:

- definiranje građevinskog područja (GP) naselja razgraničenih na izgrađene i uređene dijelove naselja, i neizgrađene dijelove tog područja naselja planirane za njegov razvoj i proširenje
- izgradnju izvan GP naselja,
- namjenu prostora, uvjete korištenja i zaštite prostora priobalja, mora i podmorja,
- uređenje mreže komunalne infrastrukture i način zbrinjavanja otpada,
- definiranje područja za koje će se izrađivati dokumenti prostornog uređenja užeg područja.

1. UVJETI ZA ODREĐIVANJE NAMJENE POVRŠINA NA PODRUČJU OPĆINE SALI

Članak 8.

Planom je određena osnovna namjena površina za cjelokupno područje Općine Sali – prikazana u grafičkom dijelu 1. Korištenje i namjena površina u M 1:25 000.

Prostor u granicama ovog Plana dijeli se, prema namjeni na:

- a) površine za razvoj i uređenje (izgrađeni dio/neizgrađeni dio),
- b) površine izvan naselja za izdvojene namjene,
 - gospodarska namjena,
 - površine uzgajališta,
 - ugostiteljsko turistička namjena,
 - športsko rekreacijska namjena
- c) poljoprivredno tlo
- d) promet
 - cestovni promet,
 - zračni promet,
 - pomorski promet.

Članak 9.

Planom je utvrđeno korištenje prostora i namjena površina za razvoj i uređenje površine naselja (GP) i površine izvan naselja.

Prostor za razvoj i uređenje naselja je građevinsko područje naselja, prikazano s podijelom na izgrađeni i neizgrađeni dio, te neizgrađeni a uređeni dio.

Prostor za razvoj i uređenje izvan GP naselja su građevinske površine izvan naselja za izdvojene namjene i negradive površine, prikazane kao postojeće i planirane.

Članak 10.

Ovim se Planom određuje način korištenja prostora, a koji se temelji na tradicionalnim oblicima njegova korištenja i suvremenim trendovima nastalim općim razvitkom.

U granicama Općine Sali prostor se koristi za sljedeće osnovne namjene:

Kao građevinsko područje naselja gdje je glavna namjena stanovanje sa pratećim funkcijama za potrebe stanovanja. Građevinsko područje naselja se sastoji od izgrađenoga dijela i neizgrađenog dijela (u daljnjem tekstu GP)

Površine za gradnju izvan naselja su:

- zone turističko-ugostiteljske namjene gdje je boravak turista i smještaj posebnih sadržaja turističke aktivnosti osnovna djelatnost (T)
- zone gospodarske, proizvodne djelatnosti (gosp. namjena I)
- zone športsko-rekreacijske namjene (R: ograničena mogućnost izgradnje športskih građevina – samo vanjski tereni, kupališta u sklopu navedene namjene – R2)
- groblja

Negradive površine:

- površine poljoprivredne namjene, pretežno postojeća polja uz naselja i maslinici, koje će ostati u sklopu prostornog plana sa istom namjenom.
- šumske površine zaštitne, postojeće, ali i nove koje u sklopu prostornog plana imaju važnu fizičku vrijednost oplemenjivanja okoliša.

- Površine priobalnoga pojasa mora kao javni prostor koji uključuje i površinu pripadajućeg akvatorija, a biti će u funkciji uređenja morskih luka javnoga značaja, luka i lučica razne namjene, kupališno-rekreacijskih sadržaja (R) i lokaliteta za uzgoj ribe (ribogojilišta -H).
- Površine autohtonoga pejzaža kao trajno neizgradivi prostori je planom definirano ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište. Ovaj prostor čini najveći dio općinskog teritorija.

Članak 11.

Planom definirano poljoprivredno tlo isključivo osnovne namjene je osobito vrijedno obradivo tlo, vrijedno obradivo tlo za poljoprivrednu proizvodnju u koju kategoriju svrstavamo: oranice, voćnjake, maslinike, livade, vinograde i vrtove.

Ostala obradiva tla su poljoprivredna zemljišta slabije kvalitete i prinosa, zapuštena i/ili na teško dostupnom terenu i sl.

Članak 12.

Planom definirane šume osnovne namjene su vrijedne šumske površine na prostoru unutar granica obuhvata Plana definirane kao šume posebne namjene.

Ostale šumske površine mogu se privoditi poljoprivrednoj namjeni.

Članak 13.

Planom su utvrđeni koridori koje je potrebno čuvati za izgradnju planiranih te proširenje i modernizaciju postojećih infrastrukturnih sustava.

Površine infrastrukturnih sustava prikazane u grafičkom dijelu 2. Infrastrukturni sustavi i mreže

M 1:25 000, detaljnije su razgraničene na :

1. Prometne sustave (cestovni, pomorski i zračni promet),
2. Pošta i telekomunikacije (pošte, telekomunikacije u pokretnoj i nepokretnoj mreži, telegrafska mreža, te radio i TV sustav mreža),
3. Elektroenergetski sustav (transformatorska i rasklopna postrojenja, elektroprenosni uređaji) i
4. Vodnogospodarstveni sustav (korištenje voda, odvodnja, uređenje vodotoka i voda).

2. UVJETI ZA UREĐENJE PROSTORA

Članak 14.

Provedba Prostornog plana temeljiti će se na odredbama ove Odluke, kojima se definira namjena i korištenje prostora, načini uređivanja prostora, te zaštita svih vrijednih područja unutar obuhvata Prostornog plana. Svi uvjeti kojima se regulira buduće uređivanje prostora u granicama obuhvata Plana, sadržani su u tekstualnom i grafičkom dijelu Prostornog plana, koji predstavljaju cjelinu za tumačenje svih planskih postavki.

Članak 15.

Kod utvrđivanja uvjeta uređenja i gradnje za rekonstrukciju ili zamjenu postojećih objekata: veličina građevinske čestice, visina objekta, izgrađenost građevinske čestice, te građevinska linija i prostor unutar kojeg se može razviti tlocrt objekta, mogu se odrediti prema zatečenom stanju objekta odnosno čestice.

Kod utvrđivanja uvjeta uređenja i gradnje za novu gradnju isti se utvrđuju primjenom odredbi Izmjena i dopuna Prostornog plana Općine Sali.

2.1. Građevine od važnosti za državu i županiju

Članak 16.

Na području obuhvata Prostornog plana uređenja Općine Sali nalaze se građevine od važnosti za Republiku Hrvatsku i to:

Prometne građevine, postojeći cestovni objekti s pripadajućim građevinama i uređajima:

- državna cesta D109 (Veli Rat–Soline–Telaščica), dužine 45.40 km,
- državna cesta D124 Trajektna luka Brbinj–Brbinj–D109, dužine 1.90 km,
- državna cesta D125 trajektna luka Zaglav do D09 u dužini od 0.80 km

Zrakoplovne građevine:

- zračno pristanište bez kategorije – Suvčeno (planirano)
- heliodrom Vela Straža

Građevine za korištenje voda:

- vodovodni cjevovod s pratećim objektima kao dio vodovodnog sustava sjeverne Dalmacije.

Građevine za zaštitu voda:

- potencijalni sustavi odvodnje otpadnih voda naselja.
- Športski i rekreacijski centri površine 5ha i više:
- prema PPU Općine, a u skladu s općim uvjetima i kriterijima PP Zadarske županije.
- Pomorske građevine:
- luka osobitog (međunarodnog) gospodarskog interesa za RH:
 - luka Brbinj, naselje Brbinj (planirana)
 - luke posebne namjene:
 - marine manje od 200 vezova:
 - uvala Triluke, naselje Zaglav (planirana),
 - uvala Kanalić, naselje Veli Rat (planirana),
 - luka Sali, naselje Sali, kapacitet:<200 vezova (postojeća),
 - uvala Luka, naselje Luka, kapacitet:<200 vezova (postojeća),
 - uvala Žmanšćica, naselje Žman, kapacitet:<200 vezova (postojeća),
 - uvala Tri luke, naselje Zaglav, kapacitet:<200 vezova (postojeća),
 - uvala Božavčica, naselje Božava, kapacitet:<200 vezova (postojeća).
- Vojne luke – postojeće:
- Zagračina, naselje Božava, podzemna luka
 - Paprenica, naselje Dragove, podzemna luka
 - Bukašin, naselje Dragove, podzemna luka
 - uvala Mir, naselje Sali, maskirni pristan
 - uvala Čuška duboka, naselje Sali, maskirni pristan
- Luka za potrebe ribarstva i marikulture:
- luka Sali, naselje Sali (postojeća)
- Građevine na zaštićenom području:
- Sve građevine od važnosti za normalno funkcioniranje primarno u svrhu turističke ponude na području Parka prirode Telašćica.
- Sezonski granični morski prijelaz; Božava, Sali (postojeći).

Članak 17.

Na području obuhvata ovog Plana nalaze se građevine od važnosti za Zadarsku županiju i to: Županijske ceste:

- cestovna (potencijalna) veza od Solina, od priključka na D109 do u. Kablin u dužini cca 3.50 km
- izgradnja prometnice od priključka na D109–Sali do uvale Čuška u dužini od 5.0 km.
- sve postojeće i potencijalne prometnice od županijskog i lokalnog značaja, označene u grafičkom prilogu 2. Infrastrukturni sustavi imreže M 1:25 000.

Sali 6061

Žman 6060

Luka 6059

Pomorske građevine:

Luke otvorene za javni promet

luke lokalnog značaja (razvrstane):

- uvala Božavčica, naselje Božava
- uvala Zverinac, naselje Zverinac
- luka Dragove, naselje Dragove
- uvala Luka, naselje Luka
- uvala Žmanšćica, naselje Žman
- uvala Dražica, naselje Savar
- uvala Solišćica, naselje Soline
- luka Veli Rat, naselje Veli Rat
- luka Sali, naselje Sali
- luka Verunić, naselje Verunić

luke lokalnog značaja (nerazvrstane)

- uvala Jaz, naselje Brbinj
- uvala Mir, PP Telašćica
- uvala Čuščica, PP Telašćica

2.1.1. Opći uvjeti planiranja i građenja

Članak 18.

U obuhvatu Prostornog plana uređenja Općine Sali nisu dopuštene bilo kakve aktivnosti u vezi

eksploatacije mineralnih sirovina.

Članak 19.

Obalna crta je crta plimnog vala na obali.

2.2. Građevinska područja naselja

2.2.0. Opći uvjeti

Članak 20.

Građevinsko područje naselja (GP) je izgrađeni i uređeni dio naselja i neizgrađeni dio područja tog naselja planiran za njegov razvoj i proširenje.

Izgrađeni dio građevinskog područja naselja su izgrađene i uređene građevne čestice i druge površine privedene različitoj namjeni kao i neizgrađene i neuređene čestice zemljišta površine do 5.000 m² koje s izgrađenim dijelom građevinskog područja čine prostornu cjelinu.

Neizgrađeni dio građevinskog područja je jedna ili više neposredno povezanih neizgrađenih i neuređenih čestica zemljišta ukupne površine veće od 5.000m².

Neizgrađeni a uređeni dio građevinskog područja je jedna ili više neposredno povezanih neizgrađenih a uređenih čestica zemljišta (pristup sa prometne površine, odvodnja otpadnih voda i propisan broj parkirališnih mjesta).

Granice građevinskih područja naselja utvrđene su u grafičkom dijelu 4. Građevinska područja naselja M 1:5 000.

Članak 21.

Granice građevinskih područja naselja u pravilu su određene granicama katastarskih čestica. Iznimno u slučaju velikih i/ili nepravilnih i izduženih katastarskih čestica, granica je ucrtana linijama razgraničenja na čestici prema kojoj treba izraditi parcelacioni elaborat.

Članak 22.

Osnovna namjena unutar građevinskog područja naselja je stambena namjena.

Pored stambene namjene, unutar građevinskog područja naselja mogu se graditi građevine slijedećih namjena:

- javni objekti (škola, dječiji vrtić, vjerski zdravstveni, upravni, socijalni i objekti kulture i sl.)
- poslovni, gospodarski objekti i objekti tradicijske djelatnosti (trgovine, tržnice, servisi, zanatske radionice i dr.)
- javne zelene i prometne površine
- turističko-ugostiteljski objekti: hoteli, pansioni, prenoćišta i sl., sa smještajnim kapacitetom do 80 kreveta,
- sportsko-rekreacijski objekti i sadržaji
- infrastrukturni i komunalni sustavi (koridori i objekti)
- a koji ne iziskuju poseban režim prometa, ne stvaraju buku i ne zagađuju okoliš, kompatibilni su s pretežitom namjenom prostora, udovoljavaju propisima i pravilima struke iz područja zaštite čovjekove okoline.

Članak 23.

Brisan.

Članak 24.

Građevinska linija određuje graničnu liniju zgrade u odnosu na regulacijsku liniju, odnosno granicu javno prometne površine.

Regulacijsku liniju čini vanjski rub punog profila prometnice (kolnik + pješački trotoar, odnosno 1,5 m od vanjskog ruba kolnika).

Unutar izgrađenog građevinskog područja regulacijsku liniju može činiti i vanjski rub kolnika.

Članak 25.

Građevnom česticom podrazumijeva se čestica zemljišta s pristupom na prometnu površinu koja je izgrađena ili koju je u skladu s uvjetima prostornog plana planirano utvrditi oblikom i površinom od jedne ili više čestica zemljišta ili njihovih dijelova te izgraditi, odnosno urediti.

Građevina se može graditi samo na uređenoj građevinskoj čestici (pristup na građevnu česticu, odvodnja otpadnih voda i propisan broj parkirališnih mjesta) ili čije je uređenje započeto na temelju programa gradnje građevina i uređaja komunalne infrastrukture prema posebnom zakonu na način da su izvedeni barem zemljani radovi u skladu sa urbanističkim planom uređenja za neizgrađeni dio građevinskog

područja, odnosno s prostornim planom na temelju kojeg se provodi zahvat u prostoru za izgrađeni dio građevinskog područja.

Članak 26.

Zemljište za redovnu uporabu postojeće građevine, za koju nije utvrđena građevna čestica, čini pojas zemljišta oko građevine minimalne širine 1,0 m. U zemljište za redovnu uporabu građevine ne mogu biti uključeni dijelovi javno prometne površine, površine javnog parka ili druge uređene zelene javne površine kao ni dijelovi susjedne već formirane građevne čestice.

Članak 27.

Građevinska čestica priključuje se na objekte infrastrukture i put u pravilu po dužini čestice uz put, odnosno prema posebnim uvjetima nadležnih organa i organizacija.

Izuzetno, kad se u već izgrađenim područjima ne može od objekta izgrađenog u skladu sa prostornim planom osigurati na drugi način pristup na javno prometnu površinu mogu se utvrditi lokacijski uvjeti radi ustanovljenja služnosti prolaza i prijevoza preko drugih građevinskih čestica, a radi osiguranja pristupa sa građevinske čestice na javno-prometnu površinu.

Članak 28.

Svaka građevna čestica u neizgrađenom dijelu građevinskog područja mora imati neposredan pristup na prometnu površinu minimalne širine 5,5 m.

U izgrađenom građevinskom području i neizgrađenom a uređenom građevinskom području minimalna širina iz stavka 1. ovog članka može biti i manja, ali ne manja od 3 m.

Izuzetno, od gornjeg stavka za interpolaciju novih građevina, rekonstrukciju i zamjenu postojećih građevina na kosom terenu (sa nagibom terena većim od 30%) može se dopustiti neposredan pješački pristup građevnoj čestici u širini najmanje 1,5 m, uz uvjet da je najveća dužina toga pristupa 50 m.

Prometne površine na koje građevne čestice imaju neposredan pristup su:

- a) evidentirane u katastarskom operatu sa katastarskim brojem, odgovarajuće širine određene Prostornim planom;
- b) čiji je stvarni način uporabe evidentiran u katastarskom elaboratu kao ulica, nerazvrstani put, trg ili druga prometna površina bez provedene parcelacije, odnosno formiranja novih katastarskih čestica za te površine, odgovarajuće širine određene Prostornim planom;
- c) površine koje se koriste za pristup građevnoj čestici;
- d) one površine za koje postoji pravo služnosti za prolaz do građevne čestice.

Udaljenost građevina od linije pomorskog dobra, odnosno granice međe prema moru iznosi najmanje 5,0 m. Izuzetno, unutar izgrađenog i neizgrađenog a uređenog građevinskog područja naselja udaljenost građevina može biti i manja, ali ne manja od 1,0 m.

U svim naseljima općine Sali više od 50% građevina koristi se za stalno stanovanje.

Članak 29.

Na površinama za javne, društvene, sportske, gospodarske (obrtništvo, ugostiteljstvo, turizam, promet) i druge poslovne namjene mogu se, u sklopu građevine osnovne namjene, graditi prateći sadržaji u funkciji osnovne namjene.

Članak 30.

Na zelenim površinama, sportsko-rekreacijskim površinama, parkovima i kupališnim zonama nije moguća izgradnja stambenog ili poslovno-smještajnog prostora u bilo kojoj funkciji.

Unutar građevinskog područja naselja osigurava se slobodan pristup obali i prolaz uz obalu mora, te javni interes u korištenju pomorskog dobra

Interpolacija nove građevine se smatra izgradnja na građevnoj čestici koja je smještena uz prometnu površinu između dvije postojeće građevine

Članak 31.

Bučne ili potencijalno opasne djelatnosti (metalski obrt, auto-lakirerske, kamenoklesarska radionica, i sl.) mogu biti isključivo locirane u gospodarskim zonama na propisanoj udaljenosti od susjednih stambenih, stambeno-poslovnih, poslovnih i sličnih građevina, kojima bi bučne i potencijalno opasne djelatnosti mogle biti štetne ili opasne.

Djelatnosti koje imaju potencijalno štetan utjecaj na okoliš ne mogu se obavljati u stambeno poslovnim objektima, odnosno unutar površine naselja drugačije namjene.

Članak 32.

Odredbe Prostornog plana neposredno se primjenjuju:

- za područja za koja nije utvrđena obveza izrade urbanističkog plana uređenja;
- u izgrađenom dijelu građevinskog područja naselja, mješovite i isključive namjene na uređenoj građevnoj čestici do donošenja urbanističkog plana uređenja, ukoliko je predviđena izrada urbanističkog plana ;
- za faktički neizgrađeno ali uređeno zemljište (na kojem do građevnih čestica postoji pristup s prometne površine, riješena odvodnja otpadnih voda i propisan broj parkirališnih mjesta na građevnoj čestici u skladu s Prostornim planom;
- rekonstrukciju postojećih građevina;
- za gradnju, rekonstrukciju i zamjenu građevina javne i društvene namjene;
- za gradnju prometne i komunalne infrastrukture;
- za druge zahvate u prostoru koje se ovom Odlukom utvrde.

Izgrađeni dio građevinskog područja kao i neizgrađeni a uređeni dio građevinskog područja naselja prikazan je u grafičkom dijelu elaborata Prostornog plana, kartografski prikaz broj 4. „Građevinska područja naselja i izdvojena građevinska područja“ u mjerilu 1:5.000.

Članak 33.

Unutar građevinskog područja naselja su određene prostorne cjeline s različitim uvjetima uređenja i gradnje novih, rekonstrukciju i zamjenu postojećih građevina a obuhvaćaju slijedeće:

- a) ruralne aglomeracije;
- b) izgrađeno građevinsko područje naselja;
- c) neizgrađeno a uređeno građevinsko područje naselja;
- d) neizgrađeno građevinsko područje naselja;
- e) posebni dijelovi građevinskog područja.

Područja naselja s različitim uvjetima uređenja i gradnje prikazana su u grafičkom dijelu elaborata Prostornog plana (kartografski prikaz broj 4. „Građevinska područja“ u mjerilu 1:5.000).

2.2.1. Uvjeti za izgradnju i uređenje u ruralnim aglomeracijama**Članak 34.**

Prostornim planom se utvrđuju smjernice zaštite ruralnih aglomeracija koji su obvezne prilikom zahvata u prostoru, i to:

- postojeće stare aglomeracije ne smiju se daljnjom izgradnjom podrediti suvremenom arhitektonskom izrazu, odnosno obvezno je očuvanje prostornih odnosa, volumena i oblikovanja građevina;
- budućim građevinskim intervencijama trebaju se pojedine neprimjerene dogradnje iz kasnijih razdoblja oblikovno prilagoditi autentičnom ugođaju, kao i prilikom restauracije starih građevina;
- nove gradnje u pravilu planiraju se tako da njihova gradnja kompozicijski upotpunjuje kompleks starih građevina;
- građevinski zahvati trebaju biti u mjeri starih građevina;
- vrata i prozori obavezno trebaju biti drvenih i ne velikih dimenzija;
- treba izbjegavati balkone velikih poteza duž jednog ili više pročelja, te željezne i drvene ograde;
- krov u pravilu treba biti dvovodni;
- pri restauraciji, odnosno izgradnji novih prostora treba koristiti tradicijske građevne materijale.

U ruralnim aglomeracijama naselja za gradnju novih stambenih, stambeno poslovnih građevina i rekonstrukciju postojećih građevina određuju se slijedeći uvjeti:

- a) minimalna površina građevne čestice je 150 m;
- b) maksimalni koeficijent izgrađenosti $k_{ig}=0,7$;
- c) maksimalni koeficijent iskorištenosti $k_{is}=1$;
- d) maksimalni broj etaža P+2, odnosno najviše V=9 m;
- e) minimalna udaljenost od susjedne međe, razvrstanih i nerazvrstanih prometnih površina iznosi 1 m;
- g) sve građevine se mogu graditi s podrumom, suterenom i potkrovljem a unutar zadane visine;
- h) u svrhu nastavljanja i očuvanja povijesne matrice naselja (zgrada + dvor) dozvoljava se

postavljanje zgrade i pomoćnog objekta na granicu građevne čestice prema prometnoj površini ili prema susjedu kako bi se omogućilo formiranje dvora;

- i) najveća visina ogradnog zida dvora je 2 m mjereno od najviše kote terena.

Izuzetno od stavka 2. ovog članka unutar ruralnih aglomeracija omogućava se:

- a) slučajevima kada je građevni pravac uz ulicu definiran postojećom izgradnjom, građevine se mogu graditi neposredno uz prometnu površinu i moraju se, u pogledu visine, uskladiti sa građevinama na susjednim građevnim česticama, a prema posebnim uvjetima nadležne službe za zaštitu kulturnih dobara;

- b) maksimalni broj etaža i visina građevine može biti viša radi prilagodbe urbanoj strukturi povijesne jezgre, a prema posebnim uvjetima nadležne službe za zaštitu kulturnih dobara;

- c) za rekonstrukciju postojećih građevina udaljenosti mogu biti određene osnovom postojeće građevine, uz prethodno mišljenje nadležne službe za zaštitu kulturnih dobara.

Sve građevine se mogu graditi kao slobodno stojeće, dvojne i u nizu.

Dvojne građevine se grade prema prostorno planskim pokazateljima za slobodno stojeću građevinu smještenu na dvije građevne čestice i to u odnosu na koeficijent izgrađenosti i koeficijent iskoristivosti građevne čestice. Stoga građevna čestica na kojoj se gradi dvojna građevina može imati najveći koeficijent izgrađenosti $kig=0,35$ a najveći koeficijent iskoristivosti $kis=0,5$. Ostali uvjeti su određeni u prethodnim stavcima ovog članka.

Građevine u nizu se mogu graditi kao najviše pet građevina u nizu, osim ako prema uvjetima nadležne službe za zaštitu kulturnih dobara ne bude određeno drukčije. Najveći koeficijent izgrađenosti građevne čestice iznosi $kig=0,3$ a koeficijent iskoristivosti građevne čestice iznosi $0,7$. Ostali uvjeti su određeni u stavcima 1., 2. i 3. ovog članka.

Članak 34 a.

Prostornim planom se omogućava prenamjena i zamjena postojećih građevina u ruralnim aglomeracijama naselja za ugostiteljsko turističku i javnu namjenu prema sljedećim uvjetima:

- a) maksimalni koeficijent izgrađenosti: $kig=1$;
- b) maksimalni koeficijent iskorištenosti: $kis=3,6$;
- c) maksimalni broj etaža i maksimalna visina građevine može odstupati od visine određene u prethodnom članku uz poštivanje koeficijenta iskorištenosti iz točke b) ovog članka;
- d) za ugostiteljsko turističke građevine maksimalni kapacitet iznosi 80 kreveta;
- e) smještaj vozila rješava se prema lokalnim prilikama.

Članak 35.

U ruralnim aglomeracijama dopušta se rekonstrukcija postojećih građevina u postojećim gabaritima i njihovo prilagođavanje suvremenim potrebama, i interpolacija novih na slobodnim građevinskim česticama, te izgradnja novih pomoćnih građevina, a sve uz posebne uvjete nadležne službe za zaštitu kulturnih dobara. Dijelove postojećih građevina je moguće uređivati za poslovni prostor (trgovine, servisi i usluge, ugostiteljsko turistički sadržaji, uredi i sl.)

Prilikom rekonstrukcija postojećih građevina u ruralnim aglomeracijama koje čine pročelje prema obali i u kontaktu su sa prometnom površinom prema obali ne smije se mijenjati gabariti građevine radi zaštite slike naselja, izuzev građevina iz članka 34a. ove Odluke.

2.2.2. Uvjeti za izgradnju u izgrađenim dijelovima građevinskog područja naselja

Članak 36.

Izgrađeni dijelovi građevinskog područja naselja definirani su u članku 20. stavak 2. Uvjeti za građenje unutar ovih područja odnose se na izgradnju novih objekata (interpolacija), te na rekonstrukciju i/ili dogradnju postojećih objekata.

Članak 37.

Izgrađeno građevinsko područje naselja uređuje se i izgrađuje sa ciljem sanacije i prilagođavanja suvremenim urbanim potrebama.

Za gradnju novih stambenih, stambeno poslovnih građevina, i rekonstrukciju postojećih građevina uređuju se sljedeći uvjeti:

- a) minimalna površina građevne čestice iznosi 250 m^2 ;

- b) maksimalni koeficijent izgrađenosti iznosi $k_{ig}=0,5$;
- c) maksimalni koeficijent iskorištenosti iznosi $k_{is}=1$;
- d) maksimalni broj etaža P+2 a maksimalna visina do 10 m, sve građevine mogu imati podrum i suteran u okviru zadane visine;
- e) minimalna udaljenost od susjedne međe iznosi 2 m;
- f) minimalna udaljenost od lokalnih cesta i županijskih cesta, nerazvrstanih cesta i drugih prometnih površina iznosi 2 m, iznimno pomoćni objekti mogu se graditi na međi uz nerazvrstane ceste i druge prometne površine;
- g) minimalna udaljenost od državnih cesta iznosi 3 m;
- h) sve građevine se mogu graditi s podrumom i potkrovljem unutar zadane visine;
- i) za novu izgradnju potrebno je osigurati najmanje 20% površine građevne čestice za uređene zelene (vodopropusne) površine obrasle vegetacijom;
- j) maksimalna nadzemna građevinska bruto površina ne može prelaziti 600 m.

Sve građevine se mogu graditi kao slobodno stojeće, dvojne i u nizu.

Dvojne građevine se grade prema prostorno planskim pokazateljima za slobodno stojeću građevinu smještenu na dvije građevne čestice i to u odnosu na koeficijent izgrađenosti i koeficijent iskoristivosti građevne čestice. Stoga građevna čestica na kojoj se gradi dvojna građevina može imati najveći koeficijent izgrađenosti $k_{ig}=0,25$ a najveći koeficijent iskoristivosti $k_{is}=0,5$. Maksimalna nadzemna građevinska bruto površina građevine iznosi najviše 300 m². Ostali uvjeti su određeni u prethodnim stavcima ovog članka.

Građevine u nizu se mogu graditi najviše pet građevina u nizu. Najveći koeficijent izgrađenosti građevne čestice iznosi $k_{ig}=0,3$ a koeficijent iskoristivosti građevne čestice iznosi 0,7. Maksimalna nadzemna građevinska bruto površina građevine iznosi najviše 250 m². Ostali uvjeti su određeni u stavku 3. ovog članka.

Članak 38.

Kod izgradnje u izgrađenom području naselja pored uvjeta iz gornjeg članka potrebno se pridržavati i sljedećih smjernica :

- a) kod smještaja građevina na građevnoj čestici tradicijsku dispoziciju objekata;
- b) u oblikovanju novih građevina potrebno je poštivati vrijednosti postojeće izgradnje;
- c) korištenje tradicijskih detalja karakterističnih baš za Dugi otok i Zverinac kao što su kamena balatura, kameni luk, terasa, škure i grilje, kameni pragovi oko prozora i sl. prema karakteristikama naselja;
- d) prilikom oblikovanja građevina dopuštaju se suvremeni arhitektonski izrazi primjereno uklopljeni krajobraz i morfologiju naselja.

Članak 39.

Zbog očuvanja elemenata tradicionalne arhitekture i u cilju očuvanja tradicionalnog krajobraza, a sve radi poticanja seoskog i eko-etno turizma Prostornim planom se dopušta rekonstrukcija i adaptacija postojećih skromnijih građevina utilitarne i stambene arhitekture (manje seoske stambene zgrade, pomoćne zgrade, pojate, štale i sl.) koje su u uporabljivom ili ruševnom stanju. Rekonstrukcija građevina se može obaviti u postojećem gabaritu a moguća je i promjena namjene građevina (sukladno prostorno funkcionalnim odnosima, turističke ponude i sl.).

2.2.3. Uvjeti za izgradnju u neizgrađenim a uređenim dijelovima građevinskih područja naselja

Članak 40.

Neizgrađeno ali uređeno građevinsko područje naselja je faktički neizgrađeno ali uređeno građevinsko područje (na kojem do građevinskih čestica postoji pristup sa prometne površine, odvodnja otpadnih voda i propisan broj parkirališnih mjesta) u skladu s Prostornim planom.

Članak 41.

Neizgrađeno a uređeno građevinsko područje naselja izgrađuje se i uređuje na način da se u što većoj mjeri očuvaju vrijednosti prostora, gdje se dopuštaju građevine suvremenog arhitektonskog izraza (ravni krov i sl.).

Za gradnju novih stambenih, stambeno poslovnih građevina, određuju se slijedeći uvjeti:

- a) minimalna površina građevne čestice iznosi 300 m^2 ;
- b) maksimalni koeficijent izgrađenosti iznosi $k_{ig}=0,4$;
- c) maksimalni koeficijent iskorištenosti je $k_{is}=1$;
- d) maksimalni broj etaža P+2 sa maksimalnom visinom do 9 m, sve građevine mogu imati podrum, suteran i potkrovlje u okviru zadane visine;
- e) minimalna udaljenost od susjedne međe iznosi 2 m;
- f) minimalna udaljenost od nerazvrstanih cesta i drugih javno prometnih površina iznosi 2 m, iznimno pomoćni objekti mogu se graditi na međi uz nerazvrstane ceste i druge javno prometne površine;
- g) minimalna udaljenost od lokalnih cesta i županijskih cesta iznosi 3 m;
- h) minimalna udaljenost od državnih cesta iznosi 4 m;
- i) najmanje 20% površine građevne čestice mora se koristiti kao uređene zelene (vodopropusne) površine obrasle vegetacijom;
- j) maksimalna nadzemna građevinska bruto površina građevine ne može prelaziti 600 m^2 .

Sve građevine se mogu graditi kao slobodno stojeće, dvojne i u nizu.

Dvojne građevine se grade prema prostorno planskim pokazateljima za slobodno stojeću građevinu smještenu na dvije građevne čestice i to u odnosu na koeficijent izgrađenosti i koeficijent iskoristivosti građevne čestice. Stoga građevna čestica na kojoj se gradi dvojna građevina može imati najveći koeficijent izgrađenosti $k_{ig}=0,2$ a najveći koeficijent iskoristivosti $k_{is}=0,5$. Maksimalna nadzemna građevinska bruto površina građevine iznosi najviše 300 m^2 . Građevna čestica mora biti priključena na prometnu površinu najmanje širine kolnika 5,5 m. Ostali uvjeti su određeni u predhodnim stavcima ovog članka.

Građevine u nizu se mogu graditi s najviše tri građevine u nizu. Najveća visina građevine iznosi P+1 ili najviše 7,0 m. Sve građevine mogu imati podrum i potkrovlje u okviru zadane visine. Najveći koeficijent izgrađenosti građevne čestice iznosi $k_{ig}=0,2$ a koeficijent iskoristivosti građevne čestice iznosi 0,5. Maksimalna nadzemna građevinska bruto površina građevine iznosi najviše 250 m^2 . Građevna čestica mora biti priključena na prometnu površinu najmanje širine kolnika 5,5 m. Ostali uvjeti su određeni u stavku 3. ovog članka.

Članak 42.

Brisan.

Članak 43.

Brisan.

Članak 44.

Brisan.

2.2.4. Uvjeti za izgradnju u neizgrađenim dijelovima građevinskih područja naselja

Članak 45.

Neizgrađeno građevinsko područje naselja izgrađuje se i uređuje na način da se u što većoj mjeri očuvaju vrijednosti prostora, gdje se dopuštaju građevine suvremenog arhitektonskog izraza (ravni krov i sl.).

Za gradnju novih stambenih, stambeno poslovnih građevina određuju se slijedeći uvjeti:

- a) minimalna površina građevne čestice iznosi 400 m^2 ;
- b) maksimalni koeficijent izgrađenosti građevne čestice za slobodno stojeće građevine iznosi $k_{ig}=0,3$;
- c) ukoliko se podrumске etaže koriste u funkciji smještaja vozila u mirovanju (garaža) tada najveći koeficijent izgrađenosti građevne čestice za tu etažu može iznositi do $k_{ig}=0,6$;
- d) maksimalni koeficijent iskorištenosti iznosi $k_{is}=0,8$, a za izvedbu terasa i balkona dopušta se povećanje iskorištenosti do 10%;
- e) maksimalni broj etaža P+2 sa maksimalnom visinom do 9 m, sve građevine mogu imati podrum i suteran u okviru zadane visine;

- f) minimalna udaljenost od susjedne međe iznosi 3 m;
- g) minimalna udaljenost od nerazvrstanih i drugih prometnih površina iznosi 3 m,
- h) minimalna udaljenost od lokalnih cesta i županijskih cesta iznosi 4 m;
- i) minimalna udaljenost od državnih cesta iznosi 5 m;
- j) najmanje 30% površine građevne čestice mora se koristiti kao uređene zelene (vodopropusne) površine obrasle vegetacijom;
- k) maksimalna nadzemna građevinska bruto površina građevine iznosi 600 m²;
- l) otvoreni bazen bruto površine od 24 m² i dubine do 2,0 m ne obračunava se u koeficijent izgrađenosti građevne čestice.

Za građevine tlocrtne površine do 50 m² maksimalna visina je P+1, odnosno najviše 6,0 m.

Sve građevine se mogu graditi kao slobodno stojeće, dvojne i u nizu.

Dvojne građevine se grade prema prostorno planskim pokazateljima za slobodno stojeću građevinu smještenu na dvije građevne čestice i to u odnosu na koeficijent izgrađenosti i koeficijent iskoristivosti građevne čestice. Stoga građevna čestica na kojoj se gradi dvojna građevina može imati najveći koeficijent izgrađenosti kig=0,2 a najveći koeficijent iskoristivosti kis=0,5.

Maksimalna nadzemna građevinska bruto površina građevine iznosi najviše 300 m². Građevna čestica mora biti priključena na prometnu površinu najmanje širine kolnika 5,5 m. Ostali uvjeti su određeni u prethodnim stavcima ovog članka.

Građevine u nizu se mogu graditi s najviše tri građevine u nizu. Najveća visina građevine iznosi P+1 ili najviše 7,0 m. Sve građevine mogu imati podrum i potkrovlje u okviru zadane visine. Najveći koeficijent izgrađenosti građevne čestice iznosi kig=0,2 a koeficijent iskoristivosti građevne čestice iznosi 0,5. Maksimalna nadzemna građevinska bruto površina građevine iznosi najviše 250 m. Građevna čestica mora biti priključena na prometnu površinu najmanje širine kolnika 5,5 m. Ostali uvjeti su određeni u stavku 3. ovog članka.

Članak 46.

Brisan.

Članak 47.

Brisan.

Članak 48.

Brisan.

Članak 49.

Brisan.

Članak 50.

Brisan.

Članak 51.

Brisan.

Članak 52.

Brisan.

Članak 53.

Brisan.

Članak 54.

Brisan.

Članak 55.

Brisan.

Članak 56.

Brisan.

2.2.5. Uvjeti za izgradnju u posebnim dijelovima građevinskih područja naselja**Članak 57.**

Posebni dijelovi građevinskog područja naselja čine neizgrađeno građevinsko područje u kojima se primjenjuju slijedeći uvjeti uređenja i građenja:

- a) minimalna površina građevinske parcele iznosi 1500 m²;
- b) maksimalni koeficijent izgrađenosti iznosi $k_{ig}=0,15$;
- c) maksimalni koeficijent iskorištenosti iznosi $k_{is}=0,3$;
- d) maksimalni broj etaža P+1 sa maksimalnom visinom 7 m;
- e) minimalna udaljenost građevine od susjedne međe i svih prometnih površina iznosi 5 m;
- f) sve građevine se mogu graditi s podrumom unutar zadane visine;
- j) najmanje 50% površine građevne čestice mora se koristiti kao uređene zelene (vodopropusne) površine obrasle vegetacijom.

Sve građevine se mogu graditi kao slobodno stojeće i dvojne.

Dvojne građevine se grade prema prostorno planskim pokazateljima za slobodno stojeću građevinu smještenu na dvije građevne čestice i to u odnosu na koeficijent izgrađenosti i koeficijent iskoristivosti građevne čestice. Stoga građevna čestica na kojoj se gradi dvojna građevina može imati najveći koeficijent izgrađenosti $k_{ig}=0,1$ a najveći koeficijent iskoristivosti $k_{is}=0,2$. Maksimalna nadzemna građevinska bruto površina građevine iznosi najviše 300 m. Građevna čestica mora biti priključena na prometnu površinu najmanje širine kolnika 5,5m. Ostali uvjeti su određeni u prethodnim stavcima ovog članka.

Članak 57a.**2.2.6. Ostali uvjeti za gradnju**Visina građevina

Nove građevine stambene, stambeno poslovne, javne i društvene te ugostiteljsko-turističke namjene sa smještajnim kapacitetima mogu imati najviše tri nadzemen etaže.

Iznimno, crkve, sportske, višenamjenske i druge dvorane i slične građevine čija tehnologija ili funkcija zahtjeva veću visinu mogu biti više od 10,00 m.

Priključak građevnih čestica na prometnu površinu

Priključak na cestu državnog značaja moguće je na temelju prethodnog odobrenja nadležnog tijela za ceste u postupku ishođenja odgovarajućeg akta za građenje.

Priključak na ostale (nerazvrstane) ceste moguće je temeljem prethodnog odobrenja nadležnog tijela općinske uprave u postupku ishođenja odgovarajućeg akta za građenje ili na temelju dokumenta prostornog uređenja detaljnijeg stupnja razrade.

Prometne površine i prilazi građevinama javne namjene, moraju imati elemente kojima se osigurava nesmetano kretanje osoba s poteškoćama u kretanju.

Udaljenost građevine od prometnih površina

Kada državna, županijska ili lokalna cesta prolazi kroz građevinsko područje i kada se uređuje kao ulica, udaljenost građevinske linije od regulacijske linije iznosi:

	ruralna aglomeracija	izgrađeno GP	neizgrađeno a uređeno GP	neizgrađeno GP
nerazvrstene ceste i ostale prometne površine	1	2	2	3
lokalna cesta	1	2	3	4
županijska cesta	1	2	3	4

državna cesta	1	3	4	5
---------------	---	---	---	---

Iznimno od gornjeg stavka u ruralnim aglomeracijama i izgrađenom dijelu građevinskog područja, kod interpolacije građevina, kada je postojećom izgradnjom već formirana građevinska linija u odnosu na regulacijsku liniju, ta građevinska linija se zadržava i za interpoliranu građevinu.

Smještaj vozila na građevnoj čestici

Smještaj vozila planira se na građevnim česticama u skladu s odredbama iz poglavlja 5.1 Cestovni promet. Izuzetno, unutar ruralnih aglomeracija i unutar izgrađenog dijela građevinskog područja, i ukoliko nema uvjeta za uređenje parkirališta ili gradnju garaže na građevnoj čestici, moguće je riješiti smještaj vozila na javnom parkiralištu. U tom slučaju obvezno je plaćanje tržišne cijene za gradnju potrebnih parkirališnih mjesta a ubrana sredstva namjenski trošiti za gradnju javnih parkirališta najbližih lokaciji za koju se traži odstupanje.

Odstupanja od propisane površine građevne čestice

Prilikom neposredne primjene Prostornog plana ili u detaljnijem planu koji se izrađuje na temelju Prostornog plana, može se odobriti odstupanje od propisane veličine građevne čestice, ako je građevna čestica smanjena radi formiranja čestice za površinu javne namjene (ceste i dr.). U tom slučaju površina građevne čestice može biti manja za površinu koja se odvojila za formiranje javne namjene a najviše 20%. U tom slučaju maksimalni koeficijent izgrađenosti K_{ig} i maksimalni koeficijent iskorištenosti K_{is} obračunavaju se na temelju izvorne površine građevne čestice prije odvajanja dijela za javnu namjenu.

U slučaju kada je građevna čestica smanjena radi formiranja koridora planirane prometnice tada je moguća manja udaljenost građevine od javno prometne površine od one koja je propisana.

2.2.7. Uvjeti za oblikovanje građevina i građevnih parcela

Članak 58.

Prilikom gradnje građevine potrebno je u što većoj mjeri očuvati prirodnu konfiguraciju terena građevne čestice na način da se iskopi izvode samo radi gradnje podruma i temelja a kosi teren uređuje kaskadno ili ostavlja u prirodnom ili zatečenom nagibu.

Površina između građevinske i regulacione linije može se koristiti kao slobodni prostor, vrt i sl., a na toj površini po potrebi se mogu graditi infrastrukturno-komunalne instalacije i sl.

Prirodni teren je neizgrađena površina zemljišta (građevne čestice) prije izgradnje. Prilikom gradnje stambenih i turističkih građevina uređenje građevne čestice se može izvesti na način da se nasipanjem ili iskopom visinski izmijeni prosječna ploha prirodnog terena (neizgrađena površina zemljišta prije izgradnje) najviše za 1,0 m.

Članak 59.

Brisan.

Članak 60.

Građevine mogu imati ravni ili kosi krov. Moguće je i formiranje terase u srednjoj trećini krovne plohe, ali unutar gabarita krova. Dopušteni su krovni luminari i prozori u krovnoj plohi (abain).

Kod gradnje novih građevina, krov svojom dužom stranom mora biti paralelan sa izohipsama terena.

Omogućava se ugradnja sunčanih kolektora na krovu građevine, osim u zaštićenim dijelovima naselja.

Vijenac krova može biti najviše 30 cm istaknut od ruba pročelja objekta a na zabatu od 10 cm.

Horizontalni i vertikalni gabarit građevina, oblikovanje fasada i krovišta te upotrijebljeni građevinski materijal, trebaju biti u skladu s krajolikom i načinom građenja na ovom području.

Balkoni se mogu raditi kao istaknuti na dijelu pročelja građevine ili uvučeni u obliku lođe.

2.2.8. Uvjeti za izgradnju ograda i pomoćnih građevina

Članak 61.

Pomoćni objekti uključivo i garaže grade se u okviru maksimalno dopuštene brutto izgrađenosti čestice. Mogu biti isključivo jednoetažni (prizemni) i to pokriveni kosim krovom sa padom vode na parcelu investitora.

Ukoliko su prislonjeni uz glavni objekt mogu imati i ravno krovno sa funkcijom prohodne terase koja ne smije biti bliža od 2.0 metra od susjedne međe, ako se susjed s time ne usuglasi.

Pomoćni objekt, osim u slučaju iz prethodna stavka, može se graditi i bliže od 3.0 m od granice susjedne parcele i tako da se prisloni uz među susjeda ako se susjedni objekt također nalazi na toj međi.

Bliže od 3.0 m od granice susjedne parcele ne mogu se graditi pomoćni objekti sa funkcijom pomoćne kuhinje ili druge namjene ukoliko ista predviđa upotrebu roštilja sa dimnjakom, otvorenog ložišta, kamina i sl.

Pomoćni objekt mora biti udaljen od regulacione linije prema prometnici u skladu s člankom 46.

Kod specifičnih građevinskih terena kad je visinska razlika između kote prometnice i nivelacione kote čestice veća od 3.0 m, garaža se može izvesti i na 2.0 m od regulacione linije prema prometnici. Na ovaj način locirana garaža ne smije biti šira od 6.0 m.

Kad se ograde izgrađuju prema državnoj ili županijskoj prometnici koja nema nogostup ne smiju se graditi bliže od 1,5 m od prometnice.

Članak 62.

Ovim Planom određuje se broj sklonišnih mjesta u skloništima:

- za višestambenu zgradu na 50 m² razvijene građevinske površine osigurati jedno sklonišno mjesto,
- za poslovne, proizvodne i slične građevine osigurati sklanjanje 2/3 ukupnog broja djelatnika, a za rad u smjenama dimenzionirati prema broju djelatnika u najvećoj smjeni,
- za javna skloništa prema procijenjenom broju stanovnika koji se mogu zateći na javnom mjestu.

Članak 63.

Za zaštitu i sklanjanje ljudi i materijalnih dobara potrebno je osigurati skloništa po opsegu zaštite:

- dopunske zaštite otpornosti 50 kPa,
- osnovne zaštite otpornosti 100 do 300 kPa.

Sva skloništa osnovne i dopunske zaštite moraju biti dvonamjenske građevine i prvenstveno se trebaju koristiti u mirnodopske svrhe u skladu s opredjeljenjima i interesima investitora ili projektantskim smjernicama urbanističkih planova.

Dvonamjenske objekte, kao i skloništa kojima nije moguće odrediti mirnodopsku namjenu, potrebno je projektirati kao višenamjenske poslovne prostore s ovim minimalnim zahtjevima:

- svjetla visina minimalno 2,80 m
- kolni prilaz prema glavnom ulazu i rezervnom izlazu
- sanitarni čvorovi (u objektu ili neposredno uz njega) s fleksibilnom izvedbom priključka na vodovod i kanalizaciju,
- priključak za telefon i antenske priključke.

U slučaju ratnih opasnosti skloništa se trebaju u roku od 24 sata osposobiti za potrebe sklanjanja.

Lokaciju pojedinog skloništa ili dvonamjenskog objekta treba predvidjeti tako da je pristup omogućen i u uvjetima rušenja građevina.

Zone obvezne izgradnje skloništa i lokacija pojedinog skloništa ili dvonamjenskog objekta, utvrđuju se uz suglasnost nadležnog tijela uprave.

Članak 64.

Pri planiranju i gradnji podzemnih, javnih, komunalnih i sl. građevina, dio kapaciteta nužno je prilagoditi zahtjevima sklanjanja ljudi, ukoliko u zoni takve građevine sklanjanje nije osigurano na drugi način.

2.3. Izgrađene strukture van građevinskog područja naselja

Članak 65.

Sukladno odredbama ovog Plana izgrađene strukture van naselja su:

- zone gospodarske namjene (I3)
- zone turističko-ugostiteljske namjene izvan granica naselja (T2 i T3)

- zone sportsko-rekreacijske namjene izvan granica naselja (R2)
- zona posebne namjene
- groblja izvan GP naselja
- površine infrastrukturnih sustava
- pojedinačni objekti pod zaštitom kulture i ostale povijesne građevine izvan GP naselja
- pojedinačni objekti u funkciji poljoprivredne proizvodnje
- pojedinačni objekti i uređaji unutar šumskih površina
- pojedinačni zdravstveni i rekreacijski objekti koji koriste prirodne resurse i sl.

2.3.1. Uvjeti za izradu detaljnije planske dokumentacije zona gospodarske namjene izvan GP naselja

Članak 66.

Planom su predviđene slijedeće gospodarske zone izvan granica GP naselja i to:

- gospodarska zona (I3) uz GP naselja Zaglav, površine 1,59 ha
- gospodarska zona (I2, I3) uz GP naselja Sali, površine 7,8 ha
- gospodarska zona (H) uz GP naselja Sali, uvala Dumboka, površine 1,34 ha.
- gospodarska zona (I2) Brbinj površine 19,1 ha.

Gospodarska zona (I3) uz GP naselja Zaglav, površine 1,59 ha obuhvaća sadržaje postojeće uljare. Planom se predviđa gradnja novih sadržaja proizvodno prehrambene djelatnosti (pekara i sl.).

Gospodarska zona (I2, I3) uz GP naselja Sali, površine 7,8 ha, obuhvaća pogon za proizvodnju ribe. Planom se planira proširenje za gradnju sadržaja proizvodnih pogona čiste prerađivačke industrije (proizvodi od drva i sl.).

Gospodarska zona (H) uz GP naselja Sali, uvala Dumboka, površine 1,34 ha, obuhvaća proizvodne sadržaje marikulture.

Gospodarska zona (I2) Brbinj, površine 19,1 ha; potpuno neizgrađena zona. U ovoj zoni planira se izgradnja pogona za reciklažu i proizvodnju sekundarnih sirovina, separaciju i proizvodnju tampona od otpadnog građevinskog materijala. Dopušta se izgradnja zanatskih proizvodnih pogona.

Unutar zone gospodarske namjene izvan područja naselja ne može se graditi bez da je donesen Urbanistički plan uređenja za cjelovitu zonu koji mora odrediti za svaku pojedinu gospodarsku djelatnost:

- vrstu energenta koji se koristi u proizvodnji,
- ugrožavanje krajobraznih i prirodnih vrijednosti,
- učestalost, količine i vrste prometa,
- vrstu i kapacitete potrebite infrastrukture i
- veličinu prostora za planirani zahvat.

2.3.2. Uvjeti za izradu detaljnije planske dokumentacije zona ugostiteljsko-turističke namjene

Članak 67.

Zone ugostiteljsko-turističke namjene izvan područja naselja, određuju se kao:

- turistička naselja (T2),
- kampovi i autokampovi (T3),

koji moraju činiti funkcionalnu cjelinu i imati jedinstvenu upravu.

Ispred turističkih zona uz obalu može se planirati privez turističkih brodova u funkciji iste.

Članak 68.

Planom su utvrđene zone postojeće turističke izgradnje i projekcija nove izgradnje u obliku mogućih graničnih kapaciteta.

Zone se mogu planirati samo nakon provedenih ispitivanja proširenja i nadogradnje postojećih turističkih zona na području Općine Sali radi racionalnog korištenja prostora i postojećih infrastrukturnih uređaja/sustava.

Članak 69.

Planom su na području Općine Sali određene slijedeća građevinska područja ugostiteljsko-turističke namjene izvan GP naselja:

- uvala Božavčica, naselje Božava, površine 5 ha, vrste T2, max.kapaciteta 600 kreveta – postojeća
- planirane turističke zone:

Tablica 27. Turističke zone

NASELJE	LOKACIJA	VRSTA	POVRŠINA	KAPACITET
Soline	Saharun	T2	8,00	400
Verunić	sjeverozapad	T2	3,00	300
Verunić	Lučica	T3	2,00	100
Veli Rat	Svjetionik	T3	2,00	100
Veli Rat	Kanalić	T2	2,00	100
Veli Rat	Polje	T2	4,00	200
Božava	uvala Zagračina	T2	4,00	200
Dragove	Paprenica	T2	5,00	200
Brbinj	/Bok/ rt Vrnjaška	T2	2,00	100
Brbinj	Uvala Brbišćica	T2	5,00	300
Savar	Uvala Ilo	T2	2,00	100
Savar	Uvala Ovča	T2	2,00	100
Zaglav	Trstenica	T3	3,00	200
Zaglav	Uvala Triluke	T2	5,00	300
Sali	Uvala Sašćica 2	T2	4,00	200
Sali	Rasohača	T2	2,00	100
Sali	Griže	T2	4,00	200
Sali	Uvala Dumboka	T2	3,00	200

Članak 70.

Prostorna cjelina ugostiteljsko-turističke namjene uz obalu, širine veće od 500 m, mora imati najmanje jedan javni cestovno pješački pristup do obale.

Članak 71.

Uvjeti za gradnju i uređenje zona turističko-ugostiteljske namjene T2:

- smještajna građevina može se planirati samo izvan pojasa od najmanje 100 m od obalne crte
- maksimalna visina objekta je 10.0 m, broj etaža nije određen, time da se planom užeg područja može i drugačije propisati. Objekti pratećih sadržaja mogu biti maksimalne visine od 6.0 metara od nivelacione kote do vijenca objekta.
- maksimalan koeficijent izgrađenosti građevinske čestice je 0,3
- maksimalan koeficijent iskoristivosti građevinske čestice je 0.8.
- uz obalni pojas se može planirati uređena i/ili prirodna plaža
- najmanje 40 % površine građevinske čestice mora se urediti sa parkovnim autohtonim nasadima i prirodnim zelenilom.

Uvjeti iz ovog članka su ujedno i smjernice za izradu detaljnije planske dokumentacije za zonu turističko-ugostiteljske namjene.

U pogledu infrastrukturne opremljenosti svakoj zoni iz čl.69. ovih Odredbi mora se osigurati:

- neovisnu, kontinuiranu, kvalitetnu i dostatnu vodoopskrbu
- neovisnu, kontinuiranu, kvalitetnu i dostatnu opskrbu električnom energijom
- odvodnju otpadnih voda sa zatvorenim kanalizacijskim sustavom za pročišćavanjem, koji može biti i autonoman.
- interna prometna mreža unutar zone sa zajedničkim priključkom na javnu prometnicu bez mogućnosti direktnog priključivanja pojedinih jedinica na istu.

Članak 72.

Primjena ovih standarda i normativa osigurava se izradom Urbanističkog plana uređenja za predmetno građevinsko područje kao cjelovitu zonu bez kojeg nije moguće planirati ili graditi na njemu.

Članak 73.

Kampovi i auto-kampovi mogu se graditi i planirati isključivo u izdvojenim građevinskim područjima

turističko ugostiteljske namjene izvan naselja, ako su predviđeni ovim Planom.

Auto-kampovi su uređen prostor unutar kojih se smještaj gostiju odvija u šatorima ili kamp-vozilima. Ukoliko se u kampu u naravi ne obavlja odgovarajuća gospodarska djelatnost dulje od pet godina izgrađene ili postavljene objekte mora se ukloniti i okoliš dovesti u prvobitno stanje.

Članak 74.

Posebni uvjeti za gradnju i uređenje turističko-ugostiteljskih zona T3 - kamp:

- prostor mora biti ograđen čvrstom ogradom s jednim nadzireanim ulazom uz koji je recepcija
- najveća bruto tlocrtna površina objekta recepcije iznosi 50 m², a za kampove veće od 3.0 ha iznosi 150 m². U kampovima većim od 3.0 ha u ovu tlocrtnu površinu objekta smještaju se i ostali sadržaji (trgovina, manji ugostiteljski sadržaji, mjenjačnica i slično).
- unutar prostora kampa (auto-kampa) nije dozvoljena gradnja čvrstih smještajnih jedinica niti betonskih platformi za smještaj tipskih (montažnih) smještajnih jedinica.
- unutar kampa manjeg od 5000 m² recepcija i drugi prateći sadržaji, uključivo i sanitarni čvorovi, ne mogu biti građeni kao objekti čvrsto povezani sa tlom.
- jedno kamp mjesto mora osigurati smještaj šatora, pretprostor za šator, smještaj vozila srednje veličine i okolni prostor.
- ukupna površina auto-kampa se dimenzionira na način da se po jednom kamp mjestu određuje površina od najmanje 60 m².
- prilikom izgradnje sanitarnih elemenata potrebno je poštivati uvjete i smjernice određene posebnim propisima i podzakonskim aktima
- unutar kampa mogu se planirati sportsko-rekreacijski sadržaji i površine.
- kampovi površine veće od 3.0 ha, moraju imati i trgovinu s namirnicama i potrepštinama.
- objekti koji se grade za potrebne funkcije kampa mogu imati katnost-prizemlje, završno sa ravnim ili kosim krovom.

Uvjeti iz ovog članka su ujedno i smjernice za izradu detaljnije planske dokumentacije za zonu turističko-ugostiteljske namjene T-3.

2.3.3. Uvjeti za izradu detaljnije planske dokumentacije zona sportsko-rekreacijske namjene izvan GP naselja

Članak 75.

Planom su određena slijedeća građevinska područja sportsko-rekreacijske namjene R2 (rekreacija) izvan granica GP naselja:

Tablica 23. Izdvojena GP sportsko rekreacijske namjene

Izdvojena GP sportsko rekreacijske namjene				
R.b.	Naselje	Lokalitet	Površina GP (ha)	Vrsta
1.	BOŽAVA (R2)		0,44	R2
2.	LUKA (R2)		0,66	R2
3.	SALI (R2)		0,77	R2
4.	SAVAR (R2)	uvala Ilo	0,53	R2
5.	VELI RAT (R2)		0,86	R2
6.	VERUNIĆ (R2)		1,20	R2
7.	ZVERINAC (R2)		0,26	R2
8.	SOLINE (R3)	Saharun	2,85	R3

Članak 76.

Unutar građevinskog područja sportsko-rekreacijske namjene ne može se graditi bez da je donesen Urbanistički plan uređenja za cjelovitu zonu.

Članak 77.

Građevine sportsko-rekreativne namjene grade se odnosno rekonstruiraju za potrebe turističkih zona te za potrebe cijelog naselja.

Ukupna visina građevina smije biti najviše visine do vijenca 7,5 m mjereno od najniže točke uređenog terena uz građevinu do vijenca građevine.

Moguća je gradnja građevina što upotpunjuju i služe osnovnoj djelatnosti (garderobe, sanitarije, manji ugostiteljski sadržaji), ukupne BRP-e do 100 m²/ha cjelovite uređene površine primjenu lokacijskih uvjeta koji se utvrđuju odnosno planiraju na osnovu idejnog rješenja izrađenog sukladno sadržaju ovog plana.

Oblikovanje građevina mora biti prilagođeno tradicijskoj arhitekturi kraja.

Minimalno 40% površine treba zadržati u prirodnom obliku uz mogućnost hortikulturnog uređenja.

Članak 78.

Unutar zone sportsko-rekreacijske namjene izvan granica GP naselja nije dozvoljena izgradnja turističkih smještajnih kapaciteta ili stambenih objekata.

Sadržaji unutar zone moraju biti priključeni na objekte infrastrukture.

Članak 79.

U zahvatu ovog Plana nije moguće graditi ni planirati golf igrališta, osim mini-golfa u funkciji turističkih objekata.

2.3.4. Uvjeti za izgradnju i uređenje zone posebne namjene izvan GP naselja

Članak 80.

Planom su određene postojeće zone posebne namjene (za potrebe obrane) sa zaštitnim i sigurnosnim prostorima i to za trajno perspektivne i privremeno perspektivne:

ZONE TRAJNO PERSPEKTIVNE:

- Božava
- Dragove
- Paprenica
- Čuška duboka
- Mir
- Vela straža
- Zagračina
- Paprenica
- Bukašin
- Zrakoplovna vježbališta Dugi otok – LD-20 i LD-22

ZONE PRIVREMENO PERSPEKTIVNE

- Vojarna Sali u Salima
- Karaula, O.Sali u Salima.

Članak 81.

Za zone trajno perspektivne, prikazane na karti 1:Korištenje i namjena površina, mj 1:25000:

- Uvala Zagračina
- Uvala Paprenica
- Uvala Bukašin
- Uvala Dumboka

predviđeno je zaštitno područje, položaj i veličina kojeg će se odrediti odlukom nadležnog tijela.

Za zonu trajno perspektivnu Vela straža – predviđeno je zaštitno područje, položaj i veličina kojeg će se odrediti odlukom nadležnog tijela.

Članak 82.

Prikaz sigurnosnih područja za zone navedene u čl 80. nalaze se u Grafičkom dijelu 3.1 Uvjeti za korištenje, uređenje i zaštitu površina – uređenje i zaštita površina.

Članak 83.

Trajno perspektivne zone imaju značenje programa za zaštitu na državnoj razini.

Privremeno perspektivne zone dugoročno se mogu prenamjeniti za potrebe civilnog korištenja prostora.

Članak 83a.

Za trajno perspektivne zone, navedene u članku 81. prilikom izrada plana užeg reda potrebno je osigurati mogućnost pristupa navedenim lokacijama, te priključke na infrastrukturu i zatražiti suglasnost MORH-a o zaštiti interesa obrane u zahvatu planova nižeg reda.

2.3.5. Uvjeti za izgradnju i uređenje groblja izvan GP naselja

Članak 84.

Planom su određene lokacije za proširenje postojećih groblja izvan granica GP-a.

Do groblja se mora osigurati kolna prometnica minimalne širine 5,0m. U sklopu parcele groblja potrebno je osigurati parkiralište, sukladno čl.149. ovih odredbi te minimalno 30% površina namijenjenih zelenilu. Osim grobnih mjesta unutar groblja mogu biti smješteni prizemni prateći sadržaji (kapelica, mtrvačnica, cvjećarnica i sl.). Groblje mora biti ograđeno ogradom.

Uvjeti za izgradnju i uređenje površina infrastrukturnih sustava

Članak 85.

Brisan.

2.3.6. Uvjeti za gradnju izvan građevinskog područja

Članak 86.

Građenje izvan građevinskog područja mora biti uklopljeno u krajobraz tako da se:

- očuva kakvoća i cjelovitost poljodjelskog zemljišta i šuma,
- očuva prirodni prostor pogodan za rekreaciju, a gospodarska namjena usmjeri na predjele koji nisu pogodni za rekreaciju,
- očuvaju kvalitetni i vrijedni vidici,
- sukladno posebnim propisima riješi odvodnja, pročišćavanje otpadnih voda i zbrinjavanje otpada.

Izvan građevinskog područja omogućava se gradnja slijedećih građevina:

- a) prijavljeno poljoprivredno gospodarstvo i pružanje ugostiteljsko turističkih usluga u seoskom domaćinstvu;
- b) gospodarske građevine u funkciji poljoprivredne proizvodnje, farme;
- c) staklenici i plastenici, spremište za alat;
- d) vidikovci;
- e) manje kapelice, križevi i sl.;
- f) građevine infrastrukture (prometne, telekomunikacijske, energetske, komunalne i dr.).

Izvan granica građevinskog područja omogućava se uređenje obalne šetnice (lungo mare) minimalne širine 1,5 m koja se može obraditi kamenom, betonskim kockama, šljunkom i sl. Uz lungo mare moguće je postavljanje klupa za odmor i uređenje platoa.

Izvan građevinskog područja ne dopušta se postavljanje šatora, kamp ili montažnih kućica.

Uvjeti utvrđivanja koridora ili trasa i površina prometnih i drugih infrastrukturnih sustava sadržani su u točki 5. ovih odredbi.

2.3.6.1. Uvjeti za prijavljeno poljoprivredno gospodarstvo i pružanje ugostiteljsko turističkih usluga u seoskom domaćinstvu

Članak 87.

Izvan granica građevinskog područja, unutar ZOP-a moguća je gradnja građevina za potrebe prijavljenih poljoprivrednih gospodarstava i pružanje ugostiteljskih i turističkih usluga u seoskom domaćinstvu, obrta registriranog za obavljanje poljoprivrede ili pravnih osoba za obavljanje, i to prema slijedećim uvjetima:

- minimalna površina posjeda 3 ha;
- maksimalna visina građevine je prizemlje i krov, odnosno 5 m;
- maksimalna nadzemna površina građevine može iznositi do 400 m² u što se ne uključuje površina podruma, dopušta se potpuno ukopan podrum maksimalne građevinske (bruto) površine do 1000 m²;
- minimalna udaljenost građevine od obalne crte iznosi 50 m;
- pristup građevinskoj čestici može se riješiti u skladu sa lokalnim uvjetima (tradicionalni poljoprivredni putovi, šumski putovi, protupožarni putovi i sl.), a koji ne moraju biti provedeni u katastarskim operatima;
- građevina se treba priključiti na elektroenergetski sustav, a rješenje ostale komunalne infrastrukture prema lokalnim prilikama (cisterne za vodu, zahvat podzemne vode, sabirna jama i sl.);

- na građevinskoj čestici moguća je gradnja otvorenog bazena ukupne bruto građevinske površine do 24 m², uređenje otvorenog parkirališta s drvoredom te uređenje ostalih zelenih površina (kao parkovsko ili autohtono zelenilo);
- ukoliko prijavljeno poljoprivredno gospodarstvo graniči sa obalnom crtom (pomorskim dobrom) dopušta se uređenje obale i to isključivo gradnja manjeg pristana za privez plovila a ostali dio obale mora biti sačuvan u prirodnom izgledu.

Članak 88.

Brisan.

2.3.6.2. Uvjeti za gospodarske građevine u funkciji poljoprivredne proizvodnje, farme**Članak 89.**

Brisan.

Članak 90.

Na poljoprivrednom zemljištu, isključivo izvan građevinskih područja, mogu se graditi građevine za vlastite potrebe, poljske kućice sa namjenom odmorišta, spremišta za alate i manje strojeve te poljoprivredne proizvode, te cisterne za vodu.

Poljska kućica se smatra pomoćnim objektom i može se graditi na bloku poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu iste osobe koje nije manje od 2000 m² i mora biti udaljena od obalne crte najmanje 100 m.

Poljske kućice ne mogu biti veće bruto tlocrtna površine od 30 m², a trebaju biti građene isključivo u kamenu sa pokrovom od kamenih ploča ili kupe kanalice.

Dopuštena je katnost prizemlje, maksimalne svijetle visine od 3.0 m. Podrum nije dopušten.

Ukoliko se poljska kućica ne koristi sukladno svojoj namjeni dulje od pet godina ili se objekt očigledno pretežito koristi u drugoj namjeni (poslovna, stambena ili slično) mora se ukloniti i okoliš dovesti u prvobitno stanje.

Cisterne za vodu grade se na poljoprivrednom zemljištu površine 2000 m², na udaljenosti 150 m od morske obale. Zapremnina cisterne za vodu može biti maksimalno 100 m³, sa naplavnom površinom 150 m² uključujući i površinu cisterne za vodu. Cisterne se grade kao potpuno ukopane. Pokrov cisterne za vodu i naplavne površine treba biti popločan kamenim pločama.

Uz poljsku kućicu a i onda kada njena gradnja nije dopuštena moguće je graditi na poljoprivrednom zemljištu cisterne za vodu koje moraju biti ukopane u teren i površine do 50 m², te poljske kamenice.

Poljske kućice se mogu priključiti na komunalnu infrastrukturu.

Članak 91.

Gospodarske građevine u funkciji poljoprivredne i stočarske (peradarske) proizvodnje, farme smatra se funkcionalno povezana grupa građevina s pripadajućim poljoprivrednim zemljištem, prvenstveno namijenjena poljoprivrednoj, stočarskoj (peradarskoj) proizvodnji ili uzgoju divljači, što se izgrađuju izvan građevinskog područja naselja. Veličina posjeda iznosi najmanje 3,0 ha.

U sklopu farme je moguće graditi slijedeće građevine:

- osnovne gospodarske građevine za potrebe biljne i stočarske (peradarske) proizvodnje, uzgoj divljači, čuvanje domaćih životinja i skladištenje poljoprivrednih proizvoda i slične građevine,
- gospodarske građevine za potrebe pakiranja poljoprivrednih proizvoda koji se pretežno ili u cijelosti proizvode na farmi;
- pomoćne građevine (garaže, spremišta poljoprivrednih strojeva, alata i sl.).

Površina i raspored građevina iz stavka 1. ovog članka utvrđuje se u skladu s tehnologijom proizvodnje i u skladu s potrebama pojedine vrste poljoprivredne djelatnosti. Smještaj građevina je potrebno organizirati tako da se grupiraju u jednom dijelu posjeda uz slijedeće uvjete:

- najveća bruto razvijena površina svih građevina iznosi 800 m², građevine se moraju uklopiti u krajobraz na načina da svojim volumenom ne narušavaju prirodne vrijednosti i moraju biti riješene u više volumena;
- najveća visina građevina iznosi Po+P, odnosno najviše 5,0 m. Visina gospodarske građevine izuzetno može biti i veća od propisane ukoliko to traži njihova funkcija ili tehnološki proces;
- najmanja udaljenost gospodarskih građevina od međe iznosi 10,0 m;
- na farmi moraju biti osigurane mjere zaštite okoliša i to posebno u pogledu zaštite tla i zraka.

2.3.6.3. Uvjeti za gradnju ostalih poljoprivredno gospodarskih građevina (staklenici, plastenici i spremišta za alat)**Članak 92.**

Pčelinjaci su dopušteni, ali se ne smiju postavljati na udaljenosti manjoj od 500m od naseljenih područja, niti bližoj od 500 m od obalne crte mora, te bliže od 200m od javnih prometnica.

Članak 93.

Staklenicama ili plastenicima u smislu ovih odredbi podrazumijevaju se objekti lagane konstrukcije maksimalne visine od 4.5 m, neograničene površine, u kojima može biti izvedena električna i vodovodna instalacija radi intenzivne proizvodnje poljoprivrednih proizvoda.

Za ove objekte nije potrebno formirati građevinsku parcelu.

Ovi objekti mogu se, kao privremeni, postaviti i unutar građevinskih područja do privođenja zemljišta svrsi, ali ne bliže od 300 m od obalne crte mora.

Ovi objekti grade se odnosno postavljaju i planiraju na osnovu idejnog rješenja izrađenog sukladno sadržaju ovog plana, uz suglasnost svih nadležnih tijela i službi, ukoliko posebnim propisima odnosno ovim Planom nije obvezna i izradba prostornog plana užeg područja.

Ove građevine se moraju bez odlaganja ukloniti nakon isteka vremena za koje im je odobreno postavljanje.

Članak 94.

Poljske kućice, staklenici i plastenici, pčelinjaci, tovilista, gospodarske objekti smatraju se u smislu ovog Prostornog plana uređenja Općine Sali privremenim objektima koji se moraju ukloniti ako i kada nastupe za to propisani uvjeti.

Članak 95.

Na području naselja Sali, zona maslinika Saljsko polje, koji se nalazi na jugoistočnom dijelu otoka, unutar granica naselja Sali, obalom do uvale Dumboka obuhvaćajući istu, zatim odatle pravcem ravno na brijeg Kruševac te pravcem preko brijega Berčastac na brijeg Koženjak, a odatle ravno na naselje Sali, obuhvatne površine od 240 ha, također je zaštićen u kategoriji značajan krajobraz.

2.3.6.4. Uvjeti za gradnju kapelica, križeva i vidikovaca**Članka 95a.**

Planom su određene pozicije vidikovaca na istaknutim reljefnim pozicijama s atraktivnim pogledom. Vidikovci se mogu opremiti kao uređena odmorišta bilo da se do njih pristupa kolnim ili uređenim pješačkim putem.

Na vidikovcu je moguće uređenje platoa sa klupama za sjedenje i nadstrešnicom za zaštitu od sunca ili kiše.

Položaj vidikovaca prikazane su na kartografskom prikazu broj 3.1. u mjerilu 1:25000 kao točke i potezi značajni za panoramske vrijednosti krajobraza.

Članak 95b.

Izvan građevinskog područja mogu se graditi zavjetni križevi, spomenici i kapelice površine do 12 m².

Članak 96.

Izvan GP naselja, na šumskom zemljištu, Planom se dozvoljava izgradnja slijedećih objekata:

- građevine u funkciji gospodarenja šuma
- pomoćne građevine u funkciji zaštite šuma: šumske ceste, požarni putevi i ostala infrastruktura i uređaji za zaštitu od požara, objekti za osmatranje i dojavu i sl.
- infrastrukturne građevine koje nije racionalno graditi izvan zona šume, a svojom gradnjom ne utječe na bitno ekološku stabilnost okoliša
- rekreacijski sadržaji: biciklističke, pješačke staze i ostale rekreacijske staze s pomoćnim građevinama (klupe, odmorišta i sl.)

Članak 97.

Brisan.

Članak 98.

Lovna područja određena su ovim Planom i prikazana u grafičkom dijelu 3.1. Uvjeti korištenja i zaštite površina – uređenje i zaštita površina M 1:25 000.

Na tim područjima ne mogu se graditi lovni i sportsko-rekreativni objekti (vidikovci, lovačke staze, lovačke kućice i čeke).

Članak 99.

Izvan GP naselja na šumskom i poljoprivrednom zemljištu lošije kvalitete mogu se graditi objekti i uređaji praćenja stanja u prostoru i atmosferi (meteorološke stanice i uređaji i dr.), te drugi objekti propisani Zakonom.

2.4. Uvjeti za izgradnju unutar područja morskih luka, uređenje morskih plaža /kupališta te obalnog pojasa unutar građevinskih područja**Članak 100.**

Ovim Planom utvrđuju se uvjeti za izgradnju i uređenje područja morskih luka, obalnog pojasa unutar građevinskih područja i morskih plaža sukladno Pravilniku o vrstama morskih plaža i temeljem posebnog programa.

Članak 101.

Obalni pojas unutar GP naselja definirano je na slijedeći način:

- ispred izgrađenog područja naselja, u pravilu između obalne crte i prvog reda građevnih čestica uz more, u širini minimalno 6,0 m
- ispred neizgrađenog područja naselja, u pravilu između obalne crte i prvog reda građevnih čestica uz more, u širini od minimalno 15,0 m.

Članak 102.

Unutar obalnog pojasa i područja morskih luka koje se nalaze ispred građevinskog područja, moguće je planirati slijedeće sadržaje:

- objekti i površine lučke namjene sa pratećim kolnim prilazima i površinama
- maritimne zaštite
- manji objekti do 20 m² u svrhu ribarenja i održavanja plovila (ribarske kućice)
- kupališta s pratećim sadržajima u funkciji kupališta i rekreacije (sanitarni uređaji, tuševi i kabine, veličine i kapaciteta primjerena plaži)
- manji ugostiteljski objekti sadržaja ugostiteljstva, trgovine i uslužnih funkcija, od čvrstog materijala ili montažni. Ako su objekti čvrste građevine površina ne može biti veća od 35.00 m² u pravilu prizeman, a svojim se oblicima moraju prilagoditi datostima prostora.
- pješačke i biciklističke staze i drugi sportsko-rekreacijski sadržaji
- javne zelene površine.

Navedeni sadržaji ne mogu se locirati na obalnom potezu koji je određen kao obala koja se mora sačuvati u svom prirodnom stanju (Prostorni plan Zadarske županije).

Članak 103.

Planom se utvrđuju uvjeti za izgradnju građevina unutar obalnog pojasa GP naselja:

- ukupna izgrađenost područja ne smije preći 5% kopnene površine
- visina objekta može biti najviše 4,0m.

Članak 104.

Kupališni obalni pojas razgraničava se na:

- uređene morske plaže
- prirodne morske plaže

Uređena morska plaža može se planirati isključivo unutar građevinskih područja, a čija će se mikrolokacija utvrditi Urbanističkim planom uređenja naselja, odnosno u sklopu izdvojenih građevinskih područja ugostiteljsko-turističke namjene.

Uređena morska plaža na području Općine Sali planirana je unutar ili izvan naselja i organizirana kao prostor nadziran i pristupačan svima sa kopnene i morske strane uključivo i osobama sa poteškoćama u kretanju, većim dijelom uređenog i izmijenjenog prirodnog obilježja, te infrastrukturno i sadržajno (tuševi, platoi, sunčališta, dječja igrališta, kabine i sanitarni uređaji) uređen kopneni prostor neposredno povezan sa morem i zaštićen sa morske strane, namjenjen sunčanju i kupanju, a čine ga šljunčane ili pješčane

površine odnosno kamena obala.

Prateće građevine iz prethodnog stavka namijenjene su za ugostiteljstvo, svlačionice, smještaj plažnih rekvizita te može imati najviše 100 m² BRP-a, visine prizemlja, visine najviše 4,0m od najniže točke uređenog terena uz građevinu do vijenca građevine.

Na području uređenih kupališta nije dopušteno ograđivanje plaža, prekidanje javne šetnice, kao i onemogućavanje pristupa moru.

Prirodna morska plaža na području Općine Sali obuhvaća čitav obalni pojas izvan granica građevinskog područja koji je pristupačan svima sa morske i/ili kopnene strane, komunalno neopremljen, potpuno očuvanog prirodnog zatečenog obilježja.

Članak 105.

U morske površine namijenjene rekreaciji spadaju područja određena kao kupališni obalni pojas i područja određena kao pogodna za sportove na moru, minimalne širine od 300 metara od kupališnog obalnog pojasa.

Na navedenim površinama (određenim za rekreaciju) mogu se uređivati: otvorena odmorista, vidikovci, jahačke, trim i biciklističke staze i vidikovci.

Članak 106.

Do donošenja Urbanističkog plana uređenja, uređene morske plaže mogu se organizirati unutar naselja Zaglav, Sali, Žman, a na mikrolokacijama postojećih kupališta (uvala Triluke, uvala Saščica, uvala Žmanščica, Uvala Bok).

Članak 107.

Radi izuzetnih prostornih karakteristika Saharun se ovim Planom namjenjuje javnoj uporabi u označenim granicama kao kupališno-rekreacijsko područje (R3).

Navedeni prostor je u granicama zaštićena krajobraza temeljem čega je određen način korištenja pa se uvjetuje izrada Urbanističkog plana uređenja. Pri izradi UPU-a potrebno je primijeniti smjernice navedene u čl.119a. ovih Odredbi.

Omogućuje se korištenje navedenog prostora za sve vrste rekreacije u prirodnom okruženju.

Članak 108.

Način uređenja pomorskih uređaja i plovnih putova propisan je zasebnim propisima, a položaj pomorskih uređaja, odnosno novoplaniranih privezišta i luke određen je globalno u grafičkom dijelu 2. Infrastrukturni sustavi i mreže M 1:25 000.

Članak 109.

Ovim se Prostornim planom, sukladno posebnim propisima, utvrđuje mreža pristaništa za pomorski promet koje su definirane u člancima 16. i 17. ovih Odredbi.

Članak 110.

Ovim se Planom utvrđuje potreba uređivanja i održavanja svih postojećih luka kroz detaljnu prostorno planersku dokumentaciju (Urbanističkog plana uređenja).

Sve naznačene luke, utvrđene namjene, treba definirati na način da im se točno kvantificiraju kapaciteti vodeći pri tome računa o opće utvrđenim kriterijima zaštite propisanim za ovaj prostor i to:

- sve luke na prostoru Općine imaju višeznačne namjene, od privezišta za lokalno stanovništvo do komercijalne primjene, pa se taj karakter mora i nadalje održavati.
- potrebno je svakoj luci osigurati priključke na mjesnu-prometnu mrežu, te osigurati opskrbu strujom, vodom i telekomunikacijskim vezama,
- potrebno je sve luke, gdje god za to postoje prostorni uvjeti, opremiti servisno-uslužnim, ugostiteljskim, sanitarnim i informatičkim funkcijama.

U sklopu nautičke luke moguće je izvesti benzinsku crpku, ako za to postoji interes i prostorni uvjeti. Za navedeni sadržaj potrebno je izraditi Studiju utjecaja na okoliš, kako je to zakonom propisano.

Vršni kapaciteti vezova trebaju se odrediti na temelju stvarnih prostornih mogućnosti uz primjenu važećih propisa.

Sve potencijalne građevine na prostoru luka, koje su potrebne za njeno efikasno funkcioniranje moraju se svojim volumenom i drugim karakteristikama podrediti uvjetima za izgradnju u zonama za koje se donosi Urbanistički plan uređenja.

Članak 111.

Planom je utvrđen vršni kapacitet za sve (postojeće i planirane) morske luke, i to:

Tablica 29. Postojeće i planirane morske luke

NASELJE	LOKACIJA	KAPACITET
Zaglav	uvala Triluke	<500
Brbinj	luka Brbinj	<200
Božava	uvala Božavčica	<200
Brbinj	uvala Jaz	<200
Zverinac	uvala Zverinac	<200
Dragove	luka Dragove	<200
Luka	uvala Luka	<200
Žman	uvala Žmanšćica	<200
Savar	uvala Dražica	<200
Soline	uvala Solišćica	<200
Veli Rat	luka Veli Rat	<200
Sali	luka Sali	<200
Verunić	luka Verunić	<200
PP Telašćica	Mir	<200
PP Telašćica	Uvala Čušćica	<200

Navedeni kapaciteti odnose se kumulativno (komunalni vez, nautički vez, vez u tranzitu, sportski vez i dr).

Članak 112.

Luke nautičkog turizma, Prostorni plan uređenja Općine Sali, smješta unutar površina naselja Zaglav, uvala Triluke sa najviše 400 vezova i naselja Veli Rat, uvala Kanalić s najviše 200 vezova.

Luke nautičkog turizma moraju se graditi i planirati na slijedeći način:

- da se u najvećoj mogućoj mjeri sačuva postojeća kvaliteta obale i mora. Ne dozvoljava se veća promjena obalne linije nasipavanjem mora i otkopavanjem obale.
- kompleksi luka nautičkog turizma ne smiju biti ograđeni na način da priječe pristup obali, već se jedino mogu ograđivati pristupi sa čvrste obale na vezove (mulove).

Broj vezova jednog ili više privezišta u prostornoj cjelini ugostiteljsko-turističke namjene može biti najviše 20 % ukupnog smještajnih jedinica te cjeline, ali ne više od 400 vezova.

Vezom se smatra, u luci nautičkog turizma, vez za plovilo standardne duljine od 12.0 m, a plovilo je ekvivalent jedne smještajne jedinice od 3 kreveta.

U luci nautičkog turizma mogu se planirati sadržaji ugosteljsko trgovačke, uslužne i športsko-rekreacijske namjene.

Izgradnja luka nautičkog turizma može se dopustiti samo na temelju donesenog UPU-a koji ju regulira.

Prostori za čuvanje i održavanje plovila "suha marine", ako su odvojeni od luke nautičkog turizma, smatraju se poslovnom građevinom. Suhe marine moguće je planirati unutar marina i u gospodarskim zonama unutar ili izvan naselja.

Članak 113.

Planom se predviđa izgradnja lukobrana Sali i to u naselju Sali, Rt Blud.

Izgradnja lukobrana Sali prikazana je na kartografskom prikazu 2. Infrastrukturni sustavi i mreže M 1:25 000.

3. UVJETI SMJEŠTAJA GOSPODARSKIH DJELATNOSTI**Članak 114.**

Planom se dozvoljava izgradnja objekata gospodarskih djelatnosti unutar GP naselja uz uvjet da njihovo funkcioniranje ili sadržaji nisu u koliziji sa stanovanjem kao osnovnom namjenom prostora ili na bilo koji drugi način umanjuju kvalitetu stanovanja – nisu bučni ili emitiraju neugodne mirise i plinove.

3.1. Uvjeti smještaja ugostiteljsko-turističke djelatnosti

Članak 115.

Ovim Planom ugostiteljsko-turistička djelatnost primarno se smješta unutar građevinskog područja naselja, ali i u izdvojenim građevinskim područjima izvan naselja ugostiteljsko-turističke namjene, na predjelima manje prirodne i krajobrazne vrijednosti pod uvjetima definiranim u poglavlju 2.3. Izgrađene strukture izvan naselja.

Članak 116.

U GP naselja ugostiteljsko-turistička namjena planira se tako da:

- ukupna površina područja određenog za ugostiteljsko turističke namjene unutar naselja ne može biti veća od 20 % građevinskog područja tog naselja
- kapacitet pojedinačne smještajne građevine (hotel, pansion, prenočište i sl.) ako se nalazi unutar površine mješovite namjene iznosi do 50 kreveta,
- minimalna površina građevinske čestice je 1000 m²,
- maksimalni koeficijent izgrađenosti je 0,3,
- maksimalni koeficijent iskorištenosti je 1,5,
- minimalna širina čestice je 20 m,
- smještajna građevina s pripadajućim zemljištem bude izvan postojećih javnih površina uz obalu.
- kod izgradnje smještajne građevine na odgovarajući način se primjenjuju odrednice koje vrijede za stambene odnosno stambeno-poslovne objekte, ako ovim Prostornim planom nije drukčije propisano.
- u sastavu smještajne građevine moguće je planirati i graditi nužne uredske kapacitete u funkciji osnovne namjene.
- prateći sadržaji otvoreni športski, rekreacijski, ugostiteljski, uslužni, zabavni i sl. mogu se, uz poboljšanje komunalne infrastrukture i zaštite okoliša, graditi ili planirati unutar objekta osnovne namjene ili kao pomoćni objekti ili kao samostalne građevine. Vrsta i kapacitet pratećih sadržaja (ugostiteljski, javni i uslužni sadržaji) određuje se proporcionalno u odnosu na svaku fazu izgradnje smještajnih građevina.

3.2. Uvjeti za smještaj sportsko-rekreacijske djelatnosti

Članak 117.

U GP naselja sportsko-rekreacijska namjena planira se na način da se predviđa izgradnja:

- sportskih terena sa pripadajućim objektima,
- trim staza i itinerera za jahačke sportove i biciklizam,
- objekata sportova na vodi,
- bazena (otvorenih ili unutar građevine) na kopnu kao samostalnih sportsko-rekreativnih objekata,
- ugostiteljskih objekata namijenjenih zabavi (disco klubovi, kockarnice i sl.),
- sportsko-rekreativnih kampova,
- ostalih objekata maritimnih ili kopnenih sportsko-rekreativnih aktivnosti a za koje nije predviđeno da se izgrade kao sportski centri.

Navedene objekte moguće je graditi isključivo unutar GP naselja, izuzev vidikovaca, trim, jahačkih i biciklističkih staza, otvorenih odmorišta, te odmorišnih kućica.

Članak 118.

Športski centar je površina na kojoj se planira izgradnja više športskih sadržaja u svrhu cjelovito i organiziranog obavljanja športskih djelatnosti (športske škole, trening i pripreme športaša, organizacija takmičenja i sl.).

Objekti za smještaj sportaša dozvoljeno je graditi unutar naselja.

Smještajni kapaciteti određuju se sukladno površinama športskih sadržaja isključivo za max. broj istovrsnih korisnika športskog centra u odnosu na vrstu i površinu športskih sadržaja, tj. mogućnosti obavljanja športskih djelatnosti.

Članak 119.

Na gradnju odnosno rekonstrukciju sportskog centra lokacijski uvjeti utvrđuju se odnosno planiraju na osnovu idejnog rješenja izrađenog sukladno sadržaju ovog plana-

Sportski sadržaji s pripadajućim pomoćnim sadržajima (teren, gledalište, svlačionice, spremišta i sl.), mogu zauzeti maksimalno 30% površine građevne čestice (kig 0,3).

Visina pratećih građevina (garderobe, sanitarni čvorovi, ugostiteljske građevine i sl.) uz otvorene

športske sadržaje iznosi najviše 4,0 m mjereno od najniže točke konačno uređenog terena uz građevinu do vijenca građevine.

Udaljenost građevine od granice građevne čestice određuje se za prateće građevine uz športske sadržaje, najmanje 3,0 m.

Zatvorene športske građevine kada graniče s građevnim česticama na kojima su izgrađene stambene ili stambeno-poslovne građevine, moraju biti udaljene od tih građevina najmanje $H/2$, gdje je visina športske građevine do vijenca prema toj susjednoj građevini.

Članak 119a.

Na neizgrađenom dijelu GP naselja športsko rekreacijske namjene (R3) nije moguće graditi čvrste građevine na udaljenosti bližoj od 100,0m od obalne crte izuzev uređenja sunčališta, pristupnih puteva, šetnice, plažne opreme i sl.

Predviđena šetnica mogu biti minimalne širine 1,5 m a maksimalne 3,0 m, namijenjena isključivo biciklistima i pješacima.

Uvjete izgradnje šetnica potrebno uskladiti s uvjetima zaštite okoliša i prirode uz maksimalno očuvanje prirodne sredine i staništa.

3.3. Uvjeti za smještaj komunalno-servisne-skladišne-obrtničke-trgovačke i slične gospodarske namjene

Članak 120.

Ovim Planom dozvoljava se smještaj gospodarskih djelatnosti unutar površina naselja i površina za razvoj naselja i to slijedećih djelatnosti:

- manji pogoni proizvodnje obrade i prerade,
- obrtništvo,
- skladišta,
- servisne radionice,
- komunalne službe,
- trgovački centri
- slobodne zone i
- uslužne djelatnosti.

Članak 121.

Razmještaj i veličinu građevinskih područja za izgradnju poslovno-komunalno-servisno-obrtničko-trgovačke i slične gospodarske namjene, koja se nalaze unutar građevinskih područja naselja, određuje ovaj Plan:

- minimalna površina čestice 1000 m^2 , maksimalna površina čestice se ne propisuje.
 - građevinska linija min.10 m od regulacione linije prema prometnici ako nije drugačije propisano pozitivnim propisima o cestama
 - sve građevinske čestice trebaju biti prometno vezane na javnu prometnu površinu.
 - maksimalni koeficijent izgrađenosti je 0,5,
 - maksimalni koeficijent iskorištenosti je 1,
 - minimalna širina čestice je 16 m,
 - sve građevinske čestice trebaju biti prometno vezane na javnu prometnu površinu,
- sve slobodne površine unutar građevinske čestice, a najmanje 20% površine građevne čestice moraju se ozeleniti autohtonim biljnim vrstama, sukladno klimatskim uvjetima, veličini građevina i njihovom rasporedu te uvjetima pristupa i prilaza. Drvoredima treba prikriti većinu manjih građevina. Drvoredi, grmoredi i slični nasadi moraju omogućiti primjereno vizualno odjeljivanje u prostoru, te uređenje prostora pred građevinom i parkirališta za teretna i osobna vozila. Uz obodnu među, tamo gdje na međi nisu izgrađene građevine, treba posaditi ili visoku živicu ili drvored.
- organizaciju građevinske čestice treba postaviti u skladu s tehnološkim procesom koji se na njoj planira
 - građevinska linija za proizvodne i prateće (administrativne) građevine određuje se ako to uvjeti iskorištenja prostora posebno zahtijevaju.
 - maksimalna visina objekta je 8.0 m od najniže kote uređenog terena uz građevinu do vijenca. Vidne plohe objekata obraditi prirodnim materijalima, a ostale uvjete za arhitektonsko oblikovanje riješiti u skladu sa funkcijom objekta
 - krovište mora u pravilu, biti koso, nagiba $23-30^\circ$, pokriveno u skladu s namjenom i funkcijom građevine.

Kod izgradnje objekata ove namjene moraju se predvidjeti i primijeniti sve potrebne mjere zaštite i unapređenja čovjekove okoline, radi očuvanja prirodnih i izgrađenih vrijednosti, te stvaranja povoljnih uvjeta za život i boravak

Ako se radi o objektima sa izvorima zagađenja lokacijski uvjeti se utvrđuju na temelju prethodnog idejnog arhitektonskog i urbanističkog rješenja usuglašenog sa uvjetima nadležnih organa i službi (isključena je izgradnja i planiranje objekata sa izraženim nepovoljnim utjecajem na okoliš i većim izvorima zagađenja)

Članak 122.

Ovim Planom, sukladno Prostornom planu Zadarske županije i temeljem Studije korištenja i zaštite mora i podmorja na području Zadarske županije, određena su područja pogodna za uzgoj (kavezni) ribe i školjkaša, prikazane na grafičkom dijelu 1. Korištenje i namjene površina M 1:25 000. To su:

- uvala Dumboka (Sali) za uzgoj plemenite bijele ribe, koja spada u Zonu III – područje u kojem se pod određenim uvjetima dozvoljava ograničeni oblik marikulture i u kojima ista služi kao dopunski sadržaj drugim dominantnim djelatnostima. Za navedeno uzgajalište nije dozvoljena izgradnja pratećih objekata izvan građevinskog područja.

Na području uvale Dumboka već se nalazi postojeće ribogojilište (označeno u kartografskom prilogu) sa nekoliko manjih objekata koji su u funkciji predmetnog ribogojilišta

- uvala Velo Žalo (Luka) također za uzgoj plemenite bijele ribe ali i uzgoj školjkaša u polikulturi sa ribom.

- Zverinac-Tun Veli - ribogojilište, time da se koristi „semi off shore“ tehnologija uzgoja.

Uvala Velo Žalo i Zverinac-Tun Veli ulaze u Zonu II – područje u kojem marikultura ima visoki prioritet, ali se dozvoljavaju i druge djelatnosti.

Mikrolokacije se utvrđuju lokacijskom dozvolom.

Unutar zaštićenog obalnog područja nije moguć uzgoj plave ribe.

Područja akvatorija pogodna za ribarenje prikazana su u kartografskim prilogima ovog Plana.

4. UVJETI SMJEŠTAJA JAVNIH I DRUŠTVENIH DJELATNOSTI

Članak 123.

Planom se dozvoljava izgradnje objekata društvenih djelatnosti unutar GP naselja koji pri obavljanju svoje djelatnosti nisu u suprotnosti sa stanovanjem i ni na koji način ne smanjuju kvalitetu stanovanja.

Pod pojmom nestambenih građevina društvenih djelatnosti podrazumijevaju se građevine kao što su: upravne, zdravstvene, socijalne, kulturne, vjerske, školske i predškolske, civilne zaštite, skloništa i vatrogasnih građevina.

Građevine društvene djelatnosti obuhvaćaju i sportsko-rekreacijske građevine koje se javljaju uz određene sadržaje (prvenstveno škole).

Članak 124.

Športske građevine, osim u posebnim zonama športa i rekreacije mogu se graditi i kao sastavni dio mreže objekata društvenih djelatnosti (prvenstveno škola), ukoliko unutar građevinskog prostora nema dovoljno prostora za osiguranje potrebitog (propisanog) standarda.

Članak 125.

Ovim planom se društvene djelatnosti smještaju načelno unutar građevinskih područja naselja.

Članak 126.

Za građevine društvenih djelatnosti ukoliko su smještene u okviru zaštićenih vizura s mora te ukoliko se nalaze unutar zaštićenih zona, potrebno je za konačan projekt njihove rekonstrukcije ili izgradnje zatražiti suglasnost Ministarstva kulture, Konzervatorskog odjela u Zadru i Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Zadarske županije.

Članak 126a.

Kod izgradnje građevina namjenjenih javnim i društvenim djelatnostima lokacijski uvjeti utvrđuju se odnosno planiraju na osnovu idejnog rješenja izrađenog sukladno sadržaju ovog plana:

- građevna čestica mora imati pristup na javno prometnu površinu minimalne širine 5,0 m
- udaljenost građevina iz stavka 1. ove točke od susjednih građevina ne može biti manja od polovine visine više građevine do vijenca ($H/2$)
- minimalna veličina građevne čestice iznosi 600 m²,
- maksimalni koeficijent izgrađenosti je 0,4,
- maksimalni koeficijent iskorištenosti je 1,
- visina građevina može iznositi najviše 10,00 m

- na građevnoj čestici potrebno je osigurati prostor za parkiranje sukladno normativima iz članka 149.

Iznimno od uvjeta iz prethodnog stavka, visina vjerskih građevina može biti i veća.

Članak 127.

Sadržaji javnih i društvenih djelatnosti mogu se graditi ili uređivati u dijelu građevina druge namjene (stambene, poslovne i slične građevine).

Građevine javnih i društvenih djelatnosti koje se grade kao interpolacije unutar površine naselja mogu imati i manju građevnu česticu od minimalno definirane, odnosno koeficijent izgrađenosti (*kig*) im može biti maksimalno 0,8 a koeficijent iskorištenosti (*kis*) maksimalno 3,0.

Članak 128.

Predškolske ustanove (dječji vrtići i jaslice)

Planira se standard od 20 polaznika u jednoj odvojenoj skupini, minimalno 5m² neto izgrađenog prostora i 20 m² parcele po djetetu.

Ukoliko se dječje ustanove grade u dijelu građevina druge namjene (pretežno stambene i stambeno-gospodarske građevine) tada je obvezno osigurati na građevnoj čestici zasebni prostor od najmanje 5,0 m² po djetetu (otvoreni dio građevne čestice) za boravak i igru djece na otvorenom.

Članak 129.

Prilikom projektiranja i gradnje osnovnih škola primjenjuju se, pored zakonskih odredbi, i sljedeći okvirni standardi:

- površina građevine po jednom učeniku je 5 m²;
- veličina zemljišta za gradnju osnovne škole mora osigurati površinu za osnovnu građevinu, prostor za odmor i rekreaciju, prostor za otvorene športske terene, prostor za zelene površine i drugo;
- veličina građevne čestice, koja osigurava prostor za sadržaje iz prethodne alineje, određena je normativom od 30-50 m² po učeniku, računajući rad škole u dvije smjene.

5.UVJETI UTVRĐIVANJA KORIDORA ILI TRASA I POVRŠINA PROMETNIH I DRUGIH INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA

Članak 130.

Za objekte prometnih i drugih infrastrukturnih sustava i objekata svi lokacijski uvjeti utvrđuju se na temelju idejnog rješenja trase ili pojedinih dijelova objekta primjenom planova užeg područja, ovog Plana, planova šireg područja, te važećih zakonskih i drugih podzakonskih propisa. Na osnovu ovog plana mogu se graditi trafostanice koje imaju svoju parcelu i koje zadovoljavaju uvjet o udaljenosti od 3 m od ruba parcele, kanalizacija, dalekovid, pročistači otpadnih voda, sustavi odvodnje, državne i županijske ceste.

Za izgradnju ovih objekata i postrojenja treba osigurati građevinsku česticu koja omogućuje normalno funkcioniranje objekta i smještaj vozila.

Podzemnu infrastrukturu u pravilu treba voditi po javnim površinama, po mogućnosti u koridorima prometnica.

5.1. Cestovni promet

Članak 131.

U zahvatu ovog Plana mogu se graditi i planirati komunalno-infrastrukturni sustavi uz poštivanje ovim Planom određene namjene prostora, te utvrđenih lokacija, trasa, koridora odnosno zona.

Planom su predviđeni pojasevi za prometnu infrastrukturu i načelne trase komunalne infrastrukture, od važnosti za Općinu, za Zadarsku županiju i Republiku Hrvatsku. Važno je spriječiti gradnju u pojasevima sačuvanim za prometnice i drugu važnu infrastrukturu.

Članak 132.

Svi infrastrukturni sustavi na području Plana, moraju se graditi tako da se prethodnim istraživanjima osigura ispravnost zahvata i da se onemoguću bilo kakvim oštećenjima ili onečišćenjima narušavanje sustava podzemnih voda te narušavanje kakvoće tla.

Članak 133.

Položaj cesta i cestovnih koridora određen je u grafičkom dijelu 1. Korištenje i namjena površina i u grafičkom dijelu 2. Infrastrukturni sustavi i mreže M 1:25000, a način njihove izgradnje i uređenja propisan je Zakonom o javnim cestama (NN 180/04 i NN138/06) i Pravilnicima.

Ulice i drugi kolni putovi unutar i izvan gr. područja koji nemaju status ceste grade se i planiraju na temelju ovog Plana ili plana užeg područja, što vrijedi i za šumske putove i protupožarne prosjeke i prolaze, poljoprivredne putove te pješačke putove i staze.

Članak 134.

Ovim Planom se potvrđuje stanje kojim okosnicu cestovne mreže na prostoru čitave Općine čini glavna otočna prometnica (državna cesta D109), koja preko trajektnih pristaništa u Zaglavu i Brbinju povezuje Dugi otok sa ostalim dijelovima županije i Zadrom. Na ovu prometnicu se nadovezuje mreža lokalnih servisnih prometnica u strukturi naselja odnosno građevinskih područja.

Prometnica D109 svojim prometnim elementima zadovoljava sve potrebe za odvijanje redovnog prometa na otoku, u planskom periodu.

Dogradnjom sustava trebati će izgraditi vezu (cca 3.5 km) na Uvalu Kablin na krajnjem SZ dijelu otoka-pristanište međunarodnog značenja. Isto tako treba otočku prometnicu povezati na odgovarajući način i sa Uvalom Čuška (cca 5.0 km) kao receptivnim punktom ulaza u Nacionalni park Kornati odnosno Park prirode Telašćica. Ove prometnice moraju imati dva kolnička traka i ostale elemente kao D109.

Članak 135.

Planom je utvrđena minimalna širina zaštitnih koridora od 15m, a koje je potrebno rezervirati prilikom planiranja novih i modernizacije i proširenja postojećih cesta županijskog značenja.

Članak 136.

Unutar utvrđenih planiranih koridora nije dozvoljena nikakva gradnja do ishođenja lokacijske dozvole za cestu (ili njen dio na koji je orijentirana građevina). Nakon ishođenja lokacijske dozvole, odnosno zasnivanja građevinske čestice ceste odredit će se zaštitni pojasevi ceste u skladu s člankom 137. ovih odredbi, dok će se prostor koridora izvan zaštitnog pojasa priključiti susjednoj planiranoj namjeni.

Članak 137.

U izgrađenim dijelovima građevinskih područja, ako koridor nema propisanu širinu, a ugrađuje se nova zgrada između dvije postojeće zgrade, građevinska linija nove zgrade usklađuje se s građevinskim linijama postojećih zgrada (u načelu građevinska linija nove zgrade aritmetička je sredina udaljenosti građevinskih linija zgrada između kojih se vrši ugradnja).

Članak 137a.

Brisan.

Članak 138.

Radi osiguranja prometa i sigurnosti ljudi ovim Prostornim planom se navode širine zaštitnih pojaseva, sukladno posebnom zakonu, i to od vanjskog ruba zemljišnog pojasa ceste sa svake strane iznosi :

državna	25 m
županijska	15 m
lokalna	10 m
nerazvrstana	5 m

Za gradnju unutar zaštitnog pojasa državne, županijske i lokalne ceste potrebno je poštivati uvjete nadležne uprave za ceste, te nadležnog tijela općine Sali za nerazvrstane ceste.

Članak 139.

Unutar izgrađenog dijela naselja izgradnja unutar zaštitnih pojaseva javnih cesta određuje se uz suglasnost Hrvatskih cesta ili Županijske uprave za ceste.

U zaštitnom pojasu javne ceste mogu se graditi građevine za potrebe održavanja ceste i pružanja usluga vozačima i putnicima, a predviđeno projektom ceste (cestovne kućice, odmarališta, sezonske postaje, parkirališta, odmorišta i sl.). Prije izdavanja lokacijske dozvole za te građevine potrebno je zatražiti uvjete nadležne Uprave za ceste.

Članak 140.

Unutar zaštitnog pojasa planirane ceste (planirani koridor) zabranjena je svaka nova gradnja i zamjena

postojećih građevina, dok je izuzetno dopuštena rekonstrukcija građevina u okvirima postojećih legalnih gabarita dok se trasa prometnice ili položaj prometne građevine ne odredi na terenu idejnim projektom prometnice i dok se ista ne unese temeljem parcelacijskog elaborata u katastarske karte i ne prenese na teren iskolčavanjem.

Članak 141.

Na državne i županijske ceste nije dozvoljen direktan pristup sa građevinske čestice, već se pristup izgrađuje kao poseban priključak na cestu na koji se ima vezati što je moguće više građevinskih čestica, osim u izgrađenom građevinskom području kada državna ili županijska cesta predstavlja ulicu.

Na lokalnu cestu moguće je dozvoliti direktan pristup sa građevinske čestice.

Članak 142.

Prometnice unutar građevinskog područja naselja moraju zadovoljavati slijedeće uvjete:

-najmanja širina kolnika dvosmjerne ceste može iznositi 4.5 m širine

-najmanja širina kolnika jednosmjerne ceste može iznositi 3.5 m širine

-sve prometnice moraju imati nogostupe s obje strane u širini od najmanje 1,5m

Šumski i poljski putevi, pješačke, biciklističke i sl.staze, kojima nije dopušten promet motornih vozila, izvode se u skladu sa svojom namjenom i konfiguracijom terena, uz zaštitu šumskih, poljoprivrednih i drugih vrijednih površina i objekata.

U izgrađenim dijelovima naselja na potezima gdje postoje zakonitim građevinama definirani regulacijski i građevinski pravci kao i na području specijalnih (otežanih) terenskih uvjeta (strmi tereni) širine se određuju prema mogućnostima.

Kod nepovoljnih terenskih uvjeta, širina kolnika jednosmjernih i dvosmjernih cesta, može biti i manja od onih iz 1. stavka ovog članka, ali ne manja od 3.0 m za jednosmjerne i 4.0 m za dvosmjerne ceste s time da treba omogućiti na udaljenostima od 200 m mogućnosti mimoilaženja postavom ugibališta.

Članak 143.

Na javnoj pješačkoj površini (pločniku ili trgu) ispred zgrade u čijem se prizemlju nalazi trgovačko-poslovni-ugostiteljski sadržaj, može se dozvoliti kalendarski ograničeno korištenje vanjskog predprostora u svezi sa sadržajem iz prizemlja zgrade, ali uz uvjet da se osigura prolaz za pješake u najmanjoj širini od 1,6 m, odnosno 0,80 m ako postojeće stanje ne omogućava veću širinu, s obje strane kolnika, ako površina siječe logičan pješački potez. Ova odredba mora se poštivati prilikom donošenja općinske odluke o korištenju javnog prostora.

Članak 144.

Vatrogasni kolni pristup određuje se u skladu s propisima.

Članak 145.

Prilikom gradnje novih dionica cesta ili rekonstrukcije postojećih potrebno je u cijelosti očuvati krajobrazne i spomeničke vrijednosti područja, prilagođavanjem trase prirodnim oblicima terena uz minimalno korištenje podzida, usjeka i nasipa. Ukoliko nije moguće izbjeći izmicanje nivelete ceste izvan prirodne razine terena obvezno je saniranje nasipa, usjeka i podzida i to ozelenjavanjem, formiranjem terase i drugim radovima kojima se osigurava najveće moguće uklapanje ceste u krajobraz.

Članak 146.

Na cestovnoj mreži predviđaju se slijedeći zahvati: korekcije nepovoljnih elemenata trase, dogradnja i rekonstrukcija, tj. prilagodba tehničkih elemenata danom rangu ceste.

Nerazvrstana cestovna mreža će se odrediti planovima užeg područja.

Članak 147.

Promet u mirovanju rješava se javnim ili privatnim parkiralištima/garažnim prostorom. Postojeći deficiti parkirališnog prostora nadoknađuju se postupnom gradnjom javnih parkirališta/garaža. Za cjelovito izgrađena područja naselja (stare jezgre) izgradnja javnih parkirališta/garaža rješava se na rubnim područjima.

Članak 148.

Vozila se smještaju slobodno na čestici, odnosno u garaži koja može biti u sklopu glavnog stambenog objekta ili građena kao pomoćni objekti.

Na građevnoj čestici mora biti osigurano minimalno onoliko garažnih ili otvorenih parkirališnih mjesta koliko objekt ima funkcionalnih stambenih jedinica, osim ako do građevinske parcele nije moguć pristup osobnim motornim vozilima ili postoji izgrađeno parkiralište dostupno pod istim uvjetima svima, koje nije udaljeno više od 200 metara od parcele i koje po kapacitetu udovoljava potrebama građevine i šireg

područja kojemu gravitira.

Ukoliko se radi o građevini stambeno-poslovne namjene na njen poslovni dio primjenjuju se propisi koji vrijede za odnosnu poslovnu djelatnost.

Članak 149.

U postupku izdavanja lokacijske i građevinske dozvole za izgradnju građevina stambene, javne, gospodarske, turističke, športsko-rekreacijske i druge namjene potrebno je osigurati parkirališna mjesta (na građevnoj čestici ili u sklopu jedinstvenog zahvata koji se određuje dokumentom prostornog uređenja detaljnijeg stupnja razrade) na slijedeći način:

- ugostiteljstvo i turizam:
restoran, kavana – 1PM / 25m²
cafe bar, slastičarnica i sl. – 1PM / 15m²
građevine za smještaj i boravak gostiju iz skupine hoteli, pansion, prenoćište i sl. - 1 parkirališno mjesto na svaka četiri ležaja;
ugostiteljski objekti - 1 parkirališno mjesto na dvije uslužne jedinice (stol i sl);
- trgovine:
robna kuća – 1PM na 25m² prodajne površine
ostale trgovine – 1PM na 30m² prodajne površine
skladišta i proizvodnja na svakih 1000 m² bruto površine građevine - 10 parkirališnih mjesta
- poslovna i javna namjena:
banke, agencije, poslovnice – 1PM / 25m²
uređi i kancelarije – 1 PM / 50m²
- kultura, odgoj i obrazovanje:
dječiji vrtići i jaslice – 1PM / 80m²
osnovne škole – 1PM / 100m²
crkve – 1PM / 50m²
- zdravstvo i socijalna skrb:
ambulante i domovi zdravlja – 1PM / 50m²
domovi za stare – 1PM / 200m²
- industrija i zanatstvo:
ind.objekti – 1PM / 100m²
zanatski objekti – 1PM / 50m²
auto servis – 1PM / 25m²
- šport i rekreacija:
športski objekti, otvoreni – 1PM / 150m²
- komunalni i prometni sadržaji:
tržnice – 1PM / 50m²
benzinske postaje – 1PM / 25m²
- groblja – minimalno 10PM.

Potreban broj parkirališnih ili garažnih mjesta iz prethodnog stavka određen je u odnosu na građevinsku (bruto) razvijenu površinu odgovarajućeg tipa građevine.

U građevinsku (bruto) razvijenu površinu za izračun PM ne uračunava se površina garaže i površina jednonamjenskih skloništa i potpuno ukopani dijelovi podruma čija funkcija ne uključuje duži boravak ljudi.

Pored zahtjeva o potrebnom broju parkirališnih mjesta potrebno je ispuniti i zahtjev o minimalnoj površini javnih parkirališta koja iznosi 20 m² po jednom PM bez prilaznih cesta, rampi i nogostupa.

Postojeće garaže ne mogu se prenamijeniti u druge sadržaje.

Na javnim parkiralištima, od ukupnog broja parkirališnih mjesta, najmanje 5% mora biti osigurano za vozila invalida. Na parkiralištima s manje od 20 mjesta koja se nalaze uz ambulantu, ljekarnu, trgovinu dnevne opskrbe, poštu, restoran i predškolsku ustanovu mora biti osigurano najmanje jedno parkirališno mjesto za vozilo osoba s poteškoćama u kretanju.

Članak 150.

Parkirališta se u niti kojem slučaju ne smiju predviđati duž postojeće prometnice na način da se time sužava kolnik ili nogostup.

5.2. Pomorski promet

Članak 151.

Definirano u poglavlju 2.4. Uvjeti za izgradnju unutar područja morskih luka, uređenje morskih plaža /

kupališta te obalnog pojasa unutar građevinskih područja.

5.3. Zračni promet

Članak 152.

Ovim se planom utvrđuje potreba izgradnje zračnog pristaništa na prostoru Dugog otoka na teritoriju k.o. Luka u zoni područja Dočić, čija će osnovna namjena biti prihvat i otprema zrakoplova najveće dopuštene uzletne mase do 2730 kg u povremenom zračnom prometu.

Za odabir mikrolokacije ovoga zračnog pristaništa potrebno je:

- izraditi posebnu stručnu podlogu koja će se temeljiti na potrebnim i propisanim uvjetima za takvu vrstu građevine.
- osigurati kolni pristup sa ceste D109 te ostale infrastrukturne sadržaje
- ograničiti zaštitnim ravninama izgradnju objekata u zoni zračnog pristaništa.

Postojeći helidrom se nalazi na području Vela straže, grafički list br. 1. Korištenje i namjena površina, za interventne potrebe – hitna pomoć, zaštita od požara, turističke usluge i sl.

5.4. Elektroopskrba

Članak 153.

Ovim Planom se utvrđuje potreba izgradnje mreže električne opskrbe na prostoru Dugog otoka i Zverinca kako je to dugoročnim programom određeno.

Prostor Općine Sali opskrbljuje se električnom energijom u sklopu jedinstvenog elektroenergetskog sustava Zadarske županije i to na način da je područje priključeno na 35 kV podmorskog dalekovoda otok Ugljan-Sali i Iž-Rava-Dugi otok. Putem lokalne zračne mreže povezana su sva naselja na Dugom otoku i Zverinac mrežom 10 kV.

Današnji kapaciteti nisu dostatni za povećanu potrošnju el. energije, pa će trebati, kako bi se poboljšalo stanje, a temeljem programa razvitka elektromreže na čitavom prostoru Republike Hrvatske i posebice otoka, pojačati kapacitete rekonstrukcijom mreže. Na Dugom otoku potrebno je izgraditi 35 kV kabelski vod od TS 35/10(20) kV „Sali“ do TS 35/10(20) kV „Dugi otok“. Postojeće 10 kV dalekovode potrebno je zamijeniti 10 kV kabelima.

Članak 154.

Mjesna transformatorska postrojenja postavljaju se tako da je moguć kolni pristup barem jednom pročelju i da su uklopljene u okoliš. Ako se grade kao samostalne građevine obvezno je hortikulturno uređenje okoliša. Udaljenost transformatorske stanice od kolne ceste iznosi najmanje 3.0 m, a od susjedne međe najmanje 1.0 m.

Članak 155.

Priključivanje građevine na električnu mrežu i ostalu komunalnu infrastrukturu odvijat će se prema lokacijskim uvjetima utvrđenim od nadležnog javnog poduzeća.

Nezakonite građevine ne mogu se priključiti na elektro mrežu i druge komunalne objekte.

Pri odabiru lokacije trafostanica treba voditi računa o tome da u budućnosti ne predstavljaju ograničavajući čimbenik izgradnje naselja, odnosno drugih infrastrukturnih građevina.

Širina zaštitnih pojaseva dalekovoda iznosi:

- DV 35 kV - 30.0 m
- DV 10 (20) kV - 20.0 m

5.5. Telekomunikacijski promet i sustav veza

Članak 156.

Ovim Planom se utvrđuje potreba za povećanjem kapaciteta lokalnih telefonskih centrala sa tendencijom ostvarenja do 40 priključaka na 100 korisnika, pri čemu treba računati na broj korisnika u ljetnim mjesecima kada se na Dugom otoku i Zverincu nalazi nekoliko puta više stanovnika, pa se kapaciteti moraju planirati na oko 3 puta veći broj od broja stalnih stanovnika naselja.

Neophodno je osuvremeniti prijenosne uređaje i lokalnu mrežu, te poboljšati uvjete korištenja poštanskih ureda u naseljima.

Članak 157.

Svaka postojeća i novooplanirana građevina treba imati osiguran priključak na telekomunikacijsku mrežu.

TK mreža u pravilu se izvodi podzemno, i to kroz postojeće prometnice, prema rasporedu komunalnih instalacija u trupu ceste. Ako se projektira i izvodi izvan cestovnog koridora treba se provoditi na način da ne onemogućava gradnju na građevinskim česticama, odnosno izvođenje drugih instalacija.

Projektiranje i izvođenje TK mreže rješava se sukladno posebnim propisima, a prema rješenjima ovog plana.

Građevine telefonskih centrala i drugih uređaja mogu se rješavati kao samostalne građevine na vlastitim građevinskim česticama ili unutar drugih građevina kao samostalne funkcionalne cjeline.

Raspored poštanskih ureda i položaj trasa telefonskih vodova i uređaja određen je na kartografskom prikazu 2. INFRASTRUKTURNI SUSTAVI u mjerilu 1:25000.

Članak 157a.

Za projektiranje koridora električnih komunikacijskih vodova, pridržavati se slijedećih načela:

- električne komunikacijske vodove postavljati podzemno u zoni pješačkih staza ili zelenih površina;
- kod međumjesnog povezivanja električne komunikacijske vodove postavljati podzemno koristeći koridore prometnica;
- iznimno od gornje alineje kada je to moguće, radi bitnog skraćivanja trase, električne komunikacijske vodove može se postavljati izvan koridora prometnica vodeći računa o pravu vlasništva;

Za izgrađenu elektroničku komunikacijsku infrastrukturu za pružanje javnih komunikacijskih usluga putem elektroničkih komunikacijskih vodova planom se predviđa dogradnja, odnosno rekonstrukcija te eventualno proširenje radi implementacije novih tehnologija, potreba novih operatora, vodeći računa o pravu zajedničkog korištenja od strane svih operatora.

Novu elektroničku komunikacijsku infrastrukturu putem elektromagnetskih valova, bez korištenja vodova osigurati gradnjom baznih stanica i njihovih antenskih sustava na antenskim prihvata na izgrađenim građevinama i rešetkastim i/ili jednocjevnim stupovima unutar naselja i izvan njih bez određivanja detaljnog točkastog označavanja lokacija vodeći računa o mogućnosti pokrivanja tih područja radijskim signalom koji se emitira radijskim sustavima smještenim na antenske prijvate (zgrade i/ili stupove) uz načelo zajedničkog korištenja od strane svih operatora-korisnika gdje je to moguće.

Članak 158.

Lokacije za izgradnju samostojećih antenskih stupova i baznih stanica namijenjenih pokretnoj telefoniji (GSM i UMTS) određuju se u skladu s kartografskim prikazom 2. INFRASTRUKTURNI SUSTAVI u mjerilu 1:25000, te da ispunjavaju slijedeće opće uvjete:

- ne remete vizure, osobito tradicijske vizure naselja i karakterističnih elemenata krajobraza
- izvan zona zaštite prirode i spomenika kulture
- izvan užeg obalnog pojasa namijenjenog rekreaciji
- na udaljenosti od postojećih građevina u skladu s propisima i normativima.

Elektroničku komunikacijsku infrastrukturu i povezanu opremu treba koristiti više korisnika radi zaštite okoliša i racionalnog korištenja prostora.

U kartografskom prikazu 2. INFRASTRUKTURNI SUSTAVI u mjerilu 1:25000 određene su aktivne lokacije i planirane zone elektroničke komunikacije za smještaj samostojećeg antenskog stupa radijusa 1500 m unutar kojeg je moguće locirati jedan stup.

Za izgradnju samostojećih antenskih stupova izvan građevinskog područja potrebno je poštivati sljedeće uvjete:

- na novoj lokaciji moguće je graditi samostojeći antenski stup, ili rekonstruirati postojeći, samo takvih karakteristika da može prihvatiti više operatora, odnosno tipski projekt koji je potvrđen rješenjem Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva;
- ukoliko je na postojećoj lokaciji već izgrađen samostojeći antenski stup/stupovi, i za isti ishoda sva potrebna odobrenja sukladno odredbama zakona, moguće je planirati još samo jedan za ostale operatore.

Za izgradnju samostojećih antenskih stupova u građevinskom području naselja potrebno je pored navedenih poštivati i sljedeće uvjete:

- samostojeće antenske stupove u građevinskom području naselja potrebno je graditi na način da su svojim izgledom prilagođeni okolišu u kojem će se postaviti.

Dozvoljava se postavljanje elektroničke komunikacijske infrastrukture i povezane opreme na postojećim građevinama (antenski prihvati) u skladu s posebnim uvjetima tijela i/ili osoba određenih posebnim propisima koji propisuju posebne uvjete prilikom ishođenja lokacijske dozvole.

Članka 158a.

U postupku ishođenja potrebnih odobrenja za građenje potrebno je poštivati i sljedeće posebne uvjete tijela i/ili osoba određenim posebnim propisima to:

- ne planirati smještaj samostojećih antenskih stupova na područjima zaštićenim temeljem Zakona o zaštiti prirode, a posebice na područjima zaštićenim u kategoriji nacionalni park, strogi rezervat i posebni rezervat te ostalim kategorijama ukoliko zaštićeno područje obuhvaća malu površinu;
- ukoliko je zbog postizanja osnovne pokrivenosti nemoguće izbjeći planiranje i izgradnju samostojećih antenskih stupova na zaštićenom području isti se trebaju planirati rubno odnosno na način da se izbjegne istaknute i krajobrazno vrijedne lokacije i vrhovi uzvisina;
- na prostoru velikih zaštićenih područja planirati minimalni broj stupova koji omogućavaju pokrivenost;
- tipski objekt za smještaj opreme treba projektirati na način da se koriste materijali i boje prilagođene prostornim obilježjima okolnog prostora i tradicionalnoj arhitekturi (žbukana pročelja, dvostrešni kosi krov pokriven crijepom i dr.);
- na novoj lokaciji samostojeći antenski stup treba biti takvih karakteristika da može prihvatiti više operatera;
- ukoliko je na planiranoj lokaciji već izgrađen samostojeći antenski stup koji ne može prihvatiti druge operatere novi stup se može graditi na udaljenosti koja minimalno utječe na krajobraz, na način da se ovisno o uvjetima prostora određuje područje-zona unutar koje je moguće locirati samo jedan stup;
- za planirane samostojeće antenske stupove na području ekološke mreže (Uredba o proglašenju ekološke mreže, NN109/07), koji sami ili sa drugim zahvatima mogu imati bitan utjecaj na područje ekološke mreže, treba ocijeniti, sukladno Zakonu o zaštiti prirode, njihovu prihvatljivost za ekološku mrežu odnosno na ciljeve očuvanja tog područja ekološke mreže;
- nisu dopušteni zahvati postavljanja samostojećih antenskih stupova na područjima arheoloških zona i lokaliteta, te u pivijskim cjelinama od nacionalnog značaja;
- za zahvate na ostalim arheološkim područjima i lokalitetima upisanim u Registar ili zaštićenim na osnovi ovog prostornog plana nužna su prethodna arheološka istraživanja, naročito ako su neophodna za određivanje uvjeta zaštite kulturnog dobra;
- na potencijalnim arheološkim područjima obavezan je arheološki nadzor te eventualna zaštita istraživanja.

5.6. Vodovod i kanalizacija**Članak 159.**

Ovim Planom se utvrđuje potreba osiguranja dovoljnih količina vode za lokalno stanovništvo i turističku potrošnju. U ostvarenju toga potrebno je kao dugoročan program povezati Dugi otok i Zverinac na regionalni vodovodni sustav Zadarske županije.

Kroz izradu urbanističkih planova uređenja prostora treba za svako naselje i građevinsko područje definirati lokalnu vodovodnu mrežu sukladno prostornim planom postavljena sustava.

Članak 160.

Do izgradnje jedinstvenog sustava, vodoopskrba otoka će se vršiti pojedinačno po naseljima, mjesnim mrežama, te vodospremama s mogućnošću punjenja putem brodova vodonosaca (s tim u svezi potiče se održavanje i izgradnja lokalnih rezervoara (cisterni) pitke vode, kako privatnih tako i javnih, kao osnovnih oblika opskrbe vodom otočnog stanovništva) ili desalinizacijom bočate vode (potrebno je osigurati instaliranje najmanje dvaju uređaja za desalinizaciju na za to pogodnim lokacijama kako bi se tako osigurale dovoljne količine pitke vode).

Članak 161.

Za gradnju novih ili rekonstrukciju postojećih vodoopskrbnih građevina potrebno je osigurati kolni pristup do građevne čestice te zaštitnu, prozračnu ogradu visine do najviše 2.0 m. Najmanja udaljenost građevine do ruba parcele iznosi 2.0 m. Sve značajnije građevine u sustavu vodoopskrbe je potrebno osigurati.

Vodoopskrbne cijevi se postavljaju u nogostup ili zeleni pojas javno-prometne površine usklađeno s rasporedom ostalih komunalnih instalacija.

Prilikom rekonstrukcije vodovodne mreže ili rekonstrukcije ceste potrebno je istovremeno izvršiti rekonstrukciju ili gradnju ostalih komunalnih instalacija u profilu ceste.

Moguća su odstupanja od predviđenih trasa vodovoda, ukoliko se tehničkom razradom dokaže racionalnije i pogodnije rješenje mreže ili kako bi se povećala iskoristivost buduće vodoopskrbne konstrukcije, i to putem idejnih rješenja i projektima u izradi.

Članak 162.

Ako na dijelu građevinskog područja na kojem će se graditi građevina postoji vodovodna mreža opskrba vodom rješava se prema mjesnim prilikama.

Naselje Savar snabdijeva se putem izgrađenog vodoopskrbnog sustava koji trenutno služi za punjenje mjesnih i privatnih gustirni putem vodonosca, nakon izgradnje vodovoda do naselja Savar taj dio vodoopskrbne mreže postaje dijelom vodoopskrbnog podsustava Savar – Brbinj (uvala Ilo).

Lokacijskim uvjetima za izgradnju stambenih građevina, kada se iste grade u području gdje nema vodovodne mreže određuje se obvezatna izgradnja cisterni.

Daljnjom izgradnjom kapaciteta (naročito turističkih) može se pristupiti tek po osiguranju dostatnih količina vode bilo u vodoopskrbnom sustavu, bilo alternativno (gusterne, vodonosci isl.), a detalje treba uskladiti sa nadležnim komunalnim poduzećem.

U građevinskim područjima turističko-ugostiteljske namjene nije moguća izgradnja smještajnih građevina, ako ne postoji mogućnost priključka na vodovodnu mrežu, osim ako nije drugačije određeno planom nižeg reda (autonomna opskrba–obvezatna gradnja cisterni).

Naprave koje služe za opskrbu vodom moraju biti izgrađene i održavane prema postojećim propisima. Te naprave moraju biti udaljene i s obzirom na podzemne vode locirane uzvodno od mogućih zagađivača kao što su: fekalne jame, gnojišta, kanalizacijski vodovi i okna, otvoreni vodotoci ili bare i slično.

Gdje je to moguće mjesne mreže moraju biti prstenaste.

Članak 162a.

Eventualno buduće navodnjavanje poljoprivrednih površina na otoku Sali treba prevoditi u skladu sa usvojenim Planom navodnjavanja za područje Zadarske županije, kojeg su izradili Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Građevinsko-ArHITEKTONSKI fakultet Sveučilišta u Splitu, ožujak 2007.god.

Članak 163.

Ovim Planom se utvrđuje, u cilju postizanja optimalnih rezultata u zaštiti, prvenstveno vrlo osjetljiva akvatorija, potreba primjene suvremene tehnologije koja se sastoji u izgradnji mješovitih kanalizacijskih sustava za čitav prostor, odnosno građevinska područja.

Svi planirani sustavi odvodnje moraju imati uređaje za pročišćavanje tako izvedene da se u more ispušta mehanički pročišćena voda.

Obzirom na dispoziciju naselja i građevinskih područja međusobno udaljenima, sustavi će morati biti odvojeni, pojedinačni za svako naselje i turističku zonu.

Za planiranje izdvojenog građevinskog područja (izvan naselja) i površina unutar naselja ugostiteljsko-turističke namjene, međuostalim potrebno je odvodnju otpadnih voda riješiti zatvorenim kanalizacijskim sustavom s pročišćavanjem.

Do izgradnje javnog kanalizacijskog sustava sa adekvatnim uređajem za pročišćavanje i dugim podmorskim ispuštanjem, iznimno u izgrađenom dijelu građevinskog područja naselja, moguća je izgradnja pojedinačnih objekata (stambenih, gospodarskih, turističkih i dr.) veličine do 10ES sa prihvatom fekalnih otpadnih voda u vodonepropusnim sabirnim jamama, bez ispusta i prelijeva te organizacijom prijevoza prikupljenih fekalija. Za veće objekte u izgrađenom dijelu građevinskog područja naselja, te neizgrađenom a uređenom dijelu građevinskih područja, neophodna je izgradnja vlastitih uređaja za biološko pročišćavanje fekalnih otpadnih voda prije ispuštanja istih u teren putem upojnih bunara na samoj građevnoj čestici objekta.

Ovim se planom preporuča primjena suvremenih uređaja za sustavno kondicioniranje otpadnih voda za domaćinstva i ostale korisnike.

Članak 164.

Udaljenost građevine od reguliranog korita vodotoka ili otvorenog kanala za odvodnju oborinskih voda može biti najmanje 3.0 m, a za područja izvan građevinskih područja ili za neregulirano korito vodotoka navedena udaljenost se odnosi na udaljenost od granice javnog vodnog dobra.

Zaštita od štetnog djelovanja povremenih bujičnih vodotokova kada može doći do plavljenja, ispiranja, podririvanja ili odronjavanja zemljišta i drugih sličnih štetnih pojava, te posredno do ugrožavanja života i zdravlja ljudi i njihove imovine, te poremećaja u vodnom režimu, će se provoditi izgradnjom zaštitnih i regulacijskih vodnih građevina, odnosno tehničkim i gospodarskim održavanjem vodotoka, vodnog dobra i regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina koje se provodi prema programu uređenja vodotoka i drugih voda u okviru Plana upravljanja vodama. U svrhu tehničkog održavanja, te radova građenja, uz bujične vodotoke i lokve treba osigurati inundacijski pojas minimalne širine od 3,0 m od gornjeg ruba

korita, odnosno ruba čestice javnog vodnog dobra. U inundacijskom pojasu zabranjena je svaka gradnja i druge radnje kojima se može onemogućiti izgradnja i održavanje vodnih građevina, na bilo koji način umanjiti protočnost korita i pogoršati vodni režim, te povećati stupanj ugroženosti od štetnog djelovanja vodotoka. U posebnim slučajevima se inundacijski pojas može smanjiti, ali to bi trebalo utvrditi vodopravnim uvjetima za svaki objekt posebno.

Svaki vlasnik, odnosno korisnik objekta ili parcele smještene uz korito vodotoka ili česticu javno vodno dobro dužan je omogućiti nesmetano izvršavanje radova na čišćenju i održavanju korita vodotoka, ne smije izgradnjom predmetne građevine ili njenim spajanjem na komunalnu infrastrukturu umanjiti propusnu moć vodotoka, niti uzrokovati eroziju u istom, te za vrijeme izvođenja radova ne smije niti privremeno odlagati bilo kakvi materijal u korito vodotoka.

Postojeća neregulirana korita povremenih bujičnih vodotoka i oborinskih kanala potrebno je regulacijskim radovima povezati i urediti na način da se u kontinuitetu sprovedu oborinske i druge površinske vode do uljeva u more, a sve u skladu s vodopravnim uvjetima i ostalim aktima i planovima predviđenim Zakonom o vodama. Projektno rješenje uređenja korita sa svim potrebnim objektima, maksimalno smjestiti na česticu „javno vodno dobro“ iz razloga izbjegavanja imovinsko-pravnih sporova kao i razloga prilagodbe uređenja važećoj prostorno-planskoj dokumentaciji, a koje će istovremeno omogućiti siguran i blagovremen protok voda vodotoka, te održavanje i čišćenje istog. Dimenzioniranje korita treba izvršiti za mjerodavnu protoku dobivenu kao rezultat hidroloških mjerenja ili kao rezultat primjene neke od empirijskih metoda.

Polaganje objekata linijske infrastrukture (kanalizacija, vodovod, električni i telekomunikacijski kablovi itd.) zajedno sa svim oknima i ostalim pratećim objektima uzdužno unutar korita vodotoka, odnosno čestice javnog vodnog dobra nije dopušteno. Vođenje trase paralelno sa reguliranim koritom vodotoka izvesti na minimalnoj udaljenosti kojom će se osigurati statička i hidraulička stabilnost reguliranog korita, te nesmetano održavanje ili buduća rekonstrukcija korita. Kod nereguliranih korita, udaljenost treba biti minimalno 3,0 m od gornjeg ruba korita, odnosno ruba čestice javnog vodnog dobra zbog osiguranja inundacijskog pojasa za buduću regulaciju. U samo određenim slučajevima udaljenost polaganja se može smanjiti, ali to bi trebalo utvrditi posebnim vodopravnim uvjetima i za svaki objekt posebno. Poprečni prijelaz pojedinog objekta linijske infrastrukture preko korita vodotoka po mogućnosti je potrebno izvesti iznad u okviru konstrukcije mosta ili propusta. Mjesto prijelaza izvesti poprečno ili po mogućnosti što okomitije na uzdužnu os korita. Ukoliko instalacije prolaze ispod korita, investitor je dužan mjesta prijelaza osigurati na način da je uvuče u betonski blok čija će gornja kota biti 0,50 m ispod kote reguliranog ili projektiranog dna vodotoka. Kod nereguliranog korita, dubinu iskopa rova za kanalizacijsku cijev treba usuglasiti sa stručnom službom Hrvatskih voda. Na mjestima prokopa obloženog korita vodotoka ili kanala, izvršiti obnovu obloge identičnim materijalom i na isti način. Teren devastiran radovima na trasi predmetnih instalacija i uz njihovu trasu, dovesti u prvobitno stanje kako se ne bi poremetilo površinsko otjecanje.

Članak 165.

Kanalizacija se u pravilu izvodi kroz prometnice, odnosno priključni spojevi građevina kroz pristupne putove.

Sve građevine na kanalizacijskoj mreži izvode se sukladno propisima kojima je regulirano projektiranje i izgradnja ovih građevina.

Nije dozvoljeno projektiranje i građenje kolektora i ostalih građevina u sustavu ukupne kanalizacijske mreže kojom bi se nepotrebno ulazilo na prostore građevina unutar drugih građevinskih čestica, odnosno prostore namijenjene drugim građevinama, radi sprječavanja eventualnih naknadnih izmještanja uvjetovanih gradnjom tih građevina.

Članak 166.

Za područja za koja je predviđena odvodnja kanalizacijom razdjelnog tipa, uvjet za ispuštanje oborinskih voda s prometnica i uređenih građevinskih područja naselja u vodotoke i bujične tokove, treba biti isti kao za ispuštanje ovih voda u more, tj. uz prethodno pročišćavanje kroz mastolov.

6. MJERE ZAŠTITE KRAJOBRAZNIH I PRIRODNIH VRIJEDNOSTI I KULTURNO – POVIJESNIH CJELINA

Članak 167.

Planom su utvrđene mjere zaštite

- krajobraznih,
- prirodnih,
- kulturnih i
- drugih vrijednosti prostora u obuhvatu plana.

6.1. Mjere zaštite krajobraznih vrijednosti

Članak 168.

Ovim se Planom utvrđuju kao osobito vrijedna područja krajobraznih obilježja: more sa podmorjem, obalni pojas, reljef kopna sa svim važnim morfološkim obilježjima, karakteristične šumske zajednice te polja sa svim strukturalnim karakteristikama poljodjelstva.

Za svaku novu gradnju, ili rekonstrukciju, te zamjenu postojeće građevine u okviru:

- građevnog područja naselja uključenog u kulturni krajolik,
- građevnog područja zaštićenog naselja ili dijela naselja kao kulturnog nasljeđa,

posebne uvjete građenja u postupku lokacijske dozvole, odnosno na projekt za izdavanje građevne dozvole svoju suglasnost, mora obvezno dati nadležna konzervatorska služba.

Članak 169.

Krajobrazne vrijednosti prirodnih i kultiviranih prostora moraju biti na stručno prihvatljiv i vrstan način uključene u budući razvitak prostora Općine. Zaštita prirodnih vrijednosti podrazumijeva ponajprije sljedeće:

- očuvanje i zaštitu prirodnoga i kultiviranoga krajolika,
- zabranu bilo kakvih radova i gradnji u prostoru zaštićenog prirodnog krajobraza, osim unutar građevinskog područja
- zadržavanje fizičke i prirodne strukture kultiviranog prostora stvorenog tradicijskom poljodjelskom djelatnošću;
- očuvanje i njegovanje izvornih i tradicijskih sadržaja, poljodjelskih kultura i tradicijskoga načina obrade zemlje (staze, terase, suhozidovi, loza, tradicijske gospodarske, svjetovne ili sakralne građevine i sl.) i zabrana ikakve nove izgradnje;
- očuvanje povijesne slike i obrisa naselja (naslijeđenih vrijednosti slikovitih pogleda-vizura)

što se osigurava ovim Prostornim planom uređenja Općine Sali, planovima užeg područja, te drugim mjerama iz djelokruga Općine Sali.

6.2. Mjere zaštite prirodnih vrijednosti

Članak 170.

Na području općine Sali nalazi se nekoliko prirodnih vrijednosti zaštićenih temeljem Zakona o zaštiti prirode koje su upisane u Upisnik zaštićenih dijelova prirode: Nacionalni park Kornati (granično), Park prirode Telašćica i Značajni krajobraz Dugi otok.

Ovim Planom određuju se **uvjeti i mjere zaštite prirode, i to:**

1. Prilikom svih zahvata u prostoru potrebno je provoditi mjere zaštite prirode kroz očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti te zaštitu prirodnih vrijednosti, a to su zaštićena područja, zaštićene svojte te zaštićeni minerali i fosili.
2. U cilju očuvanja prirodne biološke raznolikosti treba očuvati postojeće šumske površine, šumske rubove, živice koje se nalaze između obradivih površina, te zabraniti njihovo uklanjanje; treba izbjegavati velike poljoprivredne površine zasijane jednom kulturom; osobito treba štititi područja prirodnih vodotoka i vlažnih livada.
3. Prilikom zahvata na uređenju i regulaciji vodotoka sa ciljem sprečavanja štetnog djelovanja voda (nastanak bujica, poplava i erozije) treba prethodno snimiti postojeće stanje te planirati zahvat na način da se zadrži doprirodno stanje vodotoka.
4. U cilju očuvanja krajobraznih vrijednosti treba planirati izgradnju koja neće narušiti izgled krajobraza, a osobito treba od izgradnje štititi panoramski vrijedne točke te vrhove uzvisina.
5. Planom se ne dopuštaju radnje kojima se na prirodnim vrijednostima predloženim/evidentiranim za

- zaštitu umanjuje prirodna vrijednost odnosno narušavaju svojstva zbog kojih se predlaže zaštita.
6. Pri oblikovanju građevina (posebice onih koje se mogu graditi izvan naselja) treba koristiti materijale i boje prilagođene prirodnim obilježjima okolnog prostora i tradicionalnoj arhitekturi.
 7. Pri planiranju gospodarskih djelatnosti, treba osigurati racionalno korištenje neobnovljivih prirodnih dobara, te održivo korištenje obnovljivih prirodnih izvora.
 8. Korištenje prirodnih dobara treba sukladno Zakonu o zaštiti prirode provoditi temeljem planova gospodarenja prirodnim dobrima koji moraju sadržavati uvjete zaštite prirode nadležnog tijela državne uprave.
 9. Pri izvođenju građevinskih i drugih zemljanih radova obvezna je prijava nalaza minerala ili fosila koji bi mogli predstavljati zaštićenu prirodnu vrijednost u smislu Zakona o zaštiti prirode te poduzeti mjere zaštite od uništenja, oštećenja ili krađe.
 10. Na području zaštićenih dijelova prirode u postupku izdavanja lokacijske dozvole potrebno je, sukladno Zakonu o zaštiti prirode, ishoditi uvjete zaštite prirode tijela državne uprave nadležnog za poslove zaštite prirode. Za sve zahvate i radnje u zaštićenim dijelovima prirode potrebno je, sukladno Zakonu o zaštiti prirode, ishoditi dopuštenje tijela državne uprave nadležnog za poslove zaštite prirode.
 11. Za planirane zahvate u prirodi, koji sami ili s drugim zahvatima mogu imati značajan utjecaj na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže, treba ocijeniti, sukladno Zakonu o zaštiti prirode, njihovu prihvatljivost za ekološku mrežu.
 12. Ekološki vrijedna područja koja se nalaze na području županije treba sačuvati i vrednovati u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode i važećim Pravilnikom o vrstama stanišnih tipova, karti staništa, ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima te mjerama za očuvanje stanišnih tipova.

Članak 171.

Na području predmetnog plana utvrđeno je niz zaštićenih i ugroženih vrsta. Zaštićene i ugrožene vrste navedene su Elaboratu „Podaci o vrstama, staništima, zaštićenim i evidentiranim područjima i područjima Ekološke mreže RH s prijedlogom mjera zaštite (Državni zavod za zaštitu prirode, travanj 2010. Zagreb)“ koji je sastavni dio ovog Plana.

Radi osiguranja zaštite zaštićenih i ugroženih vrsta provode se mjere zaštite koje su sadržane u Elaboratu „Podaci o vrstama, staništima, zaštićenim i evidentiranim područjima i područjima Ekološke mreže RH s prijedlogom mjera zaštite (Državni zavod za zaštitu prirode, travanj 2010. Zagreb)“ koji je sastavni dio ovog Plana, a koji se odnose na zaštićene i ugrožene vrste“.

Članak 171a.

Na području predmetnog plana utvrđeno je niz ugroženih i rijetkih staništa. Ugrožena i rijetka staništa navedena su u Elaboratu „Podaci o vrstama, staništima i područjima Ekološke mreže s prijedlogom mjera zaštite za potrebe izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja općine Sali“ (Državni zavod za zaštitu prirode, travanj 2010. Zagreb) koji je sastavni dio ovog Prostornog plana.

Planom je za ugroženih i rijetkih staništa potrebno provoditi sljedeće mjere očuvanja:

- livadama i travnjacima potrebno je gospodariti putem ispaše i režimom košnje, treba spriječiti njihovo zarastanje, treba očuvati režim podzemnih voda o kojima ovise te ih se ne smije pretvarati u obradive površine ili građevinsko zemljište,
- treba očuvati biološke vrste značajne za stanišni tip te zaštićene i strogo zaštićene divlje svojte što podrazumjeva neunošenje stranih (alohtonih) vrsta i genetski modificiranih organizama i osiguranje prikladne brige za njihovo očuvanje te sustavno praćenje stanja (monitoring),
- u gospodarnju šumama treba očuvati šumske čistine (livade, pašnjake i dr.) i šumske rubove, produljiti ophodnju gdje je to moguće, prilikom dovršnog sijeka ostavljati manje neposjećene površine, ostavljati zrela, stara i suha stabla, izbjegavati uporabu kemijskih sredstava za zaštitu, pošumljavanje ukoliko je potrebno vršiti autohtonim vrstama.

Pored gornjih mjera Planom je određeno da je potrebno provoditi mjere zaštite ugroženih i rijetkih staništa sadržanih u Elaboratu „Podaci o vrstama, staništima i područjima Ekološke mreže s prijedlogom mjera zaštite za potrebe izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja općine Sali“ (Državni zavod za zaštitu prirode, travanj 2010. Zagreb) koji je sastavni dio ovog Plana, a koje se odnose na ugrožena i rijetka staništa.

Članak 171b.

Područje općine Sali se prema Uredbi o proglašenju ekološke mreže (Narodne novine, broj:109/07) nalazi u obuhvatu nacionalne ekološke mreže područja.

- a) Međunarodno važna područja za ptice, 2 područja i to:
 - Sjeverni dio zadarskog arhipelaga;
 - Nacionalni park Kornati i park prirode Telašćica;
- b) Važna područja za divlje svojte i stanišne tipove, 23 područja:
 - Strašna peć;
 - Koridor za morske kornjače;
 - Luka Solišćica (Dugi otok);
 - Uvala Golubinka – rt Lopata;
 - Uvala Sakarun;
 - Zapadna obala Dugog otoka;
 - Južni rt o. Zverinac;
 - Otok Tukošćak i o. Mrtonjak;
 - Azbestoplumin bunar;
 - Golubinka I (Dugi otok);
 - Golubinka II (Dugi otok);
 - Jezerce – špilja;
 - Prilaz Zala draga;
 - Prilaz Oko;
 - Mala plitka špilja;
 - Mala špilja pod okom;
 - Jama na Lavdari;
 - Središnja špilja ;
 - Špilja na Katini;
 - Y-špilja;
 - Južni Molat – Dugi – Kornat – Murter – Pašman – Ugljan – Rivanj – Sestrunj – Molat;
 - Nacionalni park Kornati;
 - Park prirode telašćica.

Područja iz gornjeg stavka grafički su prikazana na Karti staništa Općine Sali i Karti Ekološke mreže RH na području općine Sali koje se nalaze u Elaboratu „Podaci o vrstama, staništima i područjima Ekološke mreže s prijedlogom mjera zaštite za potrebe izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Općine Sali“ (Državni zavod za zaštitu prirode, travanj 2010. Zagreb), a koji je sastavni dio ovog Plana. (Prilog-3).

Mjere zaštite područja ekološke mreže RH na području općine Sali date su u Elaboratu „Podaci o vrstama, staništima i područjima Ekološke mreže s prijedlogom mjera zaštite za potrebe izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Općine Sali“ (Državni zavod za zaštitu prirode, travanj 2010. Zagreb), koji je sastavni dio ovog Plana.

Članak 172.

Granice zaštićenih dijelova prirode ucrtane su na grafičkom prikazu 3.1. Uvjeti korištenja i zaštite površina – uređenje i zaštita površina M1:25 000.

Karta ekološke mreže RH na području općine Sali data je na grafičkom prikazu 3.1.a. Uvjeti korištenja i zaštite površina - Karta ekološke mreže M1:25000.

Karta staništa na području općine Sali nalazi se i prilog 1. „Obrazloženje plana“ i u Prilogu 3. Elaborat „Podaci o vrstama, staništima i područjima Ekološke mreže s prijedlogom mjera zaštite za potrebe izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Općine Sali“ (Državni zavod za zaštitu prirode, travanj 2010. Zagreb).

Članak 173.

Prostornim planom se, sukladno Pravilniku o utvrđivanju zona sanitarne zaštite (NN 55/02) utvrđuje obveza izrade Elaborata Zaštitnih zona izvorišta Žmanskih jezera. Navedenim Elaboratom, definirati će se zone sanitarne zaštite izvorišta Žmanskih jezera te mjere pasivne i aktivne zaštite izvorišta.

Do izrade navedenog Elaborat područje Žmanski jezero mora biti zaštićeno od onečišćenja i namjernog ili slučajnog zagađenja te od drugih utjecaja koji mogu nepovoljno djelovati na zdravstvenu ispravnost voda ili njezinu izdašnost.

6.3. Mjere zaštite poljoprivrednog zemljišta

Članak 174.

Poljoprivredno zemljište Planom uživa poseban status i zaštitu.

Vrijedno poljoprivredno zemljište utvrđeno ovim Planom predviđeno je za intenzivnu obradu uz primjenu potrebnih agrotehničkih mjera, zaštitu od nestručne i pretjerane upotrebe pesticida i umjetnih gnojiva.

Nije dozvoljeno gradnjom ili planiranjem gradnje promijeniti namjenu, osim ako ovim planom nije drugačije određeno.

Članak 175.

Planom su određena vrijedna obradiva tla, kao najkvalitetnija tla na području Općine, na kojima su pretežno maslinici, njive i vinogradi najčešće terasirani, ponegdje skeletoidni s nagibom terena te sa srednje dubokom ekološkom dubinom tla, od čega se veći dio nalazi u poljoprivredi a manji dio pod zaštitnom šumom.

Za ova tla zabranjuje se bilo kakva prenamjena. i onda kada su uključena u građevinska područja.

Članak 176.

Planom su razvrstane i površine svrstane u kategoriju ostalih poljoprivrednih i šumskih tala, šuma i šumskih zemljišta. To su pretežno vrlo plitka do plitka tla, na većim nagibima, skeletna te sa znatnom stjenovitošću.

Na njima je dozvoljeno vršiti prenamjenu zemljišta.

Ova zemljišta su uglavnom pod šumom.

6.4. Mjere zaštite šumskog zemljišta

Članak 177.

Planom su utvrđene šumske površine razvrstane na površine pod:

- borom;
- sjemenskim objektima;
- makijom;
- garigom;
- crnim borom;
- neobraslim proizvodnim zemljištem za pošumljavanje.

Članak 178.

Za zaštitu šuma, Općina Sali mora provoditi, odnosno surađivati u provođenju mjera:

- izgradnje šumskih komunikacija i uređivanje i čišćenje šumskog zemljišta radi sprečavanja šumskih požara, na temelju šumsko-gospodarskih osnova;
- pošumljavanje zapuštenih površina, koje nije racionalno obrađivati;
- vraćanje u prvobitno stanje opožarenih šumskih površina.

6.5. Mjere zaštite mora i drugih voda

Članak 179.

Planom je utvrđen režim korištenja mora i morske obale u funkciji:

- zaštite pomorskog dobra i zaštite obalnog pojasa;
- razvoja turizma u blizini obale izgradnjom:
 1. kupališta s pratećim sadržajima u funkciji kupališta i rekreacije (sanitarni uređaji, tuševi i kabine, veličine i kapaciteta primjerena plaži).
 2. manjih ugostiteljskih objekata sadržaja ugostiteljstva, trgovine i uslužnih funkcija, građenih kao privremeni objekti
 3. pješačkih i biciklističkih staza i drugih rekreacijskih sadržaja
- sprječavanja daljnje dužobalne izgradnje.

Svi planovi užeg područja moraju posebno razraditi detaljne mjere za zaštitu mora i priobalja.

6.6. Mjere zaštite kulturno-povijesnih cjelina i građevina**Članak 180.**

Kulturno-povijesne cjeline obuhvaćaju arheološke nalaze iz raznih vremenskih perioda, cjeline graditeljskog nasljeđa ruralnog obilježja, pojedinačne objekte sakralnog i svjetovnog obilježja te sve registrirane i neotkrivene nepokretne spomenike kulturno-povijesne baštine.

Način zaštite propisan je Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i u nadležnosti je Državne uprave za zaštitu kulturno-povijesne baštine.

Treba postići najviši mogući stupanj zaštite kao registriranih tako i onih evidentiranih vrijednosti. Te cjeline su registrirane kao ruralno-urbani kompleksi, arheološki lokaliteti na kopnu i moru te pojedinačni spomenici graditeljske baštine.

Detaljni popis svih cjelina kulturno-povijesne baštine dat je u tekstu ovog plana (Poglavlje Zaštita kulturno-povijesne baštine). Smjernice za uređenje, mjere zaštite i način prezentacije odrediti će nadležna ustanova za zaštitu kulturno-povijesne baštine u Zadru.

Članak 181.

Očuvanje kulturnih, urbanih i umjetničkih vrijednosti pojedinih građevina i cjelina naselja, vrši se:

- kroz njihovo čuvanje i obnavljanje,
- kroz reguliranje izgradnje ili drugih promjena u prostoru u njihovoj okolini.

Članak 182.

Ovim Planom se utvrđuje zona stroge zaštite prikazana grafički dio 3. Uvjeti korištenja i zaštite površina, 3.1. Uvjeti korištenja i zaštite površina – uređenje i zaštita površina M 1:25 000.

Članak 183.

Kulturna dobra na području općine Sali (Dugi otok i Zverinac) se vode u registru kulturnih dobara Ministarstva kulture.

Popis najvažnijih spomenika povijesno-kulturne baštine na području Zadarske županije.

Popisom su obuhvaćeni samo registrirani i preventivno zaštićeni spomenici kulture, te oni spomenici koji bi po svojoj vrijednosti trebali ući u jednu od dvaju kategorija.

Tablica 30. Kulturna dobra Općine Sali

Povijesna naselja i dijelovi naselja	Stupanj zaštite	Naselje
Ruralno-urbane cjeline		
Povijesna jezgra-Porat, Južno selo i Zmorašnje selo	R	Sali
Ruralne cjeline-etnobaština		
Dvor Šešelja	E	Zaglav
Dvor Špralja	E	Zaglav
Dvor Čuka	E	Zaglav
Dvor Didović, Gladić	E	Žman
Dvor Morović	E	Žman
Dvor Kišeta	E	Žman
Dvor Vidulić	E	Žman
Kuća Šegota	E	Žman
Kuća Antonina	E	Žman
Ruralna cjelina	E	Veli Rat
Povijesne građevine i sklopovi		
Sakralne građevine-crkve, kapele, samostani		
Župna crkva Sv.Nikole biskupa (sagrađena 1883.g., obnovljena 1938.g.)	E	Božava
Crkva Sv.Nediljice (17.st.)	E	Božava
Crkva Sv.Križa na groblju (9. st.)	E	Božava
Župna crkva sv.Kuzme i Damjana (17. St.)	E	Brbinj
Kapela Sv.Blaža u sustavu ljetnikovca obitelj Soppe	E	Brbinj

Župna crkva Sv.Leonarda (obnovljena 1939.g.)	E	Dragove
Crkva Male Gospe na Dubovici (15.st.)	E	Dragove
Župna crkva Sv.Stjepana (srednjovj.,pregrađena 1882.)	E	Luka
Crkva Sv.Nikole biskupa na obali	E	Luka
Župna crkva Gospe Karmelske (sag.1679.g,. obn.1900.)	E	Savar
Crkva Sv.Pelegrina (9.11.st., dogradnja 18.st.) na otočiću i mjesno groblje	Z-1568	Savar
Župna crkva Uznesenja BDM (1465., dograđ.1670.)	E	Sali
Kapela Sv.Nikole (1583.) u sastavu kaštela Guerini	R	Sali
Crkva Sv.Roka, 17/19.st.	E	Sali
Crkva Sv.Antuna	E	Sali
Crkva Sv.Jakova,ap.(1547.)-zadužbina obitelji Fanfogna (obnovljena 1930.g)	E	Soline
Župna crkva Sv.Antuna Padovanskog (19.st.)	E	Veli rat
Crkva Gospe Karmelske (1778.g)	E	Verunić
Franjevački samostan Sv.Mihovila Arhandela (1458)	P-2142	Zaglav
Župna crkva S.Ivana Glavosjeka (1674.)	E	Žman
Župna crkva Sv.Ignacija, isp. (sagrađena 1690.g. obn.1925.g.)	E	Zverinac
Stambene građevine		
Ljetnikovac obitelji Soppe(17.st.) s gospodarskim zgradama,parkom i kapelom Sv. Blaža	E	Brbinj
Kaštel Guerini (17.st.) s kapelom Sv.Nikole (Sv.Mikule)(sagrađena 1583.god)	R-1567	Sali
Kuća Peticioli (17. st.)	R-1566	Sali
Kuća Rančić – Zmorašnje selo (16. st.)	R-387	Sali
Zgrada stare ribarnice	R-392	Sali
Crkvena kuća	R-714	Sali
Rodna kuća Petra Lorinija	R-808	Sali
Ljetnikovac Fanfogna (16.st.)	E	Zverinac
Elementi povijesne opreme prostora, tehničke građevine, niskogradnje s uređajima		
Svjetonik Vela sestra (1876.)	E	Sali
Svjetonik Veli Rat (1849.)	P-3693	Veli Rat
Arheološki lokaliteti		
Podmorski arheološki		
Ribnja u sklopu antičke vile u M. Proversi	E	Sali
Garmenjak, između Dugog otoka i Kotnata	E	Sali
Ostaci antičkog kamenoloma s pristaništem na Lavdari	E	Sali
Kopneni arheološki lokaliteti		
Gradina Kruna (66 m), Božava	E	Božava
Gradina Gračina s bizantskom utvrdom (5/6.st.)	E	Božava
Nediljno s grobnim humkom	E	Božava
Kosa Vrh s ostacima grobova	E	Božava
Ostaci ranokršćanske crkve na otočiću Utran	E	Brbinj
Gradina (220 m)	E	Brbinj
Grobni humci uokolo naselja	E	Brbinj
Crkvina s mogućim ostacima crkve Sv. Stjepana	E	Luka
Grobna gomila Vela straža na visini od 338 m (promjera 20 i vis.3 m)	E	Luka

Gradina Omiš	E	Sali
Dugo polje-ravna liburnska nekropola (prahist.)	E	Sali
Gradina Čuh	E	Sali
Veliki Brčastac	E	Sali
Ranjovica	E	Sali
Gradina Koženjak	E	Sali
Ostaci ranosrednjovjekovnog naselja i crkve Sv. Luke	E	Sali
Krševanje polje	E	Sali
Stivanje polje s antičkim ostacima i Crkvicom Sv. Ivana iz 11. st.	Z-2380	Sali
Citorij s ostacima crkve Sv. Viktora	P-3164	Sali
Mala Proversa s antičkim ostacima villae rustice	E	Sali
Grobni humak na otoku Lavdari	E	Sali
Gradina (208 m)	E	Savar
Ostaci eremitskog samostana Sv. Pavla	E	Savar
Gradina	E	Soline
Panjarovica kod svjetionika s ostacima iz paleolitika	E	Veli Rat
Sv.Jelena-ostaci crkve i gospodarskog imanja	E	Veli Rat
Ripišće s ostacima crkve i starog naselja	E	Zverinac
Gradina Gračina	E	Žman
Ostaci antičke arhitekture u polju uz crkvu Sv. Ivana	E	Žman
Pećina Vlakno s ostacima iz mlađeg paleolitika	E	
Područje, mjesto, spomenik ili obilježje vezano uz povijesne događaje i osobe		
Spomenik vezan uz povijesne događaje		
Spomenik palim borcima	R-807	Sali
Spomenik potopljenim partizanima na Bludu	R-393	Sali
Spomenik NOR-u u Polju	R-394	Sali
Područje vezano uz povijesne događaje-spomen park		
Stari škver (Partizansko brodogradilište) u Sašćici	R-368	Sali

Područja zaštite, unutar kojih granica se provode odredbe iz ovog članka, prikazana u grafičkom dijelu 3.1. Uvjeti korištenja i zaštite površina – uređenje i zaštita površina M 1:25 000 i u grafičkom dijelu 4 Građevinska područja naselja i područja posebnih uvjeta korištenja M 1:5 000.

Članak 183a.

Planom se daju smjernice zaštite za postojeće ruralne aglomeracije kojih se treba pridržavati prilikom zahvata u prostoru u postojećim ruralnim aglomeracijama, i to:

- postojeće stare aglomeracije ne smiju se njihovom daljnjom izgradnjom podrediti suvremenom arhitektonskom izrazu;
- budućim građevinskim intervencijama trebaju se pojedine neprimjerene dogradnje iz kasnijih razdoblja oblikovno prilagoditi autentičnom ugođaju, kao i prilikom restauracije starih građevina;
- nove gradnje u pravilu planiraju se tako da njihova gradnja kompozicijski upotpunjuje kompleks starih građevina;
- građevinski zahvati trebaju biti u mjeri starih građevina;
- vrata i prozori obavezno trebaju biti drvenih i ne velikih dimenzija;
- treba izbjegavati balkone velikih poteza duž jednog ili više pročelja, te željezne i drvene ograde;
- maksimalna visina građevine treba biti P+2;
- krov u pravilu treba biti dvovodni;
- pri restauraciji, odnosno izgradnji novih prostora od materijala treba koristiti tradicijske materijale;

6.7. Mjere zaštite kulturno-povijesnih i krajobraznih vrijednosti

Članak 184.

Očuvanje kulturno povijesnih obilježja prostora podrazumijeva:

- zaštitu i očuvanje prirodnog i kultiviranog krajolika kao temeljne vrijednosti prostora;
- očuvanje i unapređenje održavanja i obnove zapuštenih poljodjelskih površina uz zadržavanje tradicijskog načina korištenja i parcelacije;
- očuvanje povijesnih trasa putova (starih cesta, poljskih putova, pješačkih staza često obilježenih kapelicama-pokloncima);
- očuvanje tradicionalnih naseobinskih cjelina (sela, zaselaka, osamljenih gospodarstava) u njihovu izvornom okruženju, zajedno s povijesnom građevnom strukturom i pripadajućom parcelacijom;
- oživljavanje starih zaselaka i osamljenih gospodarstava etnološke, arhitektonske i ambijentalne vrijednosti;
- očuvanje i obnovu tradicijskog graditeljstva, naročito kamenih tradicijskih kuća i gospodarskih građevina, kao nositelja povijesnog identiteta prostora;
- očuvanje povijesne slike prostora koju čine volumen naselja, njegovi obrisi i završna obrada građevina te vrijednosti krajolika kojim je okruženo;
- očuvanje i njegovanje izvornih i tradicijskih sadržaja, poljodjelskih kultura i tradicijskog (ekološkog) načina obrade zemlje;
- očuvanje i zadržavanje karakterističnih toponima, naziva sela, zaselaka, brda gomila kojih neka imaju simbolička i povijesna značenja;
- očuvanje prirodnih značajki kontaktnih područja uz povijesne građevine i sklopove, kao što su šume, kultivirani krajolik, budući da pripadaju integralnoj (prirodnoj i kulturnoj) baštini

što se osigurava ovim Planom, planovima užeg područja, te drugim mjerama iz djelokruga Općine Sali.

6.8. Uvjeti i mjere zaštite povijesnih naselja i dijelova naselja

Članak 185.

Povijesna naselja i njihovi dijelovi, graditeljski sklopovi, povijesne građevine s okolišem, prirodni i kultivirani krajolici i povijesno memorijalni spomenici moraju biti na stručno prihvatljiv način uključeni u budući razvitak općine.

Mjere zaštite regulirane su Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99, 151/03 i 157/03) i odnose se na evidentirana, preventivno zaštićena i registrirana kulturna dobra.

Zaštitni i drugi radovi na navedenim kulturnim dobrima mogu se poduzeti samo uz predhodno odobrenje, a arheološka iskopavanja i istraživanja samo na temelju odobrenja koje rješenjem daje nadležno tijelo (Konzervatorski odjel u Zadru). Ukoliko se pri izvođenju građevinskih ili bilo kakvih drugih radova koji se obavljaju na površini ili ispod površine tla, na kopnu, vodi ili moru naiđe na arheološko nalazište ili nalaze, osoba koja izvodi radove dužna je prekinuti radove i o nalazu obavijestiti nadležno tijelo.

Članak 186.

U cilju očuvanja prostornih i arhitektonskih vrijednosti naselja određene su mjere zaštite.

Područja zaštite kulturno povijesnih vrijednosti naseobinskih oblika (naselja, sela, zaselaka) provode se u svrhu očuvanja povijesne (tradicionalne) slike naselja, njegova volumena, povijesne matrice i građevne strukture.

Članak 187.

Planski dokumenti užeg područja moraju zadržati i revitalizirati matricu povijesne jezgre naselja.

Posebno se štiti odnos izgrađenog dijela povijesne ruralne jezgre s neposrednim agrarnim okolišem i poljoprivrednim površinama unutar povijesnih jezgri. Ne dopušta se izmjena strukture i tipologije postojećih objekata radi funkcionalne fuzije u veće prostorne sklopove koje dovode do gubitka prostornog identiteta pojedinih građevina.

Neizgrađene dijelove povijesnih jezgri, koji u posljednje vrijeme nisu znatnije transformirani ili su korišteni kao zelene površine, uređuju se kao javne zelene površine s mogućnošću ograničenih gradnji objekata javnog značaja. Pri uređivanju svih vanjskih ploha objekata unutar povijesne ruralne cjeline mora očuvati lokalni arhitektonski izraz i koristiti odgovarajući građevinski materijal (drvo, kamen, kamene ploče, crijep).

Članak 188.

Dopuštene su tipološke rekonstrukcije, zamjena postojećih građevina i gradnja na lokacijama zatečenih

ruševina u gabaritima prije postojećeg objekta. Svaki zahvat u prostoru mora unutarnjom organizacijom prostora, komunikacijom s javnim površinama, gabaritima i namjenom biti usklađena s postojećim okolnim povijesnim objektima, ne narušavajući siluetu i osnovne vizure te komunikacijske tijekove unutar sela.

Članak 189.

Planska zona zaštite određena je u cilju očuvanja tipoloških karakteristika povijesnog naselja i njegove karakteristične slike, te očuvanju njegovih povijesnih struktura (prostornih i graditeljskih).

6.9. Mjere za prostorno uređenje pojedinačnih sakralnih i civilnih povijesnih građevina

Članak 190.

Sve povijesne građevine navedene u Popisu i označene prema vrstama na kartografskom prikazu bez obzira na njihov trenutni pravni status zaštite podliježu primjeni Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.

Uspostavlja se i zona "zaštite ekspozicije" na prostoru oko pojedinačnog kulturnog dobra u svrhu zadržavanja građevina u okviru njihovog autentičnog okruženja, sprečavanja nove izgradnje u njihovoj neposrednoj blizini predimenzioniranih gabarita, neprimjerenih materijala i oblikovanja koja zaklanja vizure na kulturno dobro ili s njega na neposredni kontaktni prostor.

Stavak 2 se primjenjuje na povijesne građevine koje se ne nalaze u zoni naselja vrednovanog kao kulturno dobro, te na one građevine koje imaju znatnu ulogu u oblikovanju šireg prostora, odnosno kada ovaj prostor sudjeluje u formiranju slike povijesne vrijednosti (crkve s vertikalom tornja ili preslice i sl.).

Članak 191.

Za sve građevinske i druge intervencije u zoni režima zaštite potrebno je na temelju odgovarajuće tehničke dokumentacije kojoj će po potrebi prethoditi konzervatorsko-restauratorski istražni radovi, ishoditi posebne uvjete (u postupku izdavanja lokacijske dozvole) i prethodno odobrenje (u postupku izdavanja građevinske dozvole) nadležne konzervatorske službe.

Za svaku pojedinačnu povijesnu građevinu kod koje su utvrđena svojstva kulturnog dobra (prema Popisu kulturnih dobara) kao najmanja granica zaštite utvrđuje se pripadajuća čestica ili, ako je to posebno istaknuto, njen povijesno vrijedni dio.

Članak 192.

Ovim planom propisuje se obvezatna razrada i definiranje posebne zaštite graditeljske baštine kroz izradu i donošenje planova nižeg reda, koji moraju regulirati konzervaciju, restauraciju, građevinsku sanaciju, i rekonstrukciju zaštićenih građevina, te moraju propisivati oko pojedinačnih zaštićenih ili evidentiranih kulturno povijesnih vrijednosti mjere zaštite kojima se ne dozvoljava nova izgradnja.

Članak 193.

Sakralni i civilni kompleksi i građevine unutar zona zaštite uređuju se isključivo temeljem detaljne planske dokumentacije ili lokacijskih uvjeta koji sadrže i konzervatorske uvjete gradnje.

Sakralni i civilni kompleksi i građevine mogu mijenjati namjenu ako se to dopusti konzervatorskim uvjetima i u skladu sa njima.

6.10. Mjere zaštite povijesno memorijalnih područja i obilježja

Članak 194.

Ambijetalne cjeline groblja, okružene kamenim zidovima, s očuvanim starim nadgrobni spomenicima klesanim u kamenu te zelenilom čuvaju se i održavaju u okviru prostorne organizacije i kamene plastike nadgrobni ploča.

Sve zahvate koji se odnose na obnovu i rekonstrukciju postojeće strukture groblja, moguće je rješavati uz posebne uvjete, odnosno prethodnu dozvolu nadležne konzervatorske službe.

6.11. Mjere zaštite kultiviranog krajolika

Članak 195.

Kod gradnje i planiranja gradnje mora se očuvati tipološki prepoznatljive oblike naselja, tako da se gradnja nastavlja na povijesnu matricu i karakterističnu sliku naselja uz uklapanje u zatečeno krajobrazno okruženje.

Novu građevnu strukturu-stambenu i gospodarsku izgradnju—planirati na načelu uspostave harmoničnog

odnosa s tradicionalnim oblicima tako da svojim gabaritima, oblikovnim karakteristikama i građevnim materijalom, uspostavi harmoničan odnos s postojećim vrijednostima naselja i prostora kao povijesnog kulturnog krajolika.

Kod utvrđivanja lokacijskih uvjeta za izgradnju bilo koje vrste zgrade mora se paziti na mikroambijent naselja, tako da se novogradnja uskladi sa zatečenim tlocrtnim i visinskim veličinama postojeće zgrade (ili postojećih zgrada).

Članak 196.

Kultivirani agrarni krajolik čuva se od daljnje izgradnje

Mjere pošumljavanja u agrarnom krajoliku neautohtonim vrstama dopuštaju se samo u neposrednoj provedbi mjera zaštite od erozije.

Članak 197.

Gomile i suhozidi predstavljaju spomenik ljudskom radu i ne smiju se koristiti za proizvodnju tucanika ili drugih oblika tehničkog drobljenog kamena, neovisno o tome da li se nalaze izvan ili unutar građevinskih područja.

Promjene položaja ili uklanjanja gomila i suhozida moguće je jedino dopustiti planovima užeg područja.

7. POSTUPANJE S OTPADOM

Članak 198.

Ovim Planom u postupanju s komunalnim otpadom utvrđuje se sljedeće:

Temeljem Zakona o otpadu (NN 178/04, 153/05, 111/06), a sve prema Planu gospodarenja otpadom Zadarske županije, otpad sa otoka će se odvoziti organizirano na kopno, na najbliže odlagalište, odnosno na centralno županijsko odlagalište (županijski regionalni centar za gospodarenje otpadom). Na otoku se organizirano otpad prikuplja i odlaže selektivno u standardne press-kontejnere na propisano uređenim transfer postajama i to:

- na području otoka Zverinca
- na Dočiću kod naselja Sali.

Transport komunalnog otpada sa transfer postaja odvozi se komunalnim vozilima preko trajektnih pristaništa Brbinj odakle će se prevoziti na centralno županijsko odlagalište.

Ovim Planom uspostavlja se sustav uz prethodno propisane mjere izbjegavanja i smanjivanja nastajanja otpada, te sustav odvojenog sakupljanja neopasnog tehnološkog otpada (metali, papir, staklo, pvc itd.) kako bi se recikliranjem dobile sekundarne sirovine za ponovno korištenje, te u cilju smanjenja količine otpada.

Propisati mjere nadzora i praćenja postupanja s otpadom, te odrediti visinu financijskih sredstava za provođenje pojedinih mjera.

Članak 199.

Materijal nastao iskopom za gradnju građevina (zemlja, kamenje i sl.) odlagat će se na planirku prostor Gračina (kod kamenoloma) kod Brbinja, čije će otvaranje i zatvaranje odrediti Općina Sali koja raspolaže svojim zemljištem za tu namjenu.

U sklopu građevinskog područja urediti će se odlagalište korisnog otpada (metal, staklo, papir, drvo, plastika). te organizirati njegovo prikupljanje.

8. MJERE SPRIJEČAVANJA NEPOVOLJNIH UTJECAJA NA OKOLIŠ

Članak 200.

Na građevnom području i izvan njega ne smiju se graditi građevine, koje bi svojim postojanjem, ili upotrebom neposredno, ili potencijalno ugrožavale život, zdravlje i rad ljudi u naselju, ili vrijednost okoliša, niti se smije zemljište uređivati ili koristiti na način koji bi izazvao takve posljedice.

Zbog bogate prirodne i kulturne baštine te razmjerno velikih površina pod zaštitom krajolika, Općina Sali mora neprekidno i sustavno provoditi mjere za poboljšanje i unapređivanje prirodnoga i kultiviranoga krajolika, kao i mjere za spriječavanje nepovoljnog utjecaja na okoliš.

Planovi užeg područja moraju zadržavati mjere spriječavanja nepovoljnih utjecaja na okoliš.

8.1. Mjere za poboljšanje okoliša

Članak 201.

Općina Sali je dužna :

- izgraditi planirane kanalizacijske sustave s uređajima za pročišćavanje,
- organizirati učinkovito i ekološko zbrinjavanje komunalnog otpada,
- organizirati učinkovito i redovno čišćenje naselja, drugih gr. područja i obale (osobito uređenih plaža) od otpada i spriječavati divlja odlagališta po poljodjelskim i šumskim površinama i
- poduzimati mjere radi smanjenja uporabe agrotehničkih sredstava koja onečišćuju tlo (pesticide, umjetno gnojivo i sl.).

8.2. Mjere za očuvanje okoliša**Članak 202.**

Na djelotvorni način štititi kulturne, prirodne i krajobrazne vrijednosti.

Čuvati prirodna bogatstva i prirodne izvore (šume, poljoprivredne površine, izvore vode, vodotoci i dr.).

Uključiti sve društvene subjekte u aktivno čuvanje okoliša te zaštitu zaštićenih građevina i područja osobito kroz novčanu potporu i općinske odluke.

8.3. Mjere zaštite od požara**Članak 202a.**

Planom se određuju sljedeće mjere zaštite od požara:

- u svrhu sprječavanja širenja požara na susjedne građevine, građevina mora biti udaljena od susjednih građevina najmanje 4 m ili manje, ako se dokaže uzimajući u obzir požarno opterećenje, brzinu širenja požara, požarne karakteristike materijala građevine, veličinu otvora na vanjskim zidovima građevine i dr. da se požar neće prenijeti na susjedne građevine ili mora biti odvojena od susjednih građevina požarnim zidom vatrootpornosti najmanje 90 minuta, koji u slučaju da građevina ima krovnu konstrukciju (ne odnosi se na ravni krov vatrootpornosti najmanje 90 minuta) nadvisuje krov građevine najmanje 0,5 m ili završava dvostranom konzolom iste vatrootpornosti dužine najmanje 1 m ispod pokrova krovništa, koje mora biti od negorivog materijala na dužini konzole;
- radi omogućavanja spašavanja osoba iz građevina i gašenja požara na građevini i otvorenom prostoru građevina mora imati vatrogasni prilaz određen prema posebnom propisu, a prilikom gradnje i rekonstrukcije vodoopskrbnih mreža, mora se, ukoliko ne postoji, predvidjeti hidrantska mreža ;
- prilikom projektiranja garaža, koristiti važeće pozitivne hrvatske propise, odnosno priznata pravila tehničke prakse, što se temelji na važećem Zakonu o zaštiti od požara;
- ostale mjere zaštite od požara projektirati u skladu s važećim pozitivnim hrvatskim propisima i normama koji reguliraju ovu problematiku;

za zahtjevne građevine izraditi prikaz predviđenih mjera zaštite od požara iz kojeg će biti moguće ocijeniti odabir sustava zaštite od požara.

Članak 203.

Općina Sali dužna je putem svojih tijela na sve načine stvoriti pozitivan odnos korisnika prostora prema zaštiti krajolika, zaštiti kulturne i prirodne baštine, smanjenju onečišćenja te gradnji na zasadama tradicijskoga graditeljstva.

U svaki urbanistički i arhitektonski projekt ili studiju, bilo koje vrste, mora se ugraditi i razraditi elemente zaštite okoliša i krajobraznoga oblikovanja.

8.4. Obalno područje**Članak 204.**

U obalnom području u okviru pomorskog dobra koje se mora koristiti kao javno dobro dostupno i prohodno svim korisnicima morske obale, mogu se graditi samo građevine u funkciji korištenja mora: za promet i veze morskim putom, infrastrukturni objekti i sustavi, ribarstvo, šport i rekreaciju, privezišta, lukobrane, gatove, luke, luke posebne namjene sukladno odredbama ovog Plana.

Za uređenje i izgradnja građevina iz st. 1 ovog članka kao i pomorskih gradnji u funkciji zaštite akvatorija (luka, luke posebne namjene, privezišta, izvlačilišta za čamce i sl.) lokacijski uvjeti utvrđuju se odnosno planiraju na osnovu idejnog rješenja izrađenog sukladno sadržaju ovog plana, uz suglasnost svih

nadležnih tijela i službi, ukoliko posebnim propisima odnosno ovim Planom nije obvezna i izrada prostornog plana užeg područja.

9. MJERE PROVEDBE PLANA

Članak 205.

Provođenje i razrada Prostornog plana odvijat će se kao kontinuirani proces u skladu s ovim odredbama i drugim dokumentima prostornog uređenja koji će se donositi na temelju Prostornog plana te programa mjera za unapređenje stanja u prostoru, koji se donose temeljem Zakona.

Obuhvat izrade prostornih planova užih područja prikazan je u grafičkom dijelu elaborata Prostornog plana na grafičkom prilogu .3.2. Uvjeti korištenja i zaštite površina – planske mjere zaštite M 1:25 000.

9.1. Obveza izrade prostornih planova

Članak 206.

Urbanistički planovi uređenja za građevinska područja naselja općine Sali definirani su granicom obuhvata u grafičkom prilogu br. 3.2. Uvjeti korištenja i zaštite površina u M 1:25000.

Planom se utvrđuje obvezna izrada Urbanističkih planova uređenja za:

a) Građevinska područja naselja:

- 1.1. Božava
- 1.2. Božava
- 2.1. Brbinj
- 2.2. Brbinj
- 4.1. Luka
- 4.2. Luka
- 4.3. Luka
- 4.4. Luka
- 5.1. Sali
- 5.2. Sali
- 5.3. Sali
- 6.1. Savar
- 6.2. Savar
- 7.1. Soline
- 7.2. Soline
- 7.3. Soline
- 10.1. Zaglav
- 11.1. Zverinac
- 12.1. Žman

b) Urbanistički planovi uređenja turističkih zona:

Tablica 31. Urbanistički planovi uređenja za građevinska područja ugostiteljsko-turističkih, gospodarskih i športsko rekreacijskih zona

Br.zone	Naselje	Zona	Površina ha	Namjena	Kapacitet
UPU I	ZAGLAV	Uvala Triluke	5,00	T2	300
UPU II	BOŽAVA	Zagračina	4,00	T2	200
UPU IV	BRBINJ	Rt Vrnjaška	2,00	T2	100
UPU VI	BRBINJ	Barbišćica	5,00	T2	300
UPU VII	DRAGOVE	Paprenica	5,00	T2	200
UPU IX	SALI	Sašćica	4,00	T2	200
UPU XIII	SALI	Dumboka	3,00	T2	200
UPU XV	SALI	Rasohača	2,00	T2	100

UPU XVI	SALI	Griže	4,00	T2	200
UPU XVII	SAVAR	Ilo	2,00	T2	100
UPU XIX	SAVAR	Ovča	2,00	T2	100
UPU XX	SOLINE	Saharun	8,00	T2	400
UPU XXI	VELI RAT	Kanalić	2,00	T2	100
UPU XXIII	VELI RAT	Polje	4,00	T2	200
UPU XXIV	VELI RAT	Svjetionik	2,00	T3	100
UPU XXV	VERUNIĆ	Sjeverozapad	3,00	T2	300
UPU XXVI	VERUNIĆ	Lučica	2,00	T3	100
UPU XXVIII	ZAGLAV	Trstenica	3,00	T3	200

c) Urbanistički planovi uređenja za izdvojena građevinska područja gospodarske namjene:

- V. Proizvodna zona (PZ) Brbinj
- XI. Proizvodna zona (PZ) Sali
- XII. Proizvodna zona (PZ) Sali

d) Urbanistički planovi uređenja za izdvojena građevinska područja sportsko-rekreacijske namjene:

- III. Športsko rekreacijska zona Božava
- VIII. Športsko rekreacijska zona Luka
- X. Športsko rekreacijska zona Sali
- XVIII. Športsko rekreacijska zona Ilo
- XXII. Športsko rekreacijska zona Veli Rat
- XXXVII. Športsko rekreacijska zona Verunić

Smjernice za izradu urbanističkih planova

Članak 206a.

Urbanistički planovi uređenja građevinskog područja naselja

Urbanističkim planovima uređenja iz stavka a). gornjeg članka potrebno je detaljnije strukturirati osnovnu namjenu površina iz prostornog plana uređenja općine te razgraničiti neophodne površine za prateće djelatnosti stanovanja, promet u mirovanju, javne i zaštićene zelene površine, te integriranje sa izgrađenim poručjima naselja. Potrebno je razraditi osnovu prometne, komunalne i druge infrastrukture do razine prostorne cjeline unutar obuhvata UPU-a, posebno uličnu mrežu.

Planom je uz morsku obalu nužno osigurati duž obalnu šetnicu. Uvjeti uređenja prostora, gradnje novih građevina i rekonstrukciju UPU-om trebaju biti razrađeni i mogu biti stroži.

Urbanistiki planovi uređenja turističkih zona

Urbanističkim planovima uređenja turističkih zona iz stavka b). potrebno je razgraničiti osnovne smještajne sadržaje od pratećih sadržaja.

Uz razgraničenje zona planom je potrebno riješiti uličnu mrežu, obalnu šetnicu i mrežu pješačkih staza, zelene površine, način priključka na državnu cestu te odvodnju otpadnih i oborinskih voda.

Planiranje izgradnje građevina i uređenje prostora unutar obuhvata ovim Urbanističkim planovima provodi se u skladu sa sljedećim smjericama:

- smještajne građevine te građevine pratećih sadržaja, potrebno je smještajem i veličinom, a osobito visinom uklopiti u mjerilo prirodnog okoliša,
- nove smještajne građevine, organizirane kao turističko naselje, planiraju se na načelu sukladnosti arhitektonskog izraza s elementima auhtotonog urbaniteta i tradicijske arhitekture,
- u dijelu područja namijenjenom za hotel (T1) smještajni kapacitet se planira minimalno 70% u hotelu i maksimalno 30% u vilama,
- u dijelu područja namijenjenom za turistička naselja (T2) smještajni kapacitet se planira maksimalno 70% u vilama i minimalno 30% u hotelima,
- smještajne građevine u izdvojenim ugostiteljsko turističkim zonama izvan naselja planiraju se izvan pojas najmanje 100 m od obalne crte,

- u izdvojenim ugostiteljsko turističkim zonama izvan naselja obalni pojas širine 100 m od obalne crte namjenjuje se za smještaj pratećih sadržaja: ugostiteljskih, zabavnih, sadržaja vezanih uz korištenje mora (plaže, pristan, bazeni, igrališta, obalna šetnica i dr.),
- vrsta i kapacitet pratećih sadržaja i javnih površina određuje se proporcionalno u odnosu na svaku fazu izgradnje smještajnih građevina,
- u sklopu prostorne cjeline ugostiteljsko-turističke namjene obvezno je osigurati najmanje jedan javni cestovno-pješački pristup do obale;
- uz osnovne ugostiteljsko-turističke sadržaje moguć je smještaj i drugih sadržaja kojima se upotpunjuje i kvalitativno dopunjuje turistička ponuda, uz uvjet da pretežiti dio zone ostane u osnovnoj namjeni:
 - otvorene površine za šport i rekreaciju (razna igrališta, bazeni i dr.),
 - građevine (gat) za prihvat plovila,
 - površina za turističku rekreaciju, zasebnih ili u sklopu smještajnih kapaciteta: športske dvorane, otvoreni i zatvoreni bazeni, SPA, igrališta za djecu i odrasle i dr., plaže i plažni sadržaji,
 - usluge, restoran, kafe bar, zabavni sadržaji, trgovina i dr.
 - prometne površine, parkiralište/garaža, infrastrukturne građevine i instalacije i dr.,
- izgrađenost građevne čestice ne može biti veća od 30%,
- koeficijent iskoristivosti građevne čestice ne može biti veći od 0,8,
- najmanje 40% površine svake građevne čestice ugostiteljsko-turističke namjene mora se urediti kao parkovni nasadi i prirodno zelenilo,
- prostorna cjelina ugostiteljsko-turističke namjene mora imati odgovarajući pristup na javno-prometnu površinu i unutar nje smješten pripadajući broj parkirališnih mjesta u skladu sa odredbama ovog plana koje uređuju promet u mirovanju,
- odvodnja otpadnih voda mora se riješiti zatvorenim kanalizacijskim sustavom s pročišćavanjem,
- turistička zona može se izgrađivati u etapama, na način da svaka etapa čini funkcionalnu cjelinu,
- turistička zona ne može se etažirati i mora se koristiti kao jedinstvena uporabna cjelina,
- planirane ugostiteljsko-turističke građevine za smještaj turista moraju biti kategorizirane sa najmanje četiri zvjezdice.

Urbanistiki planovi uređenja gospodarskih zona

Za planiranje, odnosno izgradnju unutar gospodarskih zona određuju se slijedeći uvjeti:

- veličina građevne čestice ne može biti manja od 800 m²,
- širina građevne čestice ne može biti manja od 20,0 m²,
- koeficijent izgrađenosti građevne čestice kig iznosi najviše 0,4,
- najveća dozvoljena visina građevine je 10,0 m, unutar građevinskih područja naselja,
- najveća dozvoljena visina građevine u izdvojenim gospodarskim zonama sukladna je zahtjevu tehnologije proizvodnje,
- najmanja udaljenost građevine od ruba susjedne parcele ne može biti manja od polovice visine građevine H/2 (mjereno od najniže kote konačno uređenog terena uz građevinu do vijenca građevine), ali ne manje od 5,0 m,
- građevine se mogu graditi na udaljenosti od nerazvrstane i lokalne ceste 5,0 m, od državne ceste 10,0 m,
- najmanje 20% površine građevne čestice treba biti uređeno kao parkovne zelenilo,
- građevna čestica mora imati pristup na javno prometnu površinu,
- parkirališne potrebe trebaju biti zadovoljene na građevnoj čestici prema odredbama ovog Plana,
- prilikom planiranja, projektiranja i odabira pojedinih sadržaja i tehnologija osigurat će se propisane mjere zaštite okoliša (zaštita od buke, onečišćenja zraka, zagađivanja tla i sl.) te isključiti djelatnosti koje onečišćuju okoliš ili ne mogu osigurati propisane mjere zaštite okoliša,
- arhitektonsko oblikovanje građevina mora se zasnivati na principima suvremenog industrijskog oblikovanja uz upotrebu postojećih materijala i boja,
- određuje se mogućnost rekonstrukcije postojećih sadržaja uz ispunjenje ostalih uvjeta određenih ovim odredbama. Nije dopuštena prenamjena postojećih sadržaja u sadržaje koji bi svojim radom na bilo koji način ugrozili okoliš,
- odvodnja otpadnih voda mora biti riješena zatvorenim kanalizacijskim sustavom s

pročišćavanjem, do izgradnje javne kanalizacije omogućava se korištenje postojećih rješenja odvodnje.

Urbanistički planovi uređenja športsko-rekreacijskih zona

Unutar športsko rekreacijskih zona planira se rekonstrukcija postojećih građevina te gradnja novih športskih sadržaja u svrhu cjelovitog i organiziranog obavljanja športskih djelatnosti (športske škole, trening i pripreme športaša, organizacija takmičenja i sl.). Osim športskih sadržaja (športski tereni, borilišta, trim staze i dr.) mogu se, u postojećim i novim građevinama, osigurati pomoćni prostori (garderobe, sanitarni čvorovi, spremišta i sl.) i prostori za smještaj športaša.

Omogućava se rekonstrukcija ili zamjena postojećih građevina te gradnja novih građevina na način da ukupna tlocrtna bruto površina zatvorenih i natkrivenih građevina može iznositi najviše 10% površine športskih terena i sadržaja.

Najmanje 60% površine tog građevinskog područja bude uređeno kao parkovni nasadi i prirodno zelenilo.

Odvodnja otpadnih voda mora se riješiti zatvorenim kanalizacijskim sustavom s pročišćavanjem.

9.2. Primjena posebnih razvojnih i drugih mjera

Članak 207.

Planom se utvrđuju slijedeće razvojne mjere s ciljem poboljšanja uvjeta i kvalitete života stanovništva, očuvanja okoliša te razvoja gospodarstva:

- kontinuirano pratiti stanje u prostoru i čuvati prostor u skladu s odrednicama ovog Plana
- pravovremeno spriječavati bespravnu izgradnju, kao i zahvate u prostoru koji nisu u skladu s ovim Planom
- kaznenim mjerama, koje su u skladu s važećim zakonima i propisima, čuvati tlo, more, vode i zrak
- odrediti kriterije uređenja krajobraza oštećenih nakon izgradnje cesta
- ispitati mogućnost navodnjavanja, korištenje postojećih vodnih potencijala, te odrediti zone za strogo kontrolirani uzgoj kultura
- organizirati izobrazbu privatnih poljoprivrednika s naglaskom na nove aspekte koji donosi tržišna ekonomija
- organizirati rad kulturno-umjetničkih društava
- organizirati manifestacije s naglaskom na tradicionalne vrijednosti, te iste obogatiti sa sudjelovanjem poznatih umjetnika i kulturnih djelatnika
- urediti naselja s naglaskom na podizanje urbanog nivoa
- poticanje izgradnje proizvodno-poslovnih sadržaja prvenstveno s ciljem isticanja, promidžbe i razvijanja prirodnih bogatstava regije

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 208.

Pojmovi upotrijebljeni u ovim provredbenim odredbama su definirani prema važećim zakonima i podzakonskim aktima u momentu donošenja ovog Plana.

Članak 209.

Stupanjem na snagu ovih provedbenih odredbi prestaju važiti provedbene odredbe Prostornog plana uređenja Općine Sali iz 2002. godine i njegovi grafički dijelovi (Sl. glasnik Zadarske županije, br. 11/02) za područje koje obuhvaća Općina Sali.

Stupanjem na snagu ove Odluke prestaju važiti kartografski prikazi iz članka 4. Odluke o donošenju Prostornog plana uređenja općine Sali („Službeni glasnik Zadarske županije, br:11/02 i 23/08) i to:

1. Korištenje i namjena površina	M 1:25000
2. Infrastrukturni sustavi i mreže	M 1:25000
3. Uvjeti korištenja i zaštite površina	M 1:25000
3.1. Uvjeti korištenja i zaštite površina- uređenje i zaštita površina	
3.2. Uvjeti korištenja i zaštite površina-planske mjere zaštite	

4. Građevinska područja

M 1:25000

- 4.1. Građevinska područja naselja Božava, Izdvojena građevinska područja izvan naselja zone ugostiteljsko-turističke namjene Zagračina i Božavčica
- 4.2. Građevinska područja naselja Brbinj, Izdvojena građevinska područja izvan naselja zone ugostiteljsko-turističke namjene rt Vrnjaška
- 4.3. Građevinska područja naselja Dragove, Izdvojena građevinska područja izvan naselja zone ugostiteljsko-turističke namjene Paprenica
- 4.4. Građevinska područja naselja Luka
- 4.5. Građevinska područja naselja Sali, Izdvojena građevinska područja izvan naselja zone ugostiteljsko-turističke namjene Saščica
- 4.5.1. Građevinska područja naselja Sali-Lavdara
- 4.6. Građevinska područja naselja Savar, Izdvojena građevinska područja izvan naselja zone ugostiteljsko-turističke namjene Ilo
- 4.7. Građevinska područja naselja Soline, Izdvojena građevinska područja izvan naselja zone ugostiteljsko-turističke namjene Saharun
- 4.8. Građevinska područja naselja Veli rat, Izdvojena građevinska područja izvan naselja zone ugostiteljsko-turističke namjene Kanalić i Polje
- 4.9. Građevinska područja naselja Verunić, Izdvojena građevinska područja izvan naselja zone ugostiteljsko-turističke namjene Sjeverozapad i Lučica
- 4.10. Građevinska područja naselja Zaglav, Izdvojena građevinska područja izvan naselja zone ugostiteljsko-turističke namjene Tri luke
- 4.11. Građevinska područja naselja Zverinac
- 4.12. Građevinska područja naselja Žman
- 4.13. Izdvojena građevinska područja izvan naselja zone ugostiteljsko-turističke namjene Barbinščica
- 4.14. Izdvojena građevinska područja izvan naselja zone ugostiteljsko-turističke namjene Dumboka
- 4.15. Izdvojena građevinska područja izvan naselja zone ugostiteljsko-turističke namjene Rasohača i Griže
- 4.16. Izdvojena građevinska područja izvan naselja zone ugostiteljsko-turističke namjene Ovča
- 4.17. Izdvojena građevinska područja izvan naselja zone ugostiteljsko-turističke namjene Svjetionik
- 4.18. Izdvojena građevinska područja izvan naselja zone ugostiteljsko-turističke namjene Trstenica.

Članak 210.

Prostorni plan uređenja Općine Sali izrađen je u četiri izvornika i ovjeren je pečatom i potpisom predsjednika Općinskog vijeća Općine Sali.

Prostorni plan uređenja Općine Sali s Odlukom čuva se u pismohrani Upravnog odjela Općine Sali, u dokumentaciji prostora županijskog Zavoda za razvoj, prostorno uređenje i zaštitu okoliša i u Uredu za prostorno uređenje, stambeno – komunalne poslove, graditeljstvo i zaštitu okoliša Zadarske županije u Zadru koji je nadležan za njegovo provođenje.

Članak 211.

Ove Odredbe za provođenje stupaju na snagu osmog dana od dana objave u „Službenom glasniku Zadarske županije“.

OPĆINSKO VIJEĆE OPĆINE SALI

Predsjednik Općinskog vijeća

Marijan Crvarić dipl.iur.